UNIVERSITEIT LEIDEN

Faculteit der Rechtsgeleerdheid

DNA in de databank: de moeite waard?

een procesanalyse binnen de strafrechtsketen met het oog op de effectiviteit en efficiëntie van de toepassing van de Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden

M.D. Taverne, J.F. Nijboer, M.F. Abdoel en S. Farooq

Universiteit Leiden

20 december 2012

In opdracht van:
Ministerie van Veiligheid en Justitie
Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum

Uitvoering:
Universiteit Leiden, Faculteit der Rechtsgeleerdheid
M.D. Taverne, J.F. Nijboer, M.F. Abdoel en S. Farooq

© 2012 - WODC Ministerie van Veiligheid en Justitie, Den Haag. Auteursrechten voorbehouden.

Woord vooraf

Dit rapport behelst de resultaten van een onderzoek naar de rol van DNA-onderzoek in de strafrechtelijke praktijk. Het perspectief is na te gaan wat het beschikbaar krijgen van (humaan) biologisch materiaal en daaruit opgestelde DNA-profielen van een groot aantal voor een misdrijf veroordeelde personen betekent voor de *effectiviteit* en de *efficiëntie* van het strafvorderlijk bestel, in het bijzonder waar dit het feitenonderzoek aangaat. In het bijzonder gaat het dan om de individualisering[1] van verdachten met behulp van het (geautomatiseerd) vergelijken van DNA-profielen uit biologische sporen met in de nationale Nederlandse DNA-databank voor strafzaken[2] opgeslagen profielen, gebaseerd op de Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden. Deze wet is tussen 2005 en 2010 gefaseerd in werking getreden. De toepassing van de nieuwe wet heeft, zoals verwacht, geleid tot een aanzienlijke groei van het aantal in de DNA-databank opgenomen, met personen gerelateerde profielen. Zoals in het navolgende zal blijken, zijn de belangrijkste vragen rond de bijdrage van de wet aan het gehele "resultaat" van de strafrechtelijke keten, qua effectiviteit en efficiëntie, voornamelijk gecentreerd rond de opsporingfase: het vinden en/of uitsluiten van personen als (mogelijke) verdachte of anderszins betrokkene bij de strafbare feiten in kwestie.

Het onderhavige wetenschappelijk onderzoek is geconcentreerd op de praktijk van het afnemen van biologisch materiaal bij veroordeelden en de keten van activiteiten, bewerkingen en gebruik die daarop volgt. Daarna is gekeken naar het vervolg door de ketenpartners van het al dan niet constateren van een *match*[3] in de DNA-databank voor strafzaken tussen het DNA-profiel van een veroordeelde en het profiel van een tot dan toe onbekende persoon op een sporendrager. Met name is dan interessant wat er gebeurt met de uitkomst van een dergelijke *match* wat betreft melding en (nader) opsporingsonderzoek in de nog op te lossen strafzaak. In dit onderzoek worden de strafzaken die geleid hebben tot een veroordeling met als sequeel[4] het afnemen van biologisch materiaal bij de veroordeelde aangeduid als de A-zaken, terwijl de zaken waarin het opsporingsonderzoek wordt beïnvloed (gestart, gestuurd) door een gerapporteerde *match*, worden aangeduid als B-zaken.[5]

Voor wat betreft de B-zaken is in het onderhavige onderzoek en daarom ook in dit rapport uitgegaan van een modellering van het strafvorderlijk onderzoek en het gehele strafproces als keten van onderzoeksactiviteiten en beslissingen. Ook de sequentie van activiteiten op basis van

[1] Individualisering: het onderzoek wijst in de richting van een bepaald persoon als mogelijke donor van het achtergelaten celmateriaal.

[2] Indien in dit rapport wordt gesproken over de DNA-databank, wordt steeds de Nederlandse DNA-databank voor strafzaken bedoeld; dit ter onderscheid van de DNA-databank voor vermiste personen.

[3] Ook de term ´hit´ wordt wel gebruikt. De beheerder van de DNA-databank geeft de voorkeur aan ´match´. In dit rapport wordt deze voorkeur aangehouden.

[4] Staatsblad, 2005, 18.

[5] Eveneens is het interessant wanneer door het *niet* vinden van een match bepaalde personen kunnen worden uitgesloten als donor van het desbetreffende spoor. Ook daar vindt dan een effectieve aanwending plaats van de forensische DNA-technologie op de sturing van het primaire proces in de strafrechtspleging (in casu dus reeds tijdens het voorbereidend strafvorderlijk onderzoek in de opsporingsfase). Helaas is het niet mogelijk om hierover in onderhavig onderzoek informatie te vergaren.

de Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden is beschreven en geanalyseerd als keten. Zo bezien is er dus sprake van meer vervlochten ketens. Het hierboven gemaakte onderscheid tussen *effectiviteit* en *efficiëntie* heeft in dit verband op beide ketens betrekking, namelijk enerzijds op het DNA traject als zodanig (van afname tot rapportage en eventuele *follow-up* in de sfeer van het DNA-onderzoek) en anderzijds op het gehele strafproces, in het bijzonder de opsporing. Zoals de lezer zal bemerken rijzen in dit kader nog wel enkele lastige kwesties.

Het onderhavige onderzoek heeft betrekking op de situatie anno 2012, dat wil zeggen naar de praktijk na de volledige implementatie van de bedoelde wet in mei 2010. Voor wat betreft de periode vanaf het in werking treden (februari 2005) tot mei 2010 is van belang dat er ook tussentijds onderzoek is verricht naar de implementatie (Ondracek, 2007; Kruisbergen, 2008). In dit onderzoek is daarop voortgebouwd. Het onderzoek waarvan hier verslag wordt gedaan, is afgesloten in de nazomer van 2012.

Tot het verrichten van dit onderzoek is opdracht gegeven door het Wetenschappelijk Onderzoek en Documentatiecentrum (WODC) van het Ministerie van Veiligheid en Justitie. Het is uitgevoerd door een team van de Universiteit Leiden, met begeleiding van een onafhankelijke commissie (zie Bijlage 1) onder voorzitterschap van Prof. Dr. Th. A. de Roos. Onze dank gaat tevens uit naar Charlotte Hoff, Sophia van Leeuwen en Maya Velis voor hun bijdrage en Sanne Kruythof voor haar inzet voorafgaand aan de start van het onderzoek.

Leiden, 20-12-2012 Prof. Dr. J.F. Nijboer.

Inhoudsopgave

Woord vooraf 1
Inhoudsopgave 3
Samenvatting 5
Gebruikte afkortingen 11

Hoofdstuk 1: Inleiding 12
1.1. De Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden 13
1.1.1. De Wet DNA-V 13
1.1.2. De uitvoering van de Wet DNA-V 14
1.1.3. De DNA-databank 16
1.2. Probleemschets en doelstelling 17

Hoofdstuk 2: Contextuele aspecten 20
2.1. Juridisch perspectief 21
2.1.2. De doelstellingen van de Wet DNA-V 24
2.1.3. De juridische grondslag 24
2.1.4. De gefaseerde implementatie (tranches) 25
2.1.5. De inhoud van de Wet DNA-V 27
2.1.6. Overig 30
2.1.7. Jurisprudentie 31
2.2. Procesbeschrijving 38
2.3. Preventie 40

Hoofdstuk 3: Onderzoeksopzet- en uitvoering 45
3.1. Fasering ketenproces 46
3.2. Effectiviteit en efficiëntie 50
3.2.1. Effectiviteit 51
3.2.2. Efficiëntie 54
3.3. Deelvragen 55
3.4. Secundaire aandachtspunten 55
3.5. Onderzoekskader 56
3.6. Onderzoeksstappen 57
3.7. Onderzoeksmethoden 59
3.8. Respondenten 60

Hoofdstuk 4: DNA 62
4.1. DNA-profiel 62
4.2. DNA-databank 63

Hoofdstuk 5: Effectiviteit van de toepassing van de Wet DNA-V 68
5.1. Omvang veroordeelden, sporen en matches 68
5.2. Indicator IV: uitvaltrechter 69
5.3. Casus 72
5.4. Kosteneffectiviteit 78

Hoofdstuk 6: De strafvorderlijke keten en het DNA-ketenproces (efficiëntie) 79
6.1. Het formele ketenproces 79
6.2. Praktische uitwerking ketenproces 83
6.3. Knelpunten geconstateerd in 2008 90
6.4. Overige resultaten interviews 93
6.5. Vergelijking andere databanken 102

Hoofdstuk 7: Conclusies en aanknopingspunten ter verbetering 104

7.1. Effectiviteit van de toepassing van de Wet DNA-V..... 104
7.2. Efficiëntie van de toepassing van de Wet DNA-V..... 109
7.3. Beantwoording vraagstelling..... 115
7.4. Aanknopingspunten voor verbeteringen..... 117

Afsluiting 120

Summary 121

Literatuur 126

Regelgeving 131

Jurisprudentie 133

Bijlage 1: Samenstelling van de begeleidingscommissie, en de onderzoekers..... 136

Bijlage 2: Mogelijke meetpunten effectiviteit 137

Bijlage 3 Respondenten 139

Samenvatting

Ten tijde van de afronding van dit onderzoek heeft een DNA-verwantschapsonderzoek in de Nederlandse DNA-databank voor strafzaken voor het eerst sinds de intrede van deze wetgeving in het Wetboek van Strafvordering[6] in april 2012, geleid tot de opheldering van een zogenaamde ´cold case´. Twee mannen zijn gearresteerd op verdenking van een moord in november 1997 op Henk Opentij en Mary Run, een Amsterdams echtpaar. Het DNA-verwantschapsonderzoek wees in de richting van een bloedverwant van één van de daders daar zijn DNA-profiel sterk overeen kwam met het DNA-profiel verkregen van een spoor op de plaats van het delict. Dit suggereerde een mogelijk familieverwantschap met de donor van het celmateriaal gevonden op de moordlocatie. Beide mannen hebben vervolgens een bekentenis afgelegd.[7]

Ernstige, onopgeloste misdrijven laten ons niet los. Zeker als het gaat om gewelddadige levensdelicten is er bij betrokkenen maar ook in de samenleving, vaak sprake van een gevoel van onvrede in het geval van onopgehelderde ´cold cases´. Nieuwe mogelijkheden op het gebied van forensische DNA-technologie kunnen een belangrijke bijdrage leveren aan het opsporen van verdachten, ook van delicten die jaren geleden zijn gepleegd. De nationale DNA-databank speelt hierbij veelvuldig een centrale en ook cruciale rol. Er kan zich een overeenkomst (match) voordoen tussen het DNA-profiel dat is vervaardigd uit biologisch celmateriaal dat is gevonden bij een nog niet opgehelderd delict en het DNA-profiel van een persoon dat is opgeslagen in de databank.
Nieuwe wetgeving in 2005, *de Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden (Wet DNA-V)*, is gebaseerd op bovenstaande gedachte en heeft als doel: het voorkomen, opsporen, vervolgen en berechten van strafbare feiten waarbij celmateriaal van daders is achtergelaten. De Wet DNA-V verplicht veroordeelden van een delict waarvoor voorlopige hechtenis is toegelaten en een (voorwaardelijke) vrijheidsbenemende straf of maatregel of een taakstraf is opgelegd,[8] tot het afstaan van celmateriaal waaruit een DNA-profiel wordt opgemaakt dat in de Nederlandse databank voor strafzaken wordt opgenomen.[9] Door deze profielen te vergelijken met profielen verkregen van sporen die zijn veiliggesteld bij onopgeloste delicten, kan een match ontstaan.[10] De wetgever gaat ervan uit dat dit perspectief ook een preventieve werking heeft niet alleen op potentiële recidivisten maar ook op mensen die voor het eerst overwegen een delict te plegen. In het onderhavige onderzoek ligt in verband met de beschikbaarheid van onderzoekgegevens de nadruk op de opsporing en minder op het preventieve aspect. Is de toepassing van de Wet DNA-V effectief ten aanzien van de individualisering – dat wil zeggen het onderzoek wijst in de richting van een bepaald persoon als mogelijke donor van het achtergelaten celmateriaal - van verdachten van niet-opgehelderde misdrijven? Hoe staat het met de efficiëntie van de toepassing van deze wet door de strafrechtsketen heen? De uitkomsten bieden het Ministerie van Veiligheid en Justitie ondersteuning

[6] Staatsblad 2012, nr. 131.

[7] Http://www.mickvanwely.nl/opentij-eerste-arrestatie-moord-door-verwantschapsmethode/.

[8] Het bevel voor afname wordt direct na een veroordeling in eerste aanleg uitgevaardigd. De uitspraak hoeft dus niet onherroepelijk te zijn. Volgt er een vrijspraak in hoger beroep, dan moet naast het celmateriaal ook het opgeslagen DNA-profiel vernietigd worden.

[9] De bewaartermijnen liggen bij leven van de veroordeelde tussen de 20 en 80 jaar, afhankelijk van het aantal jaren strafdreiging.

[10] Uiteraard kan een match ook dienen om verdachten uit te sluiten.

bij beslissingen ten aanzien van de toepassing van DNA-onderzoek als opsporingsmiddel en het verbeteren van de prestaties binnen de strafrechtsketen.

De effectiviteit van de toepassing van de Wet DNA-V voor de opheldering van gepleegde misdrijven kan op generiek niveau worden bevestigd, gezien bijvoorbeeld het verloop van het opsporingsonderzoek in bekende zaken als de "Puttense moordzaak" en de zaak "Andrea Luten".[11] In deze beide gevallen leidde een match tussen het DNA-profiel opgemaakt uit celmateriaal gevonden op de plaats van het delict en het profiel van een in de DNA-databank opgeslagen veroordeelde van een ander misdrijf tot de opsporing van de werkelijke donor van het spoor. In onderhavige studie gaan we verder dan enkele spraakmakende zaken en onderzoeken we of verschillende subdoelen in het proces van bevel tot celmateriaalafname bij een veroordeelde tot en met de opsporing van deze persoon als verdachte, door de strafrechtsketen heen (het zogenaamde ´ketenproces´), worden bereikt: zoveel mogelijk DNA-profielen van veroordeelden in de DNA-databank invoeren, deze benutten voor vergelijking met DNA-profielen die zijn vervaardigd uit sporen en tenslotte zoveel mogelijk matches afwikkelen leidend tot de individualisering van verdachten in tot dan toe onopgeloste zaken. De indicatoren ten aanzien van het behalen van deze doelen zijn het percentage ´DNA-V-waardige´ veroordeelden dat uiteindelijk met een DNA-profiel in de DNA-databank is beland, het percentage veroordeelden met een DNA-profiel in de databank dat tot een match met een spoor heeft geleid en het percentage afgewikkelde matches dat uiteindelijk de individualisering van een verdachte heeft gebracht. Ook is de aard en omvang van de zogenaamde ´uitvallers´ onderzocht, dat wil zeggen ´DNA-V-waardige´ veroordeelden die op verschillende momenten beoogd dan wel ongewenst uit het ketenproces verdwijnen.

De doelmatigheid van het ketenproces ten behoeve van de toepassing van de Wet DNA-V is bestudeerd door het formele ketenproces zoals dit tegen de achtergrond van de regelgeving vooral uit de instructies van het Openbaar Ministerie (OM) naar voren kwam (Procesbeschrijving-DNA[12]), te vergelijken met de dagelijkse praktijk. Daarnaast is geïnventariseerd in hoeverre knelpunten, beschreven in een eerder efficiëntieonderzoek betreffende een procesevaluatie van de Wet DNA-V,[13] zijn aangepakt.

Door middel van interviews met professionals uit de betrokken ketenorganisaties (rechtbank, OM, politie, advocatuur, penitentiaire inrichting, reclassering, Nederlands Forensisch Instituut (NFI) en de DNA-databank) en de analyse van 15 matches met de bijbehorende strafdossiers om te bepalen wat er uiteindelijk met een match is gebeurd, is de benodigde informatie verzameld. Tenslotte hebben we kwantitatieve gegevens (tellingen) van het OM en de DNA-databank verkregen. Het

[11] Zie voor informatie over deze zaken bijvoorbeeld: http://www.om.nl/actueel-0/strafzaken/puttense_moordzaak/ en http://www.om.nl/actueel-0/strafzaken/andrea_luten/.

[12] Een intern document van het Openbaar Ministerie, opgesteld in overleg met de ketenpartners. Deze procesbeschrijving bevat de hoofdlijnen aangaande de uitvoering van DNA-onderzoek in strafzaken, normatief benaderd ("zoals het zou moeten") zodat mogelijke verschillen in handelwijzen tussen parketten wegvallen. Kleine verschillen in uitvoering kunnen gehandhaafd blijven mits de afwijkingen binnen de marges van de wet blijven, aldus (geparafraseerd) de vermelding in deze procesbeschrijving. Wij hebben voor ons onderzoek gebruik gemaakt van de voorlopige Procesbeschrijving-DNA versie 1.0. die nauwelijks afwijkt van de in september 2012 opgestelde definitieve versie.

[13] Kruisbergen, E.W. (2008). *Van vonnis tot DNA-profiel. Procesevaluatie van de Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden.* Den Haag: WODC.

gaat dan bijvoorbeeld over het aantal veroordeelden en matches.

Het DNA-profiel van 67% van de in 2011 veroordeelde personen voor een ´DNA-V-waardig´ misdrijf is in de databank opgenomen (23.877). Vanaf het moment dat de Wet DNA-V in werking trad (februari 2005) tot februari 2012 zijn in totaal 115.824 profielen van veroordeelden in de databank opgeslagen. Niet iedere persoon staat dus na een veroordeling voor een ´DNA-V-waardig´ misdrijf celmateriaal af: het profiel zit al in de databank door een eerdere veroordeling, als verdachte of in een aantal gevallen zorgen persoonlijke en/of feitelijke omstandigheden ervoor dat de veroordeelde in kwestie onder een wettelijke uitzonderingsregel valt. Ook kan door de veroordeelde een bezwaar tegen de *opname* van het profiel in de databank door de raadkamer van de rechtbank zijn gehonoreerd, is er een vrijspraak in hoger beroep, verschijnt de veroordeelde op vrije voeten niet op het DNA-spreekuur voor DNA-afname, of zijn er fouten in de te volgen procedures of in de gegevensinvoer gemaakt.

Van de DNA-profielen van veroordeelden die sinds de invoering van de Wet DNA-V (2005) in de databank zijn opgenomen, heeft 7,3% geleid tot een match met het profiel van een spoor. Niet alle matches zijn relevant: het kan zijn dat de desbetreffende zaak al is opgehelderd (mogelijk had het profiel van het spoor verwijderd moeten zijn), of dat het betrokken spoor bij nader inzien niet gerelateerd is met het delict. Ook komt het voor dat de desbetreffende persoon reeds op een andere wijze bij de politie in beeld was gekomen, bijvoorbeeld door betrapping op heterdaad. In 50% van de onderzochte casus bleek de match beslissend om de verdachte op te sporen. Indien toegepast op de gegevens van 2011, zou dit bijna 900 cruciale matches hebben opgeleverd.[14]

Dan komt in de fasering van het ketenproces een zaak al dan niet in aanmerking voor een vervolgonderzoek en vindt er mogelijk een berechting plaats. Over het resultaat van deze vervolgstappen is weinig bekend omdat hierbij door justitie en politie niet gericht wordt geregistreerd dat de oplossing van een zaak voortkomt uit een match met een veroordeelde wiens profiel in de DNA-databank is opgenomen.

In hoeverre de kosten voor opsporing van een verdachte door middel van een match anders zijn dan door gebruik te maken van andere (conventionele) opsporingsmiddelen, is helaas niet na te gaan omdat hierbij talloze voor de zaak specifieke factoren een rol spelen. Wel is berekend dat – binnen bepaalde aannames - de kostprijs *van een match* aangaande de werkzaamheden met betrekking tot het raadplegen van de DNA-databank bij benadering op 500 euro ligt.

Forensische officieren van justitie beoordelen of een veroordeelde in aanmerking komt voor afname van celmateriaal in het kader van de Wet DNA-V. Een uitzonderingsgrond is het geval dat het DNA-profiel van de persoon al in de databank is opgenomen. Deze controle wordt door alle officieren van justitie uitgevoerd. In de Wet DNA-V is een tweede uitzonderingsgrond opgenomen bestaande uit twee categorieën. De eerste betreft de situatie waarin DNA-onderzoek naar verwachting niet of nauwelijks van betekenis is voor de opsporing, vervolging en berechting van het misdrijf, bijvoorbeeld in geval van meineed. Een tweede situatie doet zich voor wanneer er geen

[14] Let wel, het is niet duidelijk of de door ons geanalyseerde casus representatief zijn voor alle matches. Het toepassen van dit percentage op de populatie-aantallen is derhalve indicatief.

rechtvaardiging is voor de afname en opslag van het celmateriaal, bijvoorbeeld indien er sprake is van een veroordeelde van wie het zeer onaannemelijk is dat hij ooit eerder een strafbaar feit heeft gepleegd en dit in de toekomst (waarschijnlijk) ook nooit meer zal doen als gevolg van bijvoorbeeld zwaar lichamelijk letsel. De parketten verschillen in de toepassing van deze uitzonderingsgronden. Dit varieert van "iedere DNA-V-veroordeelde moet celmateriaal afstaan waarna een bezwaarschrift kan worden ingediend indien men het er niet mee eens is", tot een uitgebreid ´vooronderzoek´ waarbij gekeken wordt naar bijvoorbeeld minderjarigheid van de betrokkene, de aanwezigheid en aard van een strafblad, zwaarte van het delict en andere feitelijke en persoonlijke omstandigheden.

Uit bovenstaande en de beschikbare jurisprudentie ontstaat de indruk dat de juridische praktijk niet helemaal synchroon loopt met de wet wat betreft de definiëring van de ´uitzonderlijke persoonlijke omstandigheden´. De jurisprudentie wijst in de richting van het uitsluiten van minderjarigen voor DNA-afname maar wel in combinatie met de afwezigheid van een strafblad en een relatief gering misdrijf (lichte straf); de kans op recidive wordt dan zeer laag geschat. Het is echter niet aan te raden de uitzonderingsregels toe te passen op *alle* ´first offenders´, juist vanwege de vermoedelijke preventieve werking van de opname van het DNA-profiel in de databank. Geconcludeerd kan worden dat het toepassingsbereik van de Wet DNA-V mogelijk enige verfijning behoeft.

De veroordeelde heeft twee weken de tijd om een bezwaarschrift in te dienen vanaf het moment dat celmateriaal is afgenomen (er is juridisch gezien geen bezwaar mogelijk tegen de afname zelf). In de praktijk blijkt dat een officier van justitie echter minimaal 42 dagen wacht met de opdracht tot profilering en opname van het DNA in de databank. Die termijn is beschikbaar voor de raadkamer van de rechtbank om aan het OM te melden dat er een bezwaarschrift tegen de opname van het DNA-profiel in de databank is ingediend. In dat geval moet worden afgewacht of het desbetreffende bezwaarschrift wordt gehonoreerd en het celmateriaal vernietigd dient te worden. Naar schatting wordt 35% van de *ingediende* bezwaarschriften gegrond verklaard door de raadkamer (absoluut waren dit er 218 in het jaar 2011). Blijkt er binnen de genoemde termijn geen bezwaarschrift te zijn ingediend, dan kan een opdracht tot profilering en opname in de databank uitgaan. Zo wordt voorkomen dat een profiel onrechtmatig in de databank wordt opgenomen en dit een (onrechtmatig gevonden) match kan opleveren.

De toepassing van de bezwaarschriftprocedure kan verbeterd worden door afspraken tussen de arrondissementsparketten met de rechtbanken te maken om meldingen ten aanzien van een ingediend bezwaar sneller aan het OM te doen toekomen. Hierdoor kan vlotter worden overgegaan tot vervolging indien er sprake is van een relevante match. Gezien het feit dat enkele parketten dergelijke afspraken reeds hebben met de rechtbank, lijkt dit een haalbare werkwijze. Bovendien komt dit tegemoet aan afspraken over appointerings- en afhandelingstermijnen van strafzaken die zijn vastgelegd in het landelijk strafprocesreglement.

De uitvoering van de Wet DNA-V blijkt complexer dan deze wellicht op het eerste gezicht lijkt. De bestaande formele Procesbeschrijving-DNA[15] is met name gericht op de taken van het OM. Gewenste afhandelingstermijnen worden niet vermeld, terwijl de respondenten in ons onderzoek zich – daartoe uitgenodigd door de aan hen gestelde vragen – wel uitspreken over het gehele ketenproces en doorlooptijden van de verschillende handelingen in het kader van de toepassing van de Wet DNA-V.

Een beperking van de efficiëntie van het ketenproces doet zich in de volgende situatie voor. Indien het DNA-profiel van een veroordeelde wordt toegevoegd aan de databank en er wordt een match geconstateerd met een spoor dat reeds in de databank zit, dan wordt dit door het Nederlands Forensisch Instituut aan de officier van justitie ´van de veroordeelde´gerapporteerd. Hij/zij meldt deze match vervolgens aan de officier ´van de matchende zaak´. Ontstaat er een match met het profiel van een veroordeelde dat reeds in de databank zit op het moment dat het DNA-profiel van een spoor wordt toegevoegd, dan wordt de match gemeld aan de officier ´van de matchende zaak´. Behalve dat twee verschillende handelwijzen tot verwarring kunnen leiden, is het traject via de officier ´van de veroordeelde´ omslachtig. In feite wordt een extra schakel toegevoegd wat onnodig vertraagt en het werk van de desbetreffende officieren van justitie onnodig van elkaar afhankelijk maakt.

Knelpunten die door Kruisbergen in 2008 zijn geconstateerd, zoals de achterstanden bij het OM en het NFI, zijn inmiddels opgelost. Ook is de communicatie tussen de verschillende ketenpartners wat betreft de toepassing van de Wet DNA-V aanmerkelijk verbeterd door de opzet van zogenaamde DNA-bureaus bij de parketten voor de afhandeling van forensisch DNA-onderzoek. De digitalisering en automatisering van het proces is aangepakt door de ontwikkeling van een DNA-registratiesysteem GPS-DNA. Naast opslag van de hiervoor benodigde gegevens, verzorgt dit OM-systeem het digitaal berichtenverkeer tussen het OM met het NFI; echter nog niet met de andere ketenpartners. Verder ontbreken digitale koppelingen tussen GPS-DNA en andere gebruikte registratiesystemen van het OM en de ketenpartners. Hierdoor moeten gegevens meerdere keren worden ingevoerd en is het monitoren van het gehele proces ten aanzien van de uitvoering van de Wet DNA-V moeizaam. Dit laatste wordt tevens veroorzaakt door het ontbreken van een registratie dat de opsporing en vervolging van de desbetreffende strafzaak zijn voortgekomen uit een match met een veroordeelde. Geconcludeerd kan worden dat op het gebied van automatisering en digitalisering meerdere efficiëntieverbeteringen mogelijk zijn.

Tenslotte blijkt uit het onderzoek dat benodigde opdrachten voor het verwijderen van DNA-profielen uit de DNA-databank menigmaal (te lang) uitblijven. Het kan enerzijds gaan om een profiel van een in hoger beroep vrijgesproken veroordeelde waardoor een onrechtmatig geachte match kan ontstaan, en anderzijds om een profiel van een verkregen spoor in een zaak die reeds is opgelost. Het gevolg van dit laatste is dat de beoordeling van een door de beheerder van de DNA-

[15] Een intern document van het Openbaar Ministerie, opgesteld in overleg met de ketenpartners. Deze procesbeschrijving bevat de hoofdlijnen aangaande de uitvoering van DNA-onderzoek in strafzaken, normatief benaderd ("zoals het zou moeten") zodat mogelijke verschillen in handelwijzen tussen parketten wegvallen. Kleine verschillen in uitvoering kunnen gehandhaafd blijven mits de afwijkingen binnen de marges van de wet blijven, aldus (geparafraseerd) de vermelding in deze procesbeschrijving. Wij hebben voor ons onderzoek gebruik gemaakt van de voorlopige Procesbeschrijving-DNA versie 1.0. die nauwelijks afwijkt van de in september 2012 opgestelde definitieve versie.

databank geconstateerde match onnodig extra werk bij justitie en politie vergt om te kunnen constateren dat er sprake is van een niet-relevante match.

We komen op basis van de resultaten van het onderzoek tot de slotsom dat de toepassing van de Wet DNA-V bijdraagt aan de opsporing van verdachten van misdrijven. Over de mate van effectiviteit voor de vervolging en uiteindelijk de berechting kan geen uitsluitsel worden gegeven.

Het is echter wel plausibel dat de Wet DNA-V bijdraagt aan een succesvoller vervolgen en berechten van delinquenten. Hiervoor zien wij de volgende aanwijzingen:

- er is een aantal spraakmakende strafzaken die zonder het bestaan van de Wet DNA-V vermoedelijk nooit zouden zijn opgelost, zoals de "Puttense moordzaak" en en de zaak "Andrea Luten";[16]
- er is sprake van een grote hoeveelheid matches (8.405 matches in 7 jaar tijd);
- de processen omtrent het vinden en afhandelen van matches zijn sterk verbeterd, eerder geconstateerde knelpunten zijn opgelost;
- er is mogelijk sprake van preventieve werking van de Wet DNA-V voor de groep potentiële ´first offenders´.

Ondanks de eerder genoemde knelpunten en afbreukrisico's die de toepassing van de Wet DNA-V met zich meebrengt, menen wij dat de voordelen van een DNA-databank met profielen van veroordeelden het bestaan en de toepassing ervan rechtvaardigen.

[16] Zie voor informatie over deze zaken bijvoorbeeld: http://www.om.nl/actueel-0/strafzaken/puttense_moordzaak/ en http://www.om.nl/actueel-0/strafzaken/andrea_luten/.

Gebruikte afkortingen

ANPR	Automatic number plate recognition
CJIB	Centraal Justitieel Incassobureau
Compas	Communicatie OM parket administratiesysteem
DJI	Dienst Justitiële Inrichtingen
DNA	Deoxyribonucleic acid (Desoxyribonucleïnezuur)
EHRM	Europees Hof voor de Rechten van de Mens
ENFSI	European Network of Forensic Science Institutes
EVRM	Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens
GPS	Geïntegreerd Proces Systeem
GPS-DNA	Geïntegreerd Proces Systeem specifiek voor zaken met DNA-onderzoek
HAVANK	Het Automatisch Vingerafdrukkensysteem Nederlandse Kollektie
HKS	Herkenningsdienstsysteem
HVC	High Volume Crime
ICT	Informatie- en Communicatie Technologie
ISD	Inrichting voor Stelselmatige Daders
IVRK	Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind
KLPD	Korps landelijke politiediensten
LCS	Landelijk Coördinatiebestand Sporen
LRO	Landelijk Ressortelijke Organisatie
MinVenJ	Ministerie van Veiligheid en Justitie
NFI	Nederlands Forensisch Instituut
OM	Openbaar Ministerie
OPS	Opsporingsregister
ovj	officier van justitie
PI	Penitentiaire Inrichting
PIJ	Plaatsing in een Inrichting voor Jeugdigen
PPZ	Plaatsing in een Psychiatrisch Ziekenhuis
Promis	Programma Motiveringsverbetering In Strafvonnissen (OM)
Promis	PROcesManagement InformatieSysteem (NFI)
ROOD	Registratie Onderzoeks Opdrachten DNA
skdb	Strafrechtsketendatabank
SSB	Sociaal Statistisch Bestand
TBS	TerBeschikkingStelling
TGO	Team grootschalige opsporing
Wet DNA-V	Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden
WODC	Wetenschappelijk Onderzoeks- en Documentatiecentrum
WvSr	Wetboek van Strafrecht
WvSv	Wetboek van Strafvordering

Hoofdstuk 1: Inleiding

Stille getuigen liegen niet. Men doelt hiermee in de regel op de fysieke sporen van een misdrijf, zoals deze bijvoorbeeld zijn achtergebleven op de plaats van het delict. Dergelijke sporen bevatten vaak belangrijke aanwijzingen voor het feitenonderzoek ten aanzien van een (vermoedelijk) gepleegd misdrijf. Het achterhalen van deze aanwijzingen vraagt om forensisch onderzoek waarop de laatste jaren steeds sterker de focus is komen te liggen binnen een opsporingsonderzoek. Dit is voornamelijk een gevolg van nieuwe technologische ontwikkelingen – denk aan DNA-onderzoek - en zorgt voor, soms ingrijpende, veranderingen in het feitenonderzoek en bewijs binnen de strafrechtspleging (Malsch, Haket en Nijboer, 2008; Nijboer, 2009). De algemeen directeur T. Tjin-A-Tsoi van het Nederlands Forensisch Instituut (NFI) heeft dit in het jaarverslag 2011 als volgt verwoord: *"Naar de toekomst toe zal forensisch onderzoek een steeds grotere rol spelen in de strafrechtketen en daar buiten. Dat wordt veroorzaakt door technologische innovatie die ons in staat stelt steeds meer sporen te onderzoeken van steeds meer verschillende typen. Hierdoor zullen we onze klanten en partners in staat stellen hun werk sneller en efficiënter te doen"* (NFI, 2012).

De technologische innovaties in de strafrechtspleging liggen vooral op het gebied van de Informatie- en Communicatie Technologie (ICT) en van de moleculaire biologie met in het bijzonder de DNA-technologie.[17] De forensische toepassing van de DNA-technologie heeft sinds de tweede helft van de jaren tachtig een aanzienlijke vlucht genomen. Hierbij kan aangetekend worden dat zelden forensische toepassingen van wetenschappelijke en technische ontdekkingen zoveel aandacht hebben gekregen als het forensische DNA-onderzoek in wetgeving, rechtspraak en rechtsleer aan de ene kant, en in de forensisch technische wetenschap aan de andere kant. Ook de rol van sociale, economische, culturele en ethische facetten van forensisch onderzoek in de strafrechtspleging is veel besproken. Hiervan getuigt de grote hoeveelheid wetenschappelijke publicaties, niet alleen over de forensische DNA-technologie zelf, maar ook over andere forensische onderzoeksmethoden en –middelen, die worden gespiegeld aan het forensische DNA-gebied, zoals het gebruik van databanken met andere ´biometrische´ gegevens (bijvoorbeeld vingerafdrukken) (Ceylan & Piazza, 2011).

Na enige ontwikkelingen in de praktijk (geen verplichte afname lichaamsmateriaal zonder wettelijke basis, toelaten van DNA-'bewijs' als "*exculpatory evidence*" in de rechtspraak ter zake[18]), werd in 1994, na een aanzet door de Commissie Herijking Wetboek van Strafvordering (Commissie Moons, 1990) de (eerste) wettelijke regeling voor het gebruik van DNA-onderzoek in strafzaken van kracht (Meulenbroek, 2009). De regeling van het strafprocesrechtelijk forensisch DNA-onderzoek is sindsdien te vinden in het Wetboek van Strafvordering (WvSv).[19] De regeling is daarna – herhaaldelijk - op een aantal punten herzien, terwijl ook nieuwe vormen van DNA-

[17] Bij het gebruik van een DNA-databank is trouwens sprake van een convergentie van deze terreinen (De Poot & Scheepmaker, 2008).

[18] Zie hiervoor onder meer DNA-onderzoek in opsporing en bewijsvoering in strafzaken. DNA-nulmeting (Buiter, Dubelaar, Haesen, Malewicz, Nijboer & De Roos, 2003).

[19] Zie Wetboek van Strafvordering, Boek II, Titel I, art. 151a-151d en art. 195a-195f.

onderzoek in het Wetboek werden geregeld. Het meest recent is dit laatste het geval met betrekking tot verwantschapsonderzoek.[20] De DNA-onderzoekwetgeving die in het hier gepresenteerde wetenschappelijk onderzoek centraal staat, is echter niet in het WvSv, maar in een afzonderlijke wet, *de Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden,*[21] kortweg aangeduid als de *Wet DNA-V*, geregeld.[22]

1.1. De Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden

Op 3 augustus 2010 kopte de Volkskrant: "***DNA-match bleek doorbraak voor zaak-Luten"***.
Een parafrase van een deel van bijbehorend artikel meldt:

> a*ls hij vorig jaar niet was opgepakt voor huiselijk geweld, had misschien wel nooit iemand geweten dat Henk F. uit Hoogeveen de dood van Andrea Luten op zijn geweten had. Maar dat gebeurde wel. Bij vrijwel alle veroordeelden van openlijke geweldsmisdrijven wordt tegenwoordig biologisch celmateriaal afgenomen ten einde een DNA-profiel te verkrijgen. Deze DNA-profielen worden vergeleken met de DNA-profielen verkregen uit sporen van onopgeloste zaken beschikbaar in de DNA-databank. Zo ook bij de 41-jarige Henk F.*

Bovengenoemde *match* (die de oplossing van een zaak tot gevolg heeft gehad) is een voorbeeld van de uitwerking van de Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden.

1.1.1. De Wet DNA-V

De Wet DNA-V is vanaf 1 februari 2005 gefaseerd (in drie tranches) in werking getreden met als doelstelling: *voorkoming, opsporing, vervolging en berechting van strafbare feiten waarbij celmateriaal van daders is achtergelaten.*[23]Kort gezegd verplicht deze wet veroordeelden tot het afstaan van celmateriaal, waaruit vervolgens een DNA-profiel wordt opgemaakt dat in de Nederlandse DNA-databank voor strafzaken wordt opgenomen. DNA-profielen verkregen van bij onopgeloste delicten veiliggestelde sporen, worden in deze databank vergeleken met alle DNA-profielen, waaronder de profielen van veroordeelden. Op het moment dat er een match wordt geconstateerd, kan dit leiden tot een (her)start van het opsporingsonderzoek in de tot dan toe onopgeloste zaak (Kruisbergen, 2008).

---

[20] Staatsblad, 2011, nr. 555.

[21] Staatsblad, 2004, nr. 465 (Wet DNA-V) en Staatscourant, 2011, nr. 22377 (laatste wijziging Regeling DNA-onderzoek in strafzaken).

[22] De Wet DNA-V neemt legislatief gesproken een bijzondere plaats in, omdat het bij afzonderlijke wet is geregeld. Een DNA-onderzoek bij veroordeelden in het kader van deze wet vindt pas ná een veroordeling plaats en vloeit daarom ook niet voort uit concrete strafvorderlijke onderzoekshandelingen of verdenking (zie voor meer uitleg 'Juridisch perspectief' in Paragraaf 2.1).

[23] Kamerstukken II, 2002/2003, 28, 685, nr. 3, p.2.

In verband met het laatste is van belang dat de Nederlandse regelgeving ruimte laat voor (her)opening van de opsporing, ook al gaat het om misdrijven die zijn gepleegd op een eerder tijdstip dan de inwerkingtreding van de Wet DNA-V in 2005.[24]

Deze wet werd gefaseerd ingevoerd vanwege de grote praktische consequenties voor de inzet van middelen en personeel. Het gaat namelijk om grote aantallen (de eerste inschatting was 8600 DNA-V-waardige veroordeelden per jaar; twee jaar later werd dit zelfs bijgesteld naar 14000). Sinds 1 mei 2010 is de wet volledig van kracht en is deze van toepassing op veroordeelden van een misdrijf waarvoor voorlopige hechtenis kan worden opgelegd. Deze misdrijven worden genoemd in artikel 67, lid 1 van het Wetboek van Strafvordering. Een uitzondering vormt de groep veroordeelden bij wie geen straf (of maatregel) is opgelegd (rechterlijk pardon, art. 9a WvSr) of alleen een financiële sanctie of financiële maatregel is opgelegd. In Paragraaf 2.1. van dit rapport wordt dieper ingegaan op het toepassingsbereik van de Wet DNA-V.

De voordelen van het gebruik van een DNA-databank worden onder meer door Hamans (2009) verwoord: misdrijven waarbij eerder geen verdachte in beeld was, kunnen als gevolg van een match opgelost worden. Ook kan een snellere opsporing gerealiseerd worden, hetgeen kan leiden tot een hogere veiligheidsbeleving onder burgers. Tevens bestaat de mogelijkheid dat een match juist verdachten als donor van het desbetreffende spoor uitsluit en dat op die manier de DNA-databank bijdraagt aan de waarheidsvinding (Bhati, 2010). In de literatuur worden ook nadelen opgesomd van het gebruik van de DNA-databank zoals de inbreuk op de privacy en op de lichamelijke integriteit, potentieel misbruik van gevoelige data en een belemmering voor de resocialisatie van daders omdat zij gestigmatiseerd worden als potentieel recidivist. Voor meer informatie over de voor- en nadelen van een DNA-databank wordt verwezen naar onder meer Kazemian e.a. (2011), Hamans (2009), Human Genetics Commission (2009), De Valicourt de Séranvillers (2009), Nuffield Council on Bioethics (2007), Etzioni (2006), Williams & Johnson (2006) en Zuidwijk (2003).

1.1.2. De uitvoering van de Wet DNA-V

De uitvoering van de Wet DNA-V binnen de strafrechtsketen[25] ziet er globaal als volgt uit:[26] zodra een persoon in eerste aanleg is veroordeeld voor een krachtens de Wet DNA-V daarvoor kwalificerend misdrijf, geeft de officier van justitie een bevel tot afstaan van celmateriaal (meestal wangslijm). De afname van het celmateriaal vindt plaats op het politiebureau (indien de persoon op

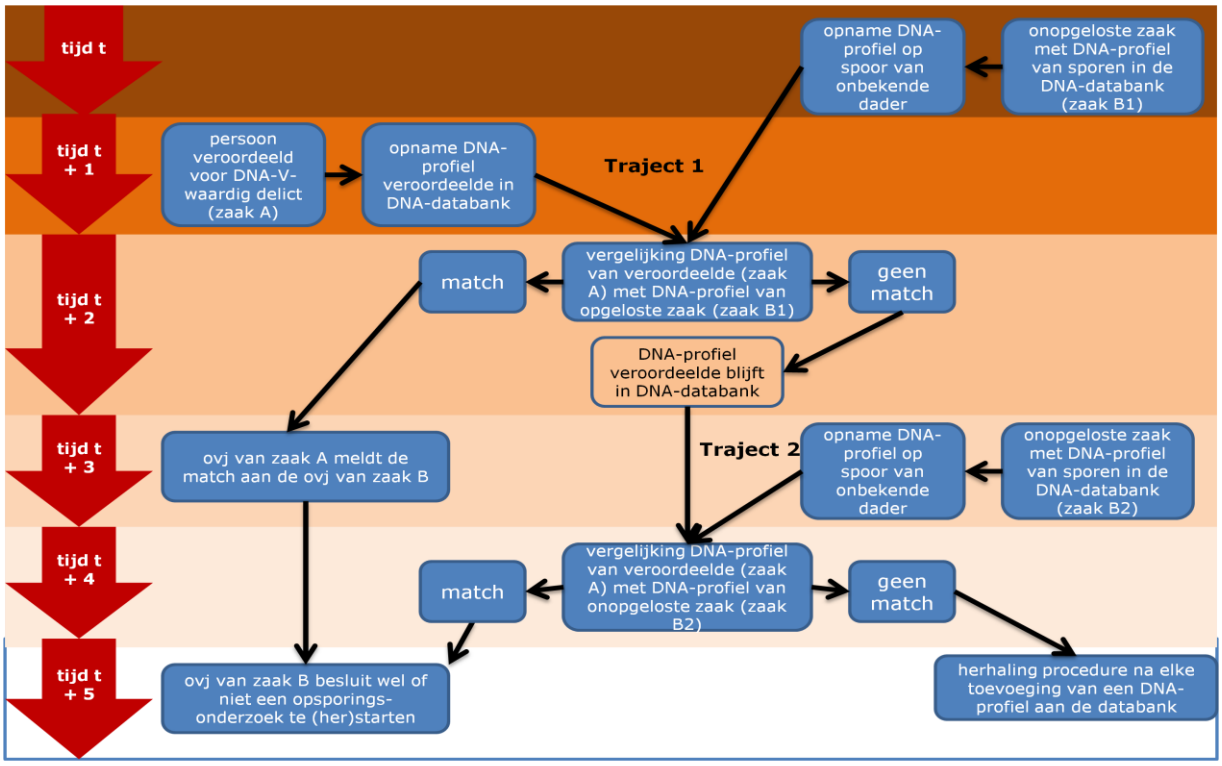
[24] Een concrete zaak waarin dit aan de orde was, betreft de zogeheten Puttense moordzaak. Nadat de oorspronkelijke veroordeelden in herziening waren vrijgesproken, werd op grond van een match in de DNA-databank een andere persoon verdachte, wiens profiel krachtens de Wet DNA-V in de databank was opgenomen. Inmiddels heeft de nieuwe zaak (een B zaak in onze terminologie) tot een veroordeling geleid (zie voor informatie over deze zaak bijvoorbeeld: http://www.om.nl/actueel-0/strafzaken/puttense_moordzaak/).

[25] Personen die na 1 februari 2005 zijn veroordeeld voor een eerste tranche-DNA-V-waardig delict, behoren tot het ´reguliere´ traject. Personen die vóór deze datum voor eenzelfde delict zijn veroordeeld, maar hun straf nog niet (helemaal) hebben ondergaan, maken deel uit van de zogenaamde ´inhaalslag´. Voor de tweede en derde tranche van de invoering van de wet geldt eenzelfde onderverdeling. Aangezien het proces van de ´inhaalslag´ sterk afwijkt van het ´reguliere traject´ en ook van tijdelijke aard is - op een gegeven moment is de inhaalslag afgerond - ligt in deze studie de nadruk op het ´reguliere traject´.

[26] In Hoofdstuk 6, ´Strafvorderlijke keten en het DNA-ketenproces (efficiëntie)´, wordt hier dieper op ingegaan.

vrije voeten is) of in een penitentiaire inrichting. Vervolgens gaat het celmateriaal naar het Nederlands Forensisch Instituut (NFI). Daar wordt een DNA-profiel opgemaakt uit het verkregen celmateriaal en toegevoegd aan de DNA-databank (zaak A[27]). Dit profiel wordt vergeleken met alle DNA-profielen in de databank die zijn verkregen uit celmateriaal in het verleden aangetroffen (zaak B1)[28] op een plaats delict of op een slachtoffer (Traject 1). Bovendien wordt steeds wanneer een nieuw DNA-profiel van een spoor wordt toegevoegd aan de DNA-databank (zaak B2) het nieuwe spoor vergeleken met het profiel van de veroordeelden (en andere sporen) die reeds in de databank zijn opgenomen (Traject 2).

Is er sprake van een match, dan stelt het NFI de officier van justitie op de hoogte die opdracht heeft gegeven tot opname in de DNA-databank. Dat is in het geval van Traject 1 de ´officier van de veroordeelde' (zaak A). Deze officier wordt vervolgens geacht de officier die betrokken is bij de zaak waarmee een match is opgetreden (zaak B1), in kennis te stellen. Is er sprake van Traject 2, dan is de opdrachtgever de officier van justitie van zaak B2. Hij[29] wordt door het NFI geïnformeerd over de match (de officier van zaak A speelt hier verder geen rol). Er volgt dan mogelijk een opsporings-, vervolgings- en berechtingstraject. In Figuur 1 wordt dit sequentieel verloop op generiek niveau verduidelijkt.

* de rode links pijlen geven het tijdsverloop aan: een DNA-profiel van een spoor kan reeds in de DNA-databank zijn opgeslagen op het moment dat het profiel van een veroordeelde wordt toegevoegd, maar het is ook mogelijk dat er een match ontstaat tussen een later toegevoegd spoor en het profiel van de veroordeelde dat zich reeds in de databank bevindt.

Figuur 1: verloop toepassing van de Wet DNA-V op generiek niveau.

[27] In dit rapport hebben we de strafzaak waarvoor de veroordeelde is berecht waarna celmateriaal is afgestaan, gedefinieerd als zaak A; de onopgeloste zaak waarmee een match is gebleken, wordt zaak B genoemd.

[28] Om een onderscheid te maken tussen een B-zaak via traject 1 en traject 2 zijn deze respectievelijk als B1 en B2 aangeduid.

[29] Ook in het vervolg, lees: hij/zij, hem/haar.

Het vergelijken van profielen heeft niet alleen als doel een onopgeloste zaak te koppelen aan een veroordeelde, maar biedt ook de mogelijkheid om personen als verdachten uit te sluiten. Een voorbeeld is dat een veroordeelde (van zaak A) die ook verdachte is in zaak B, uitgesloten wordt als donor van het desbetreffende spoor uit zaak B, indien er geen match blijkt te zijn. Een ander voorbeeld is wanneer de politie een persoon in zaak B als verdachte op het oog heeft en er een match blijkt te zijn met het profiel van een veroordeelde (van zaak A). In dit geval wordt mogelijk de verdachte in zaak B uitgesloten als donor van het desbetreffende spoor nu het DNA-profiel van de veroordeelde van zaak A een match geeft.

1.1.3. De DNA-databank

De DNA-databank[30] is een onmisbaar – onderliggend - onderdeel in de gehele keten. Deze dataverzameling wordt beheerd door de directeur van het Nederlands Forensisch Instituut (NFI), maar opereert onafhankelijk van de overige afdelingen van het NFI. De eindverantwoordelijke is de Minister van Veiligheid en Justitie. De DNA-databank is een verzameling van door forensische laboratoria verkregen DNA-profielen, die op grond van wettelijke bepalingen bewaard mogen worden. Het betreft DNA-profielen van verdachten, veroordeelden en overleden slachtoffers ten gevolge van een misdrijf, en van ex-gedetineerden op vrijwillige basis, alsmede DNA-profielen afkomstig uit biologisch sporenmateriaal aangetroffen op een plaats delict of bij een slachtoffer. Sinds 1 april 2012[31] kunnen ook DNA-profielen van vermiste personen (bij vermoeden van een misdrijf) in de DNA-databank worden opgenomen. De informatie van het DNA-profiel wordt in de DNA-databank opgeslagen in de vorm van cijferreeksen. De zaaks- en persoonsgegevens behorende bij de DNA-profielen, zijn in een aparte databank (*Promis*[32]) ondergebracht. Het fysieke celmateriaal (bij personen meestal in de vorm van wangslijmsetjes) wordt op het NFI bewaard (Kruisbergen, 2008).

Elk nieuw DNA-profiel (van een persoon of een spoor) wordt vergeleken met de reeds aanwezige profielen in de databank. Wanneer profielen overeenkomen is er sprake van een *match*. Dit kan – kort gezegd - betekenen dat bij een onopgelost misdrijf een verdachte wordt gevonden of dat verschillende (onopgehelderde) misdrijven aan elkaar kunnen worden gekoppeld.[33]

De inzet van de Wet DNA-V is, zoals eerder in Paragraaf 1.1.1. is gezegd, in de praktijk vrij omvangrijk. Met de algehele inwerkingtreding van de wet per 1 mei 2010, is deze nog aanmerkelijk extensiever geworden, daar meer delicten onder de wet zijn geschaard. De omvang van de toepassing van de Wet DNA-V maakt de DNA-databank groter en daarmee in beginsel ook direct

[30] De Nederlandse DNA-databank maakt deel uit van een Europees netwerk van DNA-databanken in het kader van het besluit 2008/615/JBZ van de Raad van de Europese Unie van 23 juni 2008 (Verdrag van Prüm) (Prainsack & Toom, 2010). Echter een vergelijking met andere (Europese) DNA-databanken valt buiten het bestek van deze studie. Een vervolgonderzoek zou de invloed van dit netwerk op met name de effectiviteit van de toepassing van de Wet DNA-V in kaart kunnen brengen.

[31] Staatsblad, nr. 131, 2012.

[32] PROcesManagement InformatieSysteem. Wel te onderscheiden van het rechterlijke project Promis (Programma Motiveringsverbetering in de strafvonnissen).

[33] In Hoofdstuk 4 van dit rapport wordt dieper ingegaan op de forensische DNA-techniek en de DNA-databank. Ook is meer informatie te vinden op: www.forensischinstituut.nl/dna-databank.

effectiever, dat wil zeggen leidt tot een grotere opbrengst in de zin van het aantal matches tussen DNA-profielen verkregen via afname van celmateriaal van personen (onder andere veroordeelden) en profielen verkregen van sporenmateriaal op een plaats delict of op een slachtoffer. Het antwoord op de vraag of dit ook betekent dat meer matches leiden tot een hoger oplossingspercentage van misdrijven, hangt echter ook af van het gevolg dat aan een match wordt gegeven in termen van opsporing, vervolging en berechting. Uit eerder evaluatieonderzoek van Ondracek (2007) is gebleken dat er toen wat dit betreft nog wel winst viel te boeken.

1.2. Probleemschets en doelstelling

Een eerste evaluatie van de toepassing van de Wet DNA-V door de strafrechtsketen[34] heen is al eerder door Kruisbergen (2008) uitgevoerd. Uit dit onderzoek komt onder meer naar voren dat een effectieve opvolging van een *match* door justitie en politie in ieder geval in de eerste tranche van de invoering niet altijd voldoende aandacht heeft gekregen. Kruisbergen schrijft daarover (2008, p. 103): *"Bij de invoering van de eerste fase is deze aandacht[35] er niet voldoende geweest en zijn de hits, zeker achteraf beschouwd, te veel als een, letterlijk en figuurlijk, sluitstuk van de wet beschouwd, terwijl het adequaat omgaan met hits de basis is onder de legitimiteit en mogelijke doelbereiking van de wet".*

Een ander knelpunt waar Kruisbergen op wijst is dat er nog geen DNA-onderzoek gerelateerd overkoepelend geautomatiseerd informatiesysteem was waar alle betrokken ketenpartners gebruik van konden maken, waardoor minder efficiënt werd gewerkt dan wenselijk is; dit heeft zijn weerslag op alle schakels van de strafrechtelijke keten door vertraagde communicatie door de keten heen en foutieve invoering van de papieren gegevens in de verschillende registratiesystemen van de ketenpartners.

In vakkringen van practici en wetenschappers bestaat de overtuiging dat de toepassing van de Wet DNA-V van invloed is op de opsporing, vervolging, berechting en mogelijk preventie van strafbare feiten, blijkend uit de opheldering van spraakmakende zaken als de "Puttense moordzaak" en de zaak "Andrea Luten",[36] dankzij de Wet DNA-V. Ook Custers (2012) geeft aan dat succesverhalen, zelfs zonder betrouwbare effectiviteitcijfers, aantonen dat nieuwe opsporingsmethoden zoals het vergelijken van DNA-profielen, kunnen bijdragen aan een betere, snellere en goedkopere opsporing van misdrijven. Echter in welke mate dit feitelijk het geval is, ook bij minder schokkende zaken zoals een diefstal met geweld, is niet duidelijk. Hiervoor dient in meer detail naar de effectiviteit gekeken te worden. Ook Kruisbergen (2008) doet hierover geen concrete uitspraken daar hij zich met name heeft gericht op de procesevaluatie; of de wet in dit opzicht effectief is, dus in hoeverre de wet haar doelstelling bereikt, is onbekend.[37]

---

[34] Onder strafrechtsketen in dit verband wordt de sequentie van activiteiten en onderzoeksfasen bedoeld. Met de ketenpartners worden de betrokken instituties en personen aangeduid.

[35] Het gaat hier om de aandacht voor de effectieve opvolging van matches.

[36] Zie voor informatie over deze zaken bijvoorbeeld: http://www.om.nl/actueel-0/strafzaken/puttense_moordzaak/ en http://www.om.nl/actueel-0/strafzaken/andrea_luten/.

[37] Hierbij moet opgemerkt worden dat de mate van efficiëntie in een werkproces van invloed kan zijn op de effectiviteit. Hierover volgt later meer in Hoofdstuk 3, ´Onderzoeksopzet en -uitvoering´.

De evaluatie van Kruisbergen geeft dus zicht op de efficiëntie van het proces[38] door de strafrechtsketen heen na de invoering van de eerste en tweede tranche[39] van de wet. Hoe nu - vier jaar verder en twee jaar na volledige invoering van de wet - de uitvoering van de wet binnen de strafrechtsketen plaatsvindt, is nog niet eerder en nader onderzocht.

Het is derhalve hoog tijd voor een onderzoek naar zowel de effectiviteit van deze wet als naar de efficiëntie van het *ketenproces* twee jaar na de volledige implementatie van de Wet DNA-V.[40] Beide genoemde aspecten zijn in dit onderzoek van belang. Alleen de voor de hand liggende, maar ook nogal vrijblijvende constatering dat de toepassing van de Wet DNA-V op zichzelf meerwaarde kan hebben, helpt de opsporing en het daarop gerichte beleid niet verder. Het gaat er ook om dat de uitvoering ervan binnen de strafrechtsketen doelmatig verloopt. Kennis over de efficiëntie van het *ketenproces* van celmateriaalafname bij veroordeelden (A-zaak) tot en met de berechting en uitspraak (B-zaak), biedt het Ministerie van Veiligheid en Justitie de mogelijkheid om DNA-onderzoek beter in te zetten bij de preventie, opsporing, vervolging en berechting van strafbare feiten.

Empirisch onderzoek naar de mogelijk preventieve werking van de wet valt door de ongelijksoortigheid met de andere doelen buiten het kader van deze studie en verdient een separaat onderzoek (zie de aanbevelingen in dit rapport).[41] Immers voor het vaststellen van speciale preventie[42] is onderzoek nodig onder veroordeelden die celmateriaal hebben afgestaan, en voor generale preventie is het niet zonder meer vast te stellen in hoeverre er invloed van juist deze wetgeving is op recidivecijfers. Het is daarom - hoewel preventie in de doelstelling van de wet in één adem wordt genoemd met opsporing, vervolging en berechting - opportuun om in de doelstelling van het onderzoek zoals geformuleerd in de startnotitie van het WODC een kleine wijziging aan te brengen.

---

[38] In deze rapportage wordt herhaaldelijk het woord proces gebruikt. Hiermee wordt de doorloop binnen de strafrechtsketen bedoeld bij de uitvoering van de Wet DNA-V. Dit proces begint met een veroordeling van een persoon voor een DNA-V-waardig delict (zaak A), en eindigt met een gang naar de rechter voor een ander delict (zaak B). Ook wordt wel de term ketenproces gebezigd.

[39] Zie het ´Juridisch perspectief´ in Paragraaf 2.1. voor meer informatie over de drie tranches bij invoering.

[40] Deze tweedeling in analyse wordt toegepast in navolging van de aanbevelingen van de Raad van Europa ten aanzien van het ´management of criminal justice´ (Council of Europe, 1995).

[41] Aangezien de preventieve werking wel deel uitmaakt van de door de wetgever geformuleerde doelstelling van de Wet DNA-V, worden in Paragraaf 2.3., 'Preventie' resultaten van een korte literatuurstudie op dit gebied behandeld. Tevens is het aspect preventie besproken met de geïnterviewden waardoor een beeld is gekregen van de visie van deskundigen op dit gebied.

[42] Bij het mogelijk preventieve karakter van de wet kunnen twee vormen worden onderscheiden: generaal en speciaal. In het perspectief van de *generale* preventie speelt het bestaan van een goed werkend strafrechtelijk systeem een rol bij de beteugeling van de criminaliteit. Dit geldt zeker als meer specifiek de pakkans hoog is. Dus als de toepassing van de Wet DNA-V bijdraagt aan de verhoging van de pakkans, kan dit een bijdrage leveren aan de generale preventie (naast uiteraard de generieke afschrikking dat het gemakkelijk achterlaten van DNA-materiaal op een delictlocatie zeer wel kan leiden tot opname in de DNA-databank). De onderliggende (theoretische) aanname is dat de kennis van de pakkans de pleegkans (de kans dat personen in de fout gaan) beïnvloedt. Subjectief doet daarbij op individueel niveau uiteraard ook nog een (persoonlijke) inschatting ter zake.

Ten aanzien van de specifieke afschrikking, ofwel de *speciale* preventie valt in algemene zin te verwachten dat het opnemen van iemands DNA-profiel in de databank dit een speciaal preventief (afschrikkend) effect heeft. Daarmee raakt het dus de kans dat de betrokkene opnieuw – waarbij individualiseerbare biologische sporen worden achterlaten – in de fout gaat.

De **doelstelling** van dit onderzoek luidt derhalve:

> *zicht krijgen op de wijze waarop toepassing van de Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden in Nederland bijdraagt aan de opsporing, vervolging en berechting van strafbare feiten, teneinde een weloverwogen besluit te kunnen nemen over mogelijk gewenste aanpassingen in de werkprocessen in de strafrechtsketen aangaande de toepassing van deze wet, en over de rechtvaardiging van nieuwe investeringen in dit opsporingsmiddel.*

De resultaten uit dit onderzoek kunnen een bijdrage leveren aan de ontwikkeling van een visie op de effectiviteit en efficiëntie van de toepassing van de Wet DNA-V, waardoor een meer gerichte investering in DNA-onderzoek als opsporingsmiddel (in vergelijking tot andere opsporingsmiddelen) kan worden gerealiseerd.

Tevens kunnen de uitkomsten benut worden voor een mogelijke verbetering in de afstemming binnen de strafrechtsketen van werkzaamheden op het gebied van DNA-V. Dit alles sluit goed aan bij de beleidsreactie van 29 februari 2012 van de Minister van Veiligheid en Justitie op het rapport van de Algemene Rekenkamer (2012) *´Prestaties in de strafrechtsketen ´*. Hierin bevestigt hij de noodzaak om de prestaties van de strafrechtsketen te verbeteren. De resultaten gepresenteerd in ons rapport kunnen door de Minister benut worden voor de aansturing van een versterking van het functioneren van de keten.

Hoofdstuk 2: Contextuele aspecten

Strafvorderlijke onderzoeksmethoden die in sterke mate verbonden zijn met geavanceerde technologie en (forensische) expertise – en degenen die deze methoden hanteren – zijn in het algemeen gebonden aan een viertal normatieve kaders:[43]

a) Het juridisch kader, met name regelgeving en eventuele toonaangevende rechtspraak.
b) Een daaruit voortvloeiend beleidskader dat – in beginsel - betrekking heeft op de hele strafrechtsketen van verantwoordelijke instanties en personen, mogelijk nader gespecificeerd in een procesbeschrijving dan wel in (ambtelijke) instructies en afspraken (convenanten et cetera) tussen de verschillende betrokken instanties.
c) Het institutionele kader van de desbetreffende (zoals laboratorium, gevangenis, politie-organisatie) waarin het onderzoek wordt uitgevoerd met beleid en procedures op het niveau van de organisatie of het werkverband.
d) Het vakmatige en disciplinaire kader, waarin algemene en specifieke (technische) methodologie is vormgegeven.

Het is (uiteraard) niet zo dat deze normatieve kaders geheel los van elkaar staan. Zo wordt het juridische kader medebepaald door het vakmatige kader, bijvoorbeeld omdat technologische ontwikkelingen vaak de katalysator zijn voor het opstellen dan wel aanpassen van regelgeving. Binnen het beleidskader vindt de formulering van een procesbeschrijving plaats en vervolgens kunnen op institutioneel niveau procedures worden afgesproken. Een strikt onderscheid is lastig aan te brengen. Voor dit onderzoek is het echter niet direct van belang welk procedé binnen welk kader wordt geschaard. Dat alle vier relevant zijn, is wel duidelijk.

Vanuit deze kaders is er uiteraard ruimte om bij de daadwerkelijke uitvoering van de Wet DNA-V rekening te houden met de praktijk. Een voorbeeld hiervan heeft betrekking op de mogelijkheid van een veroordeelde om binnen twee weken na de afname van celmateriaal een bezwaar in te dienen tegen DNA-profilering. De praktijk leert, zo is ons gebleken, dat een rechtbank vaak meer dan twee weken tijd nodig heeft om de officier van justitie te melden dat een veroordeelde een bezwaarschrift heeft ingediend, mede omdat de meeste veroordeelden of hun advocaten pas op het laatste moment binnen de gestelde termijn een bezwaar instellen. Het is dan raadzaam om de opdracht tot DNA-profilering aan het NFI uit te stellen tot het moment dat ook bij het OM bekend is of er al dan niet een bezwaarschrift is ingediend. Daardoor wordt voorkomen dat het vervaardigen van het DNA-profiel tussentijds gestaakt moet worden om de beschikking van de raadkamer van de rechtbank op uitspraak van het bezwaarschrift af te wachten. Bovendien wordt voorkomen dat een DNA-profiel wordt opgenomen in de DNA-databank en dit een match oplevert, terwijl achteraf blijkt dat een bezwaarschrift gegrond is. Daardoor zou de start van het opsporingsonderzoek (in

[43] Er zijn nog wel meer kaders denkbaar waarbinnen de uitvoering van een wet zich beweegt, zoals ethische, economische, sociale en culturele noties. Deze vallen buiten de reikwijdte van het onderzoek. Hiervoor wordt verwezen naar bijvoorbeeld M´Charek, Toom & Prainsack, 2012; Hindmarsh & Prainsack, 2010; Prainsack & Toom, 2010.

zaak B) en bijvoorbeeld ook de op het rapporteren van de match gevolgde en op die match gebaseerde aanhouding van de desbetreffende verdachte (vanwege zaak B) onrechtmatig zijn. [44]

Het beleidskader en dan met name de hieruit voortkomende procesbeschrijving is in deze studie van belang om de praktische uitwerking van de Wet DNA-V naast het formele proces te plaatsen, teneinde zodoende onder meer vanwege gevonden discrepanties en nadere verfijningen de effectiviteit van de wet duidelijk te maken. Het vakmatige/ disciplinaire kader en de verschillende institutionele kaders worden weerspiegeld in de praktische uitwerking van de wet. Zo heeft het NFI criteria opgesteld waaraan een DNA-profiel moet voldoen om in de DNA-databank opgenomen te kunnen worden. Dergelijke voorschriften en procedures op institutioneel niveau worden grotendeels buiten beschouwing gelaten in dit onderzoek omdat de - meer gedetailleerde - informatie niet nodig is voor de grote lijnen ten aanzien van het onderzoek naar effectiviteit en efficiëntie van de Wet DNA-V.

2.1. Juridisch perspectief

De Nederlandse wet- en verdere regelgeving op het gebied van het DNA-onderzoek in strafzaken is vanaf 1994 constant in beweging, mede vanwege nieuwe technologische mogelijkheden. Zoals de Minister van Justitie dit in een Nota van 2008 ´Verkenning DNA-onderzoek in strafzaken vanuit wetgevings- en juridisch perspectief´ stelt: "Het DNA-onderzoek ten behoeve van de opsporing en vervolging maakt een *stormachtige* ontwikkeling door".[45] Kloosterman en Meulenbroek (2008) stellen zelfs dat DNA-onderzoek in korte tijd een *revolutionaire* betekenis heeft gehad voor het forensisch onderzoek in het algemeen.

In 1994 werd in Nederland de eerste regeling inzake het DNA-onderzoek in strafzaken van kracht; deze werd opgenomen in het Wetboek van Strafvordering (WvSv).[46] Waar het vóór 1994 in het kader van het strafvorderlijk onderzoek slechts mogelijk was tot DNA-onderzoek over te gaan bij vrijwillige medewerking van de verdachte,[47] werd het ná de nieuwe wet van 1994 mogelijk DNA-onderzoek te laten plaatsvinden tegen de wil van de verdachte. Hierbij werden wel de nodige waarborgen geregeld in het WvSv. Het DNA-onderzoek bij een bekende verdachte mocht slechts worden uitgevoerd in opdracht van de rechter-commissaris. Er moest sprake zijn van ernstige bezwaren tegen een verdachte en van een verdenking van een misdrijf met een strafdreiging van acht jaar gevangenisstraf of meer of van een specifiek genoemd gewelds- of zedenmisdrijf waarop zes jaren of meer gevangenisstraf was gesteld. Tenslotte moest er een 'dringende noodzakelijkheid´ bestaan voor het aan het licht brengen van de waarheid. Naast deze waarborgen kreeg de verdachte tevens het recht op tegenonderzoek. Sinds de invoering van de wet van 1994 is het WvSv aangaande het DNA-onderzoek veelvuldig aangepast. Technologische ontwikkelingen van

[44] Uit de rechtspraak van de HR is af te leiden dat – beoordeeld vanuit zaak A – een onrechtmatig opgenomen profiel bij het vinden van een match niet zonder meer in zaak B tot een vormverzuim in de zin van art. 359a WvSv leidt. Zie Paragraaf 'Jurisprudentie'.

[45] Kamerstukken II 2007/2008, 31 415, nr. 1, p. 3.

[46] Staatsblad 1993, 596.

[47] Wij laten in dit verband getuigen, slachtoffers en betrokken derden buiten beschouwing.

het (forensisch) DNA-onderzoek en wetswijzigingen in het strafprocesrecht op het gebied van het DNA-onderzoek zijn de laatste decennia hand in hand gegaan.

Toen het na 1994 als gevolg van nieuwe technologie mogelijk werd op grond van ander biologisch materiaal dan bloed, zoals wangslijm (minder ingrijpend dan bloedafname) een DNA-profiel op te stellen, heeft de wetgever de voordelen daarvan op optimale wijze willen benutten en kwam mede hierdoor de wetswijziging van 2001 tot stand.[48] Deze wetswijziging bracht een aanmerkelijke verruiming van de strafvorderlijke bevoegdheden tot stand. De officier van justitie kon, zonder tussenkomst van de rechter-commissaris, DNA-onderzoek bij een verdachte bevelen. Daarnaast werd de drempel voor de toepassing van DNA-onderzoek verlaagd naar een misdrijf waarvoor voorlopige hechtenis mogelijk is.[49] Bovendien werd de eis van 'dringende noodzakelijkheid' veranderd in 'in het belang van het onderzoek'.[50] Na de genoemde wetswijziging in 2001 werd er in 2003 een nieuw type DNA-onderzoek geïntroduceerd: binnen grenzen werd het toegelaten om genetisch verankerde uiterlijk waarneembare persoonskenmerken, zoals het geslacht, uit celmateriaal te destilleren.[51]

Maatschappelijke bezorgdheid en onrust in de samenleving die vaak ontstaan naar aanleiding van ernstige misdrijven die via de media het brede publiek bereiken en een aanzet geven voor discussies in de samenleving over strafrechtelijke instrumenten ter bestrijding van criminaliteit zijn de drijfveer geweest voor het tot stand komen van oriënterende gedachtevorming over DNA-onderzoek bij veroordeelden. Daarnaast ontstond, naar aanleiding van ontwikkelingen op het gebied van DNA-onderzoek bij veroordeelden in het buitenland, de wens naar wetgeving in eigen land.[52]

In 2005 werd de Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden (Wet DNA-V) van kracht.[53] Voor de totstandkoming van een afzonderlijke wet is gekozen omdat DNA-onderzoek ná een veroordeling niet gekoppeld is aan een concreet strafvorderlijke onderzoekshandeling of een concrete verdenking. De Wet DNA-V heeft opsporing van (plegers van) strafbare feiten in ruime zin tot doel, terwijl het ook niet als straf of maatregel in penitentiaire zin valt te duiden. Om deze redenen was het niet goed in de systematiek van het Wetboek van Strafvordering in te passen.[54]

Tenslotte heeft op 1 april 2012 het zogenaamde DNA-verwantschapsonderzoek[55] zijn intrede in het Wetboek van Strafvordering gedaan. De wetgever onderscheidt het zogenaamd passief DNA-verwantschapsonderzoek, waarbij de onderzoeker per toeval stuit op een mogelijke overeenkomst

[48] Staatsblad 2001, 335.

[49] Daaronder vallen ook enkele misdrijven waarop minder dan vier jaar gevangenisstraf staat, zoals eenvoudige mishandeling; zie artikel 67 Sv.

[50] De wetswijziging van 2001 komt uitgebreid aan de orde in de onderzoeken van Nijboer e.a. (2003) en Jacobs & Bruinsma (2008).

[51] Staatsblad 2003, nr. 201.

[52] Kamerstukken II 2002/2003, 28685, nr. 3, p. 3 e.v. en Kamerstukken II 1999/2000, 26271, nr. 6, p. 10 e.v.

[53] Staatsblad 2004, nr. 465.

[54] Kamerstukken II 2002/2003, 28685, nr. 5, p. 4.

[55] Staatsblad 2012, nr. 131.

met een bloedverwant, en actief DNA-verwantschapsonderzoek, waarbij de deskundige gericht op zoek gaat naar verwantschap. Door bijvoorbeeld in de DNA-databank (of binnen een grootschalig DNA-onderzoek) te kijken naar DNA-profielen die veel overeenkomsten vertonen met het DNA-profiel van een spoor, kan mogelijk een verdachte van een onopgeloste zaak worden achterhaald. Verwantschapsonderzoek mag alleen onder strikte voorwaarden worden toegepast bij zeer ernstige zaken waarbij een grote maatschappelijke onrust het gevolg is geweest en waarbij in beginsel andere opsporingsmiddelen geen soelaas hebben geboden (Meulenbroek, Slooten, Aben, Van Kooten en Kal, 2012). Een eerste succesvolle toepassing van verwantschapsonderzoek in de Nederlandse DNA-databank voor strafzaken heeft geleid tot de opheldering van de moord in november 1997 op Henk Opentij en Mary Run, een Amsterdams echtpaar. Het DNA-verwantschapsonderzoek wees in de richting van een bloedverwant van één van de daders daar zijn DNA-profiel sterk overeen kwam met het DNA-profiel verkregen van een spoor op de plaats van het delict. Dit suggereerde een mogelijk familieverwantschap met de donor van het celmateriaal gevonden op de moordlocatie. Beide mannen hebben vervolgens een bekentenis afgelegd.[56]

Niet alleen op nationaal niveau, maar ook op internationaal niveau wordt er veel aandacht besteed aan de voordelen van de vergelijking van DNA-profielen ten behoeve van het opsporingsproces. Op 27 mei 2005 is het Verdrag van Prüm tot stand gekomen, waarbij de landen België, Duitsland, Spanje, Frankrijk, Luxemburg, Nederland en Oostenrijk betrokken waren. Het Verdrag werd bij wet van 17 januari 2008 in Nederland van kracht.[57] Dit Verdrag werd gesloten teneinde de grensoverschrijdende samenwerking ten aanzien van de bestrijding van het terrorisme, de grensoverschrijdende criminaliteit en de illegale migratie te intensiveren.
De inhoud van dit verdrag is op 23 juni 2008 door middel van het Besluit 2008/615/JBZ[58] van de Raad van de Europese Unie in de regelgeving van de Europese Unie omgezet. Op grond van het EU-Besluit, hebben de 27 EU-lidstaten het recht om DNA-profielen die zijn opgenomen in hun DNA-databank geheel geautomatiseerd te vergelijken met de DNA-profielen uit de DNA-databanken van andere EU-lidstaten. Lidstaten moeten onder meer toegang verlenen aan de nationale contactpunten van de andere lidstaten tot de DNA-analysebestanden, teneinde deze geautomatiseerd te kunnen bevragen door middel van een vergelijking van ongeïdentificeerde DNA-profielen.[59] Het aantal EU-landen waar implementatie van deze regelgeving plaats heeft, is geleidelijk gegroeid. Thans zijn dit Nederland, België, Duitsland, Luxemburg, Frankrijk, Spanje en Oostenrijk.
Vergelijking van DNA-profielen vindt plaats op grond van anonieme DNA-profielen. Pas indien er sprake is van een match, worden langs de weg van rechtshulpverzoeken de relevante persoonsgegevens aan de lidstaat waar de (B-)zaak in onderzoek is verleend. Op deze manier worden persoonsgegevens in de ogen van de betrokken Europese en nationale wetgevers adequaat beschermd.

---

[56] http://www.mickvanwely.nl/opentij-eerste-arrestatie-moord-door-verwantschapsmethode/

[57] Staatsblad 2008, 25.

[58] Het Besluit 2008/615/JBZ van de Raad van de Europese Unie inzake de intensivering van de grensoverschrijdende samenwerking in het bijzonder ter bestrijding van terrorisme en grensoverschrijdende criminaliteit (Pb. EU L 210).

[59] Overweging 10 bij het Besluit 2008/615/JBZ van de Europese Raad.

2.1.2. De doelstellingen van de Wet DNA-V

De Wet DNA-V maakt het mogelijk – zoals hiervoor reeds uiteen is gezet – dat celmateriaal van veroordeelden tot een misdrijf zoals omschreven in art. 67 lid 1 WvSv (criterium van toegestane voorlopige hechtenis) wordt afgenomen. Het doel van de afname van dit celmateriaal is gelegen in het bepalen van het DNA-profiel van veroordeelden en het opnemen ervan in de DNA-databank. Door deze profielen te vergelijken met de eveneens opgenomen profielen verkregen van sporen uit nog niet opgehelderde misdrijven van tot dan toe onbekende verdachten, kan een match tot stand worden gebracht. Op deze wijze wordt het doel van de Wet DNA-V gediend, namelijk de opsporing, vervolging en berechting van strafbare feiten waarbij celmateriaal van daders is achtergelaten.

Hiernaast is tevens het voorkómen van misdrijven een doel van deze wet[60] omdat de wetgever een preventieve werking verwacht ten aanzien van potentiële recidivisten onder de veroordeelden die DNA-materiaal hebben afgestaan (speciale preventie[61]). Ook wordt een afschrikwekkend effect verwacht van deze wetgeving bij potentiële delictplegers die nog niet in aanraking zijn geweest met justitie (generale preventie).[62] In de memorie van toelichting[63] wordt deze keuze van de wetgever beargumenteerd met de vergroting van de pakkans. Door DNA-profielen van sporen gevonden bij gepleegde misdrijven in de DNA-databank te vergelijken met opgeslagen profielen van personen, zouden potentiële delictplegers ervan kunnen worden weerhouden (opnieuw) de fout in te gaan door het plegen van een strafbaar feit. [64] Deze gedachte werd gebaseerd op de uitkomst van een onderzoek van Van Tulder (2000) over de afschrikwekkende werking van een vergrote pakkans. Alhoewel dit wetenschappelijk onderzoek geen betrekking had op de Wet DNA-V, meende de wetgever hier wel parallellen in te kunnen herkennen en achtte zij de onderzoeksresultaten tevens van toepassing op de preventieve werking van de Wet DNA-V.[65] Of dit werkelijk het geval is, is – voor zover ons bekend – na de totstandkoming van deze wet niet nader onderzocht.

2.1.3. De juridische grondslag

Daar waar in het Wetboek van Strafvordering de grondslag voor de gedwongen afname van celmateriaal van een *verdachte* het onderzoeksbelang is, is de grondslag daarvoor bij een *veroordeelde* zijn strafrechtelijke veroordeling.

Op grond van de Wet DNA-V[66] komen – als gezegd - in beginsel alle veroordeelden wegens ieder misdrijf waarop voorlopige hechtenis van toepassing is en die tot een vrijheidsbenemende straf of

[60] Zie onder andere art. 2 lid 1 sub b Wet DNA-V.

[61] Zie voor meer uitleg aangaande speciale en generale preventie paragraaf 1.2. (voetnoot).

[62] Handleiding II 2000/2001, blz. 3440, 3479-3482 en MvT, Kamerstukken II 2002/2003, 28685, nr. 3, p. 2.

[63] Memorie van Toelichting bij voorstel van de Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden, Kamerstukken II 2002/2003, 28685, nr. 3, p. 1.

[64] Kamerstukken II 2002/2003, 28685, nr. 3, p. 6.

[65] Kamerstukken II 2002/2003, 28685, nr. 3, p. 6.

[66] Staatsblad 2004, nr. 465.

maatregel of tot een taakstraf veroordeeld zijn, in aanmerking voor afname van celmateriaal en opname en bewaring van het DNA-profiel in de DNA-databank. De zwaarte van het misdrijf waarvoor de verdachte is veroordeeld, vormt de rechtvaardiging om een DNA-onderzoek te verrichten. De juridische grondslag voor de afname van celmateriaal is gelegen in de veroordeling in eerste aanleg. Gezien het feit dat de veroordeelde in staat is geweest een misdrijf, waarvoor voorlopige hechtenis is toegelaten, te plegen, is het volgens de wetgever gerechtvaardigd om van deze persoon het DNA-profiel in de DNA-databank op te nemen, teneinde toekomstige en eventueel eerdere onopgeloste strafbare feiten op te helderen.[67] Omdat de basis voor opname van een profiel in de DNA-databank ook een nog niét onherroepelijk vonnis (in zaak A) kan zijn, moeten indien in hoger beroep vrijspraak volgt, het DNA-profiel en celmateriaal vernietigd worden.

2.1.4. De gefaseerde implementatie (tranches)

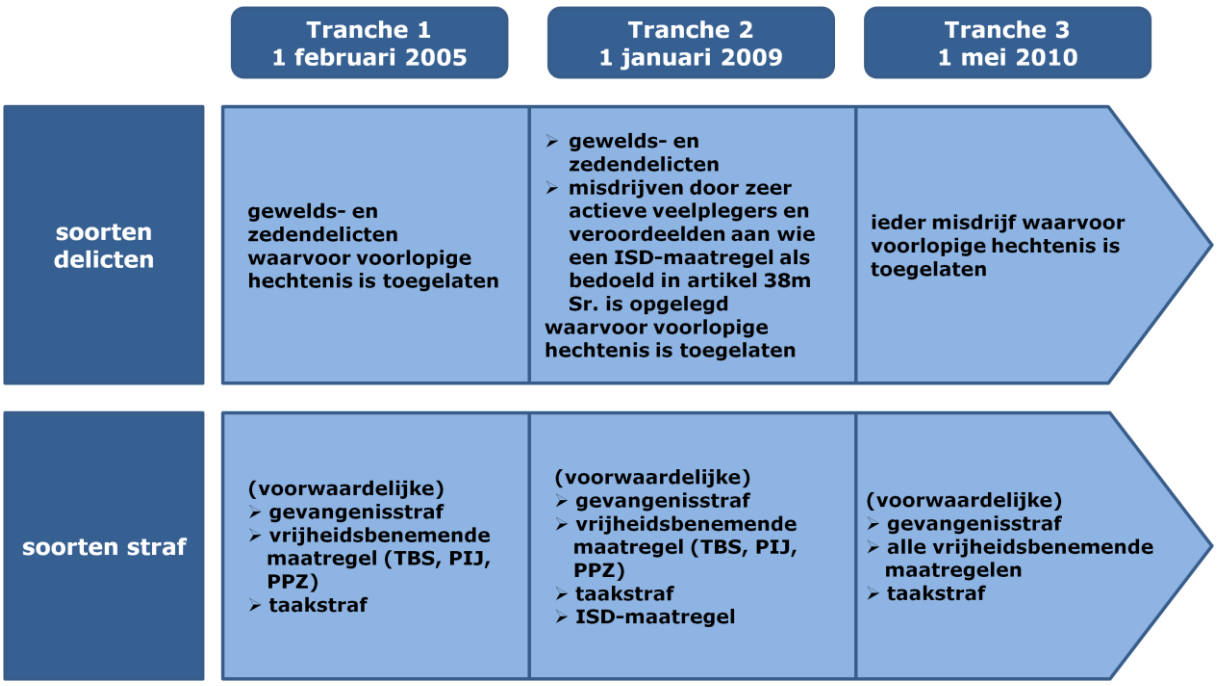
De Wet DNA-V is op 1 februari 2005 in werking getreden, maar de werkingssfeer van die wet is in drie tranches uitgebreid tot steeds meer categorieën veroordeelden.[68] De grondslag van de tranches is artikel 15 Wet DNA-V. Vanwege het feit dat de Wet DNA-V van toepassing is op veroordeelden wegens *ieder* misdrijf waarvoor voorlopige hechtenis van toepassing is, zou een direct volledige inwerkingtreding tot een te ingrijpend beslag op de capaciteit van de betrokken instanties, de zogeheten ketenpartners, hebben geleid. Om die reden is ervoor gekozen om de Wet DNA-V over drie tranches te verdelen. Voor alle tranches geldt de voorwaarde dat de desbetreffende veroordeelde van een voorlopig-hechtenis-misdrijf een (voorwaardelijke) vrijheidsbenemende straf of maatregel dan wel taakstraf opgelegd heeft gekregen. Voorlopige-hechtenis-misdrijven hebben een strafdreiging van tenminste 4 jaar gevangenisstraf; enkele misdrijven hebben een strafdreiging van minder dan 4 jaar gevangenisstraf zoals eenvoudige mishandeling (art. 67, eerste lid WvSv).

Veroordelingen die uitmonden in een schuldigverklaring zonder straf, een geldboete, een strafrechtelijke financiële maatregel of een onherroepelijke strafbeschikking niet houdende een taakstraf, vallen *niet* onder de Wet DNA-V.[69] In Figuur 2 wordt de indeling van de tranches geïllustreerd en vervolgens kort toegelicht.

[67] Kamerstukken II, 2002/2003, 28685, nr. 3, p. 2.

[68] Kamerstukken II, 2004/05, 28 685, nr. 3, p. 26.

[69] Kamerstukken II, 28 685, nr. 3, p. 8.

Figuur 2: De drie tranches van de Wet DNA-V.

In de eerste tranche, ingegaan op 1 februari 2005,[70] werd prioriteit gegeven aan veroordeelden van gewelds- en zedendelicten. Gedacht kan worden aan misdrijven zoals verkrachting, het plegen van ontuchtige handelingen, doodslag, moord, maar ook openlijke geweldpleging, opzettelijke brandstichting en (eenvoudige) mishandeling.[71]

Met het Besluit van 8 december 2008, houdende wijziging van de opsomming van de misdrijven waarop de Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden van toepassing is, ving de invoering van de tweede tranche aan (1 januari 2009).[72] Met deze invoering werd het bereik van de Wet DNA-V *verder* uitgebreid[73] met de zogenaamde ´zeer actieve veelplegers´. Hieronder moet worden verstaan personen tegen wie in de vijf jaar voorafgaande aan de veroordeling wegens een voorlopig-hechtenis-misdrijf, meer dan tien processen-verbaal wegens een misdrijf zijn opgemaakt

[70] Staatsblad 2005, nr. 18.

[71] Tot aan het begin van de tweede tranche is door middel van drie Koninklijke Besluiten aanvullingen van misdrijven onder de werking van de eerste tranche gebracht. Dit zijn het Besluit van 26 april 2006, houdende vaststelling van het tijdstip van inwerkingtreding van de Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden (zie Staatsblad 2006, nr. 220), het Besluit van 27 juni 2006, houdende aanvulling van de opsomming van de gewelds- en zedenmisdrijven waarop de Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden van toepassing is (zie Staatsblad 2006, nr. 312) en het Besluit van 10 december 2007, houdende wijziging van de opsomming van de gewelds- en zedenmisdrijven waarop de Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden van toepassing is (zie Staatsblad 2007, nr. 513). Op grond van deze Besluiten zijn onder meer misdrijven zoals kinderpornografie, mensenhandel, het met (dreiging) van geweld onttrekken van een minderjarige aan het wettelijk gezag, dierenmishandeling, en dood of lichamelijk letsel door roekeloosheid in het verkeer onder de werkingssfeer van de eerste tranche van de Wet DNA-V gebracht.

[72] Staatsblad 2008, nr. 530.

[73] Ter verduidelijking: de werking van de eerste tranche hield uiteraard niet op door het inluiden van de tweede tranche. Beide tranches functioneerden zogezegd simultaan door tot aan de laatste, derde tranche (zie Nota van Toelichting bij Besluit van 29 december 2009, houdende inwerkingtreding van de wet DNA-onderzoek bij veroordeelden ten aanzien van veroordeelden wegens ieder misdrijf waarvoor voorlopige hechtenis toegelaten is).

die naar de officier van justitie zijn gestuurd.[74] Hierbij kan worden gedacht aan veelplegers die zich schuldig maken aan autodiefstallen, woninginbraken, bedreiging, winkeldiefstallen enzovoorts.[75] Een tweede uitbreiding in Tranche 2 zijn de veroordeelden wegens een voorlopig-hechtenis-misdrijf tot een maatregel van plaatsing in een inrichting voor stelselmatige daders (ISD).[76]

Met ingang van 1 mei 2010 is de Wet DNA-V in zijn geheel in werking getreden op grond van het Besluit van 29 december 2009, houdende inwerkingtreding van de Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden ten aanzien van veroordeelden wegens ieder misdrijf waarvoor voorlopige hechtenis toegelaten is (derde tranche).[77]

De voorgaande beschrijving van de tranches behelst het zogenaamde *reguliere traject* waarin de Wet DNA-V van toepassing is op personen die ná de inwerkingtreding van de desbetreffende tranche van de Wet DNA-V zijn veroordeeld voor een relevant delict. Artikel 2 lid 1 van deze wet verplicht de officier van justitie aan deze personen een bevel tot afname van celmateriaal voor het bepalen en verwerken van hun DNA-profiel te geven, tenzij één van de twee genoemde uitzonderingsgronden zich voordoet.

In het tweede traject, [78] de zogenaamde *inhaalslag* is de Wet DNA-V toepasselijk op personen die vóór de inwerkingtreding van de Wet DNA-V reeds zijn veroordeeld, maar hun straf of maatregel nog niet of deels hebben ondergaan. Dit traject verloopt via de schakelbepaling van artikel 8 Wet DNA-V juncto artikel 2 Wet DNA-V. Aldus wordt op grond van dit artikel een terugwerkende kracht verleend aan de Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden.[79] Een dergelijke *inhaalslag* heeft zich bij elke tranche voorgedaan (en is nog steeds niet helemaal afgerond; zie Paragraaf 6.4., ´Overige resultaten interviews´).

2.1.5. De inhoud van de Wet DNA-V

Artikel 2 lid 1 Wet DNA-V verplicht de officier van justitie in beginsel na een veroordeling in eerste aanleg (de veroordeling hoeft niet onherroepelijk te zijn[80]) wegens een misdrijf als omschreven in artikel 67, eerste lid, van het Wetboek van Strafvordering of na uitvaardiging van een onherroepelijke strafbeschikking wegens een misdrijf als omschreven in artikel 67, eerste lid, van het Wetboek van Strafvordering in het kader waarvan een taakstraf is opgelegd, een bevel tot afname van celmateriaal uit te vaardigen ten behoeve van het bepalen en verwerken van het DNA-

[74] Nota van Toelichting bij het Besluit van 8 december 2008, houdende wijziging van de opsomming van de misdrijven waarop de Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden van toepassing is, p. 2.

[75] Kamerstukken II 2007/08, 31415, nr. 1.

[76] Op basis van deze maatregel kunnen veelplegers voor maximaal twee jaar gedetineerd worden waarbij een justitieel re-integratietraject wordt aangeboden (Snippe, Ogier en Bieleman, 2006).

[77] Staatsblad 2010, nr. 11.

[78] Niet te verwarren met de tweede tranche.

[79] De inhaalslag geldt slechts in het geval de persoon is veroordeeld voor een vrijheidsbenemende straf of maatregel. Volgens de Memorie van Toelichting (2002/2003, 28685, nr.3, p. 10) kan worden gesteld dat bij veroordeling voor ernstige misdrijven waarbij een vrijheidsbeperkende straf of maatregel is opgelegd, de afname van celmateriaal redelijk is, omdat het hier slechts om de zwaardere gevallen gaat.

[80] Zie artikel 1 sub c Wet DNA-V.

profiel van de veroordeelde in de DNA-databank. Dit bevel blijft volgens artikel 2, lid 1 sub a en b van de Wet DNA-V slechts in twee gevallen uit. Namelijk indien: (a) "het DNA-profiel van de veroordeelde al opgenomen is in de DNA-databank voor strafzaken", en indien: (b) "het redelijkerwijs aannemelijk is dat het bepalen en verwerken van het DNA-profiel gelet op de aard van het misdrijf of de bijzondere omstandigheden waaronder het misdrijf is gepleegd, niet van betekenis zal kunnen zijn voor de voorkoming, opsporing, vervolging en berechting van strafbare feiten van de veroordeelde".[81]

Bovenstaande betekent dat de officier van justitie eerst moet nagaan of de veroordeelde al op grond van een eerdere veroordeling of in de hoedanigheid van verdachte is opgenomen in de DNA-databank. In dat geval vindt er geen afname van celmateriaal plaats. Naast sub a dient de officier van justitie tevens, vóór het uitvaardigen van het bevel tot afname van celmateriaal, sub b van artikel 2 lid 1 in acht te nemen. Sub b bestaat uit twee soorten uitzonderingen.[82] Bij de eerste uitzondering is er weliswaar sprake van een veroordeling voor een misdrijf waarvoor voorlopige hechtenis is toegelaten, maar DNA-onderzoek is in het gegeven geval naar verwachting niet of nauwelijks van betekenis voor de opsporing, vervolging en berechting van het misdrijf. De regering geeft in de wetsgeschiedenis als voorbeeld meineed of valsheid in geschrifte.[83] Bij deze uitzondering wordt er gekeken naar de toepasselijkheid van het DNA-onderzoek op het *soort misdrijf*. Bij de tweede uitzondering bestaat er, ondanks dat er sprake is van een relevant misdrijf geen *rechtvaardiging* voor de afname en opslag van het celmateriaal. Deze situatie doet zich volgens de memorie van toelichting voor indien er bijvoorbeeld sprake is van een veroordeelde van wie het zeer onaannemelijk is dat hij ooit eerder een strafbaar feit heeft gepleegd en dit in de toekomst (waarschijnlijk) ook nooit meer zal doen als gevolg van bijvoorbeeld zwaar lichamelijk letsel. De uitzonderingsgrond van artikel 2 lid 1 sub b Wet DNA-V is niet louter van toepassing op situaties waarbij het feitelijk onmogelijk is dat de veroordeelde recidiveert. Als voorbeeld wordt de situatie genoemd waarin een vrouw haar echtgenoot zwaar lichamelijk letsel toebrengt of doodt na jarenlange mishandeling door haar man. Bij deze uitzonderingsgrond wordt er rekening gehouden met *uitzonderlijke persoonlijke omstandigheden*. Het enkel tonen van berouw door de veroordeelde heeft geen gevolgen voor de aanwending van de uitzonderingsgrond.

Indien de veroordeelde in een justitiële inrichting (penitentiaire inrichting, een inrichting voor verpleging van ter beschikking gestelden, een inrichting voor stelselmatige daders of een justitiële jeugdinrichting) zijn straf of maatregel ondergaat, zal de afname van celmateriaal in die inrichting plaatsvinden. Indien de veroordeelde op vrije voeten is, bijvoorbeeld het geval dat hij veroordeeld is tot een voorwaardelijke gevangenisstraf, een taakstraf of TBS met voorwaarden, wordt zijn celmateriaal op het politiebureau afgenomen (DNA-spreekuur). Komt de veroordeelde niet opdagen op dit spreekuur, dan heeft de officier van justitie op grond van artikel 4 Wet DNA-V de bevoegdheid zijn aanhouding te bevelen.

---

[81] Artikel 2 lid 1 sub a en sub b van de Wet DNA-V.

[82] Kamerstukken II, 28 685, nr. 3.

[83] Kamerstukken II 2002/03, 28 685, nr. 3, p. 10.

De ten uitvoerlegging van het bevel tot afname van celmateriaal vindt in beginsel plaats door het afnemen van wangslijm bij de veroordeelde.[84] Het celmateriaal wordt op grond van artikel 5 lid 2 Wet DNA-V door een arts of een verpleegkundige of op grond van artikel 3 lid 2 Besluit DNA-onderzoek in strafzaken door een hiervoor opgeleide opsporingsambtenaar of medewerker van een inrichting of instelling afgenomen.

De veroordeelde kan vervolgens binnen veertien dagen na de dag waarop zijn biologisch materiaal is afgenomen een bezwaarschrift indienen tegen het bepalen en verwerken van zijn DNA-profiel, bij de rechtbank die in eerste aanleg vonnis heeft gewezen, dan wel de rechtbank in het arrondissement waar tegen de strafbeschikking verzet had kunnen worden gedaan (artikel 7 Wet DNA-V). Let op: de veroordeelde kan geen bezwaar aantekenen tegen de áfname van het celmateriaal; alleen tegen het vervaardigen en in de DNA-databank opnemen van een profiel. De afname vindt hoe dan ook plaats als een bevel is gegeven.

De bezwaarschriftprocedure is een raadkamerprocedure (artt. 21 t/m 26 van het Wetboek van Strafvordering), die eindigt met een beschikking (en niet met een uitspraak in strafvorderlijke zin). Op grond van artikel 7 lid 4 Wet DNA-V wordt er geen DNA-profiel opgemaakt zolang de mogelijkheid bestaat om bezwaar in te dienen en zolang over een ingediend bezwaarschrift nog niet is beslist. Indien de rechtbank het bezwaar van de veroordeelde honoreert, dient de rechtbank op grond van lid 5 van artikel 7 van de Wet DNA-V de officier van justitie te bevelen om er zorg voor te dragen dat het celmateriaal dat is afgenomen, wordt vernietigd. Indien het bezwaar wordt afgewezen, blijft het celmateriaal bewaard en wordt met behulp daarvan het DNA-onderzoek uitgevoerd. Het kan ook voorkomen dat het DNA-profiel op grond van de veroordeling in eerste aanleg wordt afgenomen, opgemaakt en opgeslagen in de DNA-databank, maar dat de veroordeelde in hoger beroep wordt vrijgesproken van het tenlastegelegde. Dit kan vóórkomen doordat de afname en opname van het DNA-profiel niet afhankelijk is van het al dan niet onherroepelijk zijn van de uitspraak van de rechter. In het geval dat de veroordeelde in hoger beroep wordt vrijgesproken, moet het DNA-profiel alsmede het celmateriaal en de persoonsgegevens worden vernietigd op grond van artikel 16 juncto artikel 17 Besluit DNA-onderzoek in strafzaken. Een andere situatie is dat de veroordeelde in eerste aanleg niet is veroordeeld voor een DNA-V-waardig delict, maar in hoger beroep wel. Dan zal de advocaat-generaal de officier van justitie vragen alsnog een bevel voor celmateriaalafname uit te vaardigen.

Voorts moet de officier van justitie die het bevel heeft uitgevaardigd, een deskundige benoemen en deze de opdracht geven het DNA-onderzoek te verrichten en hem kennis te geven van de bevindingen van het DNA-onderzoek in een met redenen omkleed verslag (artikel 2 lid 4 Wet DNA-V). Indien het onderzoeksbelang het toelaat en er sprake is van een match bij de vergelijking van het DNA-profiel van de veroordeelde met de reeds opgenomen DNA-profielen in de DNA-databank, stelt de officier van justitie de veroordeelde schriftelijk in kennis van de resultaten van het DNA-onderzoek.

[84] Indien door medische omstandigheden of vanwege tegenstand van de veroordeelde het niet mogelijk is wangslijm af te nemen, kan op grond van artikel 5 Wet DNA-V bloed of haarwortels worden afgenomen, desnoods door middel van de sterke arm.

2.1.6. Overig

Het Besluit DNA-onderzoek in strafzaken[85] uit 2001 is vanaf 1 februari 2005 ook op de Wet DNA-V van toepassing en bevat uitvoerige voorschriften waaraan DNA-onderzoek in strafzaken moet voldoen. Hierin zijn bijvoorbeeld de procedure voor de afname van celmateriaal en de waarborgen waaraan de behandeling en registratie van afgenomen celmateriaal moet voldoen, opgenomen. Zo kan de afname van wangslijm ook, indien de veroordeelde daar geen bezwaar tegen heeft, plaatsvinden door een door de officier van justitie aangewezen opgeleide opsporingsambtenaar of een door de directeur van een justitiële inrichting of instelling aangewezen en opgeleide medewerker. De bewaartermijnen van de DNA-profielen in de databank staan ook in dit Besluit vermeld. In onderstaande tabel worden deze termijnen weergegeven.

Tabel 1: bewaartermijnen van DNA-profielen van veroordeelden.

aantal jaren gevangenisstrafdreiging	**bewaartermijn persoon in leven**	**bewaartermijn na overlijden**
in geval van een misdrijf waarop een gevangenisstraf van minder dan 6 jaar staat	20 jaar*	12 jaar
in geval van een misdrijf waarop een gevangenisstraf van 6 jaar of meer staat	30 jaar*	20 jaar
in geval van een misdrijf waarop een gevangenisstraf van 6 jaar of meer staat, en de duur van de opgelegde gevangenisstraf of vrijheidsbenemende maatregel 20 jaar maar niet meer dan 40 jaar of levenslang is	50 jaar*	20 jaar
in geval van een misdrijf waarop een gevangenisstraf van 6 jaar of meer staat, en de duur van de opgelegde gevangenisstraf of vrijheidsbenemende maatregel meer dan 40 jaar of levenslang is	80 jaar	20 jaar

* Deze termijnen kunnen vanaf het moment van de veroordeling, met 20 of 30 jaar worden verlengd, afhankelijk van het feit of de veroordeelde opnieuw wordt veroordeeld voor een misdrijf waarop respectievelijk minder dan 6 jaar of 6 jaar of meer gevangenisstraf staat. In geval van een misdrijf als bedoeld in de artt. 240b tot en met 250 Sr. is de bewaartermijn 80 jaar.

Tenslotte volgt hier een opmerking over de zogenaamde ´Procesbeschrijving-DNA´. Deze vormt geen onderdeel van de formele wetgeving op het gebied van DNA-onderzoek in strafzaken. Het is een intern document van het Openbaar Ministerie en het heeft daarom slechts gelding binnen het Openbaar Ministerie. Vanwege het feit dat het Openbaar Ministerie een centrale rol speelt in de uitvoering van de Wet DNA-V, én deze procesbeschrijving als basis heeft gediend voor de schets van het formele ketenproces in onderhavig onderzoek, wordt dit document hier vermeld. Voordat de Procesbeschrijving-DNA werd ontwikkeld, fungeerde de zogeheten 'OM-instructie' als interne leidraad voor de parketten. Deze OM-instructie besloeg de uitvoering van de Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden.[86] De Procesbeschrijving-DNA is breder van opzet en behandelt ook het DNA-onderzoek bij de verdachte, bij derden en het verwantschapsonderzoek. De Procesbeschrijving DNA is opgesteld teneinde werkprocessen binnen het Openbaar Ministerie te harmoniseren en grote verschillen in werkwijze te minimaliseren.

[85] Staatsblad 2001, nr. 400.

[86] Het OM had ook een Instructie DNA-onderzoek ten behoeve van verdachten en sporen.

2.1.7. Jurisprudentie

Ten behoeve van een inventarisatie van de jurisprudentie over de uitvoering van de Wet DNA-V is gebruik gemaakt van de verzameling uitspraken die beschikbaar is op de website van de Rechtspraak. De beslissingen die daar gepubliceerd worden, zijn een selectie uitgevoerd door De Raad voor de Rechtspraak, de Hoge Raad der Nederlanden, de afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State, de besturen van de rechtbanken, gerechtshoven, de Centrale Raad van Beroep en het College van Beroep voor het bedrijfsleven.[87] De zoekterm die we hebben toegepast is: "DNA-onderzoek bij veroordeelden". Dit leverde 93 resultaten op die uiteindelijk 78 relevante beschikkingen/uitspraken omvatten. In de hierna volgende tabel zijn de uitkomsten gerubriceerd. Hierbij past de kanttekening dat dezelfde beschikking op meer dan één juridische kwestie betrekking kan hebben. Om de tabel overzichtelijk te houden, wordt alleen het desbetreffende Landelijk Jurisprudentie Nummer (LJN) genoemd. In de referentielijst "Jurisprudentie" achter in dit rapport staat de bijbehorende verwijzing.

[87] Meer informatie hierover is te vinden op www.rechtspraak.nl.

Tabel 2: jurisprudentie DNA-V.

PROCEDURE:						
Kern van het bezwaar	*aantal gegrond verklaard*	*motivatie*	*referentie*	*aantal ongegrond verklaard*	*motivatie*	*referentie*
De tijd tussen de veroordeling voor een DNA-V-waardig delict en het bevel voor afname van celmateriaal is te lang (10, 6, ruim 2 jaar).	3	er staat geen expliciete termijn in de Wet DNA-V, maar deze periode is onredelijk lang.	LJN: BW9457 LJN: BX4348 LJN: BO1360	1	Een bevel afgegeven 2 jaar na een veroordeling is niet onredelijk lang.	LJN BU6796
De tijd tussen het gepleegde delict en het bevel voor afname van celmateriaal is onredelijk lang (13 jaar).				1	Het zo spoedig mogelijk afgeven van een bevel voor afname, geldt voor ná de veroordeling.	LJN: BR6479
Het is de veroordeelde niet duidelijk kenbaar gemaakt dat er bezwaar aangetekend kan worden tegen de afname van celmateriaal door een ander (wel hiervoor opgeleid) dan een arts of verpleegkundige.	2	B.v. uit proces-verbaal van de afname blijkt niet dat de veroordeelde hierover is geïnformeerd.	LJN: BJ6727 LJN: BU6796	2	Het is wel kenbaar gemaakt maar de veroordeelde heeft niet aangegeven hier bezwaar tegen te hebben.	LJN: BF0255 LJN: BX2687
De inhoud van het bevel voor afname is onvolledig, dan wel onduidelijk. Er wordt b.v. niet vermeld dat het *celmateriaal* wordt bewaard.	1	Het vonnis is niet vermeld.	LJN: AU8358	1	Er staan in de Wet DNA-V geen specifieke eisen waaraan de uitreiking van het bevel moet voldoen. Het bevel hoeft geen blijk te geven van de gemaakte belangenafweging door de ovj.	LJN: BK6966 LJN: AZ3394 LJN: BH1921
In hoger beroep tegen een ongegrond verklaard bezwaarschrift.				2	Er is geen rechtsmiddel mogelijk in deze situatie (niet-ontvankelijk).	LJN: AW4483 LJN: BC8274
Bezwaar tegen afname van celmateriaal.				1	Hiertegen kan geen bezwaar worden gemaakt (niet-ontvankelijk).	LJN: AU3717
Bezwaar tegen een tweede celmateriaalafname.	1	De ovj heeft te weinig inspanning gepleegd om te achterhalen dat reeds celmateriaal was afgenomen, maar nog niet was verwerkt door achterstand bij NFI.	LJN: BA5900	2	De Wet DNA-V verbiedt een tweede afname niet.	LJN: BH1208 LJN: BF0255

Kern van het bezwaar	*aantal gegrond verklaard*	*motivatie*	*referentie*	*aantal ongegrond verklaard*	*motivatie*	*referentie*
De folder van het OM t.a.v. de Wet DNA-V is niet duidelijk.				1	Aan de folder kunnen geen rechten ontleend worden.	LJN: AY0094
Ouders dan wel de advocaat van een minderjarige hebben geen afschrift gekregen van het bevel voor afname celmateriaal.	2	Een minderjarige heeft recht op waarborgen waaronder bijstand van een advocaat/steun van de ouders voor het opstellen van een bezwaarschrift.	LJN: BB2205 LJN: BO2819	3	- Advocaat is door de ouders op de hoogte gesteld. - Veroordeelde was ten tijde van het bevel voor afname niet meer minderjarig.	LJN: BG4917 LJN: BC3769 LJN: BB3707
De persoon die de afname van celmateriaal heeft verzorgd, is niet bevoegd (arrestantenverzorger, verbalisant).	1	Op het afname formulier ontbreken de gegevens.	LJN: BA1409	2	Dit was wel het geval.	LJN: BM2301 LJN: BM2298
Er is twijfel over de handtekening op het bevel voor afname waardoor ook getwijfeld kan worden of een ovj wel een belangenafweging heeft gemaakt (minderjarige dader).				2	De rechtbank deelt deze twijfel niet.	LJN: BU6796 LJN: BP4466
De sluitzegel van het wangslijmsetje zat niet in het strafdossier, dan wel het veiligstellen van de sporen met celmateriaal is mogelijk niet goed gebeurd.				3	Geen belemmering voor de bruikbaarheid van het NFI-rapport.	LJN: BQ0839 LJN: BQ6887 LJN: BM3160
Het ingediende bezwaarschrift voldoet niet aan de eisen (niet-ontvankelijk).	1	Ondertekende advocaat had geen volmacht van zijn cliënt.	LJN: BA1368			
Het wangslijm is onder dwang afgenomen.				1	De veroordeelde heeft uiteindelijk wel meegewerkt volgens getuigen. DNA-afname onder dwang is wettelijk gezien mogelijk.	LJN: BD6470
De zaak is nog niet onherroepelijk, er is hoger beroep ingesteld.				3	De toepassing van de Wet DNA-V vereist geen onherroepelijk vonnis.	LJN: BR6482 LJN: BM2298 LJN: BX2687
Een parketmedewerker i.p.v. de ovj heeft het bevel voor afname ondertekend.	2	Deze is niet bevoegd daar de beoordeling t.a.v. de uitzonderingsgronden door een ovj uitgevoerd moet worden.	LJN: AU6990 LJN: AU8353			

BEOORDELING T.A.V. AL DAN NIET AFNAME VAN CELMATERIAAL:						
Kern van het bezwaar	*aantal gegrond verklaard*	*motivatie*	*referentie*	*aantal ongegrond verklaard*	*motivatie*	*referentie*
De aard van het gepleegde delict: valsheid in geschrifte, verduistering, steunfraude, doodslag in verkeer na conflict waarin slachtoffer ook een rol had.	3	DNA-onderzoek is in het gegeven geval naar verwachting niet of nauwelijks van betekenis voor de opsporing, vervolging en berechting van het misdrijf.	LJN: BV7917 LJN: BP3750 LJN: BN3767	3	Stalking en culpoze verkeersmisdrijven zijn niet uitgezonderd. Bij fraude is het gebruik van DNA in de opsporing niet ongebruikelijk.	LJN: BV7990 LJN: BR552 LJN: BP4466
Minderjarige veroordeelde / in strijd met het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK).				15	Zowel meerder- als minderjarigen vallen onder de Wet DNA-V en er is geen belemmering wat betreft het IVRK.	LJN: AU7070 LJN: BG4916 LJN: AZ3394 LJN: AU7684 LJN: BB3707 LJN: BW0924 LJN: BP4829 LJN: AY0092 LJN: BC3769 LJN: AU3732 LJN: AU3733 LJN: BF0255 LJN: BM2298 LJN: BB2014 LJN: AZ5992
De combinatie van: minderjarig, relatief gering vergrijp, geen strafblad en een verwacht klein risico op recidive (feitelijke en persoonlijke omstandigheden).	15	De ovj wordt geacht bij de toepassing van het uitzonderingsartikel van de Wet DNA-V te kijken naar leeftijd van de veroordeelde ten tijde van het begaan van het misdrijf, de reële ernst van het feit, de omstandigheden waaronder deze is begaan, de mate van eventuele recidive en de overige persoonlijke omstandigheden van de veroordeelde.	LJN: BC8231 LJN: BC8234 LJN: BG4917 LJN: AV0355 LJN: BD6509 LJN: BJ7302 LJN: BA9680 LJN: BX1790 LJN: AU8499 LJN: BJ1430 LJN: AX2488 LJN: AV1630 LJN: BD6519 LJN: AV1668 LJN: AV1664	5	De rechtbank heeft een andere mening t.a.v. de feitelijke en persoonlijke omstandigheden waardoor de minderjarige niet onder een uitzonderingsgrond valt.	LJN: BK6966 LJN: AZ2431 LJN: AV1627 LJN: BQ4277 LJN: BB3041

Kern van het bezwaar	*aantal gegrond verklaard*	*motivatie*	*referentie*	*aantal ongegrond verklaard*	*motivatie*	*referentie*
uitzonderingsgrond: de kans op recidive is klein, dan wel de veroordeelde is first offender (volwassene).				8	- De rechtbank is *niet* van mening dat recidivegevaar klein is; zo niet dan was de strafmaat anders geweest. - Een belofte van de veroordeelde om niet te recidiveren is geen reden voor een uitzonderingsgrond.	LJN: BR6482 LJN: BW9457 LJN: BB3707 LJN: AZ7518 LJN: BR6479 LJN: BH1921 LJN: BH1208 LJN: BX2687
In strijd met het EVRM: * - afname onder dwang, verwerking profiel en opslag in databank. - veroordeling vond plaats vóór aanvang van de wet (inhaalslag).				8	De Wet DNA-V is niet in strijd met het EVRM omdat deze een wet in formele zin. Door publicatie van de wet in het Staatsblad is aan de eis van voorzienbaarheid voldaan. Bovendien is er sprake van een legitiem doel: kan bijdragen aan het oplossen, vervolgen en berechten van reeds gepleegde en in de toekomst nog te plegen misdrijven. Wat betreft de inhaalslag: dat is in de wet geregeld. Het is onder omstandigheden mogelijk om veroordeelden aan een DNA-onderzoek te onderwerpen, ook indien zij een strafbaar feit hebben begaan vóórdat de Wet in werking is getreden.	LJN: AU7070 LJN: BD6470 LJN: AZ3394 LJN: BG9187 LJN: BH4137 LJN: BH4127 LJN: BH1921 LJN: AT7933
Er is een OM-transactie aangeboden die de veroordeelde heeft geweigerd, dan wel een geldboete waaraan niet kon worden voldoen, waarna de zaak voor de rechter kwam en er alsnog DNA-afname moest plaatsvinden.	3	Door aanbieding van een transactie/oplegging boete geeft de ovj blijk van een *niet* DNA-V-waardig delict.	LJN: BD6509 LJN: BP4829 LJN: BV0238	1	Het aanbieden is geen reden voor een uitzonderingsgrond. Het is de eigen keuze van de veroordeelde om de transactie niet aan te gaan en de zaak voor de rechter te laten komen.	LJN: BX5793

Kern van het bezwaar	*aantal gegrond verklaard*	*motivatie*	*referentie*	*aantal ongegrond verklaard*	*motivatie*	*referentie*
Omdat het om een minderjarige gaat, is een kleine taakstraf opgelegd terwijl dit zelfde vergrijp bij een volwassene tot een geldboete zou leiden en dus niet DNA-V-waardig zou zijn.				2	De rechter neemt deze overweging mee in zijn strafbepaling. Indien dus een taakstraf wordt opgelegd, heeft hij daar een gegronde reden voor.	LJN: BW0924 LJN: BM2298
In hoger beroep schuldverklaring zonder strafoplegging.	1	Dan voldoet de zaak niet meer aan de Wet DNA-V.	LJN: BV2260			
Schending van de privacy door opname in de DNA-databank.				2	Dit is niet het geval daar de gegevens in de databank niet publiekelijk toegankelijk zijn.	LJN: AU3734 LJN: BV7990 LJN: BX4378 LJN: AZ3394 LJN: AU8499 LJN: AT1595 LJN: BX2687

VERNIETIGING DNA-PROFIEL:

Kern van het bezwaar	*aantal gegrond verklaard*		*referentie*	*aantal ongegrond verklaard*	*motivatie*	*referentie*
De persoon is in zaak A vrijgesproken dan wel ontslagen van rechtsvervolging. Hij is geen verdachte meer in de desbetreffende zaak. Zijn profiel had toen vernietigd moeten worden. Dit is niet gebeurd waarna een match is geconstateerd met het profiel verkregen van een spoor (zaak B) waarvoor hij nu terecht staat. Om die reden zou de match niet in de bewijsbeslissing mogen worden meegewogen (of het OM zou niet-ontvankelijk moeten worden verklaard).	1	De persoon in kwestie had voor een ander delict dan zaak A en B – we noemen dit zaak C - mogelijk celmateriaal moeten afstaan in het kader van de Wet DNA-V. Dit was niet gebeurd omdat zijn profiel reeds in de databank zat in het kader van zaak A (welliswaar onterecht omdat hij hiervoor in hoger beroep was vrijgesproken). In dit geval is de Hoge Raad van mening dat het OM onvoldoende aannemelijk heeft gemaakt dat er *geen* sprake zou zijn geweest van de toepassing van een DNA-V-wettelijke uitzonderingsgrond voor zaak C, waardoor er een kans zou zijn geweest dat de persoon *geen* DNA-materiaal had behoeven af te staan.	LJN: BP6159	7	Er is sprake van een vormverzuim wat betreft zaak A maar dit heeft geen betrekking/invloed op zaak B. Aangezien er nog een andere DNA-V-waardige zaak was – we noemen dit zaak C – had de ovj in het kader van deze zaak alsnog een bevel voor afname kunnen geven indien het profiel in zaak A wel vernietigd was geweest. Aangezien dit een identiek profiel had opgeleverd, is de uitkomst van het DNA-onderzoek (de match tussen het profiel van de desbetreffende persoon en het spoor van zaak B niet te betwisten. De match mag daarom meegenomen worden in de bewijsbeslissing.	LJN: BP1179 LJN: BH0887 LJN: BN0027 LJN: BW4610 LJN: BJ4719 LJN: BG4634 LJN: BM1002

* Ook andere artikelen van het EVRM zijn aangehaald door veroordeelden zoals het verbod van willekeur, verbod van discriminatie. Uit de jurisprudentie blijkt dat de Wet DNA-V hier niet mee in strijd is.

In bovenstaande tabel is te zien dat een bezwaar tegen het verstrijken van een lange periode tussen de veroordeling voor een DNA-V-waardig delict en het bevel voor afname van celmateriaal, door de rechtbank als onredelijk wordt bestempeld. De pleegdatum van het strafbare feit is echter niet relevant. Andere toegekende bezwaren ten aanzien van procedurefouten hebben met name betrekking op de inhoud van het bevel voor afname van celmateriaal en de mogelijkheid om bezwaar te maken tegen de afname door een andere functionaris dan een arts/verpleegkundige. In 25 zaken zijn er volgens de rechtbank geen procedurefouten gemaakt en is het bezwaar afgewezen.

Een enkele keer wordt de uitzonderingsgrond dat DNA-onderzoek in het gegeven geval naar verwachting niet of nauwelijks van betekenis voor de opsporing, vervolging en berechting van het misdrijf zal zijn, toegekend. Het gaat om valsheid in geschrifte, verduistering, steunfraude en doodslag in het verkeer na een conflict waarin het slachtoffer ook een rol heeft gespeeld (sterk situatief).

In de situatie dat een veroordeelde van wie het zeer onaannemelijk is dat hij ooit eerder een strafbaar feit heeft gepleegd en dit in de toekomst (waarschijnlijk) ook nooit meer zal doen, valt het volgende op: het enkele feit dat een veroordeelde minderjarig was ten tijde van het misdrijf, leidt *niet* tot een gegrond bezwaar. Echter wanneer ook naar voren wordt gebracht dat hij nooit eerder een misdrijf heeft gepleegd, het vergrijp gering is en de kans op recidive klein wordt geacht, honoreert de rechter in bepaalde gevallen het bezwaar *wel.*

Volwassenen die een beroep doen op een kleine kans op recidive krijgen nul op rekest omdat recidivegevaar op zichzelf geen grond voor een uitzondering is. Ook is menigmaal aangevoerd dat er sprake is van een conflict met het EVRM. De rechter is van mening dat de Wet DNA-V *niet* strijdig is met het EVRM omdat door publicatie van de wet in het Staatsblad aan de eis van voorzienbaarheid is voldaan. Bovendien is er sprake van een legitiem doel: er kan bijgedragen worden aan het oplossen, vervolgen en berechten van reeds gepleegde en in de toekomst nog te plegen misdrijven. En veroordeelden kunnen een beroep doen op de uitzonderingsgronden zoals aangegeven in de Wet DNA-V.

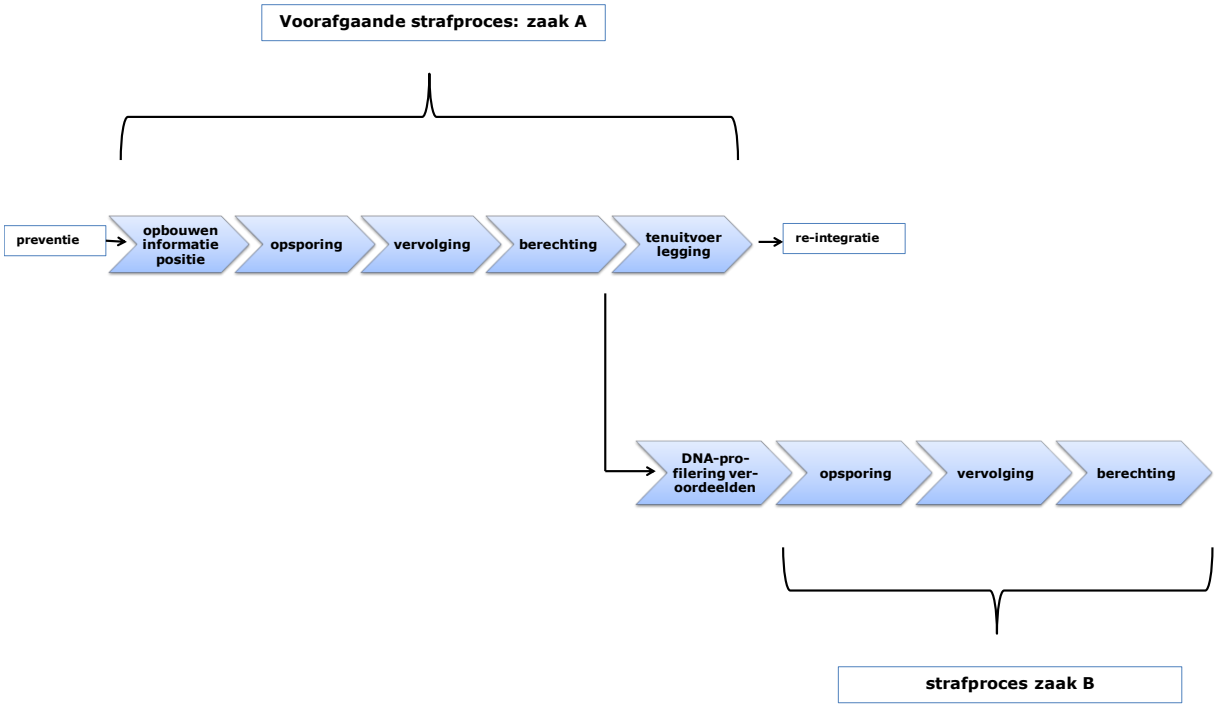
Verder is opmerkelijk dat een flink aantal bezwaren voortkomt uit het feit dat een profiel (opgenomen ten tijde van zaak A) verwijderd had moeten worden uit de DNA-databank, waardoor er nu een match is ontstaan die anders uiteraard onopgemerkt zou zijn gebleven. De rechter is echter van mening dat dit vormverzuim betrekking hebbend op de A-zaak, geen gevolgen heeft voor de B-zaak. De reden hiervoor is dat de persoon in kwestie ook voor een andere DNA-V-waardige zaak – we noemen dit de C-zaak – is veroordeeld ten gevolge waarvan de officier van justitie een bevel voor afname zou hebben kúnnen geven indien het profiel in zaak A wel vernietigd was geweest. Dit had dan een identiek profiel opgeleverd wat zou matchen met de sporen uit zaak B. Daarom is er van bewijsuitsluiting geen sprake.

2.2. Procesbeschrijving

De strafrechtsketen wordt over het algemeen verdeeld in vijf schakels: het opbouwen en in stand houden van een informatiepositie[88] (verzamelen, ordenen en analyseren van informatie), opsporing, vervolging, berechting en tenuitvoerlegging (Corstens, 2005). Re-integratie van veroordeelde personen in de samenleving volgt schematisch na de tenuitvoerlegging, en preventie gaat vooraf aan de schakel opsporing (Borst, 2009). De preventieve werking die wordt toegedacht aan een maatregel volgend op een veroordeling in een A-zaak, is verbonden met het idee dat het dan niet tot een B-zaak komt. Zodra er wel een B-zaak komt, betreden we in die zaak het schema weer vanaf het begin. In die verdeling behoort, zo bezien, het bijhouden van de DNA-databank met daarin vooral profielen met betrekking van veroordeelde personen, tot het verzamelen van informatie (opbouwen en in stand houden informatiepositie). Na de berechting van een DNA-V-waardig delict (zaak A), gaat het tracé van start dat onderwerp is van onderhavig onderzoek. Dit is het vertrekpunt van het hier besproken ketenproces ten aanzien van de toepassing van de Wet DNA-V, dat eindigt met een mogelijke gang naar de rechter voor zaak B.

Zoals reeds besproken in Paragraaf 1.2., wordt in dit onderzoek het aspect preventie, na hetgeen hierover volgt in Paragraaf 2.3., grotendeels buiten beschouwing gelaten, en ook valt re-integratie buiten het kader van de Wet DNA-V. De schakel 'tenuitvoerlegging' van zaak A heeft in deze studie slechts de functie van een voorwaarde om tot toepassing van de Wet DNA-V over te gaan. Daarnaast is ten behoeve van de inzichtelijkheid van dit onderzoek een nieuwe schakel geïntroduceerd, namelijk *´DNA-profilering veroordeelden´.* In deze schakel wordt het bevel, de afname van celmateriaal bij veroordeelden, de opdracht tot DNA-profilering, de opname in de DNA-databank, de DNA-profielvergelijking en de terugkoppeling (van een match) naar het Openbaar Ministerie (OM) verstaan. Dit alles leidt tot een schematisch overzicht van het DNA-ketenproces zoals geïllustreerd in Figuur 3.

[88] Het opbouwen van een informatiepositie betreft vooral criminaliteit met een complex georganiseerd karakter (zoals bouwfraude en mensenhandel) en zal bij fysieke delicten vaak minder prominent zijn. Bij veel fysieke delicten is daarom gerichte opsporing de beginschakel.

Figuur 3: Stadia in de strafrechtsketen en schakels in het DNA-V-ketenproces.

Verscheidene organisaties uit de strafrechtsketen, de zogenaamde ketenpartners, zijn betrokken bij de uitvoering van de Wet DNA-V: de politie, het Openbaar Ministerie, het NFI, de Nederlandse DNA-databank voor strafzaken, penitentiaire inrichtingen en de rechterlijke macht.[89] [90]
Enkele instanties spelen een rol binnen meerdere schakels. Zo is de politie in de eerste schakel betrokken bij de afname van celmateriaal bij een veroordeelde, maar zij voert ook het opsporingsonderzoek uit zodra een match leidt tot een nieuwe strafzaak (B-zaak). Het OM heeft – zo blijkt - taken binnen alle schakels.
Vervolgens is een verdere uitsplitsing mogelijk naar functieniveau, bijvoorbeeld:

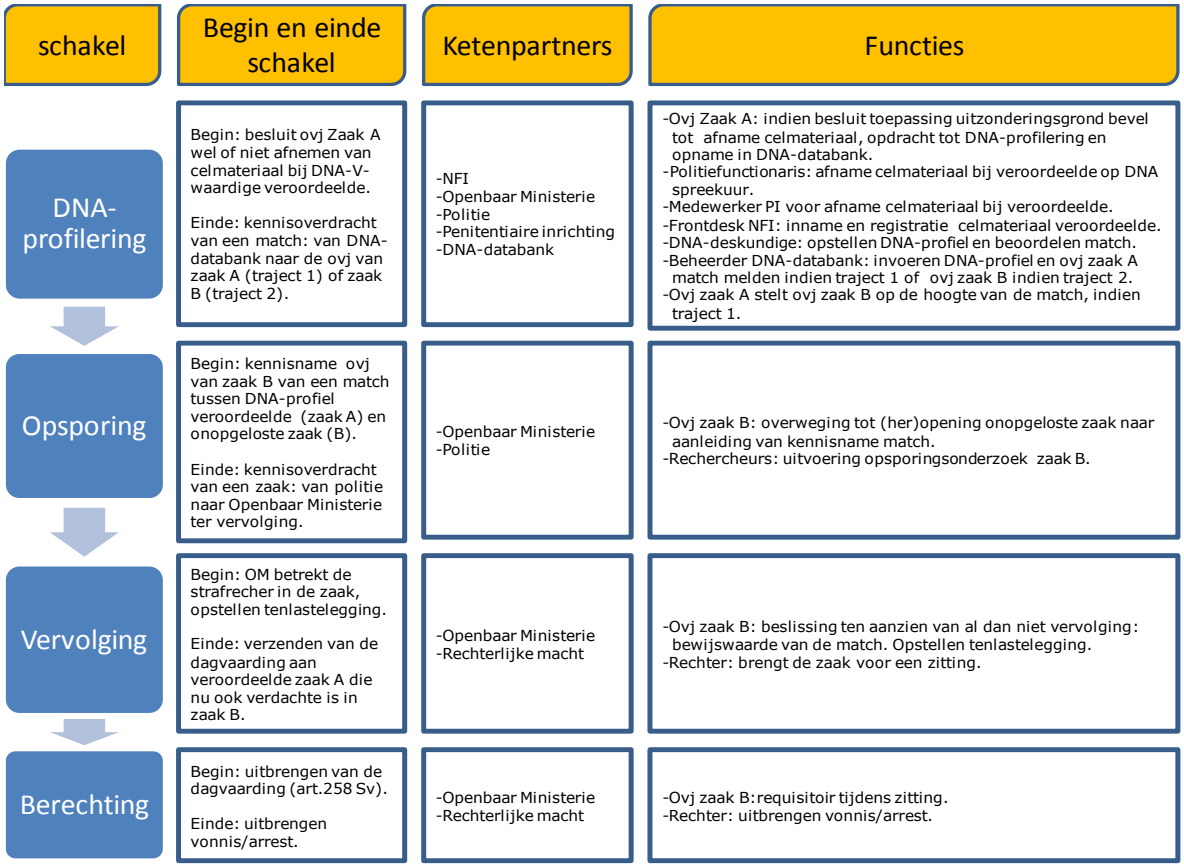
- politie: forensische rechercheurs en leidinggevenden van TGO's (team grootschalige opsporing) voor de (her)opening van een zaak, politiefunctionarissen voor de afname van celmateriaal op het zogenaamde DNA-spreekuur, sporencoördinatoren;
- OM: officieren van justitie voor het geven van een bevel voor afname van celmateriaal, en officieren van justitie voor het aansturen van de heropening van een zaak.
- NFI: deskundigen voor de DNA-profilering en DNA-deskundigen voor het beoordelen van een match.

Bovengenoemde beschrijving kan worden samengevat in een overzicht op hoofdlijnen: Figuur 4. Hierin staan de verschillende ter zake doende schakels, ketenpartners en functies. Hierbij de

[89] Ten tijde van de formulering van de wet was er een stimulerende rol bedacht voor de Reclassering richting veroordeelden om celmateriaal af te staan. In de huidige praktijk blijkt hier geen sprake meer van. Om deze reden komt de Reclassering niet meer in het ´Contextueel kader´ aan de orde. In Paragraaf 6.4. ´Overige resultaten interviews´ wordt nog kort aandacht besteed aan deze gewezen rol.

[90] De veroordeelde (en zijn advocaat) is niet opgenomen in het overzicht daar hij het 'voorwerp van onderzoek' in de strafrechtsketen is.

opmerking dat een schakel eindigt (en een nieuwe begint) op het moment dat een zaak wordt overgedragen. Hiermee wordt in navolging van Borst (2009) het moment bedoeld waarop de ene schakel 'vraagt' aan de volgende schakel om een 'toevoeging van waarde', om een bewerking. Denk hierbij bijvoorbeeld aan de overdracht van een rapport van het NFI over een match die is gevonden met het ´verzoek´ het opsporingsonderzoek van de ´*matchende*´ zaak te heropenen. Hoger beroep, cassatie en herziening worden in dit schema niet expliciet genoemd, maar kunnen uiteraard een rol kunnen spelen bij de toepassing van de Wet DNA-V.

Figuur 4: schakels, ketenpartners en activiteiten op hoofdlijnen.

2.3. Preventie

Eén van de doelen van de Wet DNA-V is het voorkomen van strafbare feiten. Enerzijds beoogt het personen af te houden van het criminele pad (generieke preventie), en anderzijds heeft het tot doel veroordeelden van wie het DNA-profiel reeds in de DNA-databank is opgeslagen, te weerhouden wederom een misdrijf te plegen (speciale preventie). Iemand die overweegt voor de eerste keer een misdrijf te plegen of te recidiveren, realiseert zich – zo is de aanname - niet alleen dat de kans dat hij celmateriaal achterlaat aanzienlijk is, maar ook dat dit kan leiden tot een match. Dat zou hem tegenhouden het misdrijf te plegen.[91]

[91] In dit kader verdient bovendien de opmerking dat de technologieën om een DNA-profiel op te maken op basis van aangetroffen celmateriaal steeds verder worden ontwikkeld.

Bovenstaande gedachtegang duidt op een rationeel keuzeproces. De bijpassende theoretische onderbouwing ligt voor de hand: *de Rationele Keuze Theorie*. Deze van oorsprong economische benadering van criminaliteit gaat ervan uit dat menselijk gedrag en derhalve ook crimineel gedrag, wordt gereguleerd in termen van een kosten-batenafweging. De verwachte kosten worden afgewogen ten opzichte van de verwachte opbrengsten (Becker, 1968). Meer recentelijk zijn Cornish & Clarke (1986) nader ingegaan op deze theorie toegepast op de criminaliteit, en zij gaan ervan uit dat potentiële daders berekenende afwegingen maken die leiden tot de keuze om al dan niet een delict te plegen. Bruinsma en Van de Bunt (1993) vullen aan dat de baten niet alleen materieel gewin zijn, maar dat ook zogenoemde immateriële strevingen meespelen (plezier en geluk).

Als kostenposten noemt Elffers (2005), naast de min of meer objectieve kosten (zoals de aanschaf van inbrekersgereedschap) en de in de literatuur vaak aangehaalde betrapping en bestraffing, ook met nadruk de sociale kosten (morele overwegingen). Hieronder verstaat hij enerzijds de afkeuring vanuit de sociale omgeving, wat leidt tot schaamtegevoel, en anderzijds schuldgevoel voortkomend uit geïnternaliseerde normen die overschreden kunnen worden bij het plegen van een misdrijf.

Naast individuele verschillen ten aanzien van welke posten iemand als kosten ziet en de waarde die hij er aan hecht, varieert ook de hoogte van de ingeschatte kans dat een onzekere gebeurtenis zich zal voordoen. Personen die zich bewust zijn van een *feitelijk* verhoogde pakkans, zullen in veel gevallen een verhoogde *gepercipieerde* pakkans constateren, al zal de ene persoon de pakkans in een bepaalde situatie hoger ramen dan een andere persoon. De één heeft er geen moeite mee om een week in de gevangenis door te brengen, waardoor hem de pakkans niet zoveel uitmaakt zolang de opbrengst maar hoog genoeg is, terwijl de ander dit een onaangenaam vooruitzicht vindt waardoor de hoogte van de gepercipieerde pakkans veel relevanter voor hem is.

Het moge duidelijk zijn dat een dergelijke, veelal onbewuste kosten-batenafweging van een potentiële dader ten aanzien van de beslissing om wel of niet voor de eerste keer een misdrijf te plegen of te recidiveren, een subjectief persoonlijk proces is. Bovendien is het onmogelijk alle kosten en opbrengsten van verschillende grootheden in een kwantitatieve waarde uit te drukken om zo te kunnen voorspellen aan welke kant van de balans een potentiële crimineel uitkomt. Want hoe verhoudt zich een bepaalde hoeveelheid schuldgevoel tot de kans op een boete? Tenslotte is het de vraag of een dader volledig op de hoogte is van alle mogelijke kosten en baten van een criminele actie, aldus Elffers (2005).

Als verklarend model waarmee individueel crimineel gedrag voorspeld kan worden is het Rationele Keuzemodel in het algemeen ongeschikt. Toch is de Rationele Keuze Theorie volgens Elffers wel degelijk nuttig als conceptueel kader, als ´kapstokmodel´ waarbinnen de mogelijke effecten van (door de overheid) getroffen maatregelen op het gedrag van de desbetreffende doelgroep zichtbaar gemaakt kunnen worden. Hierdoor kan beter worden beoordeeld welke uitwerking er van een maatregel verwacht kan worden. Hierbij heeft Elffers een specifieke situatie voor ogen namelijk wanneer slechts één parameter - een getroffen maatregel - wordt gewijzigd dan wel toegevoegd

zoals de toepassing van cameratoezicht. In het kader van de implementatie van de Wet DNA-V is de gewijzigde parameter de ingebruikname van de DNA-databank voor wat betreft de opslag van profielen van veroordeelden waarbij een match met een spoor benut kan worden in de opsporing. Doordat andere factoren die individuen meenemen in hun (onbewuste) kosten-batenberekening met betrekking tot het plegen van een misdrijf, niet veranderen, kan het effect van de getroffen maatregel in kaart worden gebracht.

Zoals uit het juridisch kader naar voren komt, gaat de wetgever ervan uit dat door de uitvoering van de Wet DNA-V de feitelijke kans om – indien het DNA-profiel van de veroordeelde in de DNA-databank is opgeslagen – als recidivist tegen de lamp te lopen, is toegenomen. Diverse geruchtmakende voorbeelden, zoals de eerder genoemde zaak "Andrea Luten", lijken dit beeld te bevestigen. Laat iemand die als persoon niet door betrapping of iets dergelijks in beeld komt celmateriaal achter dat wordt opgemerkt door de politie en daarvan komt een volledig DNA-profiel in de DNA-databank terecht, dan wordt de feitelijke pakkans nagenoeg 100 procent indien het DNA-profiel van deze persoon reeds als veroordeelde aan de DNA-databank is toegevoegd.[92]
Voor *potentiële* ´first offenders´ is de situatie anders: de *feitelijke* kans om als verdachte aangemerkt te worden, is niet veranderd door de DNA-V-wet omdat het DNA-profiel van deze groep immers (nog) niet in de databank is opgenomen. De generaal preventieve gedachte is dat het bestaan van deze wet een verhoogde *gepercipieerde* pakkans oplevert waardoor deze groep wordt tegengehouden om een misdrijf te plegen.

Zoals eerder gezegd zullen potentiële recidivisten die zich bewust zijn van de *feitelijk* verhoogde pakkans, in veel gevallen een verhoogde *gepercipieerde* pakkans constateren. De verwachting is dat een deel van deze groep de hieruit voortkomende verwachte kosten hoger beschouwt dan de verwachte baten, terwijl een ander deel tegenmaatregelen zal nemen, zoals voorkomen dat peuken op de plaats van het delict worden achtergelaten, om zo weer de pakkans te verlagen. Resultaten uit onderzoek hebben bevestigd dat het verhogen van de verwachte pakkans over het algemeen leidt tot een afname van de neiging een misdrijf te plegen (zie onder meer Ratcliffe, 2006).

Bovenstaande gedachtegang leidt tot een indeling in vijf groepen:

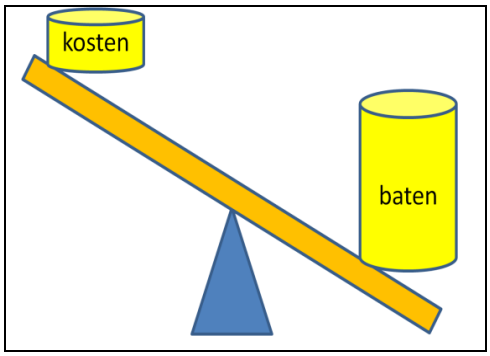
1. Personen die de pakkans **niet** als hoger waarnemen na de ingebruikname van de DNA-databank. Men is onwetend over de maatregel, gelooft niet in het effect ervan, neemt de maatregel helemaal niet mee in zijn overweging of is er van overtuigd dat hij nooit DNA-materiaal achter zal laten op een plaats van delict. De kosten-batenanalyse van deze personen wijzigt niet.
2. Personen zien een verhoogde pakkans, maar ze brengen hiervan geen kosten ´in rekening´ omdat ze onverschillig staan tegenover de consequenties (bestraffing). Hun kosten-batenanalyse verandert niet.
3. Men constateert een verhoogde gepercipieerde pakkans, maar de verwachte kosten hiervan

[92] De kans dat het DNA-profiel van een persoon matcht met een volledig DNA-profiel verkregen van een spoor is kleiner dan 1 op 1 miljard als deze persoon *niet* de donor is van het gevonden celmateriaal (zie voor verdere toelichting Hoofdstuk 4, ´DNA´). Dit wil overigens niets zeggen over de delictgerelateerdheid van het gevonden spoor. Pakkans is wat dít betreft een minder passende term.

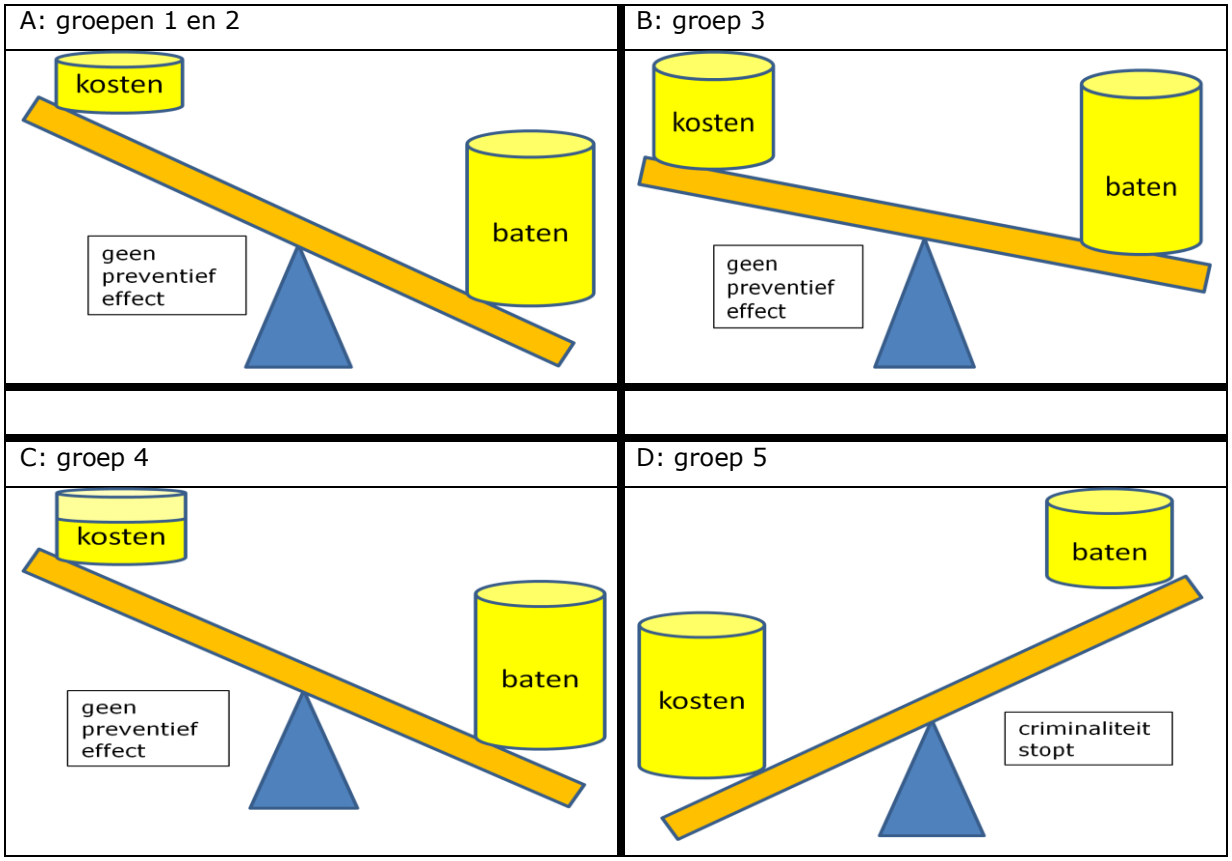
compenseren de (hoge) opbrengsten **niet**, waardoor het opnieuw plegen van een delict onder aan de streep nog steeds aantrekkelijk blijft.

4. Individuen die een pakkansverhoging percipiëren en verwachten dat de kosten boven de baten uitkomen. Mogelijk dat een deel van deze groep tegenmaatregelen neemt, waardoor de pakkans weer vermindert en de kosten op het ´oude´ niveau van vóór de DNA-databank komen. Er verandert dan uiteindelijk weinig in hun kosten-batenanalyse.
5. Een deel van de (potentiële) criminelen voor wie de toegenomen kosten zwaarder wegen dan de mogelijke opbrengsten ziet geen mogelijkheden/behoefte voor tegenmaatregelen. Wellicht lagen bij deze groep de verwachte opbrengsten al niet ruim boven de baten waardoor de voordelen wegvallen. Ze plegen geen misdrijf (meer) en dientengevolge is er sprake van een preventieve werking van de Wet DNA-V.

In onderstaand figuur worden deze gevolgen voor de kosten-batenanalyse grafisch weergegeven. Er is te zien naar welke kant de weegschaal uitslaat voor bovenstaande groepen. Op deze wijze wordt gevisualiseerd hoe aantrekkelijk het plegen van een strafbaar feit is (baten minus kosten). De eerste weegschaal geeft voor alle groepen de situatie weer zonder het (bewust) bestaan van de Wet DNA-V. Waar precies het ´break-even-point´ ligt - waar de baten gelijk aan de kosten zijn - is per persoon verschillend.

Figuur 5a: kosten-batenanalyse: alle groepen vóór effectuering van de Wet DNA-V.

Figuur 5b: kosten-batenanalyse: voor de vijf groepen ná effectuering van de Wet DNA-V.

Weegschaal A: er verandert niets aan de analyse: de gepercipieerde pakkans is ongewijzigd, de verwachte kosten blijven hetzelfde (groep 1) of de gepercipieerde pakkans is wel verhoogd, maar de kosten veranderen niet omdat ze mogelijke bestraffing geen probleem vinden (groep 2). Weegschaal B: de verhoging van de ingeschatte pakkans heeft onvoldoende effect op de verwachte kosten en hierdoor blijft er onder aan de streep toch nog een ´positief´ resultaat over (het kan zijn dat men zeer hoge opbrengsten in gedachte had en/of weinig kosten in rekening brengt, of dat men de pakkanstoename maar beperkt schat) (groep 3). In het figuur met Weegschaal C verwacht men een hogere pakkans, maar compenseert men dit door middel van tegenmaatregelen waardoor de kosten niet (veel) hoger uitkomen dan voorheen zonder DNA-databank (groep 4). Weegschaal D laat een verhoogde gepercipieerde pakkans zien zonder het nemen van tegenmaatregelen waarmee de (toch al niet bijzonder hoge) verwachte opbrengsten niet meer opwegen tegen de toegenomen kosten: de persoon pleegt geen misdrijf (meer) (groep 5).

In Hoofdstuk 6 van dit rapport worden enkele resultaten uit de interviews in het perspectief van het bovenstaande Rationele Keuzemodel geplaatst.

Hoofdstuk 3: Onderzoeksopzet- en uitvoering

Het Ministerie van Veiligheid en Justitie ontwikkelt actief beleid op het terrein van technologie en opsporing (Startnotitie WODC-onderzoek ´Evaluatie opsporingsmiddelen: DNA-V, 2010). Daarbij gaat het om drie trajecten: inventarisatie van bruikbare technologieën voor de opsporing, van technologieën die op dit moment door de opsporing worden toegepast en van behoeften die er verder nog zijn bij de ketenpartners.[93] Nieuwe technologieën die bij de opsporing, vervolging en berechting van strafbare feiten behulpzaam kunnen zijn, doen immers in hoog tempo hun intrede. Een voorbeeld is de snelle ontwikkeling van de toepassingen van Automatic Number Plate Recognition (ANPR) (Flight & van Egmond, 2011). Het Ministerie wil in dit verband kennis opdoen over het antwoord op de vraag welke technologieën een succesvolle bijdrage kunnen leveren aan de strafrechtspleging en om deze reden een extra investering vanuit de begroting van het Ministerie rechtvaardigen. Eén van deze relatief nieuwe technologieën is het forensisch DNA-onderzoek in het kader van de Wet DNA-V. Het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatie-centrum (WODC) heeft de Universiteit Leiden, Faculteit der Rechtsgeleerdheid, opdracht gegeven onderzoek te doen naar de toepassing van deze wet. Hierbij zijn twee benaderingen gevolgd: de effectiviteit en de efficiëntie van toepassing in de strafrechtsketen.

Bovenstaande leidt tot de volgende tweeledige[94] **vraagstelling:**[95]

A. *In welke mate draagt de toepassing van de Wet DNA-V bij aan de opsporing, vervolging en berechting van strafbare feiten (effectiviteit)?*
B. *Hoe verloopt op dit moment de uitvoering van de Wet DNA-V binnen de Nederlandse strafrechtsketen (efficiëntie)?*

Effectiviteit staat voor doeltreffendheid in een doelen-middelen relatie. Dit is het instrumentarium, in casu de Wet DNA-V met het geheel aan uitvoeringsmaatregelen dat geschikt is om een bijdrage te leveren aan de doelen van de strafrechtspleging, zoals preventie, opsporing, vervolging, berechting, bestraffing en – tegelijkertijd – het vrijwaren van onschuldigen. Efficiëntie is meer economisch van aard: met het minimum-principe (bereiken we het resultaat zo voordelig mogelijk) en het maximum-principe (krijgen we het beste resultaat voor de investering). Hierbij dient dadelijk opgemerkt te worden dat efficiëntie en effectiviteit niet geheel los van elkaar staan. Immers een inefficiënte toepassing van de wet zal, voorzichtig uitgedrukt, niet bevorderlijk zijn

[93] B. Custers, persoonlijk gesprek met Taverne en Nijboer op 18 april 2012 te Leiden.

[94] De oorspronkelijk geformuleerde vraagstelling in de Startnotitie van het WODC (en de offerte van de Universiteit Leiden) bevatte drie onderdelen. De eerste twee die betrekking hadden op de wijze en de invloed van toepassing van de Wet DNA-V in de strafrechtspleging zijn samengenomen om overlap tegen te gaan.

Een vergelijking met de resultaten van twee andere onderzoeken van het WODC (´*tappen van telefoongesprekken*´ en ´*Automatic Number Plate Recognition*´) blijkt, vooruitlopend op de resultaten, weinig zinvol omdat de opzet van deze onderzoeken teveel van elkaar verschilt. Zie www.wodc.nl, projectnummer 1979 en 1952A. Daarnaast zijn nog twee andere forensische databanken (dactyloscopische databank en het Landelijke Coördinatiebestand Sporen (LCS)) in ons onderzoek betrokken.

[95] In termen van logica wordt eerst gevraagd naar de effectiviteit en daarna naar de efficiëntie. Immers, blijkt een regeling het beoogde doel niet bereikt, dan is de uitvoering ervan, hoe efficiënt ook, niet erg zinvol.

voor de effectiviteit ervan. Het is ook voorstelbaar dat effectiviteit en efficiëntie juist niet met elkaar zijn verbonden. Zo kan een op zichzelf efficiënt werkende DNA-databank toch geen matches opleveren in het geval recidivisten geen DNA-sporen (meer) achterlaten op de plaats van een delict waardoor de effectiviteit van de databank wordt ondermijnd.[96] Echter, om de opzet van deze studie niet complexer te maken dan nodig, zijn beide aspecten afzonderlijk bestudeerd.[97]

De tweedeling in de vraagstelling resulteert derhalve in twee benaderingen. De eerste benadering betreft de effectiviteit, de tweede de efficiëntie. De operationalisering van de beide perspectieven wordt verder in dit hoofdstuk besproken. Vervolgens komen de onderzoeksstappen en -methoden in Paragraaf 3.5. en 3.6. aan de orde.

3.1. Fasering ketenproces

Onder de uitdrukking "ketenproces" verstaan de onderzoekers in dit verband het geheel van elkaar opvolgende stappen (beslissingen, handelingen, communicatie) vanaf het moment van veroordeling van een verdachte (in eerste aanleg[98]) tot en met – in feite – het einde van de bewaartermijn van het DNA-profiel van de veroordeelde in de DNA-databank. De keten van instanties die daarbij zijn betrokken, worden, als gezegd, "ketenpartners" genoemd. Dit is intussen een ingeburgerde term in het strafrechtelijk beleid waaraan de onderzoekers zich conformeren. Het ketenproces kan op (tenminste) drie manieren worden beschreven en geanalyseerd: vanuit het juridisch kader, vanuit institutionele en andere afspraken en vanuit de feitelijke praktijk.[99]

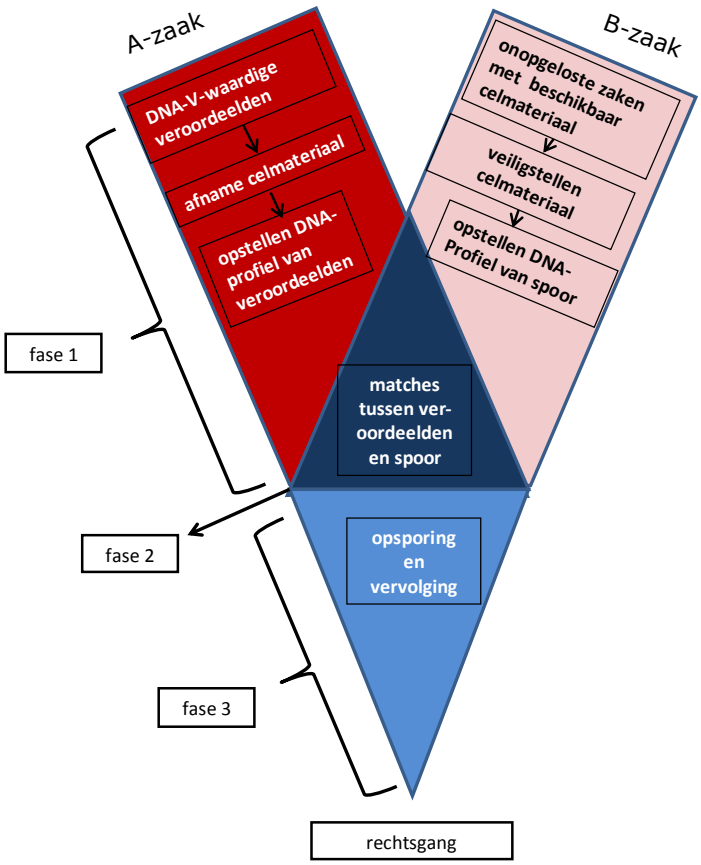
Alvorens de effectiviteit en efficiëntie van de Wet DNA-V worden geoperationaliseerd, zijn drie fasen in het ketenproces in Figuur 6 te onderscheiden. De stroom links wordt gevormd door de DNA-V-waardige veroordeelden, en rechts de onopgehelderde misdrijven waarbij celmateriaal op sporen beschikbaar is. Beide deelverzamelingen komen samen in de DNA-databank door middel van een match. Vervolgens ´dalen´ beide gecombineerd af tot aan de rechter (indien een zaak/verdachte uiteindelijk wordt vervolgd en berecht).

[96] Zie voor een vergelijkbaar voorbeeld op het gebied van ´license plate recognition technology´ Lum, Merola, Willlis & Cave, 2010).

[97] Overeenkomstig met het advies van Council of Europe ten aanzien van ten aanzien van het ´management of criminal justice´ (1995).

[98] Het proces van hoger beroep en de mogelijke consequenties hiervan voor de opname dan wel vernietiging van het DNA-profiel in de DNA-databank, komen in Hoofdstuk 6 aan de orde.

[99] Zie voor toelichting over de verschillende kaders de inleiding van Hoofdstuk 2, ' Contextueel kader'.

Figuur 6: stroom veroordeelden en sporen.

De drie fasen zijn als volgt:

Fase 1. Het afnemen van celmateriaal bij veroordeelden en de DNA-profilering hiervan. (Merk op dat het veiligstellen en profileren van DNA-materiaal van sporen hier buiten beschouwing worden gelaten; dit valt buiten de reikwijdte van dit onderzoek.)

Fase 2. Het vergelijken van de DNA-profielen in de DNA-databank.

Fase 3. De afwikkeling van een match.

De uitkomst van Fase 1 is (a) dat een DNA-profilering heeft plaatsgevonden en het profiel is toegevoegd aan de DNA-databank, of (b) dat er geen profiel is opgesteld en opgenomen in de DNA-databank. In het geval van mogelijkheid b, is de veroordeelde op vrije voeten en is niet verschenen op het DNA-spreekuur, of heeft de officier van justitie dan wel de rechter door middel van een beschikking op een gegrond bevonden bezwaarschrift besloten een uitzonderingsgrond toe te passen (als bedoeld in artikel 2 lid 1 sub b Wet DNA-V). Indien er sprake is van vrijspraak in hoger beroep, is er wel een profiel opgesteld en opgenomen, maar deze is uiteindelijk vernietigd.
De uitkomst van Fase 2 is (a) dat een veroordeelde wordt gekoppeld aan (één of meerdere) delicten (de veroordeelde kan een verdachte worden in de desbetreffende zaak en mogelijk kunnen

hierdoor andere verdachten worden uitgesloten, of (b) dat er op dat moment[100] geen match is (de persoon heeft niet gerecidiveerd of er zijn geen DNA-sporen achtergelaten op de plaats delict).
De uitkomst van Fase 3 is (a) dat een match niet is afgewikkeld en nog op de ´plank´ ligt bij justitie of politie, of (b) dat de match wel is afgewikkeld. In het kader van het doel van de Wet DNA-V gaat het bij dit laatste met name om de individualisering[101] van een verdachte in de B-zaak die zonder de match niet zou zijn opgespoord. Hierna kan een politieonderzoek en een vervolging plaatsvinden tot een eventuele gang naar de rechter, of is er sprake van een zogenaamd sepot. Een match kan als niet relevant bestempeld worden omdat zaak B al is afgedaan, omdat het matchende DNA-spoor niet met een dader of misdrijf gerelateerd is of dat de persoon in kwestie reeds als verdachte in beeld was bij de politie.[102] In zo´n geval is de match wel afgewikkeld, maar draagt niet bij aan de doelstelling van de wet. In feite hebben we in deze situaties te maken met ´vervuiling´ van de DNA-databank. Hierbij moet direct worden aangetekend dat ten tijde van het insturen van het spoor voor onderzoek door het NFI, de beoordeling of een spoor dader/delict-gerelateerd is, niet kon worden gemaakt; anders had men immers het spoor niet ter onderzoek aangeboden.

Tenslotte kunnen er op diverse momenten in het proces fouten optreden waardoor veroordeelden buiten het DNA-V-ketenproces vallen:

- fouten in gevolgde procedures (in alle fasen en bij alle ketenpartners mogelijk), zoals het vergeten om een opdracht aan het NFI te verstrekken voor de DNA-profilering van wangslijm, of om een match van parket zaak A aan het parket zaak B door te geven. Op basis van de resultaten verkregen uit onderhavig onderzoek, kunnen hier geen uitspraken over worden gedaan;
- onjuiste beoordelingen bijvoorbeeld ten aanzien van de toepassing van de uitzonderings-gronden. Hier hebben de onderzoekers geen zicht op;
- geen of verkeerde invoer van gegevens in de registratiesystemen waardoor de betrouwbaarheid van de kwantitatieve analyses wordt beperkt. In Paragraaf 5.2. wordt hier nader op ingegaan;
- de beoordeling van matches door het NFI (´false positive´ of ´false negative match´). Met name wanneer een DNA-profiel van een veroordeelde wordt vergeleken met een onvolledig DNA-profiel op een sporendrager, kunnen er *toevallige* matches ontstaan. Dit worden ´false positive´ matches genoemd. Bij ´false negative´ matches gaat het om matches die zich wel zouden moeten voordoen, maar niet zichtbaar worden omdat één van beide DNA-profielen foutief is.[103] Ons onderzoek biedt hierover geen informatie.

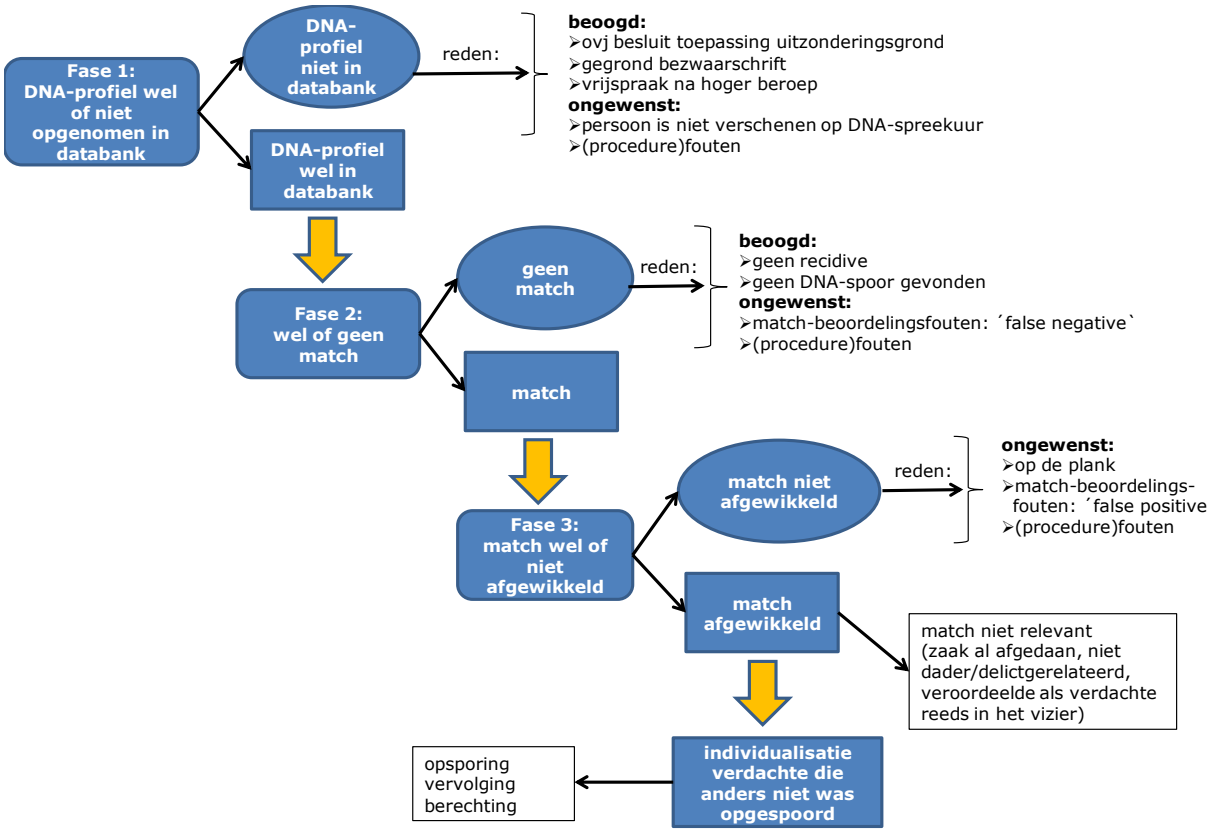
[100] Bij toekomstige vergrijpen kan alsnog een match worden geconstateerd.

[101] Individualisering: het onderzoek wijst in de richting van een bepaald persoon als mogelijke donor van het achtergelaten celmateriaal.

[102] Of een match toegevoegde waarde heeft indien de desbetreffende verdachte reeds door justitie in beeld bleek te zijn, is sterk zaaksafhankelijk.

[103] Uit onderzoek van Van der Beek, Kloosterman en Sjerps (2011) blijkt dat het percentage ´false positive´ matches bij een match op 7 plaatsen op het DNA ("loci"), 5% is. Door aanvullend DNA-onderzoek te doen, kan het aantal matchende loci verhoogd worden, waardoor de kans op ´false positive´ matches nog verder wordt verkleind. Voor meer uitleg zie Hoofdstuk 4, ´DNA´.

Bovenstaande toelichting is schematisch weergegeven in Figuur 7.

Figuur 7: Uitkomsten van de drie fasen in het DNA-V-proces.

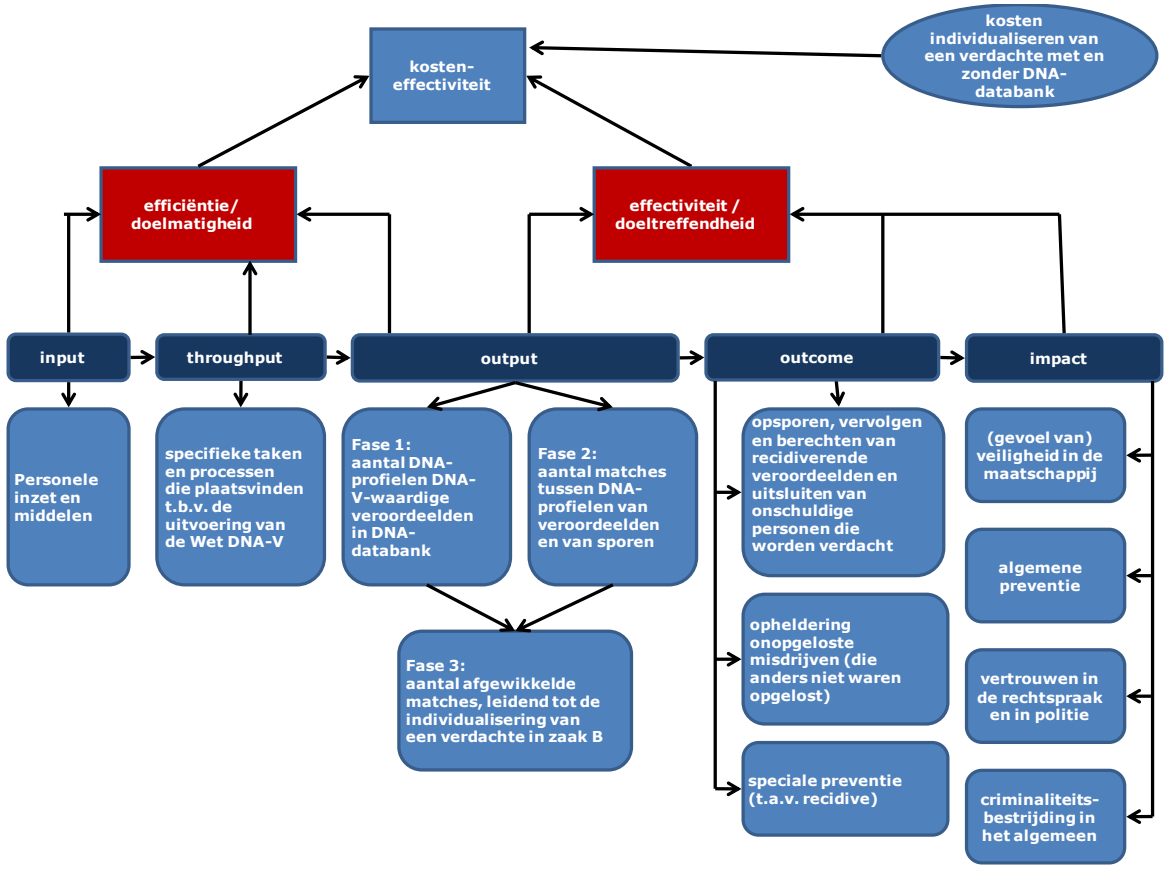
Resumerend: in bovenstaande figuur geven de grote pijlen de route aan die bijdraagt aan de doelen van de Wet DNA-V, en met name het opsporen van mogelijke daders. Wat betreft de onderdelen ´vervolging´ en ´berechting´ (van anders niet-opgeloste misdrijven) uit het doel van de wet, zien toe op de continuering van het strafproces na de identificatie van de veroordeelde als verdachte in zaak B. Vooruitlopend op de resultaten uit het onderzoek blijkt dat de *kwantitatieve* onderbouwing van deze uitwerking van effectiviteit niet mogelijk is; de aantallen van vervolgde en berechte personen *als gevolg van een match* worden op dit moment niet als zodanig geregistreerd bij het OM en de politie.

De uitval van DNA-V-waardige veroordeelden uit het ketenproces kan beoogd zijn, door bijvoorbeeld een gegrond bezwaarschrift, of ongewenst (maar niet altijd onvermijdelijk) zijn door bijvoorbeeld ´vervuiling´ van de DNA-databank[104] of gemaakte fouten. In Paragraaf 3.2.1. wordt verder ingegaan op genoemde uitval.

[104] Hiermee wordt gedoeld op de situatie dat een DNA-profiel niet is verwijderd terwijl dit wel had gemoeten. Denk hierbij aan een profiel op een spoor van een zaak die reeds is opgelost. Een tweede vorm van ´vervuiling´ zijn sporen die niet dader/delictgerelateerd zijn. Maar zoals eerder opgemerkt is dit niet eenvoudig te vermijden omdat ten tijde van het insturen van het spoor voor onderzoek op het NFI, er nog niet bekend was dat het spoor geen verband hield met het delict. Een andere situatie is dat via andere opsporingsmiddelen de verdachte (intussen) in beeld is gekomen bij de politie.

3.2. Effectiviteit en efficiëntie

Zoals in de inleiding van dit hoofdstuk is aangegeven, verwijzen de begrippen ´effectiviteit´ en ´efficiëntie´ naar respectievelijk doeltreffendheid en doelmatigheid. Om hierover uitspraken te kunnen doen aangaande de toepassing van de Wet DNA-V, is een model ontwikkeld dat is gebaseerd op een gangbaar evaluatiemodel in de organisatiekunde. Dit model (zie Figuur 8) is aangepast voor het doel van dit onderzoek met de fasen zoals in Paragraaf 3.1. benoemd.

Figuur 8: effectiviteit en efficiëntie ten aanzien van de Wet DNA-V.

In bovenstaande figuur is het volgende te zien: eerst is er *input* in de vorm van personele inzet en middelen. Deze worden ingezet voor de uitvoering van specifieke taken en processen (*throughput*) welke leidt tot bepaalde *output*. Deze output is gericht op de toepassing van de Wet DNA-V voortvloeiend uit de drie eerder geformuleerde fasen in een stroom van gebeurtenissen: het aantal DNA-profielen van veroordeelden in de DNA-databank naar aanleiding van zaak A (1), het aantal matches met sporen van niet-opgeloste delicten (2) en hieruit voortvloeiend het aantal afgewikkelde matches dat leidt tot de individualisering van een verdachte in zaak B (3). De effecten (*outcome*) van genoemde output zijn enerzijds het opsporen en vervolgen van recidiverende veroordeelden,[105] en anderzijds het ophelderen van onopgeloste misdrijven. Hiernaast kan ook als *outcome* de eerder in Paragraaf 1.2. genoemde speciale preventie worden

[105] En uitsluiten van onschuldigen. Dit aspect wordt zoals eerder gemeld buiten dit onderzoek gelaten.

geschaard: veroordeelden die ***niet*** recidiveren omdat zij het risico te groot achten wederom opgepakt te worden als gevolg van een match met het DNA-profiel op sporenmateriaal achterlaten op een plaats delict.
Het uiteindelijke, verder gelegen en meer omvattende doel van de toepassing van de Wet DNA-V wordt met *impact* aangeduid. In bovenstaande figuur worden vier voorbeelden genoemd: veiligheid, generale preventie, vertrouwen in de rechtspraak en politie, en criminaliteitsbestrijding.

De effectiviteit of doeltreffendheid betreft de vraag of het beoogde effect is behaald, of de outcome tot stand is gebracht met de output zoals deze is geleverd. De efficiëntie of doelmatigheid van de toepassing van de Wet DNA-V betreft de vraag in hoeverre het mogelijk is om met de input en throughput (nog) ´voordeliger´ tot genoemde output te komen. Beide begrippen worden in de hierna volgende paragrafen verder geoperationaliseerd.

Tenslotte kan, naast (functionele) effectiviteit en efficiëntie, de kosteneffectiviteit van de Wet DNA-V worden onderscheiden: in hoeverre de kosten van de toepassing van de Wet DNA-V in redelijke verhouding staan tot de doeltreffendheid (effectiviteit) van de wet. De toepassing van de Wet DNA-V kan immers op een efficiënte wijze de gestelde doelstelling bereiken (effectief), maar tegen een aanzienlijk hoge kostprijs (in vergelijking met andere opsporingsmiddelen). Hierbij dient opgemerkt te worden dat efficiëntie en effectiviteit wel van ínvloed zijn op de beoordeling van de kosteneffectiviteit. Zo zal een inefficiënt proces de kans op hoge kosten vergroten, en zullen de effectiviteitskosten van een via een DNA-match opgehelderd misdrijf, bij een lage functionele effectiviteit, oplopen. Deze wisselwerking laat zich niet eenvoudig achterhalen en valt daarom buiten het bestek van dit onderzoek.

3.2.1. Effectiviteit

Zoals eerder gezegd gaat het bij effectiviteit om de vraag *of* er een outcome (en impact[106]) is behaald met de opgeleverde output. Hierop kan op generiek niveau bevestigend worden geantwoord. Er zijn allerlei voorbeelden zoals de "Puttense moordzaak" en de zaak "Andrea Luten"[107] waarin is aangetoond dat een match tussen het DNA-profiel van een veroordeelde en van een (cold case) spoor,[108] tot genoemde outcomes kan leiden. Maar effectiviteit in de zin van meer opgehelderde misdrijven en aangehouden recidiverende veroordeelden dan wanneer er geen gebruik zou zijn gemaakt van de DNA-databank, maar met andere opsporingsmiddelen, kan niet eenvoudig kwantitatief worden onderbouwd. Deze uitwerking van effectiviteit kan echter wel aannemelijk gemaakt worden door tussentijdse doelen (van de drie benoemde fasen in het

[106] De impact wordt in dit onderzoek buiten beschouwing gelaten omdat een verandering hierin niet eenvoudigweg kan worden toegeschreven als zijnde het gevolg van de invoering van de Wet DNA-V. Hierbij kunnen teveel andere, niet controleerbare, factoren een invloedrijke rol spelen, waardoor het mogelijke effect op recidivecijfers en in de maatschappij vertroebeld wordt.

[107] Zie voor informatie over deze zaken bijvoorbeeld: http://www.om.nl/actueel-0/strafzaken/puttense_moordzaak/ en http://www.om.nl/actueel-0/strafzaken/andrea_luten/.

[108] Een coldcase is een strafzaak van een meestal zwaarder feit dat in eerste aanleg niet is opgelost en niet is verjaard. Het is mogelijk dat nieuwe technieken nieuwe mogelijkheden bieden om tot opheldering te komen.

ketenproces) als uitgangspunt te nemen en te onderzoeken of deze doelen zijn bereikt met behulp van de output uit deze fasen. Indien er namelijk afdoende veroordeelden met hun DNA-profiel (en profielen van onopgeloste zaken) in de databank zijn opgenomen, en als vervolgens afdoende relevante matches optreden die dan afdoende worden afgewikkeld komend tot de individualisering van een verdachte in zaak B, wordt aangenomen dat er aldus afdoende misdrijven zijn opgehelderd die anders niet waren opgelost en recidivisten opgepakt. Immers een dergelijke match is de katalysator voor het starten/herstarten van een opsporingstraject dat zonder de beschikking over een DNA-databank waarschijnlijk niet tot opheldering van het desbetreffende misdrijf zou hebben geleid. Op deze manier kan ook voor minder spraakmakende zaken de effectiviteit van de DNA-databank in kaart worden gebracht.

De doelen die per fase kunnen worden geformuleerd zijn:

Fase 1. Zoveel mogelijk DNA-profielen van (terechte) DNA-V-waardige veroordeelden in de DNA-databank invoeren.[109]

Fase 2. Zoveel mogelijk DNA-sporen koppelen aan de DNA-profielen van veroordeelden.

Fase 3. Zoveel mogelijk matches afwikkelen leidend tot de individualisering van een verdachte (namelijk de veroordeelde wegens een DNA-V-waardig misdrijf) in zaak B.

Hiermee kunnen drie kwantitatieve indicatoren worden benoemd voor het bepalen van de effectiviteit van de toepassing van de Wet DNA-V:[110]

I. Het percentage DNA-V-waardige veroordeelden dat uiteindelijk met een DNA-profiel in de DNA-databank is beland.
II. Het percentage veroordeelden met een DNA-profiel in de DNA-databank dat tot een match met een DNA-spoor heeft geleid.
III. Het percentage afgewikkelde matches tussen de DNA-profielen van veroordeelden (zaak A) en van sporen (in zaak B) dat tot de individualisering van een verdachte in zaak B, namelijk de DNA-V-waardige veroordeelde, heeft geleid.

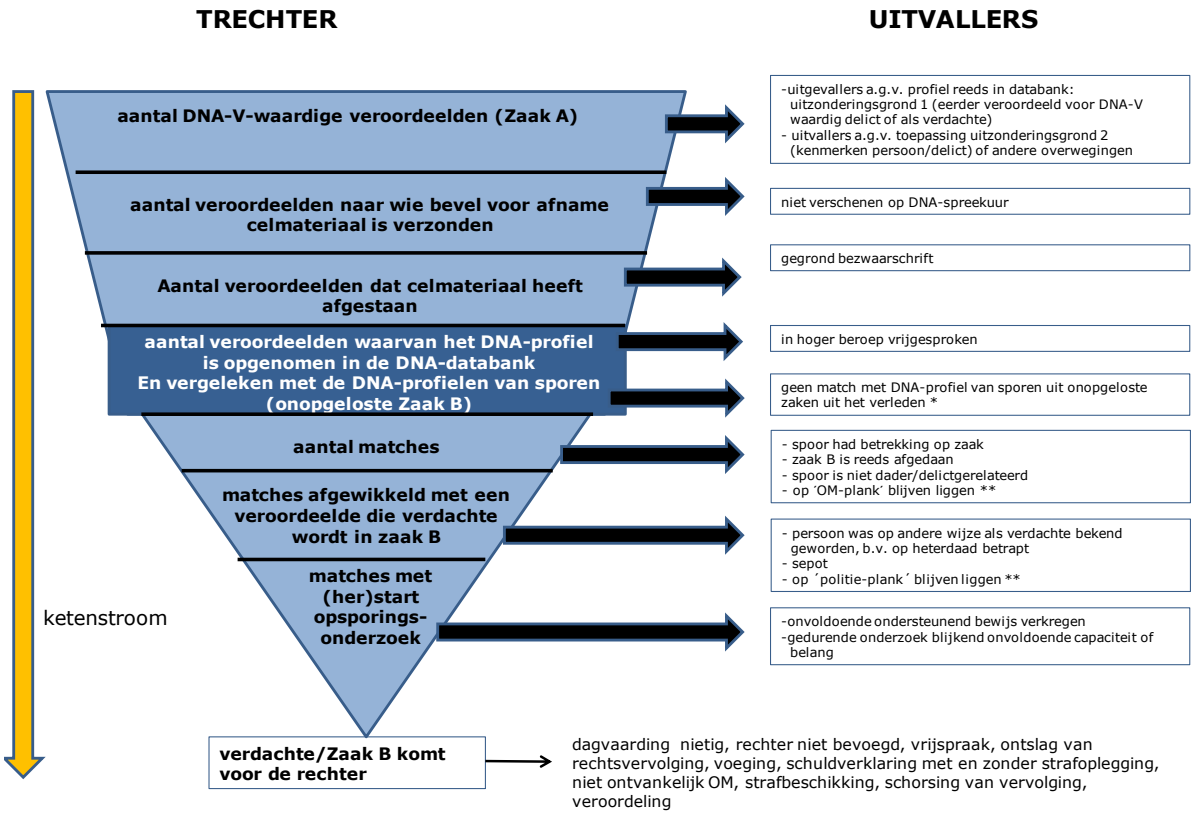
Aangezien niet vooraf door de wetgever kon worden aangegeven hoeveel afgewikkelde matches gewenst zouden zijn om de doelstelling(en) te bereiken, wordt in de doelen van de drie fasen gesproken over ´zoveel mogelijk´. In dit verband betreft het dan de aantallen DNA-V-waardige veroordeelden/matches minus (ongewenste) uitval. Om deze reden is een vierde indicator toegevoegd die verwijst naar de aard en omvang van de groep veroordeelden die gedurende het doorlopen van de fasen is uitgevallen[111] (Indicator IV). Zo wordt een ´uitvaltrechter´ gevormd, waarbij de meetpunten in dit ketenproces steeds het eindpunt van één van de drie eerder

[109] Hierbij de opmerking dat het doel van Fase 1, zoveel mogelijk terechte DNA-profielen van DNA-V-waardige veroordeelden in de DNA-databank, geen autonoom doel is van de Wet DNA-V. Maar er kan gesteld worden dat (veel) profielen in de databank een voorwaarde is om tot matches te komen. Dit zegt dus indirect iets over de effectiviteit.

[110] Het uitsluiten van verdachten als donor van een bepaald spoor kan ook als indicator dienen voor de mate van effectiviteit. Echter, zoals eerder vermeld, zijn daar geen concrete gegevens over beschikbaar en wordt ook in het vervolg van de operationalisering in dit hoofdstuk buiten beschouwing gelaten.

[111] Zie het onderzoek van de Algemene Rekenkamer (2012), *Prestaties in de strafrechtsketen*, voor een vergelijkbare aanpak.

genoemde fasen is.[112] Literatuur en respondenten in dit onderzoek hebben deze en andere meetpunten aangedragen, waarvan een overzicht in Bijlage 2 is opgenomen.
Figuur 9 geeft een schematisch overzicht van de uitvaltrechter. In Hoofdstuk 5 wordt deze trechter ingevuld aan de hand van de resultaten.

* Feitelijk blijven deze profielen in de databank zodat er later ook matches met toekomstige zaken kunnen ontstaan. Maar aangezien de gepresenteerde kwantitatieve gegevens in dit rapport een momentopname zijn, wordt dit hier buiten beschouwing gelaten.

**´Op de plank´ betekent dat het OM of politie een zaak tijdelijk terzijde heeft geschoven, bijvoorbeeld vanwege capaciteitsgebrek.

Figuur 9: ´Uitvaltrechter ´.

[112] Merk op dat de ´uitvaltrechter´ ook een beeld kan geven van de mate van efficiëntie. Immers de oorzaak van uitval van veroordeelden uit het proces, kan gelegen zijn in een nog niet soepel verlopend proces. Herstel van deze uitval betekent vaak extra inspanningen door de ketenpartners en een langere doorlooptijd, wat de efficiëntie niet ten goede zal komen.

Om de uitval in beeld te krijgen is naast de interviews met respondenten een beperkt aantal matches geselecteerd waarvan de bijbehorende strafdossiers zijn bestudeerd ten aanzien van:[113]

- tot welke schakel de desbetreffende match in het ketenproces is gekomen (van ´het bureau´ van de officier van de veroordeelde tot en met een rechterlijke beslissing), en
- hoe het verloop van deze zaken was en wat het belang van de DNA-V-match is geweest, en
- indien een vonnis hier uitsluitsel over biedt, welke rol de DNA-V-match heeft gespeeld in de bewijsbeslissing van de rechter.

In dit onderzoek is ten aanzien van de kosteneffectiviteit[114] specifiek gekeken naar het verschil in kosten tussen het individualiseren van een verdachte via een match met een DNA-profiel in de DNA-databank en via andere (conventionele) opsporingsmiddelen. Dit laatste betreffen diverse sporenonderzoeken zoals vingerafdrukken, maar bijvoorbeeld ook getuigenverklaringen en bijzondere opsporingsmiddelen zoals het tappen van telefoongesprekken. Een nauwkeurige calculatie van de kosten van beide opsporingsbenaderingen valt buiten het kader van dit onderzoek, maar er wordt wel met behulp van een raming van de kosten van het gebruik van de DNA-databank een tipje van de sluier opgelicht.

3.2.2. Efficiëntie

De efficiëntie van een proces wordt vaak aangeduid met de term doelmatigheid: in hoeverre er met minimale middelen (*input*), een maximaal resultaat (*output*) wordt bereikt. Hierbij zijn twee invalshoeken denkbaar:

1. In hoeverre het mogelijk is met minder kosten (dus minder input) dezelfde output te leveren.
2. In hoeverre de *throughput* geperfectioneerd kan worden door enerzijds knelpunten op te lossen en anderzijds verbeteringen aan te brengen, waarmee de kwaliteit, kwantiteit dan wel doorlooptijd van de *output* positief beïnvloed wordt.

Invalshoek 1 is niet de insteek van onderhavig onderzoek daar de inzet niet is gericht op het kosteninzicht van de *input*; aangezien de input als een gegeven wordt beschouwd, zijn we geïnteresseerd in hoe met bestaande personele en materiële middelen het ketenproces (*throughput*) zo efficiënt mogelijk kan plaatsvinden. De efficiëntie is daarom als volgt geoperationaliseerd:

I. De mate waarin het organisatie- en communicatieproces verloopt volgens een formele bestaande procesbeschrijving, ingekaderd door de wet- en regelgeving. De praktische uitwerking van de Wet DNA-V door de strafrechtsketen heen is hiervoor in kaart gebracht. Op basis hiervan is onderzocht of verbeteringen in het proces mogelijk zijn.
II. Knelpunten in de praktische uitvoering van de Wet DNA-V. Enerzijds is onderzocht wat de stand van zaken is ten aanzien van de door Kruisbergen geconstateerde knelpunten ten tijde van zijn procesanalyse (2008). Deze knelpunten betroffen onder meer de achterstand bij het

[113] Zie verder Paragraaf 3.6. voor meer informatie over de gebruikte onderzoeksmethoden.

[114] Kosteneffectiviteit is in dit onderzoek niet gelijk aan functionele effectiviteit – de wet kan immers haar doelen uitstekend behalen, maar tegen hogere kosten dan via (conventionele) opsporingsmiddelen (zelfs als de efficiëntie van het proces optimaal is).

opmaken van DNA-profielen, problemen met de capaciteit van mensen en materiële middelen bij de ketenpartners, vertraagde invoering van ICT-systemen en het ontbreken van een centrale registratie van gegevens. Anderzijds zijn andere/nieuwe knelpunten aan het licht gebracht.

3.3. Deelvragen

Resumerend zijn de volgende **deelvragen** opgesteld:

Effectiviteit

1) Wat is het percentage DNA-V-waardige veroordeelden dat uiteindelijk met een DNA-profiel in de DNA-databank is opgenomen, dat matcht met een DNA-spoor uit een onopgeloste zaak, en dat uiteindelijk als verdachte van de matchende zaak B is geïdentificeerd?
2) Wat is de omvang en aard van de uitval van veroordeelden uit het ketenproces?

Efficiëntie

3) Hoe ziet het juridische kader (wet- en regelgeving) van de Wet DNA-V er uit?
4) Hoe ziet de formele procesbeschrijving, van DNA-afname van een veroordeelde tot en met een mogelijke berechting vanwege een volgend strafbaar feit, er door de gehele strafrechtsketen heen uit?
5) Hoe ziet de praktische uitwerking van het proces er uit binnen en tussen de verschillende onderdelen van de strafrechtsketen?
6) Welke verschillen tussen het formele proces en de praktische uitwerking zijn zichtbaar en met welke mogelijke gevolgen voor de efficiëntie van de uitvoering (kwantiteit, kwaliteit dan wel doorlooptijd)?
7) Welke knelpunten in het ketenproces treden op met welke gevolgen voor kwantiteit, kwaliteit dan wel doorlooptijd?

3.4. Secundaire aandachtspunten

Zoals eerder vermeld vallen bepaalde aspecten zoals de preventieve werking van de wet en het internationale perspectief buiten het kader van de vraagstelling. Maar dat betekent niet dat we dit geheel buiten het onderzoek hebben gelaten. Tijdens interviews met de respondenten in het onderzoek zijn deze aspecten wel aangestipt om te bezien of deze een rol spelen bij de toepassing van de Wet DNA-V. Het gaat om de volgende aspecten:

- de preventieve werking;
- de invloed van het in Hoofdstuk 2 genoemde Besluit 2008/615/JBZ van de Raad van de Europese Unie van 23 juni 2008;
- de relatie met andere DNA-wet- en regelgeving;

- vier andere opsporingsmiddelen/methoden: de dactyloscopische databank (HAVANK[115]), tappen van telefoongesprekken, Automatic Number Plate Recognition (ANPR) en Landelijke Coördinatiebestand Sporen (LCS);
- het risico van ´*function creep*´: wanneer een digitaal systeem op een later moment, al dan niet gekoppeld aan een ander digitaal systeem, ook voor alternatieve doeleinden wordt ingezet (Prins, 2011);
- de mogelijke regionale verschillen in Nederland wat betreft efficiëntie en effectiviteit.

3.5. Onderzoekskader

Het kader waarbinnen dit onderzoek is verricht, wordt gevormd door de volgende aandachtspunten:

1. Uit eerder onderzoek naar het gebruik van DNA in strafzaken (Buiter e.a., 2003) is gebleken dat er verschillen in aanpak kunnen zijn tussen een *stedelijke en een rurale regio*.[116] Om deze reden is besloten het onderzoek te richten op drie regio´s in Nederland: Den Haag en Amsterdam als stedelijke regio, en Arnhem als rurale regio. Het gaat hierbij om enerzijds de standplaats van de respondenten met wie is gesproken, anderzijds om de regio´s waar de onopgeloste strafzaken van de te volgen dossiers zich hebben afgespeeld (de *matchende* veroordeelde kan mogelijk in een andere regio zijn vervolgd en berecht). Zie Paragraaf 3.6. ´Onderzoeksmethoden´ voor verdere toelichting.

2. Met het *formele proces* binnen de strafrechtsketen wordt bedoeld: de werkprocessen, mensinzet, infrastructuur (informatie- en communicatietechnologie en fysieke informatiestromen) en communicatie zoals deze volgens de Procesbeschrijving-DNA formeel zouden moeten functioneren. Hierbij gaat het niet alleen om wat er binnen één onderdeel van de strafrechtsketen gebeurt, maar ook om de interactie tussen de verschillende onderdelen.

3. De *praktische uitwerking van het ketenproces*: hierbij gaat het om hoe het organisatie- en communicatieproces binnen de strafrechtsketen werkelijk functioneert. Dit afzettende tegen het hierboven genoemde aandachtspunt (2) levert een beeld van de goed en minder goed verlopende processen.

4. Het proces binnen de strafrechtsketen *start* op het moment dat een persoon wordt veroordeeld voor een DNA-V-waardig delict (zaak A). Het *eindpunt* is de mogelijke gang naar de rechter met een rechterlijke uitspraak over de zaak waarmee hij door middel van een match bekend is geworden en waarbij hij als verdachte wordt beschouwd (zaak B). Dit is het zogenaamde maximale traject: het is immers ook mogelijk dat het DNA-profiel van een veroordeelde niet leidt tot een match of dat verderop in het ketenproces de zaak strandt. In hoeverre de

[115] Dit staat voor Het Automatische Vinger Afdrukkensysteem Nederlandse Kollectie.

[116] Dit kan overigens ook veroorzaakt worden door de verdeling van financiële middelen over de verschillende regio´s en arrondissementen.

opgetreden match een rol heeft gespeeld in de bewijsbeslissing van de rechter, wordt zijdelings aangehaald indien een vonnis/arrest hierover uitsluitsel heeft geboden.

Het feit op zichzelf dat de DNA-match heeft geleid tot de identificatie van de veroordeelde als verdachte in zaak B, is reeds bepalend voor de beoordeling van de effectiviteit. Immers als de match niet was opgetreden, dus als de DNA-databank en de Wet DNA-V er niet waren geweest, dan zou de desbetreffende B-zaak met de ´matchende´ veroordeelde (uit de A-zaak) als verdachte, mogelijk nooit voor de rechter zijn gekomen. Hier wordt het *"Conditio sine qua non"* bedoeld: voorwaarde zonder welke het gevolg niet zou zijn ingetreden. Voor een bepaalde rechterlijke uitspraak zijn, in het licht van bovenstaande constatering, de beweegredenen minder relevant; het gaat er om dat de opgemerkte match er voor heeft gezorgd dat een eerder onopgeloste zaak nu wel opgehelderd kon worden. Een tweede argument is dat een DNA-match alléén niet voldoende bewijs is voor een veroordeling omdat deze niets kan inhouden betreffende de toedracht van het misdrijf als episode. In die zin hebben we te maken met sporen, die vooral van belang zijn voor de richting(en) die de opsporing (in de B-zaak) op gaat. De relatie tussen de verdachte als dader en het misdrijf zal met andere bewijsmiddelen moeten worden aangetoond. Tenslotte is er nog een praktische overweging: het is vaak niet te achterhalen wat de beweegredenen van de rechter waren voor het wijzen van een bepaald vonnis.

5. Bij *uitval* gaat het om veroordeelden van een DNA-V-waardig delict die op diverse momenten in het ketenproces uit de ´stroom´ vallen.

6. In forensisch onderzoek wordt over het algemeen gesproken over een ´*match*´ indien tenminste zeven DNA-kenmerken (exclusief het DNA-geslachtskenmerk) met elkaar overeenkomen (zie verder Hoofdstuk 4, ´DNA-databank´).

3.6. Onderzoeksstappen

Het onderzoek is via literatuur en een eerste reeks interviews gestart met een terreinverkenning en een inventarisatie en analyse van de onderzoeksthema's. Deze vormen de eerste onderzoeksstap. Daarbij waren de eerder genoemde deelvragen leidraad.

De tweede onderzoeksstap was het in kaart brengen van het formele ketenproces en de praktische uitwerking ervan, inclusief knelpunten en doorlooptijden. Tevens is een nader beeld verkregen van de aard van de uitval van veroordeelden uit het ketenproces.

Als derde zijn kwantitatieve gegevens over de omvang van de doorstroom en uitval van DNA-V-waardige veroordeelden op een aantal meetpunten in de strafrechtsketen en gegevens over de omvang van de verzameling van DNA-profielen in de DNA-databank verkregen. Bij dit alles waren we afhankelijk van de beschikbaarheid van deze gegevens; niet op elk gewenst meetpunt bleken cijfers voorhanden.

De DNA-databankbeheerder heeft een inschatting gemaakt van de kosten die verbonden zijn aan de oplevering van een match; een element van de kosteneffectiviteit van de toepassing van de Wet DNA-V.

Ten behoeve van een volgende, vierde onderzoeksstap zijn uit de bij de DNA-databankbeheerder bekende gegevens 15 strafzaken[117] geselecteerd die aan vijf voorwaarden voldeden. Hiermee is onderzocht hoe de afwikkeling verliep van deze casus waarbij een match was geconstateerd tussen het DNA-profiel van een veroordeelde (zaak A) en van een spoor aangetroffen bij een ten tijde van de match nog onopgelost misdrijf (zaak B). De gehanteerde selectiecriteria voor de 15 casus zijn als volgt:

1. Bij misdrijven van minder ernstige aard, veelal de zogenaamde *´high volume crime´* (HVC), dat zijn inbraken (woning en bedrijven), autocriminaliteit en overig (vernielingen en hennep-feiten), wordt vaak een ouderdomstermijn van 5 jaar aangehouden tussen het moment van een match met het DNA-profiel van een veroordeelde (zaak A) en het moment waarop het delict in zaak B is gepleegd. Een match met een oudere zaak leidt vaak niet meer tot vervolging.
2. Volgens deskundigen is een verhouding van één ernstiger misdrijf op vier HVC-zaken een reële afspiegeling van de werkelijkheid.
3. Een match tussen een veroordeelde (zaak A) met een strafzaak B mag niet van te recente aard zijn omdat dan de zaak (B) nog niet voor de rechter is geweest en er daarom nog niets gezegd kan worden over de uiteindelijke berechting. Bovendien is dossierinzage dan niet (zomaar) mogelijk.
4. Om de studie binnen het afgesproken tijdsbestek te kunnen uitvoeren, is een keuze gemaakt in de betrokken regio's/parketten. Uit onderzoek van Buiter e.a. (2003) ten aanzien van de toepassing van DNA in strafzaken is gebleken dat een onderscheid in ruraal en stedelijk gelegen regio's wenselijk is omdat hierin verschillen kunnen zijn in bijvoorbeeld de snelheid van opvolging van een match. Om praktische redenen is daarom gekozen voor Arnhem, Den Haag en Amsterdam.
5. Tenslotte is de start van de onderzoeksperiode verbonden met het tijdstip van het in werking treden van de Wet DNA-V (februari 2005).

De combinatie van bovenstaande criteria leidt tot de volgende uitgangspunten:

a) De match tussen een veroordeelde (zaak A) en een spoor van zaak B is in het jaar 2010 geconstateerd (toen werd óf het profiel van de veroordeelde, óf het profiel van een spoor toegevoegd in de DNA-databank).
b) Er is een onderscheid gemaakt in HVC-zaken en ernstiger zaken waarbij als vuistregel een verdeling van respectievelijk 4 HVC en 1 ernstige zaak is aangehouden.
c) Er zijn casus geselecteerd die in de regio's Arnhem, Amsterdam en Den Haag vallen.

[117] We zijn ons er van bewust dat het aantal te beperkt is om uitspraken te generaliseren. Echter binnen de tijdspanne van deze studie is 15 casus het maximaal haalbare. De resultaten zijn daarom van indicatieve aard en dienen ook als voorbeelden van het verloop van het ketenproces.

Binnen bovenstaande selectie hebben we voor de A-zaak random per regio 1 ernstige zaak (zeden, overval, mishandeling, diefstal met geweld) en 4 HVC-zaken (inbraak, autodiefstal) gekozen. Totaal gaat het dus om 15 casus.
Deze 15 casus zijn 'nagetrokken' ten aanzien van wat ermee verderop in de verschillende schakels van de strafrechtsketen en in handen van de verschillende 'ketenpartners' is gebeurd. Het volgen van deze zaken heeft plaatsgevonden door middel van bestudering van de desbetreffende strafdossiers. Op deze wijze is retrospectief informatie verkregen over het verloop van een match.

3.7. Onderzoeksmethoden

Deelvraag 1: *Wat is het percentage DNA-V-waardige veroordeelden dat uiteindelijk met een DNA-profiel in de DNA-databank is opgenomen, dat matcht met een DNA-spoor uit een onopgeloste zaak, en dat uiteindelijk als verdachte van de matchende zaak B is geïdentificeerd?*
Hiervoor zijn gegevens verkregen van het parket generaal over het aantal DNA-V-waardige veroordeelden, en van de DNA-databankbeheerder over het aantal opgenomen DNA-profielen van veroordeelden en sporen, alsmede het aantal matches tussen veroordeelden en sporen.

Deelvraag 2: *Wat is de omvang en aard van de uitval van veroordeelden uit het ketenproces?*
Hiervoor zijn de volgende onderzoeksmethoden toegepast:

i) Literatuuronderzoek voor informatie over de aard van mogelijke uitstroom van DNA-V-waardige veroordeelden.
ii) Gesprekken met respondenten hebben deze gegevens aangevuld.
iii) Kwantitatieve gegevens van het Openbaar Ministerie en het NFI. Het gaat hierbij om aantallen DNA-V-waardige-veroordeelden die op de verschillende meetpunten door- dan wel uitstromen.
iv) Van 15 matches tussen DNA-profielen van veroordeelden en sporen van ten tijde van de match onopgeloste zaken zijn dossiers bestudeerd en aangevuld met bevindingen uit interviews gevoerd met betrokken officieren van justitie en rechercheurs.

Deelvraag 3: *Hoe ziet het juridische kader (wet- en regelgeving) van de Wet DNA-V er uit?*
Voor de beantwoording van deze vraag lag de nadruk op de Wet DNA-V en de hieruit volgende regelgeving. Waar nodig zijn aanverwante wet- en regelgeving in het juridisch kader betrokken.

Deelvraag 4: *Hoe ziet de formele procesbeschrijving, van DNA-afname van een veroordeelde tot en met een mogelijke berechting vanwege een volgend strafbaar feit, er door de gehele strafrechts-keten heen uit?*
Het proces ten aanzien van de uitvoering van de Wet DNA-V binnen de strafrechtsketen komt deels voort uit de wet- en regelgeving. Het institutionele kader wordt gevormd door een procesbeschrijving. Vooruitlopend op de resultaten is gedurende onderhavig onderzoek gebleken dat deze procesbeschrijving op dit moment wordt herschreven bij het Openbaar Ministerie en dat de voormalige beschrijving, ´Instructie DNA' per 1 april 2012 zijn geldigheid heeft verloren. We hebben echter wel de beschikking gekregen over het concept van de nieuwe procesbeschrijving.

Deelvraag 5: *Hoe ziet de praktische uitwerking van het proces, met inbegrip van de doorlooptijden, er uit binnen en tussen de verschillende onderdelen van de strafrechtsketen?*
Naast enkele resultaten beschreven in het rapport van Kruisbergen (2008) zijn met name interviews met professionals uit de strafrechtsketen[118] van belang geweest. Zij hebben praktische kennis over de toepassing van de wet en konden vertellen op welke vlakken de uitvoering voorspoedig verloopt en waar nog knelpunten zichtbaar zijn.
Bestudering van de geselecteerde dossiers hebben ook enig licht geworpen op de praktische uitwerking van het proces (werkprocessen, mensinzet, infrastructuur (informatie- en communicatie technologie en fysieke informatiestromen) en communicatie zoals deze in de praktijk functioneren.

Deelvraag 6: *Welke verschillen tussen het formele proces en de praktische uitwerking zijn zichtbaar en met welke mogelijke gevolgen voor de efficiëntie van de uitvoering (kwantiteit, kwaliteit, dan wel doorlooptijd)?*
Het formele (deelvraag 4) en praktische proces (deelvraag 5) zijn door de onderzoekers naast elkaar gelegd. Dit laat zien op welke punten de praktijk en het formele proces uiteenlopen. Uit interviews is tevens naar voren gekomen wat de oorzaken zijn van deze discrepanties. Dit alles geeft een indicatie over de efficiëntie van de uitvoering van de wet.

Deelvraag 7: *Welke knelpunten in het ketenproces treden op met welke gevolgen voor kwantiteit, kwaliteit dan wel doorlooptijd?*
Professionals uit de strafrechtsketen hebben aangegeven in hoeverre de knelpunten die in 2008 waren geconstateerd, zijn opgelost, welke andere knelpunten aan het licht zijn gekomen en wat dit betekent voor de uitkomst van het proces.

3.8. Respondenten

Het is in dit tijdsbestek niet mogelijk alle betrokkenen te interviewen. We hebben daarom een zo breed mogelijke insteek gekozen. De geïnterviewden vallen in drie groepen uiteen:

1. Professionals uit de verschillende ketenorganisaties zijn ondervraagd over de praktische uitwerking van het ketenproces, de mate van efficiëntie en van effectiviteit van de toepassing van de wet, de visie ten aanzien van de preventieve werking van de wet, en er is besproken hoe de DNA-databank functioneert. Bijlage 3 bevat een overzicht van de ketenorganisaties, functionarissen en focus van de gesprekken.
2. Betrokken onderzoekers/medewerkers van verschillende databanken: betrokkenen bij HAVANK, het onderzoek naar tappen van telefoongesprekken, de ANPR-studie en het LCS.[119]

[118] Met professionals worden personen bedoeld die hetzij binnen het ketenproces van de DNA-V een rol spelen, hetzij op andere wijze als expert een bijdrage hebben geleverd aan de resultaten van het onderzoek.

[119] HAVANK staat voor Het Automatisch Vingerafdrukkensysteem Nederlandse Kollektie. ANPR betekent Automatic Number Plate Recognition. LCS is het Landelijk Coördinatiebestand Sporen.

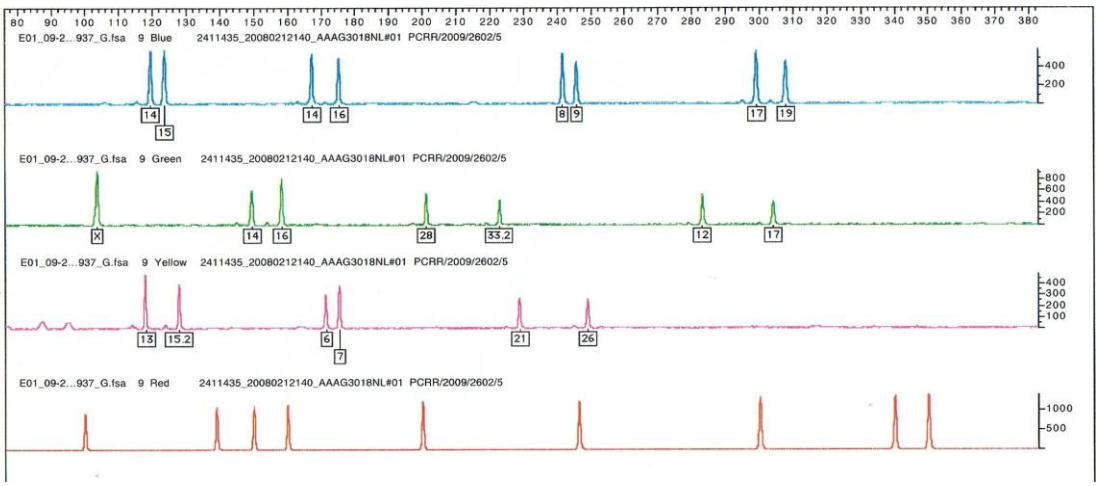
3. Aanvullende gesprekken met politie/justitie om onduidelijkheden en aanvullingen over het verloop van het opsporingsonderzoek en strafproces boven water te krijgen. Op deze wijze is zicht gekregen op het verloop van de zaak en de rol die de DNA-V-match heeft gespeeld bij het ophelderen van het misdrijf.

Hoofdstuk 4: DNA

In dit hoofdstuk wordt kort ingegaan op het fenomeen DNA-profiel. Daarna volgt meer informatie over de Nederlandse DNA-databank voor strafzaken omdat deze immers de spil vormt waar het bij de toepassing van de Wet DNA-V omdraait.

4.1. DNA-profiel

De Wet DNA-V schrijft voor dat veroordeelden ter zake van een DNA-V-waardig delict celmateriaal af dienen te staan, meestal in de vorm van wangslijm. Van dit materiaal wordt onder verantwoordelijkheid van een DNA-deskundige[120] een DNA-profiel opgesteld. Dit geschiedt bij het NFI. Bij de meest toegepaste methode van DNA-onderzoek wordt sinds 2011 op 15 plaatsen op het DNA ("loci") een meting verricht (voorheen was dit op 10 plaatsen). Ook het geslacht wordt vastgesteld (X/Y-chromosoom). Een locus bevat een allel (stukje gen op het DNA) van de moeder en een allel van de vader. Zijn deze verschillend, dan zijn er in het profiel op de desbetreffende locus twee pieken te zien. Zijn beide allelen hetzelfde, dan levert dit één piek op. Aldus wordt een piekenprofiel opgemaakt dat vervolgens wordt vertaald in een rij getallen (Van Koppen en Elffers, 2006).[121] Deze getallen worden in de DNA-databank opgeslagen en door middel van een code gekoppeld aan de desbetreffende persoonsgegevens in het registratiesysteem van het NFI. Een voorbeeld van een piekenprofiel is in Figuur 10 weergegeven. Naast het DNA-geslachtskenmerk (in dit geval vrouwelijk (alleen X en geen Y) zijn op 10 locaties (loci) steeds een paar van pieken (allelen) te zien.

Figuur 10: Een voorbeeld van een piekenprofiel (dit is gebaseerd op tien loci, zijnde DNA-kenmerken plus het DNA-geslachtskenmerk).

[120] Een DNA-deskundige isoleert DNA uit celmateriaal, genereert hier indien mogelijk een profiel uit en vergelijkt dit vervolgens met andere DNA-profielen en beoordeelt de mogelijke overeenkomsten.

[121] Voor meer uitleg over (technische aspecten van) DNA-onderzoek wordt verwezen naar bijvoorbeeld Boumans (2008) en de site van de DNA-databank: www.forensischinstituut.nl/dna-databank.

Naast DNA-profielen van geïdentificeerde personen, bevat de DNA-databank profielen van onbekende personen, verkregen uit celmateriaal van op de plaats van het misdrijf of op het slachtoffer aangetroffen biologische sporen (zoals bloedvlekken) van onopgeloste zaken. Dit DNA-materiaal is niet altijd van sublieme kwaliteit (en/of hoeveelheid) waardoor niet op alle te bepalen 15 loci (duidelijke) pieken te zien zijn. Er is dan sprake van een partieel (onvolledig) profiel. Er kan ook sprake zijn van een mengprofiel: het DNA van twee of meer personen heeft zich met elkaar vermengd. In beide gevallen neemt de betrouwbaarheid van de match en hiermee de bewijswaarde af (Boumans, 2008).

De keuze van de loci voor identificatie is internationaal gestandaardiseerd: deze loci zijn niet-coderend, dat wil zeggen, ze onthullen voor zover bekend niets over bijvoorbeeld een eigenschap van een persoon (met uitzondering van het geslacht).[122] Wel kan met het patroon als geheel iets gezegd worden over familieverwantschap. Een voorwaarde voor opname in de DNA-databank van een DNA-profiel is dat er bij enkelvoudige profielen op tenminste vijf loci pieken zichtbaar zijn, en bij een mengprofiel op minstens zeven loci. Ook mag een mengprofiel niet van DNA van meer dan twee personen afkomstig zijn (Van der Beek, 2009).

4.2. DNA-databank

De Nederlandse DNA-databank voor strafzaken wordt onder verantwoordelijkheid van de Minister van Veiligheid en Justitie beheerd door de directeur van het NFI.[123] Dat is geregeld in artikel 14, tweede en derde lid van het Besluit DNA-onderzoek in strafzaken. De DNA-databank opereert onafhankelijk van de reguliere werkzaamheden van het NFI.[124] In de DNA-databank zijn de DNA-profielen opgeslagen van (bekende en onbekende) verdachten van misdrijven waarvoor voorlopige hechtenis mogelijk is, veroordeelden wegens een voorlopig-hechtenis-misdrijf, overleden slachtoffers en vermisten van onopgeloste misdrijven, en ex-veroordeelden die vrijwillig celmateriaal hebben afgestaan.[125]

Een forensische DNA-databank kan, zoals de DNA-Working Group van de ENFSI[126] (2011) aangeeft, vele voordelen hebben. De databank biedt mogelijkheden om misdrijven op te lossen; meer, sneller en goedkoper.

---

[122] Sinds de Wet DNA-onderzoek naar uiterlijk waarneembare persoonskenmerken (2003) mogen het geslacht en het ras en vanaf 1 april 2012 ook de oogkleur van een persoon bepaald worden om de politie te helpen om gerichter naar een verdachte te zoeken.

[123] Zie Besluit van 27 augustus 2001, houdende nadere regels over het Besluit van 27 augustus 2001, houdende nadere regels over het DNA-onderzoek in strafzaken (Besluit DNA-onderzoek in strafzaken).

[124] Het NFI voert op verzoek van klanten binnen de strafrechtsketen forensische analyses uit op velerlei gebied: van DNA-sporenonderzoek en toxicologie tot wapenonderzoek en digitale data-analyses. Zie voor meer informatie: www.forensischinstituut.nl.

[125] Op dit moment bevat de DNA-databank geen enkel profiel van ex-veroordeelden.

[126] ENFSI staat voor European Network of Forensic Science Institutes. ENFSI is een Europees samenwerkingsverband tussen forensische onderzoeksinstituten om de forensische wetenschappen in Europa op een hoog niveau te brengen en te houden.

Bovendien kunnen onopgeloste zaken aan personen worden gekoppeld en kunnen valse identiteiten[127] worden opgespoord.

Een DNA-V-waardige veroordeelde kan binnen twee weken na de afname van celmateriaal een bezwaarschrift indienen tegen opname van zijn profiel in de DNA-databank (zie voor de beschrijving van de regelgeving Paragraaf 2.1., ´Juridisch perspectief´). Ongeacht een dergelijk bezwaarschrift, dient de veroordeelde celmateriaal af te staan. Dit wordt bij het NFI opgeslagen totdat de officier van justitie (A-zaak) opdracht geeft tot profilering (nadat is gebleken dat er geen bezwaarschrift is ingediend of dat een bezwaarschrift ongegrond is verklaard). Blijkt het bezwaar gegrond, dan geeft de officier opdracht tot vernietiging van het celmateriaal.
Voorafgaand aan de opdracht tot DNA-profilering dient de officier de strafrechtsketendatabank[128] te raadplegen om na te gaan of het DNA-profiel van de betrokken persoon reeds in de DNA-databank aanwezig is doordat de persoon verdachte is in een andere zaak en hierbij celmateriaal heeft afgestaan, of vanwege een eerdere DNA-V-waardige veroordeling. Is dat het geval, dan is afname van celmateriaal niet nodig.

Zodra een DNA-profiel wordt toegevoegd aan de databank, wordt dit automatisch vergeleken met alle andere profielen die in de databank zitten.[129] Een match (zie voorbeeld in Figuur 11) wordt door een DNA-deskundige beoordeeld.[130] Hoe minder overeenkomsten er zijn, hoe minder zeldzaam de combinatie van pieken is. Komen alle loci overeen, dan wordt de zeldzaamheids-waarde van minder dan 1 op 1 miljard genoemd. Dat wil zeggen dat de kans uiterst gering is dat een willekeurig ander persoon precies dit DNA-profiel heeft. Dus hoe minder loci overeenkomen, hoe groter de kans wordt dat een willekeurig ander persoon dit deelprofiel heeft. De DNA-databank noemt, zo blijkt uit een interview, een overeenkomst van minstens zeven loci een match[131] en rapporteert hier dan vervolgens de zeldzaamheidswaarde bij. Dit rapport wordt gezonden aan de officier die opdracht heeft gegeven tot de DNA-profilering.[132]

---

[127] Indien een DNA-profiel van een persoon overeen blijkt te komen met een profiel van een ´ander´ persoon in de DNA-databank, dan kan het gaan om één en dezelfde persoon die blijkbaar met valse persoonsgegevens is geregistreerd. Een andere mogelijkheid is dat het om een eeneiige tweeling gaat (of er is een invoerfout gemaakt).

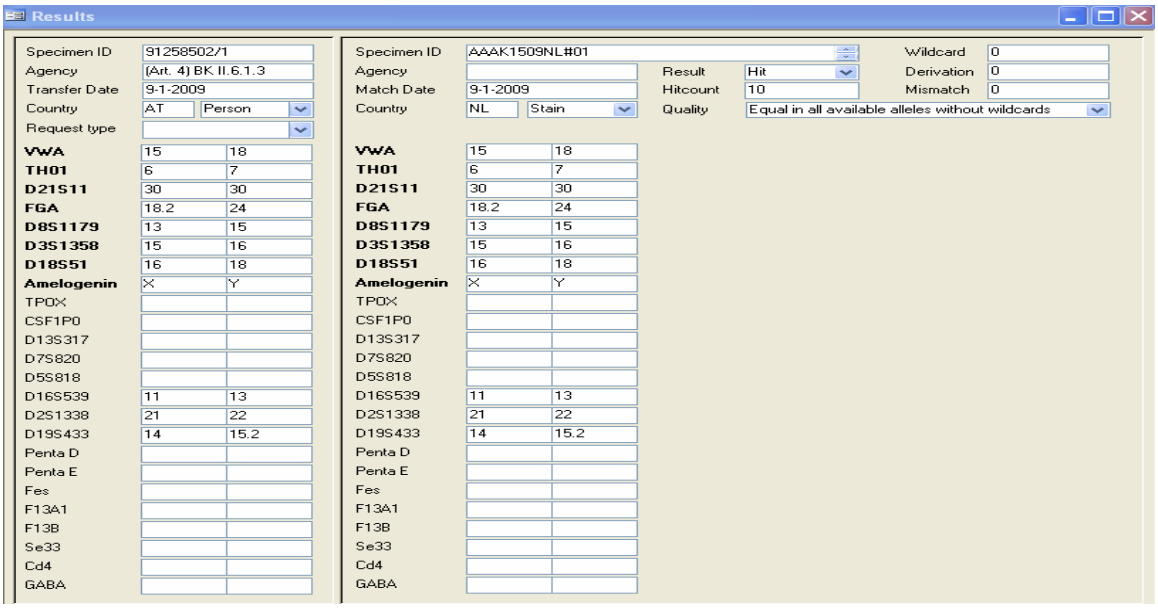
[128] In de strafrechtsketendatabank, bedoeld in artikel 27b, vierde lid van het Wetboek van Strafvordering, worden gegevens van veroordeelden en verdachten opgeslagen.

[129] Voor dat een DNA-profiel wordt opgenomen in de DNA-databank wordt deze eerst vergeleken met de profielen die in de zogenaamde eliminatiedatabank zitten. Hierin bevinden zich de DNA-profielen van alle personen die vanwege hun werkzaamheden (zoals NFI-medewerkers en politie) voor contaminatie zouden kunnen zorgen.

[130] Ook sporen kunnen met elkaar matchen. Dan kan het gaan om een cluster van misdrijven verbonden door het DNA-profiel van een op dat moment nog onbekende verdachte.

[131] Voor internationale vergelijkingen in het kader van het verdrag van Prüm gelden iets afwijkende voorwaarden (zie Europese Unie, 2008).

[132] Als er een match is tussen het profiel van een veroordeelde van zaak A en het profiel gevonden op een spoor van zaak B, is het niet vanzelfsprekend dat de desbetreffende persoon ook de dader is van zaak B. Los van het feit dat daarmee nog niet vaststaat dat deze veroordeelde de donor is, moet ook nog worden aangetoond dat het sporenmateriaal delictgerelateerd is. En dan is de volgende vraag of de donor van het desbetreffende spoor ook de dader van het misdrijf is of dat hij niets met het delict te maken heeft (dadergerelateerd).

Figuur 11: Een voorbeeld van een match met een man (XY) (bron: beheerder DNA-databank, 2012).

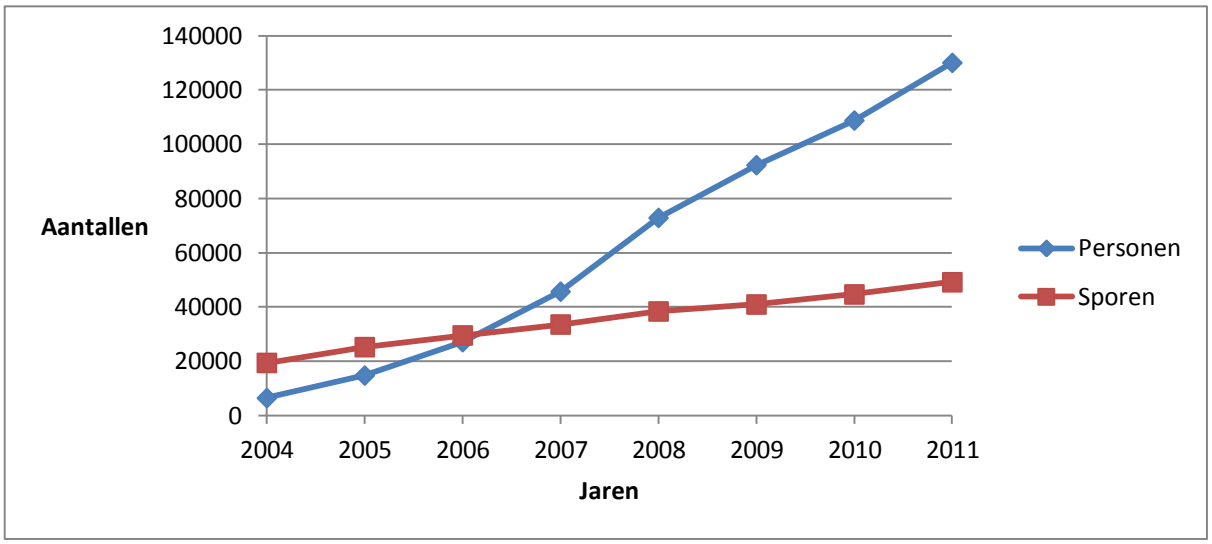
In de situatie dat de persoon in kwestie in hoger beroep of cassatie (voor zaak A) is vrijgesproken, zal het ressortsparket de beheerder van de DNA-databank opdracht geven om een reeds opgenomen DNA-profiel van een veroordeelde te vernietigen. In dat geval wordt zowel het DNA-profiel (getallenreeks en piekenprofiel) als het celmateriaal verwijderd en wordt tevens de koppeling met een identificatienummer (SIN) geschrapt.

Het DNA-profiel van een DNA-V-waardige veroordeelde wordt, afhankelijk van de strafdreiging van het gepleegde delict en of hij nog in leven is, tussen de 20 en 80 jaar bewaard in de databank (zie Paragraaf 2.1.6. voor een overzicht van de diverse bewaartermijnen).[133]

Algemene kwantitatieve gegevens betreffende de Nederlandse DNA-databank

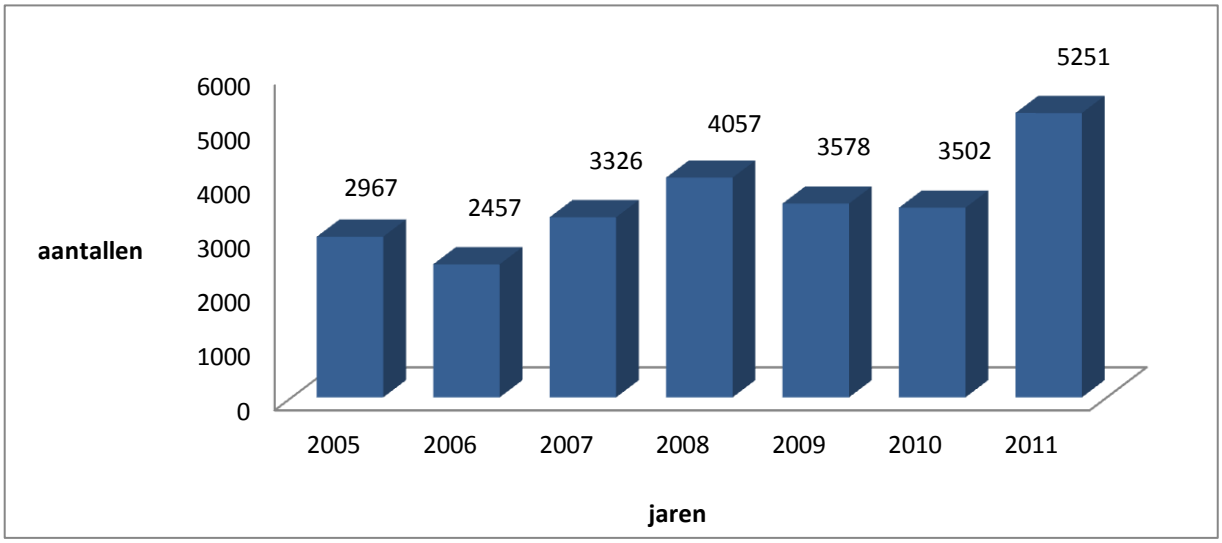
De groei van de DNA-databank gedurende het jaar voorafgaand (2004) aan de implementatie van de Wet DNA-V tot en met het jaar 2011 is in Figuur 12 te zien. Het gaat hier niet alleen om DNA-V-veroordeelden, maar om alle DNA-profielen van *bekende* personen die zijn opgenomen in de databank. Ook is de omvang van het aantal DNA-profielen van *onbekende* personen (van sporen bij onopgeloste misdrijven) weergegeven.

[133] Het OM moet elke nieuwe veroordeling (ook uit een hoger beroep) van een DNA-V-waardige veroordeelde die reeds in de DNA-databank is opgenomen, melden aan de DNA-databank omdat op basis daarvan mogelijk de bewaartermijn van diens DNA-profiel moet worden aangepast als gevolg van de gewijzigde strafdreiging.

Figuur 12: Groei van de hoeveelheid opgenomen DNA-profielen van personen en sporen opgenomen in de DNA-databank van 2004 tot en met 2011 (cumulatief).

Ook zijn gegevens beschikbaar van het aantal matches tussen DNA-profielen van personen, inclusief de veroordeelden, en sporen van onopgeloste zaken in de periode van 2005 tot en met 2011. Dit is in Figuur 13 te zien.

Figuur 13: Aantal matches per jaar vanaf 2005 tot en met 2011 tussen DNA-profielen van personen en van sporen.

De DNA-databank verstrekt informatie over profielen[134] aan:

1. Het Openbaar Ministerie voor de toepassing van het strafrecht en voor de uitvoering van de Wet DNA-V.
2. De zittende magistratuur voor de toepassing van het strafrecht.

[134] Niet de piekenprofielen zelf.

3. De politie en de Koninklijke marechaussee voor de strafrechtelijke handhaving van de rechtsorde (echter zonder DNA-profielen).
4. Het Korps landelijke politiediensten voor de strafrechtelijke handhaving van de rechtsorde, in nog niet-opgeloste strafzaken met het oogmerk de DNA-profielen in die zaken op te nemen in het Landelijk Coördinatiebestand Sporen (LCS)[135], en ten behoeve van de vaststelling van de identiteit van de overleden slachtoffers.[136]
5. De Justitiële Informatiedienst voor opname van het nummer van het DNA-profiel in de strafrechtsketendatabank opdat het OM en de politie kunnen zien of het DNA-profiel van een persoon reeds is opgenomen in de DNA-databank.

Ten behoeve van de uitvoering van de artikelen 3, eerste lid, en 4, eerste lid, van het in Hoofdstuk 2 genoemde Besluit 2008/615/JBZ van de Raad van de Europese Unie van 23 juni 2008 hebben medewerkers van de nationale contactpunten van de EU-landen die daarvoor zijn aangewezen, rechtstreeks toegang tot bepaalde DNA-profielen die in de Nederlandse DNA-databank zijn verwerkt. Omgekeerd heeft de Nederlandse DNA-databankbeheerder voor datzelfde doel toegang tot de DNA-databanken van sommige lidstaten van de Europese Unie.

[135] In het LCS worden de digitale gegevens van alle door de politiekorpsen aangeleverde sporen (DNA, vingerafdrukken en werktuigsporen) opgeslagen. Het doel van deze databank is het ontdekken van mogelijke verbanden tussen verschillende misdrijven.

[136] In het geval van onbekende overleden slachtoffers worden alleen de DNA-profielen ten behoeve van de vaststelling van de identiteit verstrekt in de vorm van directe opname in de DNA-databank voor vermiste personen, die van de politie is maar wordt beheerd door het NFI (zie artikel 15, lid 4 DNA.Besluit).

Hoofdstuk 5: Effectiviteit van de toepassing van de Wet DNA-V

In deze studie zijn in Hoofdstuk 3 vier indicatoren benoemd die een bijdrage kunnen leveren aan de beoordeling van de effectiviteit:

I. Het percentage DNA-V-waardige veroordeelden dat uiteindelijk met een DNA-profiel in de DNA-databank is beland.
II. Het percentage veroordeelden met een DNA-profiel in de DNA-databank dat tot een match met een DNA-spoor heeft geleid.
III. Het percentage afgewikkelde matches tussen de DNA-profielen van veroordeelden (zaak A) en van sporen (in zaak B) dat tot de individualisering van een verdachte in zaak B, namelijk de DNA-V-waardige veroordeelde, heeft geleid.
IV. De aard en omvang van de uitval van veroordeelden uit de strafrechtsketen.

In Paragraaf 5.1. worden de indicatoren I en II besproken. Er zijn helaas geen kwantitatieve gegevens beschikbaar om op basis hiervan uitspraken te kunnen doen over Indicator III. In Paragraaf 5.3. waarin een kwalitatieve analyse van de 15 bestudeerde casus wordt gepresenteerd, wordt evenwel nader ingegaan op de wijze waarop matches opvolging hebben gekregen. Indicator IV komt in de vorm van een ´uitvaltrechter in Paragraaf 5.2. aan bod. Tenslotte reiken we in Paragraaf 5.4. enkele cijfers aan ten aanzien van de kosteneffectiviteit van de Wet DNA-V.

5.1. Omvang veroordeelden, sporen en matches

Indicator I:

Gegevens die zijn verstrekt door de beheerder van de DNA-databank wijzen uit dat vanaf 2005 tot 1 februari 2012 115.824 DNA-profielen van veroordeelden in de databank zijn opgenomen. De beschikbare cijfers van het parket generaal van het OM - verkregen uit rapportages van het registratiesysteem GPS-DNA - zijn niet volledig genoeg om een uitspraak te doen over dezelfde periode wat betreft het aantal personen dat voor een DNA-V-waardig delict is veroordeeld. Om deze reden zijn de beschikbare gegevens van de DNA-V-waardige personen die *in 2011* zijn veroordeeld, gebruikt. Dan blijkt dat het profiel van 67% van de DNA-V-waardige veroordeelden van wie het profiel nog niet was opgeslagen, in de databank is toegevoegd (zie verder Paragraaf 5.2. voor specifieke aantallen en de betrouwbaarheid hiervan).

Indicator II:

Volgens de gegevens van de DNA-databankbeheerder heeft het DNA-profiel van 8.405 (van de 115.825 opgenomen) veroordeelden sinds de invoering van de Wet DNA-V (2005) tot 1 februari 2012 geleid tot een match met het DNA-profiel verkregen van een spoor mogelijk van een onopgelost delict. Dit betekent dat het DNA-profiel van 7,3% van de veroordeelden in de databank

een match heeft opgeleverd.[137] Indien dit wordt berekend voor de groep veroordeelden in 2011, dan gaat het om 1.743 matches.

5.2. Indicator IV: uitvaltrechter

De kwantitatieve gegevens die het OM en de DNA-databankbeheerder ter hand hebben gesteld, vullen de uitvaltrechter zoals weergegeven in Figuur 14. Hierbij spelen de volgende overwegingen:

- het uitgangspunt vormt het aantal DNA-V-waardige personen dat *in 2011 is veroordeeld* (42.400);
- vervolgens lijkt het DNA-profiel van 6.737 personen te zijn aangeboden aan de DNA-databank, zonder dat een datum van het bevel voor afname in het GPS-DNA-registratiesysteem van het OM staat vermeld. Buiten invoerfouten gaat het naar alle waarschijnlijkheid om personen van wie reeds een DNA-profiel als verdachte in de databank was opgeslagen, en die nu een statusverandering naar veroordeelde hebben gekregen, tezamen met de groep die reeds als veroordeelde in de databank was opgenomen en waarvan de bewaartermijn aangepast moest worden (als gevolg van bijvoorbeeld de start van een nieuwe tranche van de wet). Deze groep valt dus onder uitzonderingsgrond 1;
- van de overige uitvallers in de eerste stap veronderstellen we dat de officier van justitie (op basis van uitzonderingsgrond 2) de overweging heeft gemaakt geen DNA-afname te bevelen;
- vervolgens zijn de uitvallers als volgt geteld:

  (i) geen afname celmateriaal maar wel bevel voor afname verzonden. Indien hier geen procedure/invoerfouten zijn opgetreden, zijn dit de personen die niet zijn verschenen op het DNA-spreekuur (en in het Opsporingsregister (OPS) staan vermeld[138]) en dus *ongewenst* uitvallen;

  (ii) geen opname van het DNA-profiel in de databank maar er heeft wel afname van celmateriaal plaatsgevonden. Deze gevallen vormen de groep waarvan een bezwaarschrift tegen opname in de databank is gehonoreerd;

  (iii) het DNA-profiel is verwijderd uit de databank op basis van een vrijspraak in hoger beroep;
- ter bepaling van het aantal veroordeelden van wie het DNA-profiel matcht met het profiel van een spoor opgenomen in de DNA-databank, zijn we uitgegaan van het gegeven dat vanaf 2005 tot op heden 7,3% van de veroordeelden in de databank een match heeft opgeleverd;
- vanaf het moment dat er een match is gerapporteerd aan het OM, is bij de ketenpartners geen registratie meer beschikbaar over het mogelijke vervolg (in een of meer B-zaken). Wanneer er namelijk besloten wordt tot een opsporingsonderzoek, dan gaat deze B-zaak het ´gewone´ strafvorderlijke proces in zonder een markering of oormerk dat de basis voor de vervolging een DNA-V-match is geweest;

[137] Het totaal aantal matches met veroordeelden bedraagt 13.492. Dit betekent dat gemiddeld 1,6 zaken aan een veroordeelde gekoppeld kunnen worden. Van deze matches ging het in 88% van de gevallen om zogenaamde high volume crime (HVC) (inbraken, autodiefstallen et cetera). Levensdelicten staan op de tweede plaats met 4%.

[138] Hierbij moet opgemerkt worden dat uit andere registratiegegevens van het OM blijkt dat in 2011 36% van de veroordeelden in OPS werd opgenomen. Het is ons niet duidelijk geworden waar dit verschil door wordt veroorzaakt.

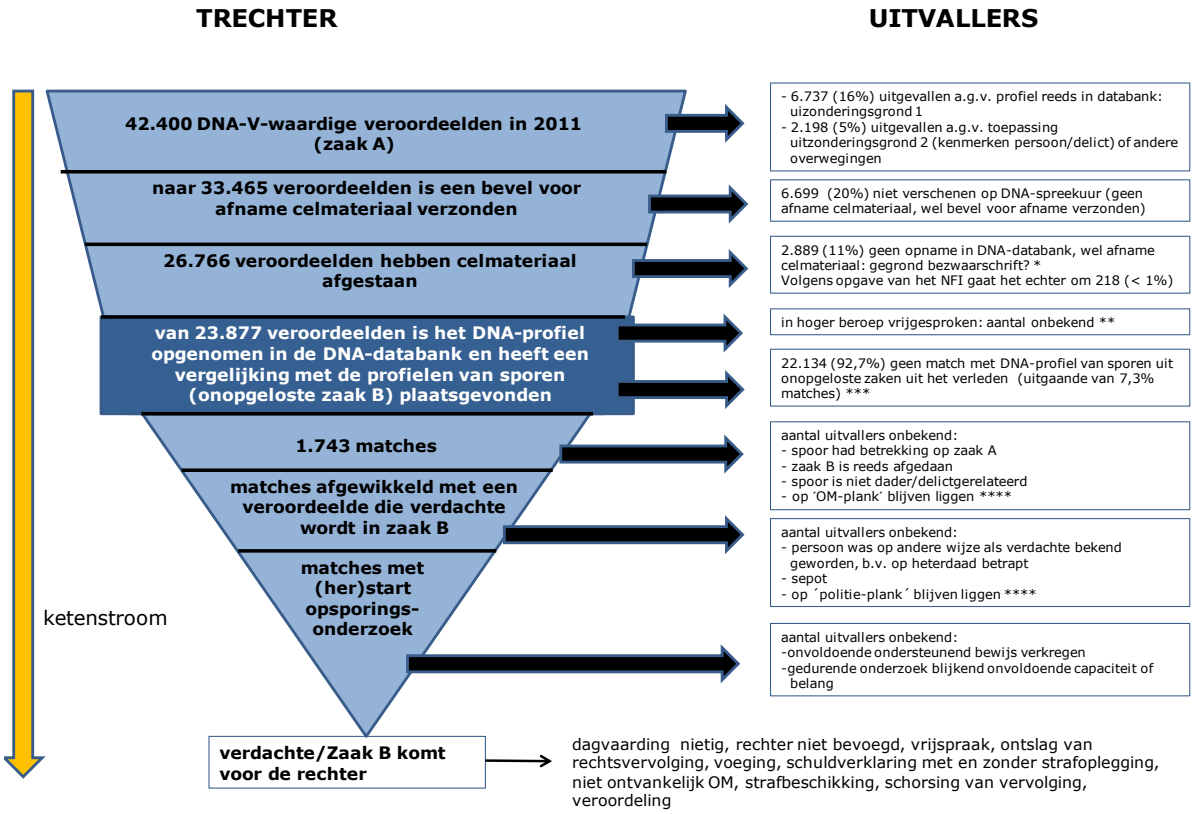
- door fouten in procedures en bij de invoer van de gegevens, kunnen veroordeelden in alle stadia van het ketenproces onbedoeld en ongewenst uitvallen. De informatie van het OM is namelijk verkregen uit rapportages van het registratiesysteem GPS-DNA dat nog niet langdurig wordt gebruikt en ook nog niet optimaal functioneert. Hierdoor kan de betrouwbaarheid van de gegevens enigszins beperkt zijn. De onderzoekers zijn van mening dat deze informatie echter als indicatie een zinvolle bijdrage kan leveren aan de discussie omtrent de effectiviteit van de Wet DNA-V. Enig zicht op de omvang van dergelijke foutmarges is verkregen door de opgave van de DNA-databank over het aantal toegevoegde profielen van veroordeelden, te vergelijken met het aantal dat het OM heeft opgegeven in dezelfde periode. De data van het OM geven aan dat dit in 2011 27.993 DNA-profielen zijn.[139] De DNA-databank komt uit op 22.460 opgenomen profielen in dezelfde periode. Dit is een verschil van 20% waarvan niet precies kan worden aangegeven aan welk(e) meetpunt(en) in het ketenproces dit ´verlies´ kan worden toegeschreven. Om deze reden kunnen we in de kwantitatieve analyse geen rekening houden met deze foutmarge. Mogelijke verklaringen voor dit verschil liggen in de sfeer van conversiefouten van het ene, tijdelijke (ROOD) naar het andere OM-registratiesysteem (GPS-DNA), en het verzuim van gegevensinvoer dan wel het foutief overnemen van gegevens uit andere registratiesystemen. Vermoedelijk heeft het verschil ook te maken met een functioneel gebrek van GPS-DNA (van waaruit wij onze kwantitatieve gegevens hebben gekregen): door op de ´print-knop´ op het scherm te klikken, werd automatisch een mutatie-opdracht naar het NFI verstuurd. Indien men een tweede print wenste, ontving ook het NFI een tweede opdracht. GPS-DNA registreerde dan twee opdrachten, terwijl het NFI de tweede als dubbel verwijderde.
- Een ander verschil tussen de cijfers van het OM en het NFI is het aantal gegrond verklaarde bezwaarschriften (waarna het celmateriaal moest worden vernietigd). Uitgaande van het aantal personen van wie geen opname in de databank heeft plaatsgevonden, maar wel celmateriaal is afgenomen, komen de OM-gegevens uit op 2.889 (11%) veroordeelden. Dit is aanmerkelijk hoger dan de gegevens van het NFI die 218 gegronde bezwaren heeft geteld in 2011 (nog geen 1% van alle DNA-V-waardige veroordeelden die celmateriaal hebben afgestaan). Feitelijk is dit aantal van het OM ook niet mogelijk omdat als we uitgaan van 2,4% ingediende bezwaarschriften – dit percentage komt uit het onderzoek van Kruisbergen (2010) – er sprake zou moeten zijn van rond de 640 ingediende bezwaarschriften.[140] Dit betekent overigens dat circa 35% van de bezwaarschriften door de raadkamer is gehonoreerd in 2011.

[139] Het gaat hier dus om de in 2011 toegevoegde profielen van veroordeelden. Dit is *niet* hetzelfde als het aantal in 2011 veroordeelden. Immers het profiel van een persoon die eind december 2011 is veroordeeld, zal ´pas´ in 2012 opgenomen worden in de databank. Deze methodiek is noodzakelijk om een vergelijking met de gegevens van de databank te kunnen maken om een indicatie van de foutmarge te verkrijgen, daar in dit bestand de datum van een veroordeling niet wordt geregistreerd.

Voor de berekeningen in de uitvaltrechter zijn we alleen uitgegaan van de gegevens van het OM en hebben we van de in 2011 veroordeelde personen de opnamen in de databank tot halverwege 2012 meegenomen.

[140] In Paragraaf 2.1.7., ´Jurisprudentie´, is een deel van deze bezwaarschriften behandeld.

- Uitgaande van de DNA-V-waardige veroordeelden van wie nog geen DNA-profiel was opgenomen in de databank (35.663), is uiteindelijk 67% in de DNA-databank terecht gekomen (23.877) en heeft tot ongeveer 1743 matches geleid.[141]

* Gezien de cijfers van het OM lijkt het aantal *gegronde* bezwaarschriften op 2.889 te liggen. Zoals in de tekst voorafgaand aan Figuur 14 is gemeld, is dit in het geheel niet in lijn met de gegevens van het NFI (218) en bovendien feitelijk niet mogelijk omdat het aantal *ingediende* bezwaarschriften naar schatting rond de 640 ligt.

** Het gaat om een klein aantal en wordt om die reden buiten de verdere berekening gehouden.

*** Feitelijk blijven deze profielen in de databank zodat er later ook matches met toekomstige zaken kunnen ontstaan. Maar aangezien de gepresenteerde kwantitatieve gegevens in dit rapport een momentopname zijn, wordt dit hier buiten beschouwing gelaten.

**** 'Op de plank' betekent dat het OM of politie een zaak tijdelijk terzijde heeft geschoven, bijvoorbeeld vanwege capaciteitsgebrek.

Figuur 14: De uitvaltrechter met aantallen DNA-V-waardige veroordeelden en redenen voor uitval uit het ketenproces.

[141] Hierbij dient opgemerkt te worden dat dit percentage in de loop der tijd hoger kan worden omdat veroordeelden die in een later stadium via het OPS opgespoord worden, alsnog DNA moeten afstaan. Aangezien niet bekend is hoe groot dit aantal is voor specifiek deze in 2011 veroordeelde personen, wordt dit buiten beschouwing gelaten.

5.3. Casus

Op basis van een aantal criteria (zie Hoofdstuk 4) zijn 15 casus geselecteerd waarbij een match is opgetreden tussen het DNA-profiel van een veroordeelde (zaak A) en het DNA-profiel van een spoor behorende bij een - ten tijde van de match – onopgeloste zaak (B). De beheerder van de DNA-databank heeft deze selectie gemaakt en de gegevens van de desbetreffende casus aan de onderzoekers beschikbaar gesteld, uiteraard onder strikte geheimhouding. Vervolgens zijn de bijbehorende strafdossiers van zowel de A-zaken als de B-zaken indien aanwezig (met toestemming van het College van procureurs-generaal) bestudeerd.

Per casus wordt een korte schets gegeven van de achtergrond van zaak A. Vervolgens wordt ingegaan op de gegevens betreffende het DNA-onderzoek bij de veroordeelde en de geconstateerde match. De achtergrond van zaak B wordt geschetst waarna wordt aangegeven wat de rol van de match is geweest in de opsporing en vervolging.

CASUS 1

Achtergrond zaak A
Op 1 november 2008 heeft S. zijn vriendin mishandeld. Later zocht hij ruzie in een café en sloeg een bezoeker tegen de grond. Op 4 september 2009 sprak de rechtbank het vonnis uit en kreeg S. een werkstraf van 60 uur en hij diende de schade te vergoeden. Er was geen sprake van hoger beroep.
DNA
In het dossier staat geen informatie over de afname van celmateriaal na veroordeling. Uit de gegevens van de DNA-databankbeheerder blijkt dat het DNA-profiel van S. op 3 februari 2010 in de databank is opgenomen. Op dat moment is een match geconstateerd met het op 7 maart 2006 in de databank opgeslagen DNA-profiel verkregen van een inbraakspoor.
Achtergrond zaak B
Het betreft een diefstal uit een auto in 2006.
Rol match
Aangezien het om een zaak gaat waarvan de politiegegevens in een oud registratiesysteem zijn opgeslagen, hebben we niet kunnen achterhalen of deze match opvolging heeft gekregen.

CASUS 2

Achtergrond zaak A
E. heeft op 24 augustus 2009 zijn ouders telefonisch bedreigd en op 21 november 2009 getracht bij hen in te breken. In het vonnis op 24 maart 2010 wordt een werkstraf van 30 uur en 2 maanden gevangenisstraf opgelegd. Een door E. ingesteld hoger beroep is niet ontvankelijk verklaard (de grieven zijn te laat ingediend).
DNA
In het dossier is geen informatie terug te vinden over de afname van het celmateriaal. De DNA-databankbeheerder heeft op 26 januari 2010 het profiel van E. opgeslagen. Een match met het DNA-profiel van een spoor verkregen bij een voertuigdiefstal is op 9 december 2010 opgenomen in de databank. Op dat moment is ook de match met het profiel van E. geconstateerd.
Achtergrond zaak B
Deze zaak betreft een zogenaamde snelkraak. In de vluchtauto werd een flesje aangetroffen met hierop speeksel.
Rol match
De match die volgde na DNA-profilering leidde naar E. Deze persoon is verhoord en de zaak staat geregistreerd als afgehandeld. Verdere details zijn niet bekend.

CASUS 3

Achtergrond zaak A
Veroordeelde Z. heeft drie delicten gepleegd tussen 17 april en 12 juli 2009: twee keer mishandeling van een broer en verduistering van goederen van zijn moeder. Het vonnis op 16 oktober 2009 leidde tot een gevangenisstraf van 68 dagen en een werkstraf van 68 uur.
DNA
Op 5 januari 2010 is celmateriaal afgenomen waarvan het DNA-profiel op 15 maart 2010 in de databank is opgeslagen. Op dat moment werd er een match geconstateerd met het DNA-profiel verkregen van een inbraakspoor dat op 1 december 2009 aan de databank was toegevoegd.
Achtergrond zaak B
Helaas hebben we hiervan het dossier niet kunnen achterhalen.
Rol match
Deze is onbekend.

CASUS 4

Achtergrond zaak A
L. werd veroordeeld voor feitelijke aanranding van de eerbaarheid. Over de verdere achtergrond van deze A-zaak is geen informatie verkregen.
DNA
Via de DNA-databankbeheerder is bekend dat het DNA-profiel van L. op 4 januari 2010 aan de databank is toegevoegd. Er bleek een match met een profiel opgenomen in de databank op 4 april 2008 van een bloedspoor veiliggesteld bij een inbraak.
Achtergrond zaak B
Tussen januari en maart 2008 heeft L. diverse inbraken gepleegd. Bij één van deze inbraken (van een school waarbij een cd-speler werd gestolen) werd het hierboven genoemde spoor gevonden. Op 18 juli 2011 is hij veroordeeld voor zeven feiten waaronder de inbraak van de school: een werkstraf van 180 uur, een voorwaardelijke gevangenisstraf van 5 maanden en betaling van een schadevergoeding. Er was geen hoger beroep aangetekend.
Rol match
De match was de aanleiding L. als verdachte aan te merken voor de inbraak en diefstal van een school (B-zaak). Vervolgens heeft hij zes andere inbraken/diefstallen bekend en kon een koppeling gemaakt worden met de bijbehorende aangiften.

CASUS 5

Achtergrond zaak A
De veroordeelde C. werd verdacht van drie feiten – bedreiging, afpersing en een poging daartoe – in november en december 2006. In eerste aanleg werd C. alleen veroordeeld voor bedreiging, met een gevangenisstraf van 152 dagen. Vervolgens is de officier van justitie in beroep gegaan. Uit het arrest van 9 juni 2009 bleek dat de niet voltooide afpersing, naast bedreiging, ook bewezen werd verklaard.
DNA
Aangezien de veroordeelde in eerste aanleg voor een toen niet DNA-V-waardig delict was veroordeeld, maar dit in hoger beroep wel het geval was, heeft het ressortsparket het arrondissementsparket verzocht een bevel voor afname van celmateriaal uit te vaardigen. Het DNA-profiel van C. is op 4 januari 2010 in de databank opgenomen en leidde tot een match met verkregen DNA-profielen van sporen bij een voertuigdiefstal (16 april 2009 in de databank).
Achtergrond zaak B
Deze zaak betreft een voertuigdiefstal waarbij twee verdachten zijn aangehouden na betrapping op heterdaad. C. behoorde niet tot deze verdachten.
Rol match
De geconstateerde match heeft geen rol gespeeld. Tijdens het plegen van het misdrijf kon de politie de daders in de kraag vatten en kon worden vastgesteld dat C. niets met de zaak te maken had (vermoedelijk heeft hij op een eerder moment het desbetreffende bierflesje in de auto achtergelaten).

CASUS 6

Achtergrond zaak A
K. heeft op 24 juni 2008 een kennis mishandeld. Het vonnis van de rechtbank op 9 januari 2009 leidde tot 40 uur werkstraf. Aangezien hij niet kwam opdagen om deze straf te ondergaan, werd hij vervangend 20 dagen gehecht. Er is geen hoger beroep aangetekend.
DNA
De veroordeelde verscheen in eerste instantie niet op het DNA-spreekuur na oproep. Uiteindelijk is op 26 november 2009 celmateriaal afgenomen. Het DNA-profiel is op 8 januari 2010 opgeslagen in de databank en werd er een match geconstateerd met het profiel van een spoor veiliggesteld na een mishandeling (op 18 januari 2000 aan de databank toegevoegd).
Achtergrond zaak B
K. heeft voor de mishandeling in het jaar 2000, waarnaar het matchende spoor verwijst, zijn straf reeds ondergaan Het profiel van dit spoor was daarna nog niet uit de DNA-databank verwijderd.
Rol match
De match heeft geen enkele rol gespeeld aangezien deze betrekking had op een misdrijf waarvoor K. reeds veroordeeld is geweest.

CASUS 7

Achtergrond zaak A
De veroordeelde H. heeft op 7 november 2008 de eigenaar van een café op gewelddadige wijze goederen afhandig gemaakt. Hiervoor is hij op 18 februari 2009 veroordeeld tot een gevangenisstraf van 20 weken waarvan 5 weken voorwaardelijk, en met de betaling van schadevergoeding. Er is geen hoger beroep aangetekend.
DNA
Ten behoeve van de afname van celmateriaal is op 3 november 2009 een bevel afgegeven. H. kwam niet opdragen, kreeg een vermelding in het OPS en is daarna opgespoord. Op 4 januari 2010 is het DNA-profiel toegevoegd aan de databank. Er ontstond een match op het moment dat het profiel op een peuk gevonden bij een inbraak, op 17 november 2010 aan de databank werd toegevoegd.
Achtergrond zaak B
Op een school werd op 9 oktober 2010 ingebroken. Er waren getuigenverklaringen maar deze waren onvoldoende specifiek om een verdachte te individualiseren. Verder werd er een peuk gevonden vlakbij de ingang van de school.
Rol match
De match heeft de politie op het spoor van H. gezet. Doordat de getuigenverklaringen onvoldoende waren om tot de verdachte te identificeren, was de match cruciaal voor de opheldering van dit delict.

CASUS 8

Achtergrond zaak A
Op 10 oktober 2008 werd G. op heterdaad betrapt bij een overval op een woning. Hij werd veroordeeld en kreeg een gevangenisstraf van 9 maanden opgelegd waarvan 5 maanden voorwaardelijk en de bijzondere voorwaarde dat hij zich gedurende een proeftijd van 2 jaar laat behandelen in een verslavingskliniek.
DNA
Op 4 januari 2010 is het DNA-profiel van G. opgenomen in de databank. Dit leidde tot een match met een DNA-profiel van een bloedspoor van een inbraak op 13 mei 2008 toegevoegd aan de databank.
Achtergrond zaak B
Deze zaak ging om een inbraak.
Rol match
Hoewel G. voor deze B-zaak niet is vervolgd (reden onbekend), was de match wel essentieel om G. op het spoor te komen daar er verder geen andere opsporingsindicaties voor handen waren.

CASUS 9

Achtergrond zaak A
D. heeft op 1 mei 2009 zijn vriendin mishandeld, bedreigde daarna de toegesnelde politie en vernielde vervolgens een auto. Op 6 juli 2009 is hij hiervoor veroordeeld: 6 weken voorwaardelijke gevangenisstraf en 40 uur werkstraf.
DNA
Het bevel voor afname van DNA dateert van 2 september 2009. D. kwam niet opdagen en na melding in het OPS heeft hij uiteindelijk op 24 september 2009 celmateriaal afgestaan waarvan het DNA-profiel op 15 maart 2010 is opgeslagen in de databank. Dit leidde tot een match met een inbraakspoor waarvan het profiel op 14 augustus 2007 in de databank werd opgenomen.
Achtergrond zaak B
Helaas is het ons niet gelukt het strafdossier van deze B-zaak boven water te krijgen.
Rol match
Hierover kunnen we dientengevolge geen uitspraken doen.

CASUS 10

Achtergrond zaak A
Op 4 mei 2009 is F. (toen minderjarig) veroordeeld voor het plegen van diefstal met bedreiging en afpersing van een leeftijdsgenoot op straat (7 november 2008). De straf was: 21 dagen jeugddetentie en 100 uur werkstraf. De veroordeelde is in hoger beroep gegaan waarna het arrest leidde tot 60 dagen jeugddetentie en 40 uur werkstraf. De uitspraak werd onherroepelijk op 13 november 2009.
DNA
De veroordeelde is op 5 oktober 2009 op het DNA-spreekuur geweest voor afname. Het lijkt er op dat dit (nog) niet bekend was bij het ressortsparket want deze verzoekt op 23 november 2009 de officier van justitie een bevel voor afname af te geven. Op 4 januari 2010 wordt het DNA-profiel toegevoegd aan de databank waarna een match wordt geconstateerd met het DNA-profiel van een spoor op handschoenen gevonden bij een overval (op 28 oktober 2009 toegevoegd aan de databank).
Achtergrond zaak B
Dit betreft een overval op een juwelier op 21 oktober 2009. F. is hierbij op heterdaad betrapt nadat de eigenaar van een naburige winkel te hulp schoot en de dader heeft vastgehouden totdat de politie kwam. Na hoger beroep werd het vonnis onherroepelijk op 14 juni 2011: 24 maanden jeugddetentie waarvan 12 maanden voorwaardelijk.
Rol match
De match heeft geen enkele traceerbare rol gespeeld daar de veroordeelde op heterdaad is betrapt en ook heeft bekend. De handschoenen met DNA-sporen van de dader zijn ook niet meer bij het opsporingsonderzoek betrokken geweest en hebben, voor zover uit het dossier valt op te maken, niet aan het bewijs bijgedragen.

CASUS 11

Achtergrond zaak A
M. heeft zich op 7 november 2008 schuldig gemaakt aan mishandeling, belediging, schuldheling en benzine-diefstal. Hiervoor heeft hij op 9 oktober 2009 twee maanden gevangenisstraf en 50 uur werkstraf gekregen.
DNA
Op 27 oktober 2009 is in de PI waar hij verbleef celmateriaal afgenomen waarna zijn DNA-profiel op 15 januari 2010 in de databank is opgeslagen. Van een bemonstering van een handschoen gevonden bij een overval is op 4 juni 2010 het DNA-profiel aan de databank toegevoegd. Er ontstond een match met het profiel van de veroordeelde.
Achtergrond zaak B
Een overval op een woning waarbij de eigenaar gedwongen werd de autosleutels af te geven leidde tot een achtervolging door de politie. Uiteindelijk vond een politiehond de zich schuilhoudende verdachte en in de bosjes werden handschoenen gevonden, die na onderzoek door het NFI een DNA-profiel opleverden dat matchte met dat van de veroordeelde.. Op 16 maart 2011 kreeg M. een gevangenisstraf van 3 jaar opgelegd (er was 11 jaar geëist). De officier van justitie ging in hoger beroep waarna M. een gevangenisstraf van 4 jaar moet uitzitten.
Rol match
De veroordeelde is via een achtervolging vlak na het misdrijf opgespoord. De match heeft in dit geval niet gediend voor het opsporen van de dader (dit blijkt ook uit het feit dat de handschoenen pas in een later stadium voor DNA-onderzoek zijn aangeboden aan het NFI). Echter, de match heeft wel bijgedragen aan het bewijs dat deze handschoenen door M. zijn gedragen. In samenhang met andere bewijsmiddelen zoals telefoontap-verslagen, is M. mede dankzij de match, voor deze overval veroordeeld.

CASUS 12

Achtergrond zaak A
De veroordeelde O. heeft zich op 5 januari 2010 schuldig gemaakt aan openlijke geweldpleging en bedreiging van een persoon in een eetcafé. Hiervoor heeft hij op 15 april in eerste aanleg twee weken gevangenisstraf en 80 dagen werkstraf gekregen. In hoger beroep – uitspraak op 9 december 2011 - zijn hierin geen wijzigingen aangebracht.
DNA
Er is geen informatie in het dossier aangaande de afname van celmateriaal. Uit de gegevens van de DNA-databankbeheerder blijkt dat het DNA-profiel van de veroordeelde op 22 november 2010 is opgenomen. Het ressortsparket bericht op 16 februari 2012 aan het NFI dat de zaak is afgedaan en dat er reeds DNA-materiaal was afgenomen. Tussen het moment van de opname van het DNA-profiel van de veroordeelde en het bericht van het ressortsparket is een match geconstateerd (op 2 september 2011) met een verkregen DNA-profiel op een flesje water.
Achtergrond zaak B
Door insluiping en bedreiging van de eigenaar van een auto heeft O. de autosleutels bemachtigd en de desbetreffende auto gestolen op 6 mei 2011. Enkele dagen later wordt O. in de auto gezien door een politieagent. Na een achtervolging ontsnapt O. te voet. In de auto vond de politie een flesje water.
Rol match
De geconstateerde match was cruciaal om O. in het vizier te krijgen (de getuigenverklaringen waren onvoldoende specifiek). Op 16 september 2011 is O. aangehouden voor deze autodiefstal. Deze zaak staat voor 27 september 2012 op de rol staat bij het ressortsparket.

CASUS 13

Achtergrond zaak A
Het beschikbare dossier gekoppeld aan de zaak waarna U. celmateriaal heeft afgestaan, blijkt te gaan over de B-zaak. Over de A-zaak hebben we geen informatie behalve dan dat zijn DNA-profiel op 25 oktober 2005 in de databank is opgenomen. Echter de A-zaak werd afgedaan (het is onduidelijk of er een vrijspraak was of een sepot). Er is toen verzuimd een vernietigingsopdracht aan het NFI te geven. Deze fout werd pas later ontdekt en op 17 oktober 2008 werd alsnog een vernietigingsopdracht geven.
DNA
Intussen was op 25 juni 2008 een match geconstateerd met het DNA van een bloedspoor behorende bij een straatroof. Na de uitspraak in eerste aanleg (zie hieronder) is vermoedelijk weer celmateriaal afgenomen omdat intussen het DNA-profiel dat de eerste keer in de databank was opgeslagen, in opdracht van de officier van justitie was vernietigd.
Achtergrond zaak B
U. een actieve veelpleger werd verdacht van het beroven van een vrouw van haar tas op 6 april 2008. Een tweede vergrijp was diefstal van gereedschappen uit een openstaande auto op 29 september 2008. Ten aanzien van het eerste delict heeft de moeder van U. de tas die in haar tuin lag, naar de politie gebracht. Op de locatie van de gevonden tas werd later een bloedspoor op een stuk papier gevonden. Wat betreft het tweede feit was er een getuige en foto´s van U. en het kenteken van zijn brommer. De uitspraak in eerste aanleg vond plaats op 13 juli 2009. In hoger beroep (22 juli 2010) werd U. vrijgesproken van de beroving, en voor de diefstal kreeg hij 38 uur werkstraf en 43 dagen gevangenisstraf te vervangen door 86 uur werkstraf.
Rol match
De match met het DNA-profiel toegevoegd in 2005 was er niet geweest als het profiel op tijd was vernietigd. Echter deze match was niet essentieel voor het opsporen van de verdachte (zijn moeder had immers de tas naar de politie gebracht) en voor het tweede delict (de diefstal van gereedschappen) speelde de match helemaal geen rol.

CASUS 14

Achtergrond zaak A
Hierover hebben we helaas geen informatie verkregen.
DNA
Er is geen informatie over de afname van het celmateriaal. Er is wel bekend dat het DNA-profiel van P. op 18 juli 2005 in de databank is opgenomen. Echter uit het dossier blijkt dat ook op 3 februari 2010 zijn profiel opnieuw is toegevoegd. Dit is niet gebruikelijk. De reden is onduidelijk. Op 4 november 2008 werd het DNA-profiel verkregen van een peuk bij een overval op een bejaarde in de databank opgeslagen. Dit leidde tot een match met het profiel van P.
Achtergrond zaak B
Eén van de 15 feiten waarvan P. werd verdacht, is een overval op een bejaarde in haar eigen huis. Het slachtoffer gaf een beschrijving van de dader en meldde dat zij de dader een sigaret had gegeven. De peuk werd later door de technische recherche gevonden. In eerste aanleg werd P. veroordeeld tot 6 jaar gevangenisstraf, TBS en schadevergoedingen. In hoger beroep werd hij vrijgesproken van twee feiten en kreeg 9 jaar gevangenisstraf, zonder TBS.
Rol match
De match heeft in dit geval bijgedragen aan het bewijs omdat het slachtoffer kon getuigen dat zij de sigaret had gegeven ten tijde van de overval. Ten tweede droeg aan het bewijs bij een vergelijkbare modus operandi bij een andere overval waarbij werd bewezen dat P. de dader was op basis van het kenteken en de mastgegevens van zijn mobiele telefoon. De match was niet essentieel voor de identificatie van de dader.

CASUS 15

Achtergrond zaak A
In de periode van 18 januari 2009 heeft N. (toen minderjarig) diverse inbraken in bedrijfspanden gepleegd. Op 20 april 2009 is hij hiervoor veroordeeld tot zes maanden jeugddetentie.
DNA
Op 11 mei 2009 heeft hij celmateriaal afgestaan. Vervolgens heeft hij een bezwaarschrift ingediend dat gegrond werd verklaard omdat hem niet kenbaar is gemaakt dat hij bezwaar kon maken tegen de afname van celmateriaal door een andere functionaris dan een arts/verpleegkundige. Dientengevolge werd op 3 november 2009 het celmateriaal vernietigd. Vervolgens is deze fout hersteld door een nieuw bevel en een afname op 25 november 2009. Het hieruit verkregen profiel is op 5 maart 2010 in de DNA-databank opgenomen. Vervolgens werd op 5 april 2011 een match geconstateerd met een profiel uit een bloedspoor.
Achtergrond zaak B
De zaak betreft de vernieling van een voertuig waarvan de eigenaar aangifte heeft gedaan. N. is hiervoor echter niet voor de rechter geweest (wel voor diverse andere delicten).
Rol match
De match was echter wel cruciaal om de veroordeelde als verdachte op te sporen, maar zoals gezegd is er verder geen vervolg aan gegeven.

Samengevat

Van drie door ons bestudeerde casus hadden we geen informatie over de B-zaak dan wel de rol die de match heeft gespeeld bij de opheldering van deze zaak. Wel is bekend dat in tien casus een match is geconstateerd met een eerder gepleegd misdrijf, dat wil zeggen vóór dat de desbetreffende veroordeelde celmateriaal heeft afgestaan in het kader van de Wet DNA-V. In vijf casus betrof het een match met een delict waarvan het gevonden DNA-profiel is toegevoegd aan de databank ná de datum waarop het profiel van de veroordeelde was opgeslagen.
De geconstateerde match was in zes gevallen (50% van de 12 zaken waarvan de B-zaak is bestudeerd) *cruciaal* voor het opsporen van de verdachte in zaak B ofwel de veroordeelde van zaak A. In twee zaken was de match niet van belang voor de opsporing omdat de politie de verdachte/ veroordeelde reeds in het vizier had, maar speelde deze wel een rol in de bewijsvoering. In twee andere zaken was de verdachte ook al bekend ten tijde van de match en had deze match verder geen rol van betekenis. Dit geldt ook voor twee andere casus: in het ene geval had de desbetreffende veroordeelde niets met de B-zaak te maken en in het andere geval was het spoor

van de A-zaak. In beide gevallen hadden de profielen van de sporen waarschijnlijk uit de databank verwijderd moeten zijn. Opmerkelijk is dat geen enkele casus waarover we informatie hadden over de B-zaak dan wel de rol van de match, bij het OM op de plank is blijven liggen. Twee B-zaken zijn vermoedelijk op de politieplank terecht gekomen en één B-zaak heeft wel tot opsporingsactiviteiten geleid, maar heeft het niet tot de rechter gebracht.

5.4. Kosteneffectiviteit

Kosteneffectiviteit betekent in deze onderzoeksaanpak in hoeverre de kosten van de toepassing van de Wet DNA-V in redelijke verhouding staan met de doeltreffendheid (effectiviteit) ervan. Hierbij was onze intentie te kijken naar het verschil in kosten tussen het individualiseren van een verdachte via een match met een DNA-profiel in de DNA-databank (route 1) en via andere (conventionele) opsporingsmiddelen (route 2). Helaas is het niet mogelijk geweest om voldoende specifieke relevante gegevens te verkrijgen over route 2 waardoor een vergelijking met route 1 wat kosten betreft onmogelijk bleek.

De cijfers van route 1 zijn verkregen van het NFI en betreffen alleen een *inschatting* van de kosten met betrekking tot de DNA-databank (Tabel 3). Overheadkosten en uitgaven gedaan door andere ketenpartners, met name het OM, zijn hier niet in verdisconteerd.

Tabel 3: kosten per profiel/match.

Opstellen van DNA-profielen en deze opslaan in de DNA-databank (personen en sporen):	100 euro per profiel
Indien wordt uitgegaan van 25.000 profielen (van personen en sporen) per jaar die worden toegevoegd aan de DNA-databank, en van 5000 matches tussen personen en sporen per jaar*:	500 euro per match

* In het jaar 2011 waren dit er 5251. Bron: inschatting DNA-databankbeheerder (mei 2012).

Hoofdstuk 6: De strafvorderlijke keten en het DNA-ketenproces (efficiëntie)

De beoordeling van de efficiëntie van de strafvorderlijke keten bij de uitvoering van de Wet DNA-V is gebaseerd op:

1. Een vergelijking tussen het formele ketenproces en de daadwerkelijke uitvoering. Uit het onderzoek blijkt dat de "Instructie DNA" van het Openbaar Ministerie die inging op het formele ketenproces, per 1 april 2012 is komen te vervallen. Het OM was ten tijde van onderhavig onderzoek druk doende een hernieuwde procesbeschrijving op te stellen.[142] Ten behoeve van onze studie konden we gebruik maken van een concept van deze procesbeschrijving. De grote lijnen worden in Paragraaf 6.1. weergegeven. In Paragraaf 6.2. volgt dan de beschrijving van het proces zoals we deze uit de interviews hebben gepercipieerd. Hierbij zijn ook de doorlooptijden van de verschillende handelingen in het ketenproces voor zover hier iets over bekend is, meegenomen. De verschillen tussen beide en mogelijke punten van verbetering in het ketenproces komen in de vorm van conclusies en aanbevelingen in het volgende hoofdstuk aan bod.
2. De knelpunten in de processen om te bezien of het aanpakken ervan efficiëntiewinst kan opleveren, dat wil zeggen of dit de kwaliteit, kwantiteit dan wel doorlooptijd positief wordt beïnvloed. Enerzijds worden de knelpunten besproken die in de procesanalyse door Kruisbergen in 2008 zijn geconstateerd, anderzijds zijn nieuwe/andere knelpunten aan de orde gesteld.

Hierbij dient opgemerkt te worden dat de onderzoekers niet alle arrondissementen en politieregio's in het onderzoek hebben kunnen betrekken. Het beeld dat wordt geschetst kan daarom niet landelijk gegeneraliseerd worden naar alle parketten en regio's.

6.1. Het formele ketenproces

Onderstaande beschrijving van het formele ketenproces is zoals gezegd gebaseerd op een intern document van het Openbaar Ministerie: de voorlopige Procesbeschrijving-DNA versie 1.0. (2012). Deze procesbeschrijving bevat de hoofdlijnen aangaande de uitvoering van DNA-onderzoek in strafzaken, normatief benaderd ("zoals het zou moeten") zodat mogelijke verschillen in handelwijze tussen parketten wegvallen. Kleine verschillen in uitvoering kunnen gehandhaafd blijven mits de afwijkingen binnen de marges van de wet blijven, aldus (geparafraseerd) de vermelding in deze procesbeschrijving.

[142] In september 2012 is deze nieuwe procesbeschrijving goedgekeurd en zal in de daar op volgende maanden geïmplementeerd worden. Het door ons gebruikte concept wijkt nauwelijks af van de definitieve versie.

Om de complexiteit van de beschrijving van dit ketenproces te beperken, zijn door de onderzoekers twee vereenvoudigingen doorgevoerd: (1) het onderscheid tussen de taken van de (forensisch) officier van justitie en de medewerkers van het desbetreffende DNA-bureau is niet gemaakt, en (2) de terugkoppeling van de ene naar de andere ketenpartner op het moment dat een bepaalde handeling niet mogelijk is/niet goed is uitgevoerd, is buiten het overzicht gelaten.

Tabel 4: Formeel ketenproces (verkregen uit conceptbeschrijving DNA-V).

stap	**input**	**ontvanger/ uitvoerder**	**handeling**	**output**
1	vonnis van een veroordeling zaak A	ovj zaak A	controleren of het om een DNA-V-waardige veroordeling gaat, d.w.z. of de DNA-wetgeving van toepassing is	- constatering geen DNA-V-waardige veroordeling → proces stopt, of - constatering wel DNA-V-waardige veroordeling → stap 2
2	DNA-V-waardige veroordeling	ovj zaak A	controleren in de strafrechtsketendatabank (skdb) of het DNA-profiel van de veroordeelde reeds in de DNA-databank is opgenomen, EN controleren in GPS-DNA of sporenmateriaal van zaak A in de DNA-databank is opgenomen	- constatering DNA-profiel van veroordeelde reeds in DNA-databank → stap 3a, of - constatering DNA-profiel van veroordeelde niet in DNA-databank → stap 3b
3a	DNA-profiel van veroordeelde is reeds in DNA-databank opgenomen	ovj zaak A	indien nodig: - opdracht aanpassen bewaartermijn DNA-profiel in de DNA-databank n.a.v. onherroepelijk vonnis - opdracht vernietigen sporenmateriaal indien de zaak met het vonnis van zaak A is afgedaan en er geconstateerd was dat deze sporen in de databank aanwezig waren - opdracht tot statuswijziging (het DNA-profiel was reeds onder het label "verdachte" in de DNA-databank opgeslagen, en behoort nu het label "veroordeelde" te krijgen)	digitale kennisgeving naar NFI → proces stopt
3b	DNA-profiel van veroordeelde is niet in DNA-databank opgenomen	ovj zaak A	opstellen en uitsturen bevel tot afname celmateriaal bij veroordeelde	- registratie veroordeelde in GPS-DNA - acte van uitreiking / bevel ter betekening naar veroordeelde/advocaat/ouders - verwerking opdracht afname celmateriaal in 2-in-1-formulier - indien veroordeelde in Penitentiaire inrichting (PI): 2-in-1-formulier en geleide lijst (=overzichtslijst) naar PI - indien op vrije voeten, woonachtig in zelfde parket: 2-in-1-formulier naar opsporingsinstantie (DNA-spreekuur) - indien op vrije voeten, woonachtig in ander parket: 2-in-1-formulier en geleidelijst naar desbetreffende parket - indien op vrije voeten, woonachtig in buitenland: melding in Opsporingsregister (OPS)
4a	veroordeelde verschijnt voor afname	in penitentiaire inrichting of bij opsporingsinstantie	afname celmateriaal en opstellen verklaring / proces-verbaal afname	- wangslijmsetje eneen kopie van het proces-verbaal/verklaring gaan naar het NFI - het originele proces-verbaal/verklaring en geleide lijst gaan terug naar ovj zaak A → registratie in GPS-DNA
4b	veroordeelde verschijnt niet voor afname bij opsporingsinstantie	ovj zaak A	opstellen bevel aanhouding t.b.v. afname celmateriaal	bevel aanhouding t.b.v. afname celmateriaal naar opsporingsinstantie, in signaleringssysteem (OPS) of indien woonadres bekend is, betekend aan veroordeelde

stap	input	ontvanger/ uitvoerder	handeling	output
5	al dan niet binnen 2 weken na afname bezwaarschrift ingediend tegen opname DNA-profiel in DNA-databank	ovj zaak A	- indien geen bezwaarschrift ingediend, of bezwaarschrift is ongegrond, dan opdracht tot opname DNA-profiel in DNA-databank, of - indien wel bezwaarschrift ingediend en deze is gegrond verklaard, opdracht tot vernietiging celmateriaal - registratie in GPS-DNA	- digitale opdracht tot opname DNA-profiel in DNA-databank of vernietiging celmateriaal naar NFI - hiervan een geprinte opdracht in strafdossier
6	DNA-profiel wordt opgenomen in de DNA-databank	DNA-databank / NFI	- terugkoppeling van de opdracht tot opname profiel aan ovj - deskundigenrapport wordt opgeleverd	- kennisgeving geen match → proces stopt, of - deskundigenrapport indien matchmelding → stap 7
7	deskundigenrapport matchmelding	ovj zaak A	- registratie in GPS-DNA - indien zaak B in ander parket: bericht matchmelding - indien zaak B in eigen parket: 1) controle in Compas of GPS of persoon reeds is veroordeeld voor desbetreffende zaak, en 2) of de zaak onherroepelijk is of op andere wijze afgedaan	- indien zaak B in ander parket: bericht van ovj zaak A aan ovj zaak B ander parket → proces stopt voor ovj zaak A - indien zaak B in eigen parket: 1) aanleggen DNA-dossier indien nog niet aanwezig 2) digitale opdracht naar NFI voor vernietiging sporen, indien zaak onherroepelijk is of op andere manier is afgedaan 3) indien zaak B niet is afgedaan, besluit nemen t.a.v. relevantie voor vervolgactie (opportuniteit) (een matchmelding buitenland, zogenoemde Prümzaken worden hier buiten beschouwing gelaten)
8	wekelijkse controlelijst uit GPS-DNA t.a.v. status bevelen voor afname celmateriaal	ovj zaak A	indien bezwaarschriftperiode van 2 weken is verstreken, opdracht tot opname DNA-profiel in de DNA-databank	

6.2. Praktische uitwerking ketenproces

De interviews met professionals uit de strafrechtsketen hebben tot inzichten geleid over hoe de uitvoering van de Wet DNA-V in de praktijk plaatsvindt. In de hierna volgende tabellen zijn deze resultaten weergegeven. Hierbij moet opgemerkt worden dat het proces op hoofdlijnen wordt besproken; een uitputtend overzicht op detailniveau past niet binnen het doel van het onderzoek.

Uit de interviews komt naar voren dat er verschillen tussen de arrondissementen en tussen de politiekorpsen bestaan. Aangezien niet alle parketten en regio's in het onderzoek betrokken konden worden, is in de tabellen een algemene lijn aangehouden. Indien geïnterviewden informatie konden verstrekken over de tijdspanne van een handeling, is dit in de tabel vermeld.

In de *voorbereidingen* staan de handelingen die nodig zijn om uitvoering te geven aan de wet, zoals het versturen van wangslijmsetjes naar de politiebureaus waar DNA-spreekuren worden georganiseerd. Het *kernproces* loopt vanaf een vonnis van een veroordeelde voor zaak A en eindigt met de afsluiting van het opsporingsonderzoek van zaak B. Tenslotte is er nog een opvolgend proces gedefinieerd waarin een eventueel hoger beroep voor zaak B wordt afgehandeld.

Tabel 5: de praktische uitwerking van ketenproces.[143]

VOORBEREIDINGEN – t.b.v. uitvoering DNA-V

input	**ontvanger/uitvoerder**	**handeling**	**middel**	**output**
- overzicht van rechtbank t.a.v. nieuwe DNA-V-veroordeelden eigen parket - verzoeken van andere parketten alwaar een veroordeelde woonachtig is, voor afname celmateriaal	DNA-bureaus OM	- veroordeelden op vrije voeten op DNA-spreekuur inplannen op desbetreffende politiebureaus - overzichtslijst opstellen t.a.v. veroordeelden in PI´s - -	post (soms wordt de overzichtslijst ook digitaal verstuurd)	overzichtslijst (=geleidelijst) naar politiebureaus wanneer wie op DNA-spreekuur moet verschijnen EN naar de desbetreffende PI´s
wangslijmsetjes *	- politie, DNA-spreekuur - penitentiaire inrichting	opslag wangslijmsetjes	n.v.t.	n.v.t.
Nieuw digitaal overzicht met de vermeldingen van alle DNA-profielen in de DNA-databank	Landelijk Coördinatiebestand Sporen (LCS)	nieuw digitaal overzicht integreren in LCS	computer	digitaal bestand

* Indien het niet mogelijk is wangslijm af te nemen, wordt bloed of haren afgenomen. Dit komt weinig voor en wordt daarom in dit overzicht verder buiten beschouwing gelaten.

KERNPROCES: van vonnis (zaak A) naar vervolging zaak B.

stap	**Input**	**ontvanger/uitvoerder**	**handeling**	**middel**	**Output**	**termijn (tussen input en output)**
1	vonnis DNA-waardig delict op lijst van de rechtbank	ovj zaak A *	controle in de skdb of DNA-profiel reeds in DNA-databank zit (a.g.v. een eerdere veroordeling of als verdachte in een andere zaak) (uitzonderingsgrond 1)	computerinvoer	a) bericht veroordeelde *niet* in de skdb → stap 2 b) bericht veroordeelde *wel* in de skdb → proces stopt (indien nodig wordt digitaal bericht naar NFI gestuurd voor aanpassing bewaartermijn profiel en/of statuswijziging van "verdachte" naar "veroordeelde")	

[143] De wetgever heeft overigens geen regels opgesteld ten aanzien van de handelingen indien een bewaartermijn is verstreken (en in de praktijk is het nog niet zo ver).

stap	Input	ontvanger/uitvoerder	handeling	middel	Output	termijn (tussen input en output)
2	dossier en vonnis veroordeelde	ovj zaak A	afweging t.a.v. toepassen uitzonderingsgrond 2: kenmerken persoon/delict al dan niet reden om af te zien van DNA-profilering	deze afweging wordt niet als zodanig in GPS-DNA geregistreerd	a) geen toepassing uitzonderings-grond 2 → stap 3 b) wel toepassing uitzonderingsgrond 2 → proces stopt	
3	besluit geen toepassing uitzonderingsgronden 1 en 2	ovj zaak A	veroordeelde op overzichtslijst plaatsen en 2-in-1-formulier maken (met opdracht tot celmateriaalafname)	computer invoer GPS-DNA	overzichtslijst en 2-in-1-formulier verstuurd naar DNA-spreekuur en/of naar PI	
4	besluit geen toepassing uitzonderingsgronden 1 en 2	ovj zaak A	opstellen bevel voor afname celmateriaal van veroordeelde: a) in PI indien veroordeelde is ingesloten, of b) op DNA-spreekuur op politiebureau indien veroordeelde op vrije voeten is	schriftelijk betekend	brief met bevel voor afname celmateriaal aan veroordeelde overhandigd: a) in PI voor afname aldaar → stap 5a b) op huisadres veroordeelde voor afname op DNA-spreekuur politiebureau → stap 5b	ca. 3 maanden na vonnis
5a	brief met bevel voor afname celmateriaal in PI	gedetineerde veroordeelde	veroordeelde gaat naar locatie binnen PI voor afname celmateriaal	fysieke aanwezigheid op locatie voor afname	veroordeelde verschijnt op locatie celmateriaalafname in PI	enkele dagen
5b	brief met bevel voor afname celmateriaal op DNA-spreekuur politiebureau	veroordeelde op vrije voeten	a) veroordeelde geeft gehoor aan bevel, of b) veroordeelde geeft *geen* gehoor aan bevel	a) fysieke aanwezig-heid veroordeelde op DNA-spreekuur b) bericht politie-bureau aan OM over niet verschijnen veroordeelde op geretourneerde overzichtslijst	a) veroordeelde verschijnt op DNA-spreekuur → stap 6a b) melding politiebureau over niet-verschijnen veroordeelde aan ovj zaak A → stap 6b	varieert per regio: tussen de 2 en 3 maanden
6a1	veroordeelde, wangslijmsetje, overzichtslijst en 2-in-1-formulier	a) speciaal opgeleide politieambtenaar ** b) speciaal opgeleide medewerker PI **	- afname celmateriaal door middel van wangslijmsetje, invullen 2-in-1-formulier *** - vaststellen identiteit van veroordeelde (DNA-spreekuur)	- Wangslijmsetje, - 2-in-1-formulier, - identiteitspapieren	- celmateriaal in wangslijmsetje en een kopie 2-in-1-formulier naar het NFI met transportdienst van PI of politie - origineel 2-in-1-formulier en overzichtslijst naar ovj zaak A	binnen enkele dagen
6a2	celmateriaal en 2-in-1-formulier	Frontdesk NFI	- voorregistratie gegevens - celmateriaal wordt opgeslagen	scannen en automatisch inlezen	wachten op opdracht ovj m.b.t. DNA-profilering of celmateriaal-vernietiging	1 dag na binnenkomst setje

stap	Input	ontvanger/uitvoerder	handeling	middel	Output	termijn (tussen input en output)
6b	bericht van politiebureau t.a.v. niet komen opdagen veroordeelde op overzichtslijst	ovj zaak A	1. aanhoudingsbevel uitvaardigen aan veroordeelde 2. bericht opstellen voor opname in Opsporingssysteem van de politie (OPS)	1. betekend 2. digitaal document (gegevens uit GPS-DNA overgetypt)	1. aanhoudingsbevel 2. digitaal bericht t.b.v. opname in OPS. Indien veroordeelde wordt aangehouden, wordt hij overgebracht naar DNA-spreekuur → stap 6a	enkele weken tot maanden
7a	door veroordeelde is *geen* bezwaar ingediend tegen DNA-profilering	ovj zaak A	opdracht van ovj zaak A aan NFI tot profilering en voor opslag in databank	digitaal bericht vanuit GPS-DNA ****	digitaal bericht van OM naar NFI met opdracht	na ca. 2 maanden na afname celmateriaal
7b	bericht van rechtbank dat door veroordeelde *wel* bezwaar is ingediend tegen DNA-profilering	ovj zaak A	- digitaal bericht naar NFI omtrent bezwaar - afwachten oordeel rechtbank	digitaal bericht vanuit GPS-DNA	a) bezwaar is niet gehonoreerd: opdracht van ovj zaak A aan NFI tot profilering en voor opslag in databank → stap 8 b) bezwaar is wel gehonoreerd: opdracht van ovj zaak A aan NFI tot vernietiging celmateriaal veroordeelde → proces stopt	binnen enkele dagen
8	opdracht van ovj zaak A tot DNA-profilering en opname in DNA-databank	Frontdesk NFI	wangslijmset en gegevens worden door DNA-afdeling opgehaald bij Frontdesk en naar laboratorium gebracht	- fysieke handeling - digitaal bestand 2-in-1-formulier	- set wordt (in batch) door DNA-profileringsrobot ´gehaald´ - profiel wordt tezamen met identificatienummer naar DNA-databank verstuurd - resterend celmateriaal wordt bewaard	1 dag
9	DNA-profiel en identificatienummer	databank-medewerker	- invoeren gegevens - vergelijking met alle DNA-profielen in de databank - bericht naar strafrechtsketendatabank omtrent de opname van het DNA-profiel van desbetreffende persoon	digitale gegevens invoer digitaal bericht vanuit NFI-Promis	- controle met elimininatiedatabank i.v.m. mogelijke contaminatie - resultaat vergelijking met alle DNA-profielen in de databank op overzichtslijst: a) melding geen match b) melding wel match met volledig profiel (high) c) match met onvolledig en/of mengprofiel (pending)	1 dag

stap	Input	ontvanger/uitvoerder	handeling	middel	Output	termijn (tussen input en output)
10	overzichtslijst van DNA-databank	DNA-afdeling NFI	a) melding aan ovj zaak A geen match b) melding aan ovj zaak A match EN rapport DNA-onderzoek naar ovj zaak A c) DNA-deskundige bekijkt beide DNA-profielen en geeft beoordeling: geen match dan melding aan ovj zaak A, wel match dan melding en rapport naar ovj zaak A	melding: digitaal bericht rapport: post	digitaal bericht naar ovj zaak A EN bij match: papieren rapport ***** indien match → stap 11 indien geen match → stap 15	gemiddeld 15 dagen
11	melding en rapport van NFI t.a.v. match tussen veroordeelde zaak A en DNA-spoor zaak B	ovj zaak A	bericht naar ovj zaak B indien de zaak niet in eigen parket speelt	dit is per parket/zaak verschillend: email, fax, telefoon, post	bericht t.a.v. match tussen veroordeelde zaak A en misdrijf zaak B.	enkele dagen
12	melding match door ovj zaak A	ovj zaak B indien ander parket (indien zaak B ook in parket A speelt, krijgt ovj A in deze studie het label ovj B)	a) een HVC-zaak wordt direct doorgezet naar de sporencöordinator van de desbetreffende politieregio b) een niet-HVC-zaak wordt door de forensisch ovj gecontroleerd op: - of persoon al veroor-deeld is voor zaak B - of zaak B al is afgedaan - of het om een daderspoor gaat	dossieronderzoek	indien vermoedelijk daderspoor, persoon is nog niet veroordeeld voor zaak B en zaak is nog niet afgedaan → zaak wordt gekoppeld aan een zaaksofficier	
13	besluit tot opsporingsonderzoek	zaaks-ovj zaak B	- besluit of strafrechtelijk onderzoek wordt gestart: - relevantie van het spoor (dader/delictgerelateerd) - ernst van zaak B - ouderdom van zaak B - bijzondere omstandigheden - andere veroordelingen in tussentijd - belang van het slachtoffer - geen opportuniteit (hoogte straf veroordeling zaak A)	dossieronderzoek	a) indien vervolgen niet opportuun is, wordt zaak geseponeerd → proces stopt b) match gemeld aan desbetreffende politiekorps	

stap	Input	ontvanger/uitvoerder	handeling	middel	Output	termijn (tussen input en output)
14	melding besluit tot opsporingsonderzoek	politiekorps	overleg ovj zaak B met politiekorps	teamvergadering	a) start opsporingsonderzoek b) uitstel (op de plank) vanwege capaciteitsprobleem c) alsnog OM/politiesepot	
15	indien op later moment, na invoering van een nieuw DNA-spoor (zaak B), een match blijkt, ontvangt ovj zaak B EN het desbetreffende politiekorps de melding en het rapport van NFI	ovj zaak B (ovj zaak A speelt dan geen rol) politiekorps zaak B	- besluit of strafrechtelijk onderzoek wordt gestart: - relevantie van het spoor (dader/delictgerelateerd) - ernst van zaak B - ouderdom van zaak B - bijzondere omstandigheden - andere veroordelingen in tussentijd - belang van het slachtoffer - geen opportuniteit (hoogte straf veroordeling zaak A)	n.v.t.	indien niet aan de orde is, dan wordt match gemeld aan desbetreffende politiekorps ➔ idem stap 14	
16	tenslotte kan het opsporingsonderzoek aanleiding zijn voor vervolging en berechting					

* Op alle parketten is een speciale afdeling (DNA-adminstratie/bureau) waarbinnen een forensisch ovj een centrale rol speelt. Wanneer in het overzicht gesproken wordt over ovj, dan gaat het om deze forensische ovj en bijbehorende administratie. Indien het specifiek gaat om een ovj die de behandeling van een strafzaak onder zijn hoede heeft, wordt gesproken over zaaks-ovj.

** Indien de veroordeelde bezwaar maakt tegen afname door een speciaal opgeleide politieambtenaar/PI-medewerker, wordt een verpleegkundige of arts opgeroepen.

*** Het 2-in-1-formulier, evenals de geprinte DNA-opdrachten en het DNA-rapport van het NFI, gaan in het strafdossier van de veroordeelde in verband met de benodigde ´natte´ handtekening indien bezwaar wordt aangetekend.

**** Alle berichten van het OM naar het NFI worden digitaal verstuurd via GPS-DNA. Echter, de OM-medewerker moet nog wel handmatig in GPS-DNA aangeven dat een bericht is verstuurd naar het NFI.

***** Indien het om een zeer ernstige zaak gaat, wordt de landelijk ovj direct door het NFI op de hoogte gesteld. Zij neemt meestal telefonisch contact op met de betrokken ovj´s.

OPVOLGEND PROCES –hoger beroep

Hieronder staan de stappen die genomen worden in geval er hoger beroep wordt aangetekend door de veroordeelde of de officier van justitie. (Ondanks dat hoger beroep, gaat het DNA-V-proces gewoon door en dient de veroordeelde celmateriaal af te staan.)

stap	Input	ontvanger/ uitvoerder	Handeling	middel	output	termijn
p.1	bericht van veroordeelde t.a.v. in gang zetten hoger beroep van griffie rechtbank, of ovj zaak A gaat zelf in hoger beroep en stelt ressortsparket op de hoogte	ovj zaak A	melding in registratiesysteem van het parket dat veroordeelde in beroep wil. Deze melding wordt zichtbaar via koppeling in het registratiesysteem van het ressortsparket. indien de ovj zelf in beroep gaat, wordt contact opgenomen met het ressortsparket	computer persoonlijk/ telefoon	bericht aan ressortsparket t.a.v. verzoek hoger beroep	
p.2	dossier veroordeelde/zaak	ressortsparket	inboeken, soms wel soms niet opgemerkt dat er sprake is van DNA-onderzoek	registratie-systeem Ressortspar-ketten (NIAS)	uitspraak van het Hof afwachten	
p.3	- onherroepelijk arrest - strafdossier	ressortsparket	controle: A. DNA-V-waardig. Vier mogelijkheden: 1. in eerste aanleg ging het niet om een DNA-V-waardig delict, in hoger beroep ook niet. 2. in eerste aanleg ging het niet om een DNA-V-waardig delict, in hoger beroep wel. 3. in eerste aanleg ging het wel om een DNA-V-waardig delict, in hoger beroep niet. 4. in eerste aanleg ging het wel om een DNA-V-waardig delict, in hoger beroep ook. B. in de skdb al dan niet melding van opname in de databank	A. dossier en arrest B. computer	5. geen actie t.a.v. wet DNA-V 6. Indien uit de skdb blijkt dat de persoon is opgenomen in de databank, dan is er geen bevel voor afname celmateriaal meer nodig. Indien hij niet is opgenomen in de databank dan gaat er een verzoek naar de ovj van de veroordeelde om over te gaan tot het geven van een bevel tot afname → dan volgt verder het kernproces: zie tabel hiervoor. 3. bericht naar NFI voor vernietiging celmateriaal EN indien veroordeelde in OPS staat, gaat er een email naar DNA-bureau van parket die vervolgens opdracht geeft tot verwijdering in OPS. 4. bericht naar NFI voor mogelijke aanpassing bewaartermijn.	ongeveer 8 weken

Bovenstaande tabellen laten een tamelijk complex proces zien waarbij de veroordeelde, dat wil zeggen diens lichaamsmateriaal en het verkregen DNA-profiel, de verschillende onderdelen van het ketenproces doorloopt, mits hij niet ´uitvalt´ door bijvoorbeeld een uitzonderingsgrond of een vrijspraak in hoger beroep. In Hoofdstuk 7 worden conclusies getrokken ten aanzien van de verschillen tussen het formele proces en de praktijk, en welke consequenties dit kan hebben voor kwantiteit, kwaliteit dan wel doorlooptijd van het ketenproces. Tevens word aangegeven waar verbetering mogelijk is.

Een laatste opmerking met betrekking tot de efficiëntie van het ketenproces betreft de tijd tussen de veroordeling en de uitvaardiging van een bevel door de officier van justitie voor afname van celmateriaal. Volgens gegevens verkregen uit GPS-DNA ten aanzien van personen die in 2011 waren veroordeeld voor een DNA-V-waardig misdrijf, was de langste doorlooptijd 509 dagen. Het gemiddeld aantal dagen was 255.

6.3. Knelpunten geconstateerd in 2008

In 2008 heeft Kruisbergen een procesevaluatie van de Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden uitgevoerd in opdracht van het WODC. De status op dit moment van de knelpunten die hieruit naar voren zijn gekomen, is onderzocht door middel van interviews met professionals uit de strafrechtsketen. In deze paragraaf worden hiervan de resultaten gepresenteerd. Hierbij wordt in herinnering geroepen dat uiteraard niet met alle mogelijke betrokkenen is gesproken. Wel is getracht een breed perspectief te verkrijgen door verschillende functionarissen van alle ketenpartners te interviewen in de verwachting dat hiermee de algemene lijn geschetst wordt. Eerst wordt het knelpunt samengevat weergegeven zoals Kruisbergen dit heeft besproken, en vervolgens wordt *in cursief* de huidige stand van zaken betreffende het knelpunt aangegeven.

Opleiding afnamefunctionarissen

In de laatste maand(en) voor invoering van de Wet DNA-V werd pas besloten dat de afname van celmateriaal bij de veroordeelden niet direct na de zitting zou plaatsvinden maar later na een bevel tot afname, gegeven door de officier van justitie aan de veroordeelde. Indien de veroordeelde op vrije voeten is, moet hij zich melden op een DNA-spreekuur op het politiebureau, en is hij opgenomen in een penitentiaire inrichting, dan wordt aldaar het celmateriaal afgenomen. Dit betekende het op stel en sprong opleiden van functionarissen om te kunnen afnemen, mede ook omdat artsen en verpleegkundigen van penitentiaire inrichtingen het afnemen niet vonden samengaan met de vertrouwensband met de gedetineerde.

Voor zover dit kon worden nagegaan, zijn alle benodigde functionarissen opgeleid en zijn er geen problemen meer op dit gebied.

Achterstand

Door de plotseling grote hoeveelheid aanvragen voor het opmaken van een DNA-profiel bij het NFI, was er sprake van een achterstand. Een capaciteitsuitbreiding was toegezegd.
Op dit moment heeft het NFI geen achterstand meer. Ook heeft het OM door het instellen van zogenaamde DNA-bureaus – afdelingen waar de afhandeling van DNA-onderzoeken plaatsvindt – de doorlooptijd teruggebracht. Een mogelijke achterstand bij de politie wat betreft DNA-V-zaken is niet als zodanig te achterhalen omdat deze zaken zonder een markering dat het hier de opvolging van een match betreft, het ´normale´ opsporingstraject ingaan.

Vertraagde invoer van een aantal automatiserings- en informatiesystemen

Ten tijde van de invoering van de wet is besloten een zogenaamd Digitaal DNA-Loket op te zetten. Dit systeem voor het stroomlijnen van het berichtenverkeer omtrent de toepassing van de Wet DNA-V, zou gebruikt worden door het OM, politie, Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) en NFI. De informatiestroom tussen de ketenpartners van bevel voor afname celmateriaal tot en met de melding over matches zou hiermee worden verzorgd.

Dit digitale DNA-loket is er op deze manier niet gekomen. Hiervoor in de plaats is bij het OM GPS-DNA ontwikkeld (zie hieronder).

Het reguliere registratiesysteem van het OM is genaamd GPS (Geïntegreerd Proces Systeem).[144] Daarnaast is een nieuw registratiesysteem ontwikkeld: GPS-DNA. Ten tijde van het onderzoek van Kruisbergen (2008) was GPS-DNA nog niet operationeel en werd tijdelijk een ´noodsysteem´ geïntroduceerd: het systeem Registratie Onderzoeks Opdrachten DNA (ROOD). Dit noodsysteem bood geen mogelijkheid om het NFI digitaal te informeren over statusveranderingen. Dit alles heeft geleid tot een inefficiënte uitvoering van de rol van het OM omdat het grootste deel van het berichtenverkeer via papieren formulieren moest verlopen. Dit is zeer bewerkelijk en vergroot de kans op fouten, en heeft ook gevolgen voor andere ketenpartners, bijvoorbeeld het NFI dat wordt geconfronteerd met een formulierenstroom bij de inname van wangslijmsetjes en vervolgberichten. Ook wordt het adequaat opvolgen van matches lastiger en kwam het voor dat meldingen voor opvolging niet op de juiste plek belandden en vervolgens uit het zicht verdwenen. Tenslotte bleek dat door het gebrek aan goede automatisering de informatieplicht van het OM naar het NFI niet altijd goed verliep waardoor bijvoorbeeld opdrachten tot vernietiging niet tijdig werden doorgegeven.

Uit de interviews blijkt dat GPS-DNA inmiddels operationeel is, echter (nog) niet als module van het algemene GPS-systeem: de technische realisatie is nog niet tot stand gebracht. Daardoor moeten alle zaken waarbij DNA is betrokken, twee keer worden ingevoerd. Ook is alleen het (automatisch) digitaal berichtenverkeer met het NFI gerealiseerd en vindt de communicatie met de andere ketenpartners nog grotendeels plaats door middel van post en fax.

[144] Voor oudere strafzaken wordt nog teruggegrepen op het oude system Compas.

Een (indirecte) koppeling tussen GPS-DNA met het Opsporingsregister (OPS) waarin personen worden geregistreerd die aangehouden moeten worden, was niet gerealiseerd. Het gevolg is dat gegevens van niet-verschenen veroordeelden op een DNA-spreekuur, moeten worden overgetypt wat veel tijd kost en de kans op fouten vergroot.

Deze (indirecte) koppeling is nog steeds niet tot stand gekomen. We kunnen concluderen dat dit knelpunt op dit moment niet is opgelost.

Overzichten van DNA-V-waardige veroordeelden

De overzichten van de veroordeelden die onder de wet vallen en waaruit de parketten kunnen opmaken welke veroordeelden een bevel tot afname moeten ontvangen, was vertraagd waardoor een achterstand ontstond.

Deze overzichten zijn nu beschikbaar en de achterstand is ingehaald.

Gebrek aan arbeidscapaciteit bij de politie

De politie heeft niet altijd voldoende capaciteit beschikbaar om een opsporingsonderzoek te (her)starten naar aanleiding van een match. Hierdoor bleven zaken op de ´politie-plank´ liggen.

Zodra een DNA-V-match bij de politie is geland, gaat deze als elke andere zaak mee in de besluitvorming omtrent het al dan niet starten van een vervolgonderzoek. Om deze reden kunnen er geen uitspraken gedaan worden over politie-inzet in het kader van de opvolging van DNA-V-matches.

Afweging door officier van justitie ten aanzien van toepassing uitzonderingsgronden

De intentie van de wetgever is dat de officier van justitie onderzoekt of er sprake is van een uitzonderingsgrond voor het achterwege laten van de afname van celmateriaal bij een veroordeelde. In de praktijk gebeurde dit niet altijd op een juiste wijze omdat niet de desbetreffende zaaksofficier maar bijvoorbeeld een gespecialiseerde medewerker die het dossier van de veroordeelde niet goed kent, deze taak overnam in verband met een capaciteitsprobleem bij de desbetreffende officier.

De inzet van DNA-bureaus met een forensische officier van justitie als leidinggevende lijkt het capaciteitsprobleem ondervangen te hebben. De geïnterviewde officieren geven aan zelf de afweging te maken om wel of niet een bevel tot DNA-afname bij een veroordeelde uit te vaardigen.

Ontbreken van voldoende kennis van de Instructie DNA-onderzoek bij veroordeelden

Door gebrek aan kennis over de juiste handelwijze bleek het doorsturen van de melding over een match van de officier van justitie van zaak A (veroordeelde) naar de officier van justitie van zaak B (matchende zaak), niet altijd goed te verlopen of bleef zelfs achterwege. De reden hiervoor was dat bij het al langer bestaande DNA-onderzoek bij verdachten in het geval van een match tussen twee sporen (cluster) wél beide officieren door het NFI op de hoogte worden gesteld. Dit verschil in werkwijze was bij het Openbaar Ministerie nog niet goed doorgedrongen.

Dit knelpunt lijkt niet meer aan de orde te zijn, zo blijkt uit de interviews. Alle betrokkenen zijn nu goed ingewerkt en zijn op de hoogte van de stappen die genomen moeten worden om de uitvoering van de wet in goede banen te leiden.

Centrale registratie van gegevens

Het is de bedoeling dat de parketten periodiek gegevens over binnengekomen matches en vonnissen op basis van een match, doorgeven aan het parket generaal. Zo kan beter worden nagegaan of de uitvoering van de wet adequaat verloopt. Ten tijde van het onderzoek van Kruisbergen verliep deze registratie nog niet optimaal.

Op dit moment vindt bij het OM een onderzoek plaats op welke wijze registratiesystemen van het OM van dienst kunnen zijn om gecentraliseerde gegevens te verzamelen waardoor een verbeterde sturing ten aanzien van het DNA-V-proces kan plaatsvinden. De onderzoekers hebben dit knelpunt zelf ondervonden: niet alle benodigde cijfers ter beoordeling van de effectiviteit van de Wet DNA-V waren beschikbaar.

6.4. Overige resultaten interviews

In deze paragraaf worden aandachtspunten uit de interviews besproken die nog niet in de ketenproces-tabellen van Paragraaf 6.2. aan bod zijn geweest.

Beoordeling al dan niet afname celmateriaal

De beslissing ten aanzien van het al dan niet afnemen van celmateriaal bij een DNA-V-waardige veroordeelde (nadat is vastgesteld dat het DNA-profiel van deze persoon nog niet in de DNA-databank is opgenomen), vindt niet op elk arrondissementsparket op een zelfde wijze plaats. Dit is niet alleen een constatering door de officieren van justitie, maar ook advocaten hebben dit opgemerkt. De variaties die uit het onderzoek naar voren zijn gekomen, zijn:

1. Elke DNA-V-waardige veroordeelde, ongeacht persoonskenmerken, strafdossier en gepleegd delict, moet celmateriaal afstaan indien het DNA-profiel nog niet in de databank is opgenomen: *"als je het er niet mee eens bent, dan teken je maar bezwaar aan"*, zo meldde een respondent.

2. Een forensisch officier van justitie beoordeelt ten aanzien van elke veroordeelde of de uitzonderingsgrond "het DNA-onderzoek is niet van betekenis voor de opsporing, vervolging en berechting van het misdrijf" op hem toepasbaar is. Een geïnterviewde rechter is ook van mening dat uiteraard wel naar uitzonderingsgronden gekeken moet worden, maar een belangenafweging is niet op zijn plaats; de Wet DNA-V is hier strikt in.
3. Indien het gaat om een minderjarige, wordt het strafblad en de tenlastelegging door de forensisch officier, soms na verzoek van de advocaat van de veroordeelde, nader bekeken. Als voorbeelden werden genoemd: springen op een Abri-bankje (openlijke geweldpleging tegen goederen) of een pubermeisje dat haar moeder een klap heeft gegeven (eenvoudige mishandeling). Als betrokkene alleen voor dit misdrijf is veroordeeld, vinden de geïnterviewde officieren van justitie 20 jaar in de DNA-databank een zwaar middel. De beoordeling van een bezwaarschrift in deze situatie valt nog al eens in het voordeel uit van de veroordeelde. Een geïnterviewde advocaat wees op de mogelijkheid om een specifieke uitzonderingsgrond te creëren voor minderjarigen met kleinere vergrijpen.
4. In de vierde variant vindt een uitgebreid vooronderzoek plaats waarbij gelet wordt op het strafblad in combinatie met het soort delict, dan wel de hoogte van de opgelegde straf. Voorbeelden zijn een winkeldief zonder strafblad (´first offender´), een veroordeling voor eenvoudige mishandeling met een ´droge´ klap, of een voorwaardelijke (werk)straf. Andere factoren waar soms rekening mee wordt gehouden zijn een hoge leeftijd of een psychiatrische aandoening. Respondenten vinden de impact van een jarenlange opslag van het DNA-profiel in deze situaties onevenredig hoog. Bovendien zouden door een wat selectiever beleid alleen DNA-profielen in de DNA-databank komen die er om een goede reden in horen, namelijk omdat er herhalingsgevaar is. Dit alles maakt een arbeidsintensief onderzoek voorafgaand aan de beslissing om al dan niet opdracht tot celafname te geven, de moeite waard. Hierbij benadrukken de respondenten dat naar inschatting alsnog bij 90% van de DNA-V-waardige veroordeelden celmateriaal wordt afgenomen. De geïnterviewde rechter is van mening dat een belangenafweging achterwege gelaten moet worden omdat de Wet DNA-V dit niet toelaat. Alleen als er sprake is van een minderjarige ten tijde van het gepleegde feit, zo blijkt uit de jurisprudentie, dient wel gekeken te worden naar de feitelijke en persoonlijke omstandigheden.

Afname celmateriaal

Is een veroordeelde gedetineerd, dan neemt een zogenaamde badmeester[145] binnen een penitentiaire inrichting wangslijm af. De afname van celmateriaal vindt bij een veroordeelde op vrije voeten plaats tijdens een DNA-spreekuur op een aantal locaties binnen de verschillende politieregio´s. De regio´s richten deze afnamen naar eigen goeddunken in: in de ene regio zijn het arrestantenverzorgers die hiervoor zijn gecertificeerd, in andere regio´s zijn het forensische opsporingsambtenaren. Ook zijn er verschillen wat betreft het al dan niet laten ondertekenen van een goedkeuringsverklaring door de veroordeelde om discussies achteraf over de wijze waarop de politie ´aan het DNA is gekomen´ te vermijden.

[145] In een penitentiaire inrichting wordt degene die onder meer celmateriaal afneemt, badmeester genoemd.

Er lijkt onduidelijkheid te zijn over het feit of een controle van de identiteit van de DNA-V-waardige veroordeelde door middel van een vingerafdruk en vergelijking in dactyloscopische databank nodig is om identiteitsfraude tegen te gaan.

Veroordeelden kunnen bezwaar maken tegen de afname van celmateriaal door een hiervoor opgeleide ambtenaar, en een arts eisen. *"Dit vertraagt de procedure onnodig en deze mogelijkheid zou daarom geschrapt moeten worden"*, aldus een geïnterviewde officier. Een advocaat daarentegen, vindt het onwenselijk dat het in het geheel niet mogelijk is om bezwaar aan te tekenen tegen de afname. Zijn ervaring is dat veel minderjarigen (en hun ouders) de afname van celmateriaal en later de opslag ervan, als een extra straf zien; zij vinden het stigmatiserend werken. De geïnterviewde rechter is het hier mee eens: veroordeelden schrikken vaak van het afnamebevel en zien de opname van het DNA-profiel als een bijkomende straf.

De DNA-V-waardige veroordeelde krijgt een oproep betekend voor het afstaan van DNA. Geïnterviewden schatten dat ongeveer 50% gehoor geeft aan de oproep en op het DNA-spreekuur verschijnt. Sommige politiekorpsen kiezen er voor om de veroordeelden vlak voor de datum van afname een herinneringsbrief te sturen (soms specifiek bij minderjarigen) omdat de indruk bestaat dat het niet verschijnen niet altijd onwil is, maar dat men de afspraak is vergeten. Het is niet bekend of een herinneringsbrief het opkomstpercentage daadwerkelijk verhoogt. Een andere reden voor het niet verschijnen is dat een veroordeelde soms lang naar de regionale locatie moet reizen. Door de afname van celmateriaal op het DNA-spreekuur centraal te regelen met voldoende afnamepunten door het gehele land, zal dit de snelheid en uniformiteit van afhandelen ten goede komen, aldus een respondent.

Degenen die niet komen opdagen, worden in het zogenaamde Opsporingsregister (OPS) geplaatst. Bij controles, bijvoorbeeld aan de grens, verschijnt dan een melding en kan de veroordeelde aangehouden worden. Steeds vaker wordt door de politie een beleid voor actieve opsporing opgesteld, met name bij ernstiger delicten (HVC-zaken worden alleen in het OPS opgenomen). Het ene korps neemt deze groep mee in de reguliere ´veegacties´,[146] de andere regio reserveert hier capaciteit voor tijdens de ´stille´ uurtjes.

Opdracht tot profilering

Uit de interviews blijkt dat de officieren van justitie in de praktijk een periode van ongeveer 42 dagen in acht nemen vanaf het moment van afname tot de opdracht aan het NFI tot profilering van het celmateriaal. Dit voorkomt dat de procedure moet worden stilgelegd als blijkt dat toch een bezwaarschrift is ingediend. Bovendien wordt voorkomen dat een DNA-profiel wordt opgenomen in de databank en een match ontstaat terwijl achteraf blijkt dat een bezwaarschrift gegrond is, waardoor de start van het opsporingsonderzoek en mogelijke aanhouding van de desbetreffende verdachte onrechtmatig zijn. Op dit moment is er binnen het OM een discussie gaande deze

[146] Bij een veegactie wordt op een specifiek moment, bijvoorbeeld tijdens een belangrijke voetbalwedstrijd, een bezoek gebracht aan de huisadressen van personen waarmee de politie ´nog een appeltje te schillen´ heeft.

periode te verkorten. Enkele geïnterviewden vinden dit geen wenselijke ontwikkeling omdat de rechtbanken die periode nodig hebben om te melden dat er bezwaar tegen opname in de DNA-databank is gemaakt. Er zijn echter ook parketten die met de desbetreffende rechtbanken afspraken hebben gemaakt voor een snellere melding waardoor de wachttijd met enkele weken verkort wordt.

Een van de advocaten die we voor dit onderzoek hebben gesproken, meldde dat ongeveer twee van de 60 à 70 bezwaarschriften die hij heeft behandeld, gegrond zijn verklaard (en beroep aantekenen is niet mogelijk). Hij gaf aan dit niet redelijk te vinden: *"je moet op zijn minst geen armen en benen meer hebben voordat een uitzonderingsgrond van toepassing wordt verklaard".*
Een geïnterviewde officier van justitie verklaarde juist: *"Gezien het feit dat slechts een klein percentage van de bezwaren gegrond wordt verklaard is deze procedure onnodig; het maakt de uitvoering van de wet onnodig inefficiënt en complex"*. De geïnterviewde rechter noemt de mogelijkheid om bezwaar in te dienen *"goed voor het rechtsgevoel van de veroordeelde"* en dient tevens als controle op een juiste toepassing van de Wet.
Anderen zijn van mening dat het toepassingsbereik van de wet kleiner zou moeten worden waardoor ´first offenders ´ onder een uitzonderingsgrond vallen. Nu is het: *"één keer fout en je bent getekend voor het leven".* Bovendien wordt het eigen strafstelsel ondermijnd. Immers een straf is onder meer bedoeld als speciale preventie. Door opname van het DNA-profiel in de DNA-databank wordt het signaal afgegeven dat recidive wordt verwacht.
Een andere genoemde optie is: *"Het DNA-profiel van minderjarigen zou bij het bereiken van de 18-jarige leeftijd verwijderd moeten worden uit de DNA-databank, zodat zij met een schone lei kunnen beginnen en de "jeugdzonde" achter zich kunnen laten",* aldus een geïnterviewde advocaat.

Tot slot een opmerking over de zogenaamde ´inhaalslagen´. Naast het reguliere traject is de Wet DNA-V geldig voor personen die vóór het in werking treden van deze wet reeds waren veroordeeld voor een DNA-V-waardig delict maar hun straf niet (helemaal) hadden ondergaan op het moment dat de wet in werking trad. Een vergelijkbare situatie doet zich voor na elke volgende tranche. Nu de wet sinds 1 mei 2010 volledig van kracht is, zullen in de loop der tijd de aantallen veroordeelden die als gevolg van een inhaalslag celmateriaal moeten afstaan, steeds kleiner worden en tenslotte verdwijnen. Op dit moment gaat het nog om 30 à 35 zaken per maand.

Match van parket A-zaak naar parket B-zaak

Indien het een geconstateerde match met een HVC-zaak (B-zaak) betreft, wordt deze vrijwel direct, zonder tussenkomst van de forensisch officier van justitie, aan het DNA-bureau van de desbetreffende B-zaak doorgegeven. Betreft het een ernstiger B-zaak dan neemt de forensisch officier van zaak A meestal contact op met de forensisch officier van de B-zaak. Deze laatste gaat vervolgens eerst het dossier van deze zaak bekijken en vraagt nadere informatie op bij de politie om te kunnen beslissen op welke wijze deze match opvolging moet krijgen.

Hoewel het ketenproces in de praktijk tegenwoordig goed verloopt,[147] wordt de constructie waarbij het parket ´van de veroordeelde´ (zaak A) wordt geïnformeerd door het NFI indien zich een match voordoet met zaak B, "krom" genoemd. Deze situatie doet zich voor wanneer het DNA-profiel van de veroordeelde wordt opgenomen in de DNA-databank en matcht met een spoor dat in een eerder stadium is toegevoegd en het dus gaat om een in het verleden gepleegd strafbaar feit (Traject 1). Ten eerste heeft de officier van justitie van zaak A feitelijk niets met zaak B te maken, behalve dan dat de vermoedelijke dader ´zijn´ veroordeelde is. Parket A is dus slechts ´doorgeefluik´ en parket B is hierdoor afhankelijk van parket A en loopt het risico dat de melding blijft liggen. Ten tweede is de procedure verschillend met Traject 2 waarbij het DNA-profiel van de veroordeelde reeds in de databank is opgeslagen en daarná het DNA-profiel van een spoor wordt toegevoegd. Dit spoor is zeer waarschijnlijk van een delict gepleegd ná zijn eerdere veroordeling waarvoor zijn profiel in de databank was opgenomen. Dan ontstaat immers de match op het moment dat het profiel van het spóór in de DNA-databank terecht komt, en wordt de officier van deze zaak B als opdrachtgever gezien door het NFI. Dientengevolge wordt in deze situatie de officier van zaak B door het NFI geïnformeerd en blijft de officier van zaak A buiten beeld. En gaat het om een match tussen twee sporen, zodat er een cluster ontstaat, dan worden wél beide officieren van justitie geïnformeerd.

Opsporing B-zaak

De forensisch officier van de matchende B-zaak beoordeelt of een match relevant is. Hierbij zijn vier overwegingen van belang:

- indien het een HVC-delict betreft dat 5 jaar of langer geleden is gepleegd, dan wordt over het algemeen besloten er geen vervolg aan te geven. Voorwaarde is wel dat deze zaak geen onderdeel vormt van een serie delicten;
- er wordt onderzocht of het een match betreft met een spoor dat mogelijk dader/delict-gerelateerd is. Is er bijvoorbeeld een peuk gevonden in de auto van een verdachte, maar er is geen enkele relatie tussen deze auto en het slachtoffer, dan is er geen sprake van een aantoonbare relatie met het delict;
- indien het een B-zaak betreft van een minder ernstig feit dan waarvoor de persoon reeds is veroordeeld in zaak A (of andere zaak), dan wordt soms besloten geen vervolg aan de match te geven;
- tenslotte kan het belang van het slachtoffer juist een reden zijn om vervolg aan een match te geven.

De volgende stap in het ketenproces vindt voornamelijk plaats binnen het desbetreffende politiekorps. Het besluit om een zaak in opsporing te nemen naar aanleiding van een match, gaat in principe mee in het ´normale´ traject in overleg met de officier van justitie ter bepaling wat binnen de capaciteit van de politie past. De wijze waarop en door wie deze afwegingen gemaakt worden, verschilt per regio.

[147] Er zijn volgens de geïnterviewden geen achterstanden meer. Matchmeldingen worden binnen een week door het parket van zaak A aan het parket van zaak B doorgegeven.

Het is uit ons onderzoek niet duidelijk geworden of de politie soms zonder overleg met een officier van justitie HVC-zaken afhandelt, dat wil zeggen een opsporingsonderzoek start, de zaak op de plank legt of een politie-sepot[148] toepast. Enerzijds lijkt dit het geval omdat in het LCS personalia worden vermeld van de veroordeelde die matcht met de HVC-zaak. De politie ontvangt een afschrift van het rapport van de deskundige die het DNA-onderzoek heeft uitgevoerd, en onderneemt blijkbaar op basis daarvan al actie in de HVC-zaak voordat de officier van justitie om actie vraagt. Anderzijds geven de geïnterviewde officieren aan dat dit niet de beoogde werkwijze is. Wel is er bij de politie een achterstand, met name bij oudere HVC-zaken. In verband met prioritering delven oudere zaken sneller het onderspit.

Gaat het om niet-HVC-zaken dan wordt in het LCS en het deskundigenrapport alleen vermeld onder welk parket deze B-zaak valt en wacht de politie nader bericht van de officier van justitie af.

Communicatie tussen de ketenpartners

Ieder parket heeft nu een DNA-bureau onder leiding van een forensisch officier van justitie. Hier vinden alle activiteiten plaats die betrekking hebben op DNA-onderzoek in strafzaken.[149] Er lopen communicatielijnen naar andere parketten, het NFI, ressortsparketten, rechtbanken en politie. Sinds de ingebruikname van DNA-bureaus verloopt het ketenproces veel soepeler dan voorheen, aldus de respondenten. Doorlooptijden zijn teruggebracht. Nu wordt een door het NFI gerapporteerde match aan het A-parket binnen een week doorgegeven aan het parket van de B-zaak.

Er zijn twee eerdere knelpunten in de communicatie opgelost:

- het komt regelmatig voor dat er een match blijkt te zijn tussen een veroordeelde en meerdere misdrijven die bij verschillende parketten spelen. Er is nu voor gekozen het meest voor de hand liggende parket te informeren, bijvoorbeeld waar het merendeel van de zaken zich heeft afgespeeld. Dit parket ziet toe op de verdere coördinatie. Zo wordt overbelasting van het parket ´van de veroordeelde´ voorkomen dat er in feite niets meer mee van doen heeft;
- het berichtenverkeer naar en van het NFI is wat betreft de afhandeling van DNA-V gedigitaliseerd. Dit komt de snelheid en accuraatheid ten goede (zie verder onder ´digitalisering´).

Nog bestaande knelpunten die uit het onderzoek naar voren zijn gekomen, worden in het vervolg van deze paragraaf behandeld.

[148] De indruk bestaat dat er regelmatig sprake is van een politie-sepot. Dit is volgens de geïnterviewde officieren van justitie een ongewenste situatie omdat een sepot door een officier behoort te worden uitgesproken.

[149] Er bestaan nog wel kleine verschillen in handelwijze. Dat is in de loop der tijd in de praktijk zo gegroeid omdat het proces niet van meet af aan was uitgekristalliseerd.

Digitalisering/automatisering

Sinds 2011 is een nieuw registratiesysteem bij het OM, GPS-DNA, in werking. Dit systeem is bedoeld voor de administratieve afhandeling van DNA-onderzoek in strafzaken (eerste aanleg). Zo worden elektronische berichten, opdrachten en formulieren digitaal verzonden naar het NFI. Hoewel er nog knelpunten liggen, is er volgens de geïnterviewde officieren van justitie en NFI-medewerkers sprake van een verbetering in de communicatie. De genoemde resterende knelpunten zijn:

- er is (nog) geen koppeling tussen GPS-DNA en het algemene registratiesysteem van het OM (GPS en het oudere Compas). Het gevolg is dat gegevens van GPS/Compas handmatig naar GPS-DNA moeten overgezet. Hierbij kunnen fouten optreden en is er discipline nodig om GPS-DNA up-to-date te houden. Uit de interviews blijkt dat dit laatste niet altijd gebeurt nadat een DNA-onderzoek is afgehandeld en het DNA-profiel van de veroordeelde in de DNA-databank is opgenomen. Zo zal een statusverandering – bijvoorbeeld een aanpassing van de bewaartermijn als gevolg van een arrest - niet altijd worden overgeboekt van GPS naar GPS-DNA;
- fouten kunnen voor veel extra werk zorgen. Zo blijkt dat als persoonsgegevens vanuit GPS-DNA niet tot op de komma correct worden opgeleverd aan het NFI, het OM een formele opdracht tot wijziging moet indienen waarna het NFI een herzieningsrapport moet opleveren;
- zoals eerder gezegd is op dit moment elektronische informatie-uitwisseling alleen mogelijk tussen het OM en het NFI. De ressortsparketten en politie zijn (nog) niet opgenomen in het GPS-DNA-berichtenverkeer. Dit betekent dat de communicatie met deze ketenpartners grotendeels op papier via fax en post verloopt wat de doorlooptijd niet ten goede komt;
- het aanbieden van een melding voor het OPS (omdat een veroordeelde niet is verschenen na oproep voor DNA-afname) bij het Centraal Justitieel Incasso Bureau (CJIB), gebeurt wel elektronisch maar op een inefficiënte wijze: gegevens worden overgetypt uit een OM-registratiesysteem en in een Word- of PDF-document verstuurd;
- er is volgens respondenten in het verleden onvoldoende aandacht besteed aan het gecentraliseerd vastleggen van informatie zodat beter gevolgd kan worden wat er met een melding van een match is gebeurd. Beperkte informatie is af te leiden uit de kwartaalrapportages van de parketten, maar er is geen ´vlaggetje´ in het registratiesysteem dat aangeeft dat een bepaalde strafzaak tot stand is gekomen als gevolg van een match. Hierdoor is sturingsinformatie nauwelijks beschikbaar. Op dit moment wordt binnen het OM onderzocht op welke wijze hierin verbetering kan worden aangebracht;
- er is een handtekening op papier nodig en dus wordt een print van het digitale bericht in het strafdossier van de veroordeelde gevoegd. Ook is een papieren versie nodig van het 2-in-1-formulier (de opdracht tot afname van celmateriaal). Vaak wordt dan meteen de overzichtslijst per post meegestuurd naar het DNA-spreekuur en de PI, die dan na afname ingevuld wordt geretourneerd.

Landelijk Ressortelijke Organisatie

Het ressortsparket houdt bij de afhandeling van de executie in de gaten of nog veranderingen nodig zijn wat betreft de status van een veroordeelde in de DNA-databank. Er zijn voor het ressortsparket drie situaties denkbaar waarbij een handeling benodigd is aangaande het DNA-onderzoek bij veroordeelden:

1. Een aanpassing van de bewaartermijn van het DNA-profiel in de DNA-databank omdat de uitspraak is gewijzigd. Dit meldt het ressortsparket rechtstreeks aan het NFI.
2. Een opdracht tot vernietiging van het DNA-profiel omdat in het arrest tot vrijspraak is gekomen. Ook dit wordt per brief rechtstreeks aan het NFI verzonden.
3. Een verzoek aan de officier van het arrondissementsparket tot het geven van een opdracht tot afname van celmateriaal omdat de veroordeelde in eerste aanleg niet DNA-V-waardig was maar dit nu in hoger beroep wel is.

Er is momenteel geen koppeling tussen GPS-DNA (arrondissementsparketten) en het registratiesysteem van de ressortsparketten. Het gebruik van verschillende registratiesystemen leidt er toe dat de communicatie tussen de arrondissements- en ressortsparketten nog niet is gedigitaliseerd.

DNA-databank

De DNA-databankbeheerder zorgt halfjaarlijks voor een overzicht van openstaande zaken. Dit gebeurt tegenwoordig op aanvraag omdat niet ieder parket hieraan behoefte heeft daar zij zelf periodiek de status van lopende DNA-onderzoeken controleren. Met de overzichten van het NFI kan een parket controleren of er nog profielen vernietigd moeten worden, aanpassingen van bewaartermijnen nodig zijn of dat statusveranderingen doorgevoerd moeten worden. Ook wordt door het NFI ieder kwartaal teruggekoppeld welke wangslijmsetjes nog liggen te wachten op een opdracht tot profilering of tot vernietiging.

De indruk bestaat dat het OM nog onvoldoende strikt is wat betreft het geven van opdrachten aan de DNA-databank voor het verwijderen van DNA-profielen van sporen van afgedane zaken, verdachten die niet meer verdacht zijn en veroordeelden die zijn vrijgesproken in hoger beroep. Wat betreft de benodigde vernietiging van celmateriaal en profielen verkregen van *sporen* doet zich een bijkomend probleem voor. Dit heeft te maken met het feit dat alvorens dergelijk celmateriaal kan worden vernietigd, het OM de verplichting heeft (zie artikel 18, lid 10 van het Besluit DNA-onderzoek in strafzaken, 2001) de desbetreffende verdachte/veroordeelde op de hoogte te stellen van de voorgenomen vernietiging. Gezien de toegenomen aantallen DNA-profielen van verdachten en veroordeelden, slaagt het OM er niet in om hier steeds tijdig aan te voldoen. Het gevolg is dat deze DNA-profielen ook niet uit de databank worden verwijderd. Hierdoor treedt een ongewenste ´vervuiling´ van de databank op en kunnen er matches ontstaan die niet (meer) relevant zijn voor de opsporing.

Uit ons onderzoek blijkt dat bij de politie de vrees bestaat dat het OM HVC-sporen na vijf jaar uit de DNA-databank wil verwijderen om ´vervuiling´ tegen te gaan. Er wordt immers na vijf jaar toch

niets meer met een dergelijke match gedaan, zo is de redenering. Dit wordt door de politie geen verstandige ontwikkeling genoemd. Er kan zich immers een match in de toekomst voordoen met een nieuw ernstig feit waarbij vervolgens een koppeling kan worden gemaakt met de veroordeelde via een match met een oudere HVC-zaak. Bovendien is er dan geen zicht meer op mogelijke clusters doordat oudere zaken uit beeld verdwijnen.

Afsluitend kan worden opgemerkt dat geen van de respondenten oneigenlijk gebruik van de DNA-databank (´function creep´) voorzien.

Preventieve werking

Enkele respondenten uit de politiepraktijk geraadpleegd in dit onderzoek, hebben vier groepen genoemd die wat betreft de mogelijk preventieve werking van de Wet DNA-V onderscheiden kunnen worden. Zij hebben zich alleen uitgelaten over speciale preventie (betrekking hebbend op de recidivekans): [150]

1. *De veelplegers* die zich wel realiseren dat mogelijk de pakkans is verhoogd doordat hun DNA-profiel in de DNA-databank is opgeslagen, maar onverschillig staan tegenover dit mogelijk verhoogde risico om gearresteerd te worden: bij deze, vaak verslaafde criminelen is de drang naar middelen groter dan de afschrikking. Ze doen daarom weinig moeite om te voorkomen dat celmateriaal wordt achtergelaten op de plaats delict.
2. *De doorgewinterde criminelen* die het verhoogde risico om gepakt te worden pareren door tijdens een criminele actie zeer alert te zijn om geen celmateriaal achter te laten. Uit de interviews blijkt deze tendens; er worden minder peuken en eet/drinkresten op een plaats delict gevonden dan voorheen. Bij deze groep heeft een verhoogde pakkans effect, maar niet de gewenste kant op: ze worden nog voorzichtiger.
3. *De impulsieve criminelen, personen met weinig zelfcontrole*[151] denken nauwelijks vooruit waardoor de factor pakkans buiten hun ´planningshorizon´ ligt.
4. *De ´first offenders´* die het risico om gepakt te worden nu te groot vinden en stoppen met het plegen van delicten; zij staan nog relatief dicht bij de grens met de niet-criminele wereld en kunnen daardoor gemakkelijker terug naar het rechte pad.

De geïnterviewden zien alleen een *speciaal* preventieve werking van de DNA-databank bij de groep ´first offenders´. Hoe groot dit aantal is en of er nog andere groepen onderscheiden kunnen worden, daarover hebben de respondenten geen uitspraak gedaan. Een g*eneraal* preventieve werking wordt door de geïnterviewden betwijfeld, ook omdat de wet bij het grote publiek niet zeer bekend is.

[150] Zie paragraaf 1.2. (voetnoot) voor meer uitleg over speciale en generale preventie.

[151] De oorzaak van de impulsiviteit en gebrek aan zelfcontrole, bijvoorbeeld als gevolg van een psychiatrische aandoening of de invloed van drank of drugs, valt buiten het onderzoekskader.

6.5. Vergelijking andere databanken

In de startnotitie van het WODC werd geopperd de effectiviteit van de relatief nieuwe opsporingsmiddelen voor de preventie, opsporing, vervolging en berechting van misdrijven naast elkaar te stellen. Hierbij werden naast de toepassing van de Wet DNA-V, de onderzoeken *Tappen van telefoon en internet* en *Automated Number Plate Recognition (ANPR)* genoemd. Als aanvulling hierop hebben we twee andere databanken die in het strafproces worden gebruikt, beknopt in onze studie betrokken: HAVANK (vingerafdrukken) en het Landelijk Coördinatiebestand Sporen (LCS), in de veronderstelling dat deze databanken nog het beste te vergelijken zijn met de DNA-databank. Al snel werd duidelijk dat, zoals hierna wordt toegelicht, een vergelijking niet zonder meer mogelijk is.

Tappen van telefoon en internet

In het Tap-onderzoek van het WODC (Odinot, Jong, Van der Leij, De Poot & Van Straalen, 2012) bleek een studie naar de effectiviteit niet realiseerbaar. Het is namelijk niet mogelijk om de resultaten van een opsporingsonderzoek direct te relateren aan het feit dat er een tap heeft plaatsgevonden. De nadruk kwam te liggen op het *gebruik* van de telefoon- en internet-tap in Nederland en enkele andere West-Europese landen.
Een tap blijkt met name zogenaamde sturingsinformatie op te leveren waarmee verdachten (en slachtoffers) getraceerd kunnen worden. De informatie uit een tap kan de politie helpen het opsporingsonderzoek richting te geven en dient hooguit als ondersteunend bewijs. Ook is gebleken dat telefoongesprekken na een korte periode worden vernietigd voor zover de informatie niet direct relevant was voor de zaak en daarom niet in het dossier werd opgenomen; van een databank zoals de DNA-databank is dus geen sprake.

ANPR

ANPR wordt gebruikt om kentekens van voorbij rijdende auto´s met behulp van een camera ´te lezen´. Deze kentekens worden vervolgens vergeleken met referentiebestanden. Hierin zijn kentekens opgeslagen van personen die bijvoorbeeld een boete hebben openstaan. Uit het onderzoek van Flight en Van Egmond (2012) blijkt dat ANPR vrijwel alleen voor dergelijke overtredingen wordt toegepast. Voor opsporingsdoeleinden wordt ANPR minimaal ingezet. En als bewijsmateriaal in een strafzaak is ANPR op dit moment helemaal niet geschikt omdat de Wet politiegegevens[152] het niet toe laat om kentekengegevens van voorbij rijdende auto´s op te slaan in een databank. Een vergelijking met ANPR in bijvoorbeeld Engeland laat zien dat ook al wordt de desbetreffende wet aangepast (daar is momenteel sprake van), dan zal ANPR niet per definitie leiden tot een directe meerwaarde in een strafproces. De onderzoekers hebben geen aanwijzingen gevonden dat ANPR op dit moment een bijdrage levert aan de opsporing, vervolging en berechting van misdrijven.

[152] Zie http://wetten.overheid.nl/BWBR0022463/geldigheidsdatum_29-04-2012.

HAVANK

De vingerafdrukkendatabank van de Nederlandse politie wordt in twee situaties geraadpleegd. In de eerste plaats worden sporen met vingerafdrukken (of van handen of oren) gevonden op een met een delict gerelateerde locatie, vergeleken met de opgeslagen vingerafdrukken in de databank ter identificatie van een betrokkene. In de tweede plaats kan de databank dienen om vast te stellen of een persoon in de strafrechtsketen is wie hij zegt dat hij is. Voor dit laatste is een 'koppeling' (niet fysiek maar door middel van het wekelijks digitaal versturen van nieuwe gegevens) gemaakt met de strafrechtsketendatabank waarin alle bekende gegevens over een verdachte/veroordeelde is opgenomen.[153]
Een tweede ' koppeling' heeft HAVANK met het Landelijke Coördinatiebestand Sporen. Hier komen digitaal verschillende soorten sporen van een zaak bij elkaar (dat er vingerafdrukken zijn gevonden, dat er een DNA-profiel is vastgesteld en sporen van kogels, hulzen en wapens).
Het bepalen van de effectiviteit van HAVANK is lastig, zo geeft de geïnterviewde databankbeheerder aan. Immers het aantal matches zegt niets over het effect op de criminaliteitsbestrijding in het algemeen. Ook is niet goed aan te geven welke rol een vingerafdrukkenmatch heeft gespeeld bij de bewijslast. Bovendien wordt er geen terugkoppeling gegeven dan wel gegevens geregistreerd over het opvolging van een door HAVANK aangeleverde match. Hierdoor is een kosten-batenanalyse niet goed mogelijk.

LCS

Het Landelijk Coördinatiebestand Sporen is een databank beheerd door de KLPD (Korps Landelijke PolitieDiensten) waarin een koppeling wordt gemaakt tussen HAVANK, de Nederlandse DNA-databank voor strafzaken en de databank met sporen van kogels, hulzen en wapens. Deze laatste twee databanken bevinden zich bij het NFI. Het doel van het LCS is het aan elkaar koppelen van verschillende sporen waardoor nieuwe informatie ontstaat. Zo kan plotseling blijken dat een bekende verdachte van zaak 1 vermoedelijk ook bij zaak 2 betrokken is geweest. De sporencoördinatoren van de verschillende regio´s van politie hebben toegang tot het LCS en kunnen hieruit informatie halen over eigen zaken die dus regio-overstijgend kunnen zijn. Zij kunnen ook meteen zien of er nog matches zijn geconstateerd tussen een veroordeelde en een spoor van een ´eigen´ opsporingszaak. Indien het gaat om een HVC-zaak, worden ook de personalia genoemd waardoor direct gerechercheerd kan worden zonder te wachten op een melding van een officier van justitie (deze procedure wordt niet in alle politieregio´s op deze manier gevolgd). Medewerkers van het LCS kunnen ook zelfstandig analyses uitvoeren en deze informatie aanbieden aan de relevante politieregio´s. Volgens de geïnterviewde is de LCS een effectieve manier om nieuwe opsporingsinformatie te genereren; informatie die, zeker bij regio-overstijgende criminaliteit, op andere wijzen minder eenvoudig boven water te krijgen is.

[153] Een derde relatie met DNA bevindt zich nog in een experimenteel stadium: een DNA-profiel uit een vingerafdruk genereren.

Hoofdstuk 7: Conclusies en aanknopingspunten ter verbetering

In dit hoofdstuk worden uit de in de voorgaande hoofdstukken weergegeven onderzoeksresultaten conclusies getrokken en aanbevelingen gedaan. Als eerste wordt ingegaan op de effectiviteit en vervolgens op de efficiëntie van de toepassing van de Wet DNA-V. Zoals eerder in dit rapport aangegeven staan beide begrippen niet geheel los van elkaar. Zo zullen knelpunten wat betreft de efficiëntie van bepaalde werkwijzen van invloed kunnen zijn op de effectiviteit ervan (en op de effectiviteit van de toepassing van in casu de Wet DNA-V als geheel genomen). Aan het einde van deze verslaglegging gaan we hier in de '*Afsluiting*' nog kort op in.

7.1. Effectiviteit van de toepassing van de Wet DNA-V

Aantal matches

Van 67% van de personen veroordeeld *in 2011* voor een DNA-V-waardig misdrijf kwam het DNA-profiel uiteindelijk in de DNA-databank terecht (23.877).[154] Volgens opgaaf van de databankbeheerder gaat het vanaf februari 2005 tot februari 2012 om 115.824 profielen van veroordeelden. Hiervan heeft 7,3% van deze profielen (8.405) een match gegeven met het profiel van een spoor. Indien dit percentage wordt aangehouden op het aantal veroordeelden *in 2011* met een DNA-profiel in de databank, dan gaat het voor dat jaar om circa 1.743 matches.

Vervolg

Ook al is onze indruk dat vrijwel alle matches tegenwoordig door het parket van zaak A aan het parket van zaak B worden overgedragen (aangenomen dat dit een ander parket is dan dat van zaak A), wil het nog niet zeggen dat er altijd opvolging wordt gegeven aan een match. Het dossieronderzoek bevestigt dit beeld: de gegevens in alle betrokken casus zijn door het OM aan de politie beschikbaar gesteld en we weten van twee casus dat deze niet tot opsporingsactiviteiten hebben geleid ondanks het feit dat de desbetreffende match richting de veroordeelde (van zaak A) wees als verdachte van zaak B.
Een andere reden om van verdere opsporing af te zien heeft, zo blijkt uit de interviews, betrekking op HVC-zaken.[155] Indien deze ouder dan 5 jaar zijn, worden ze meestal niet voortgezet.

Ook komt uit het dossieronderzoek naar voren dat een match niet altijd essentieel is voor de individualisering van een verdachte: in 50% van de in dit onderzoek betrokken casus waarvan we

[154] Hierbij dient opgemerkt te worden dat dit percentage in de loop der tijd hoger kan worden omdat veroordeelden die in een later stadium via het OPS opgespoord worden, alsnog DNA moeten afstaan. Aangezien niet bekend is hoe groot deze groep is, is dit buiten beschouwing gelaten.

[155] HVC betekent ´high volume crime´: inbraken (woning en bedrijven), autocriminaliteit en overig (vernielingen en hennep-feiten).

informatie hadden over de betekenis van de geconstateerde match, was deze cruciaal ter opsporing van een verdachte. Een match was niet relevant omdat de politie de desbetreffende verdachte/ veroordeelde op een andere wijze in het vizier had gekregen, bijvoorbeeld door heterdaad, of het ging om DNA-sporen die reeds uit de databank verwijderd hadden moeten zijn omdat het een opgehelderde zaak betrof.[156] De geïnterviewden schatten dat een dérde van de matches niet relevant is. Gezien de uitkomst van de casus is deze inschatting aan de voorzichtige kant. Gaan we uit van 50% relevante matches, dan gaat het sinds de inwerkingtreding van de Wet DNA-V om ongeveer 4.200 matches en berekend voor 2011 om bijna 900 cruciale matches.[157]

Tenslotte moet worden bedacht dat door de officier van justitie en de politie wordt afgewogen of een opsporingsonderzoek (opnieuw of voor het eerst) wordt gestart op basis van personele en materiële capaciteit en prioritering. Dit heeft echter niet specifiek betrekking op de toepassing van de Wet DNA-V. Gebruik van een match in de opsporing is namelijk niet verschillend van andere opsporingstrajecten en raakt dus de algemene discussie aangaande het opsporings- en vervolgingsbeleid in het kader van de criminaliteitsbestrijding. (Dit valt buiten het bestek van onderhavig onderzoek).

Uitval van DNA-V-waardige veroordeelden

De effectiviteit van de inzet van de Wet DNA-V wordt mede bepaald door het uitvallen van DNA-V-waardige veroordeelden uit het ketenproces, vóórdat een vergelijking met andere profielen in de databank plaatsvindt. Te denken valt aan de volgende situaties:

a. Het DNA-profiel zit reeds in de databank (16%).
b. Overwegingen ten aanzien van de toepassing van uitzonderingsgronden door de officier van justitie (5%).
c. Het gegrond achten van een bezwaar door de raadkamer van de rechtbank (volgens de gegevens van het NFI minder dan 1% van het totaal aantal DNA-V-waardige veroordeelden die celmateriaal hebben afgestaan, en circa 35% van het totaal aantal *ingediende* bezwaarschriften).
d. Na vrijspraak in hoger beroep (percentage onbekend).

In twee situaties is er sprake van ongewenste uitval met betrekking tot de opslag van DNA-profielen van veroordeelden in de databank:

a. Fouten in de procedures en in de gegevensinvoer.
b. DNA-V-veroordeelden die niet komen opdagen op het DNA-spreekuur.

[156] Niet alle DNA-profielen van sporen komen per definitie in aanmerking voor verwijdering uit de databank na opheldering van een zaak. Het kan bijvoorbeeld voorkomen dat het profiel deel uitmaakt van een cluster van misdrijven, of dat het in kwestie gaat om een ernstig misdrijf, waardoor het profiel in het kader van de hervorming van de herzieningsregeling (zie Kamerstukken II, 2008/2009, 32044, nr. 3) onderdeel dient te blijven van de databank.

[157] Let wel, het is niet duidelijk of de door ons geanalyseerde casus representatief zijn voor alle matches. Het toepassen van dit percentage op de populatie-aantallen is derhalve indicatief.

Ad a.

Er is weinig zicht op de hoeveelheid procedurefouten bij de ketenpartners die bovendien leiden tot het niet opnemen van een DNA-profiel in de databank. Uit de bestudering van de beschikbare jurisprudentie bleek dat het nog wel eens mis ging wat betreft de tijdsperiode tussen een veroordeling en de afgifte van een bevel voor afname van celmateriaal. Hoewel de wet hiervoor geen termijn voorschrijft – er wordt gesproken over "spoedig" – wordt een tijdsbestek van meer dan twee jaar door enkele rechtbanken niet acceptabel geacht. De rechtszekerheid en de resocialisatie van de veroordeelde komen hierbij dan in gevaar. Uit OM-registratie van veroordeelden in 2011 blijkt dat de gemiddelde looptijd tussen veroordeling en bevel voor celmateriaalafname 255 dagen is, met een maximum van 509 dagen. Op basis hiervan kan geconcludeerd worden dat de huidige doorlooptijden ruim onder de twee jaar liggen.

Ook zijn er in diverse zaken fouten gemaakt wat betreft de inhoud van het bevel voor afname en het achterwege laten van het verzenden van een afschrift van het bevel naar ouders/advocaat in geval van een minderjarige.

Alvorens het celmateriaal wordt afgenomen, moet de veroordeelde in de gelegenheid zijn gesteld bezwaar te maken tegen afname door een andere functionaris dan een arts/verpleegkundige. Dit is, gezien de jurisprudentie, in het verleden niet altijd correct gebeurd zodat de gestelde waarborgen niet zijn nageleefd. Uit één bestudeerde casus bleek echter dat deze fout (juridisch) eenvoudig hersteld kan worden door na de opdracht van vernietiging van het celmateriaal van deze afname, een nieuw bevel voor afname uit te vaardigen.

Belangrijk te vermelden is dat de foutmarge wat betreft de invoering van gegevens in GPS-DNA vrij hoog is (rond de 20%). Dit percentage is gebaseerd op een vergelijking van overeenkomstige gegevens in de DNA-databank en in het OM-GPS-DNA-systeem. De redenen kunnen zijn: fouten in de conversie naar het nieuwe systeem, invoerfouten doordat gegevens moeten worden overgetypt vanuit een ander registratiesysteem, het ontbreken van gegevens (niet up-to-date houden van GPS-DNA), en een functioneel gebrek[158] van GPS-DNA (mutatie-opdrachten werden soms dubbel geteld).

Ad b.

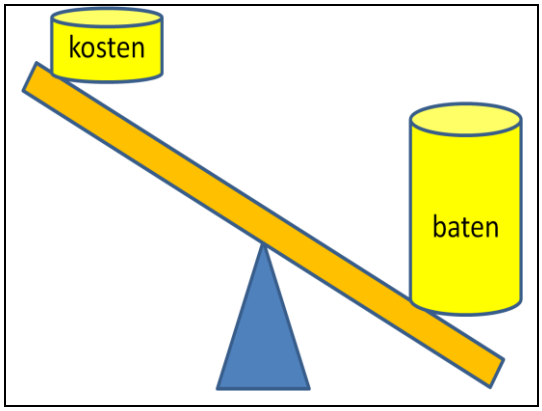
De groep 'niet-verschenen-veroordeelden' op het DNA-spreekuur is bijna 20% van het totaal aantal DNA-V-waardige veroordeelden. Dit percentage is lager dan de schatting van de respondenten die hebben aangegeven dat slechts de helft van de opgeroepen veroordeelden verschijnt. Mogelijk baseren zij hun schatting op de beginperiode van de implementatie van de Wet DNA-V en is het verschijningspercentage intussen aanzienlijk hoger geworden. Naar verwachting zal een aantal niet verschenen veroordeelden (via het OPS) alsnog in de kraag worden gevat. Het is ons niet bekend hoe groot dit aantal is.

[158] Dit technisch probleem (printknop was tevens verzendknop voor opdrachten aan het NFI) is in 2012 opgelost.

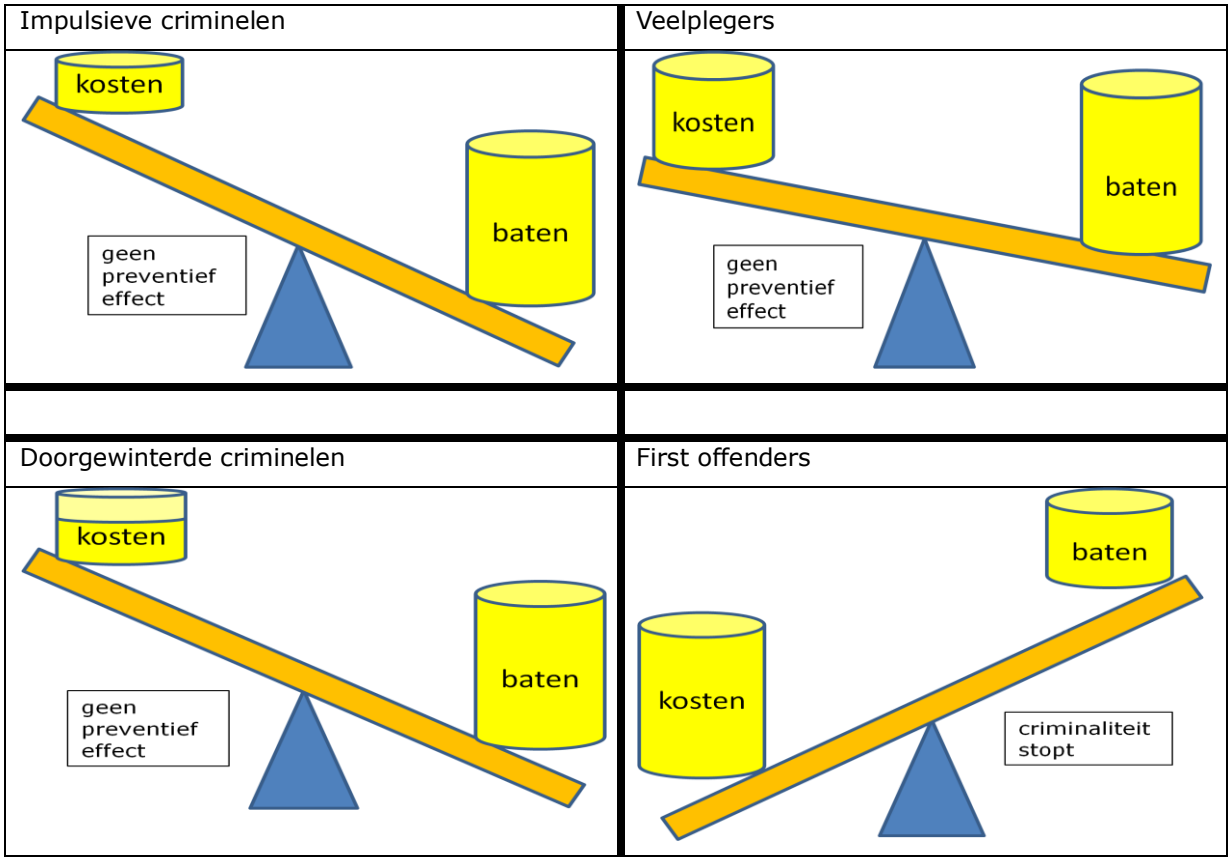
Preventieve werking

Professionals uit de strafrechtsketen verwachten dat maar een beperkte groep – namelijk de *´first offenders´* - zich iets aantrekt van het feit dat het DNA-profiel is opgenomen in de databank. Voor de andere door hen genoemde groepen – veelplegers, doorgewinterde criminelen en impulsieve criminelen met weinig zelfcontrole – wordt geen afschrikkende werking verwacht. Er wordt door de respondenten niet aan generale preventieve werking (voorkómen dat iemand crimineel wordt) gedacht, al was het alleen maar omdat de Wet DNA-V niet alom bekend is bij het grote publiek.

De vier door de *respondenten* genoemde groepen wat betreft speciale preventie (recidive voorkómen), kunnen in een schematisch overzicht, gebaseerd op de indeling van Elffers ten aanzien van het Rationele Keuzemodel (2005), gepositioneerd worden (zie voor verdere toelichting Paragraaf 2.3.).

Figuur 15a: Kosten-batenanalyse van alle genoemde groepen veroordeelden vóór effectuering van de Wet DNA-V.

Figuur 15b: Kosten-batenanalyse van de vier onderscheiden groepen veroordeelden ná effectuering van de Wet DNA-V.

Kosteneffectiviteit

Hoewel de kosten om via andere opsporingsmiddelen een verdachte in het vizier te krijgen niet bekend zijn en de uitgaven van met name het OM niet zijn meegenomen in de kostenberekening, is een bedrag van rond de 500 euro per geconstateerde match (met een veroordeelde die nu – zo blijkt uit de match – verdachte is in een andere zaak) vermoedelijk flink lager dan de gemiddelde kosten die gemoeid zouden zijn met de individualisering van dezelfde persoon met behulp van andere opsporingsmiddelen, zoals getuigenverklaringen, tappen van telefoongesprekken en buurtonderzoek.

Tenslotte de opmerking dat er onvoldoende aanknopingspunten waren voor een vergelijkend effectiviteitonderzoek met andere databanken die op het gebied van criminaliteitsbestrijding functioneren (telefoontappen, ANPR, HAVANK en LCS). Enerzijds is de opzet van de tap- en ANPR-databanken anders dan de DNA-databank – deze zijn vooral bedoeld voor kortdurende opslag - anderzijds is er geen informatie beschikbaar over de effectiviteit van de vier genoemde databanken.

7.2. Efficiëntie van de toepassing van de Wet DNA-V

Beoordeling ten aanzien van afname celmateriaal

Forensische officieren van justitie beoordelen of een veroordeelde in aanmerking komt voor de afname van celmateriaal in het kader van de Wet DNA-V. De in deze wet geformuleerde uitzonderingsgronden zijn hierbij het uitgangspunt. Toch blijken er verschillen tussen de parketten te bestaan. De ene regio doet een oppervlakkige toets, de andere voert een uitgebreid ´vooronderzoek´ uit en neemt factoren als ´geen strafblad´, ´relatief licht delict´ en ´minderjarigheid´ mee in de overweging. De hiervoor benodigde personele capaciteit wordt afgewogen tegen het voorkómen van ongewenste belasting van het verdere DNA-V-ketenproces en de databank door veroordeelden die zeer waarschijnlijk niet recidiveren. In hoeverre dit de efficiëntie van het proces onder aan de streep daadwerkelijk verhoogt, is niet bekend.

Uiteindelijk gaat het gemiddeld genomen om 5 à 10% van de zaken waarbij een officier van justitie besluit om geen celmateriaalafname te bevelen. Uit de jurisprudentie blijkt dat er in enkele gevallen een reden is voor (de raadkamer van) de rechtbank om af te zien van DNA-profielopname in de databank. Op basis van het eerste onderdeel van het voorschrift inzake uitzonderingsgrond 2 - "het is redelijkerwijs aannemelijk dat het bepalen en verwerken van het DNA-profiel gelet op de aard van het misdrijf niet van betekenis zal kunnen zijn voor de voorkoming, opsporing, vervolging en berechting van strafbare feiten van de veroordeelde" - zijn er enkele misdrijven naar voren gekomen waar biologische sporen niet of nauwelijks van belang voor de opsporing worden geacht: valsheid in geschrifte, verduistering, steunfraude en een verkeersdelict waarbij het slachtoffer ook schuld had aan het voorval. Het tweede deel van uitzonderingsgrond 2 - "het is redelijkerwijs aannemelijk dat het bepalen en verwerken van het DNA-profiel gelet op de bijzondere omstandigheden waaronder het misdrijf is gepleegd niet van betekenis zal kunnen zijn voor de voorkoming, opsporing, vervolging en berechting van strafbare feiten van de veroordeelde" - is blijkens de jurisprudentie lastiger te interpreteren, met name als het gaat om minderjarigen. Het feit op zichzelf dat een veroordeelde minderjarig is, is geen reden om een uitzondering te maken (er is geen strijd met het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind). Uit uitspraken van de Hoge Raad blijkt dat er volgens deze instantie geen onderscheid gemaakt hóéft te worden tussen meerder- en minderjarigen. Wel is opvallend dat indien er ook andere, bijzondere feitelijke en persoonlijke omstandigheden worden aangedragen, deze voor de officier van justitie (dan wel volgens de rechtbank oordelend over een bezwaar) soms wel een reden kunnen zijn om af te zien van opname van het DNA-profiel in de databank. Het gaat dan bijvoorbeeld om een combinatie van dat de veroordeelde geen strafblad heeft, het vergrijp relatief gering (en de strafmaat evenredig mild) is en mogelijk andere persoonlijke omstandigheden waardoor het risico op recidive zeer laag wordt geschat.[159]

Eén officier van justitie en één advocaat zijn van mening dat het toepassingsbereik van de Wet DNA-V zou moeten worden beperkt tot de groep recidiverende veroordeelden, dat wil zeggen

[159] Dit is echter niet van toepassing op meerderjarigen.

personen die voor de tweede keer een DNA-V-waardig misdrijf hebben gepleegd. Hierdoor wordt met name de groep ´first offenders´ (van minder ernstige delicten) expliciet onder een uitzonderingsgrond geschaard. Zij vinden de wet te streng in de leer. De andere respondenten zien geen reden de Wet DNA-V aan te passen. Indien er met name bij de groep ´first offenders´ een preventief effect van DNA-opslag in de databank is – zoals veel respondenten denken – dan is er juist iets voor te zeggen deze groep *niet* uit te zonderen van celmateriaalafname omdat anders de dreiging om opgespoord te worden na recidive aan de hand van een DNA-match, verdwijnt.

Afname celmateriaal

De uitvoering ten aanzien van de afname van celmateriaal vindt op dit moment gedecentraliseerd plaats. Dit betekent dat ieder arrondissementsparket zelf zorg draagt voor de overzichtslijsten, de DNA-spreekuren regelt en de administratieve afhandeling doet. Hoewel één respondent de voorkeur uitspreekt voor centralisering met voldoende afnamepunten door het land zodat de snelheid en uniformiteit van afhandelen wordt bevorderd, lijkt de huidige werkwijze niet als knelpunt te worden ervaren. Op bepaalde punten ontbreekt de uniformiteit soms zoals wel of geen vingerafdruk bij afname nodig ter identificatie, een veroordeelde wel of niet laten tekenen na DNA-afname en overzichtslijsten soms ook elektronisch verzenden naar het desbetreffende politiekorps. Ook blijkt dat sommige korpsen of parketten een herinneringsoproep sturen naar de veroordeelde. Het is niet duidelijk of met dit laatste daadwerkelijk het aantal veroordeelden dat verschijnt op een DNA-spreekuur, wordt verhoogd.

Sommige respondenten pleiten er voor de mogelijkheid om bezwaar te maken tegen afname door een andere (opgeleide) functionaris dan een arts/verpleegkundige, af te schaffen. Dit leidt tot onnodige discussies met en bezwaarschriften van veroordeelden. De handeling – wangslijm afnemen – vraagt geen medische kwalificaties en kan dus uitstekend door een gecertificeerde medewerker uitgevoerd worden. Bovendien is ervan uit juridisch oogpunt geen belemmering daar de inbreuk op de lichamelijke integriteit minimaal is.

Tenslotte kan opgemerkt worden dat de benodigde afnamefunctionarissen allen daartoe zijn opgeleid. Dit was ten tijde van de eerdere evaluatie van de Wet DNA-V door Kruisbergen (2008) nog niet het geval.

Bezwaarschriftprocedure

De mogelijkheid om bezwaar aan te tekenen tegen de opname van het DNA-profiel in de databank zorgt voor een vertraging in de afhandeling. Na binnenkomst van het celmateriaal op het NFI gaat een wachttijd van zes weken in totdat bekend is of een veroordeelde al dan niet een bezwaarschrift heeft ingediend. Deze tijd denkt een aantal rechtbanken nodig te hebben voor de administratieve afhandeling van de registratie van een bezwaar en terugkoppeling aan het parket. Hierdoor kan een opsporingstraject stagneren omdat pas (vele) weken later een match kan worden geconstateerd. Een officier van justitie stelt daarom voor het bezwaartraject te schrappen - ook omdat het aantal gehonoreerde bezwaren laag is (minder dan 1% van het aantal DNA-V-waardige veroordeelden dat celmateriaal heeft afgestaan) - en de afname van celmateriaal als bijkomende

straf in een rechterlijke uitspraak op te nemen. Er zijn echter ook parketten, zo blijkt uit de interviews, die afspraken hebben gemaakt met de rechtbank om wél sneller te berichten.

Beide geïnterviewde advocaten zijn juist van mening dat het aantal toegekende bezwaren te laag is. Dit laatste lijkt niet helemaal terecht omdat het percentage gehonoreerde bezwaren ten opzichte van het aantal *ingediende* bezwaarschriften op circa 35% ligt. Een rechter noemt de bezwaarschriftprocedure noodzakelijk voor het rechtsgevoel van de veroordeelde, maar ook als controlemogelijkheid ten aanzien van de toepassing van de uitzonderingsgronden door de officieren van justitie. Ook kan op deze manier verfijnende en/of verduidelijkende jurisprudentie worden gevormd.

Vernietiging celmateriaal / DNA-profiel

Doordat mutaties soms lang op zich laten wachten, zo blijkt uit de kwantitatieve gegevens van het OM, kunnen processen elkaar kruisen: als het DNA-profiel van een verdachte in de databank is opgenomen, maar de zaak niet tot een veroordeling leidt, moet het profiel in principe[160] vernietigd worden. Wordt deze persoon echter in een andere zaak (bij een ander parket) veroordeeld voor een DNA-V-waardig delict, dan wordt geen celmateriaal afgenomen omdat het profiel nog niet is vernietigd en deze persoon dus nog steeds in de databank bekend is. Wordt vervolgens de vernietiging naar aanleiding van de eerste zaak geëffectueerd, dan is zijn profiel onterecht niet meer in de databank aanwezig. Dit is uiteraard een ongewenste situatie.

Een andere onwenselijke situatie die wel eens optreedt is dat in geval van een vrijspraak in hoger beroep van zaak A, het DNA-profiel van de desbetreffende persoon onterecht in de databank bewaard blijft. Er kan zich in die situatie een match voordoen met een spoor in een B-zaak. Uit jurisprudentie blijkt dat dit door de rechter als vormverzuim (art. 359a WvSv) wordt gezien betreffende de afhandeling van de A-zaak, maar dit heeft *geen gevolgen* voor zaak B en dit leidt ook *niet* tot een sanctie in de vorm van bewijsuitsluiting of vrijspraak in de B-zaak. De reden hiervoor is dat de persoon in kwestie ook voor een andere DNA-V-waardige zaak – we noemen dit de C-zaak – is veroordeeld ten gevolge waarvan de officier van justitie een bevel voor afname zou hebben kúnnen geven indien het profiel in zaak A wel vernietigd was geweest. Dit had dan een identiek profiel opgeleverd wat zou matchen met de sporen uit zaak B.

Tenslotte blijkt uit de resultaten dat de opdracht tot vernietiging van profielen die vervaardigd zijn uit *sporen* na opheldering van een zaak, nog al eens onterecht achterwege blijft. Dit heeft te maken met het feit dat alvorens dergelijk celmateriaal kan worden vernietigd, het OM de verplichting heeft (zie artikel 18, lid 10 van het Besluit DNA-onderzoek in strafzaken, 2001) de desbetreffende verdachte/veroordeelde op de hoogte te stellen van de voorgenomen vernietiging. Gezien de toegenomen aantallen DNA-profielen van verdachten en veroordeelden, slaagt het OM er niet in om hier steeds tijdig aan te voldoen. Het gevolg is dat deze DNA-profielen ook niet uit de

[160] In sommige situaties – denk aan geclusterde misdrijven en ernstige zaken in het licht van de komende verruiming van de Wet herziening ten nadele (zie Kamerstukken II, 2008/2009, 32044, nr. 3) – dienen sporen langer bewaard te worden.

databank worden verwijderd. Het gevolg is dat er matches worden gevonden met zaken die al zijn opgelost. Dit geeft politie en justitie veel onnodig extra werk omdat uit verschillende registratie-systemen en dossiers moet worden gehaald dat de desbetreffende match (op dat moment) niet meer relevant is en dus geen opvolging behoeft.

Digitalisering / automatisering

Het nog niet operationeel zijn van een DNA-registratiesysteem werd in 2008 als knelpunt gezien. Sinds april 2010 is GPS-DNA in gebruik en wordt door de huidige gebruikers ervaren als een verbetering. GPS-DNA is bedoeld voor de digitalisering van de berichtenstroom tussen het OM en de ketenpartners ten aanzien van DNA-onderzoek in strafzaken. In GPS-DNA wordt daarom informatie opgeslagen die ten dienste staat van deze digitale communicatie. Op dit moment is de informatiestroom van en naar het NFI gedigitaliseerd en grotendeels geautomatiseerd. Dit is helaas nog niet het geval met de ketenpartners politie en ressortsparketten, wat de snelheid in communicatie niet ten goede zal komen. Een bijkomende tekortkoming is de afwezigheid van een koppeling met GPS/Compas, het standaardregistratiesysteem van het OM. Hierdoor moeten voortdurend gegevens worden overgenomen en ingevoerd in GPS-DNA, met mogelijke fouten als gevolg.

Ten behoeve van een signalering in het OPS op het moment dat een veroordeelde niet verschijnt op het DNA-spreekuur, moeten de benodigde gegevens uit de OM-registratiesystemen worden overgezet naar een document en digitaal verzonden naar het CJIB. Aldaar worden de gegevens wederom overgenomen voor verwerking in het OPS. Ook deze werkwijze is gevoelig voor fouten.

Verder missen de geïnterviewde officieren van justitie een markering in GPS/Compas dat de desbetreffende zaak een match heeft opgeleverd met het DNA-profiel van een bekende persoon (veroordeelde). Hierdoor is het monitoren van de een match niet zonder meer mogelijk.

Gebruik van matches

Uit de interviews en het dossieronderzoek komt naar voren dat de overdracht van matches van parket A naar parket B over het algemeen zonder problemen verloopt. Relevante matches worden aan het desbetreffende politiekorps doorgegeven en blijven niet op de ´plank´ liggen bij parket B. Wel is onze indruk dat dit laatst genoemde deel van de afhandeling van een match soms wat langer op zich laat wachten dan een politiekorps wenst. In het geval van een HVC-zaak zijn de personalia (via het LCS) van de veroordeelde te achterhalen. Hierdoor kunnen politiekorpsen bij dergelijke zaken snel een opsporingsonderzoek starten.

Uit de resultaten blijkt dat politiesepots ten aanzien van matches die men weinig kans van slagen geeft, voorkomen. Officieren van justitie hebben verklaard deze handelwijze te willen beëindigen.

Sturingsinformatie / analyses

Op dit moment is het niet eenvoudig te achterhalen wat er met een *match* is gebeurd: is een politieonderzoek gestart? Heeft het OM vervolging ingesteld? Is de persoon voor de rechter geweest? Er ontbreekt een digitale signalering in de registratiesystemen van het OM waardoor deze gegevens alleen te achterhalen zijn door arbeidsintensief dossieronderzoek. Relevante sturingsinformatie en een nauwkeurige kwantitatieve onderbouwing van de effectiviteit van de Wet DNA-V ontbreken hierdoor. Het OM is momenteel bezig met een onderzoek hoe gecentraliseerde gegevensverzameling kan worden vormgegeven.

Communicatie

De communicatie tussen de verschillende ketenpartners is sterk verbeterd door de opzet van DNA-bureaus bij de parketten voor de afhandeling van DNA-onderzoek onder leiding van een forensisch officier van justitie. Hierdoor zijn achterstanden ten aanzien van de afhandeling van geconstateerde matches weggewerkt. Zoals hierboven is gezegd, is echter de digitale communicatie nog niet op het gewenste niveau.

Ketenproces

De uitvoering van de Wet DNA-V is complexer dan wellicht op het eerste gezicht lijkt. Zelfs een beperkt aantal casus laat zien dat er veel verschillende situaties en complicaties kunnen optreden die routinematig handelen beperken. De 'Procesbeschrijving-DNA' [161] zoals deze er nu ligt, biedt informatie over het reguliere traject. Het ondervangen van alle mogelijke incidentele kwesties is ondoenlijk; deze zullen ad-hoc opgelost moeten worden. De verschillen tussen dit zogenaamde formele ketenproces en de uitspraken van respondenten ten aanzien van de praktijksituatie leveren het volgende beeld op:

A. Handelingen die niet door de geïnterviewden zijn genoemd en wel in de Procesbeschrijving-DNA staan:
   - controleren of de sporen van de zaak waarvoor de persoon is veroordeeld in GPS-DNA worden vermeld;
   - indien nodig opdracht geven tot aanpassing van de bewaartermijn en/of status indien het DNA-profiel van de desbetreffende veroordeelde reeds in de databank is opgenomen;
   - de mogelijkheid dat een veroordeelde in het buitenland woonachtig is;
   - de mogelijkheid dat een veroordeelde onder een ander parket valt;
   - het afhandelen van controlelijsten ten aanzien van de afnamestatus.

B. Handelingen die wel door de respondenten zijn beschreven maar niet expliciet in de procesbeschrijving zijn opgenomen:

[161] Een intern document van het Openbaar Ministerie, opgesteld in overleg met de ketenpartners. Deze procesbeschrijving bevat de hoofdlijnen aangaande de uitvoering van DNA-onderzoek in strafzaken. Wij hebben voor ons onderzoek gebruik gemaakt van de voorlopige procesbeschrijving DNA versie 1.0. die nauwelijks afwijkt van de in september 2012 opgestelde definitieve versie.

- als separate stap het beoordelen of desbetreffende veroordeelde celmateriaal dient af te staan nadat is vastgesteld dat het DNA-profiel van de persoon nog niet is opgeslagen in de databank (uitzonderingsgrond 2);
- de Procesbeschrijving-DNA is met name gericht op de handelingen van het OM. Behalve het registreren en monitoren van matchmeldingen, stopt de beschrijving op het moment dat het NFI de resultaten van de DNA-vergelijking aan parket A heeft doorgegeven. De vervolgwerkzaamheden bij de politie zijn niet in de Procesbeschrijving-DNA opgenomen;
- er wordt in de Procesbeschrijving-DNA weinig aandacht besteed aan het ketenproces indien de veroordeelde of officier van justitie in hoger beroep gaat tegen de uitspraak van de rechtbank. Hiervoor wordt verwezen naar de eigen werkinstructies van de Landelijk Ressortelijke Organisatie.
- er wordt in de Procesbeschrijving-DNA geen doorlooptijd vermeld van de verschillende handelingen. Tijdens de interviews hebben we hier wel expliciet naar gevraagd.

Indien het DNA-profiel van een veroordeelde (zaak A) wordt toegevoegd aan de databank en er wordt een match geconstateerd met een spoor dat reeds in de databank zit (zaak B), dan wordt dit door het NFI aan de officier van justitie van zaak A gerapporteerd. Hij/zij meldt deze match vervolgens aan de officier van de B-zaak. Ontstaat er een match met het profiel van een veroordeelde dat reeds in de databank zit, op het moment dat het DNA-profiel van een spoor wordt toegevoegd, dan wordt de match gerapporteerd aan de officier van de B-zaak. Behalve dat twee verschillende handelwijzen tot verwarring kan leiden, is het traject via de officier van zaak A omslachtig. In feite wordt een extra schakel toegevoegd wat onnodig vertraagt en de werkzaamheden van de officier van zaak B onnodig afhankelijk maakt van het meldingstempo van de officier van zaak A.

Ressortsparketten

Tenslotte de opmerking dat ressortsparketten nu steeds meer betrokken worden bij de verdere verfijning van het digitaliserings- en automatiseringstraject betreffende het forensisch DNA-onderzoek. Dit wordt als bijzonder zinvol ervaren. De intentie is om in 2013 het registratiesysteem van de ressortsparketten te koppelen met het GPS-DNA. Hierdoor wordt gerealiseerd dat de opdrachten aan het NFI (celmateriaalafname, termijnverlenging en vernietiging van profielen) aangaande de uitvoering van onder meer de Wet DNA-V en die het gevolg zijn van de executie van een hoger beroepzaak, via de arrondissementsparketten uitgaan (zij hebben immers het overzicht op lopende strafzaken en kunnen het verloop beter monitoren).

7.3. Beantwoording vraagstelling

Dit hoofdstuk wordt afgesloten met de beantwoording van de tweeledige vraagstelling. Het eerste deel betreft de vraag: i*n welke mate draagt de toepassing van de Wet DNA-V bij aan de opsporing, vervolging en berechting van strafbare feiten (effectiviteit)?*

Uiteindelijk is van 67% van de DNA-V-waardige veroordeelden (115.824 personen tussen 2005 en 2012) een DNA-profiel in de databank opgeslagen. Hiervan heeft 7,3% een match opgeleverd met sporen uit een strafzaak. Uitgaande van de inschatting (gebaseerd op de casusstudie) dat de helft van deze matches relevant is, dat wil zeggen kan bijdragen aan de oplossing van de zaak, niet behoort tot een reeds opgehelderde zaak en de verdachte nog niet op een andere wijze bekend bij de politie was, zouden sinds de inwerkingtreding van de Wet DNA-V (2005) 4200 veroordeelden opnieuw verdachten kunnen zijn geworden. In 2011 zou het dan gaan om bijna 900 personen.[162] Geconcludeerd kan worden dat van 33% DNA-V-waardige veroordeelden geen DNA-profiel is bepaald en verwerkt omdat het profiel reeds in de databank zat, de tweede wettelijke uitzonderingsgrond op hen van toepassing was, een door hen ingediend bezwaarschrift was toegekend of omdat zij in hoger beroep zijn vrijgesproken. Bij een deel van deze veroordeelden is ongewenst geen DNA-profiel bepaald en verwerkt als gevolg van het aantal DNA-V-waardige veroordeelden dat niet op het DNA-spreekuur is verschenen. Dit betreft 20% van de veroordeelden die geacht worden celmateriaal af te staan. Informatie over de mate waarin procedurefouten zijn opgetreden, beperkt zich in het onderhavige onderzoek tot de bestudeerde jurisprudentie waarin enkele bijzonderheden worden behandeld zoals fouten met betrekking tot het bevel voor afname van celmateriaal. Een foutmarge in de registratie van DNA-onderzoekgegevens in GPS-DNA door het OM lijkt rond de 20% te liggen.

Aangezien het niet mogelijk bleek een kwantitatieve vergelijking te maken tussen de kosten van het achterhalen van een verdachte door middel van andere (conventionele) opsporings-middelen en via een match in de DNA-databank, kunnen we slechts melden dat louter de kostprijs betrekking hebbend op het gebruik van de databank naar schatting 500 euro per match is.

Een generaal preventieve werking van de DNA-databank ter voorkoming van misdrijven wordt door de respondenten in dit onderzoek niet aannemelijk geacht. Zij denken wel dat het bestaan van de databank bij een groep ´first offenders´ enig effect heeft op de mate van recidive. Een helder zicht hierop ontbreekt echter.

Geconcludeerd kan worden dat de toepassing van de Wet DNA-V bijdraagt aan de opsporing van verdachten van misdrijven. De mate van effectiviteit aangaande vervolging en uiteindelijk de berechting, is op basis van dit onderzoek niet duidelijk geworden. Ook over de mogelijk preventieve werking van de wet kunnen, zoals verwacht, geen evidente uitspraken worden gedaan.

Het tweede deel van de vraagstelling is: h*oe verloopt op dit moment de uitvoering van de Wet DNA-V binnen de Nederlandse strafrechtsketen (efficiëntie)?*

[162] Zoals eerder gezegd is het niet bekend of de in dit onderzoek geanalyseerde casus representatief zijn voor alle matches. Het toepassen van dit percentage op de populatie-aantallen is derhalve indicatief.

Naast een beschrijving van het juridisch perspectief in Paragraaf 2.1, zijn in Tabel 4 (Paragraaf 6.1.) het formele ketenproces en in Tabel 5 (Paragraaf 6.2.) de praktische uitwerking van het proces beschreven. Er is een beperkt aantal verschillen tussen theorie en praktijk geconstateerd. Zo bevat de Procesbeschrijving-DNA van het OM geen tijdsduur van de handelingen, wordt er niet expliciet gesproken over de beoordeling ten aanzien van de wettelijke uitzonderingsgrond 2 en is de beschrijving met name gericht op de handelingen van het OM. In de praktijkbeschrijving is een aantal specifieke situaties niet opgenomen zoals een andere woonregio van de veroordeelde dan het desbetreffende parket en enkele controleslagen.

De belangrijkste knelpunten van dit moment zijn de (nog) beperkte digitalisering van met name de communicatie tussen het OM en andere ketenpartners dan het NFI, invoerfouten in en een voorheen bestaand functioneel gebrek van GPS-DNA, benodigde maar niet uitgevoerde vernietiging van DNA-profielen, verschillen in beoordeling door officieren van justitie wat betreft de uitzonderingsgronden, de bezwaarprocedure als vertragende factor, het ontbreken van informatie over de opvolging van matches en in beperkte mate ontbrekende uniformiteit bij de afname van celmateriaal. Aan wie (officier van justitie van zaak A of van zaak B) wordt gerapporteerd door het NFI indien zich een match voordoet, afhankelijk van het moment waarop het DNA-profiel van het matchende spoor is toegevoegd aan de databank, is geen knelpunt meer maar wordt wel als 'krom' aangeduid.

Geconcludeerd kan worden dat meerdere knelpunten uit het verleden zijn opgelost. Maar er is nog werk aan de winkel met name op het gebied van digitalisering, de bezwaarprocedure en de vernietigingsopdrachten, die de efficiëntie van het ketenproces kunnen verbeteren, en met name de doorlooptijden kunnen bekorten.

Afsluitend nog enkele opmerkingen over de eerder geformuleerde secundaire aandachtspunten:

- De preventieve werking van de Wet DNA-V is beperkt aan de orde geweest en is hierboven besproken.
- Het in Hoofdstuk 2 genoemde Besluit 2008/615/JBZ van de Raad van de Europese Unie van 23 juni 2008, aangaande de Europese samenwerking ten aanzien van DNA-matches, is door de respondenten vrijwel niet aangeroerd.
- Een vergelijking tussen de DNA-databank en andere databanken die betrekking hebben op criminaliteitsbestrijding, bleek niet mogelijk door verschillen in doelen en toepassing, en het ontbreken van kengetallen.
- Er zijn enkele regionale verschillen geconstateerd, maar doordat niet alle regio´s bij het onderzoek zijn betrokken, kon dit slechts marginaal worden getoetst.
- Het risico van ´function creep´ (wanneer een digitaal systeem op een later moment, al dan niet gekoppeld aan een ander digitaal systeem, ook voor alternatieve doeleinden wordt ingezet) is volgens de respondenten voor zover zij dit konden inschatten, door toereikende wetgeving in Nederland niet aanwezig. Deze constatering lijkt te zijn ingehaald door de actualiteit. Zo meldt Volkskrant.nl op 19 oktober 2012 het volgende: "*Justitie moet in de toekomst DNA kunnen gebruiken dat in ziekenhuizen wordt bewaard voor wetenschappelijk onderzoek. Dat staat in een conceptwetsvoorstel van minister Edith Schippers van Volksgezondheid*". *De toegang tot het DNA-materiaal verschaft justitie een extra mogelijkheid om misdrijven op te lossen. Volgens het wetsvoorstel mag het DNA alleen worden gebruikt na ernstige misdrijven zoals moord en verkrachting.*"

7.4. Aanknopingspunten voor verbeteringen

De studie biedt enkele aanknopingspunten voor aanpassingen die de effectiviteit en de efficiëntie van de toepassing van de Wet DNA-V ten goede kunnen komen.

Ketenproces

Het digitaliserings- en automatiseringstraject ten aanzien van de uitvoering van de Wet DNA-V dient verder vormgegeven te worden. Enerzijds betreft dit het (automatisch) elektronisch berichtenverkeer met andere ketenpartners dan alleen het NFI om het communicatieproces verder te verbeteren. Anderzijds zijn koppelingen tussen verschillende registratiesystemen nodig: GPS-DNA als module van GPS/Compas, en aansluiting op de databank ten behoeve van niet-betekende bevelen om zo een indirecte koppeling met OPS te realiseren. Een koppeling tussen het registratiesysteem van de ressortsparketten en GPS-DNA wordt in 2013 voorzien. Dergelijke digitale verbindingen verkorten doorlooptijden, verminderen fouten bij gegevensinvoer en maken het monitoren van de processen eenvoudiger.

Zicht op het uiteindelijke resultaat van een match en hiermee op de effectiviteit van de Wet DNA-V, vraagt om een registratie in GPS/Compas dat de desbetreffende strafzaak voortkomt uit een DNA-match. De uitwisseling van informatie over lopende strafzaken tussen de politie en het OM is hierbij onmisbaar. Het monitoren van het gehele DNA-V-traject van bevel tot celmateriaalafname voor zaak A tot aan de vervolging van zaak B, impliceert een meer procesmatige benadering. Een gedetailleerde procesbeschrijving van het *hele traject* en betrokkenheid van alle ketenpartners bij de verdere vormgeving en implementatie is daarom belangrijk.

Een wijziging in de procedure wat betreft de melding van matches is aan te raden: beide parketten (´van de plaats van de veroordeling´ (A) en ´van de matchende zaak´ (B)) zouden op de hoogte moeten worden gesteld door het NFI indien er sprake is van een match op het moment dat het profiel van een veroordeelde wordt toegevoegd aan de databank (Traject 1). Dit gebeurt namelijk ook wanneer er sprake is van Traject 2: een match ontstaat wanneer het profiel van een spoor wordt toegevoegd terwijl het profiel van de veroordeelde reeds in de databank was opgenomen. Door de procedure van Traject 1 en Traject 2 op eenzelfde wijze te organiseren, verdwijnt bovendien een schakel in het ketenproces – melding van een match van parket A aan parket B – wat de doorlooptijd bevordert, fouten vermindert en de werkzaamheden van parket B minder afhankelijk maakt van het meldingstempo over een match door parket A.

De toepassing van de bezwaarschriftprocedure kan verbeterd worden door afspraken met alle rechtbanken te maken om meldingen ten aanzien van een ingediend bezwaar sneller aan het OM te doen toekomen. Hierdoor kan sneller worden overgegaan tot vervolging indien er sprake is van een relevante match. Gezien het feit dat enkele parketten dergelijke afspraken reeds hebben, lijkt dit een haalbare werkwijze. Bovendien komt dit tegemoet aan afspraken over appointerings- en afhandelingstermijnen van strafzaken die zijn vastgelegd in het landelijk strafprocesreglement.

Hoewel gesuggereerd door een respondent, is het schrappen van de gehele procedure *niet* raadzaam daar dan een mogelijkheid zou verdwijnen om te controleren of het op bevel van een officier van justitie afgenomen celmateriaal, al dan niet moet wordt vernietigd, en ook het rechtsgevoel van de veroordeelde zou kunnen worden aangetast.

Het laten vervallen van de mogelijkheid om bezwaar te maken tegen de afname van celmateriaal door een ander dan een arts/verpleegkundige is wel een optie, mits uiteraard de afnamefunctionarissen gecertificeerd zijn. Het voorkomt discussie over de afname met de veroordeelde en vertraging van het afnameproces.

Vernietiging DNA-profielen

De benodigde vernietiging van DNA-profielen, zowel van veroordeelden bij vrijspraak in hoger beroep en van ex-verdachten, zou strikter en sneller moeten worden doorgevoerd. Hoger beroepszaken ten aanzien van onrechtmatig geachte matches kunnen hierdoor worden afgewend. Een niet-relevante match doet zich onder meer voor wanneer het DNA-profiel van een veroordeelde overeenkomt met het profiel verkregen van een spoor bij een reeds opgehelderd misdrijf. Dit levert de officier van justitie in beginsel veel werk om vast te stellen dat er sprake is van een niet-relevante match. De vernietigingsopdracht van dergelijke profielen van *sporen* is door de officier van justitie mogelijk niet tijdig gegeven (of is door het NFI niet uitgevoerd) omdat eerst dient te worden voldaan aan de wettelijke regel dat de veroordeelde moet zijn verwittigd van deze voorgenomen vernietiging. Door dit gebod te schrappen in het Besluit DNA-onderzoek in strafzaken, kan het openbaar ministerie deze taak vlotter uitvoeren en kan het NFI na opdracht direct overgaan tot vernietiging. Tegelijkertijd moet voorzichtig worden omgesprongen met het verwijderen van DNA-profielen van sporen. Immers in het kader van de ruimere wetgeving ten aanzien van herzieningen kan DNA-onderzoek van oudere sporen nodig zijn. Ook kunnen HVC-zaken benut worden om een verdachte van toekomstige ernstiger (of andersoortige) delicten in het vizier te krijgen. Geadviseerd wordt om hierover met alle betrokken ketenpartners van gedachte te wisselen zodat tot een weloverwogen besluit wordt gekomen onder welke voorwaarden tot vernietiging van een DNA-profiel moet worden overgegaan. Een andere (tijdelijke) mogelijkheid is een registratie in de DNA-databank dat een bepaald profiel van een spoor (tot nader bericht) niet behoeft te worden meegenomen in de vergelijking met DNA-profielen van verdachten/ veroordeelden. Op deze wijze worden óók niet-relevante matches voorkomen. Het blijft dan uiteraard wel zaak dat officieren van justitie de opdrachten hiertoe aan het NFI strikt en tijdig geven.

Toepassingsbereik

Het toepassingsbereik van de Wet DNA-V zou door de wetgever tegen het licht gehouden kunnen worden. De indruk bestaat namelijk dat de juridische praktijk niet helemaal synchroon loopt met uitzonderingsgrond 2 van de wet (bijzondere persoonlijke omstandigheden). Volgens de jurisprudentie honoreert een aantal rechtbanken bezwaarschriften tegen verplichte DNA-afname van minderjarigen indien zij geen strafblad hebben en een relatief gering delict (lichte straf) hebben gepleegd. De kans op recidive wordt dan zeer laag geschat. Het is echter niet aan te raden

de uitzonderingsregels toe te passen op *alle* ´first offenders´, juist vanwege de vermoedelijke (speciale) preventieve werking van de opname van het DNA-profiel in de databank ten aanzien van recidive. Bovenstaande vraagt om een scherpere afbakening onder welke voorwaarden uitzonderingsgrond 2 toegepast moet worden. Dit bevordert tevens een meer uniforme afweging ten aanzien van het al dan niet uitvaardigen van een bevel voor celmateriaalafname door de verschillende officieren van justitie.

Afsluiting

Met veel plezier en inzet hebben we dit onderzoek opgezet, uitgevoerd en erover gerapporteerd. We zijn de respondenten dankbaar voor alle informatie die zij met ons hebben gedeeld. De beheerder van de DNA-databank, het NFI, maar ook degenen die de inzage van de strafdossiers hebben geregeld, die de kwantitatieve gegevens ter beschikking hebben gesteld, en de forensische opsporing van de politie danken we hartelijk voor hun inspanningen.

Het aantal interviews met betrokkenen was gelimiteerd waardoor wellicht niet alle mogelijke knelpunten boven water zijn gekomen. Door echter zoveel mogelijk verschillende professionals uit de strafrechtsketen aan het woord te laten, is wel een breed perspectief verkregen. Ook regionale verschillen zijn in beperkte mate zichtbaar geworden. We hebben de indruk dat deze verschillen niet zijn toe te schrijven aan de verdeling tussen ruraal en stedelijk georiënteerde parketten, maar dat deze eerder zijn toe te rekenen aan de visie van de desbetreffende forensische officieren van justitie.
De kwantitatieve gegevens die ons ter beschikking zijn gesteld door het OM (uit het GPS-DNA-registratiesysteem) zijn op dit moment niet geschikt voor accurate berekeningen ter onderbouwing van de beoordeling van de effectiviteit. We zijn echter van mening dat deze wel in de richting wijzen van een doeltreffende toepassing van de Wet DNA-V. Dit wordt bevestigd door de cijfers van het NFI. De dossieranalyse (15 casus) onderschrijft deze indruk, maar laat ook zien dat verbeteringen mogelijk zijn door bijvoorbeeld de procedure voor vernietiging van celmateriaal strakker te volgen, waarbij een wijziging in het Besluit DNA-onderzoek in strafzaken hieromtrent is aan te raden: een toename van de efficiëntie zal naar verwachting de effectiviteit verder vooruit helpen. Dat zal zijn weerslag hebben op de doorlooptijd (door digitalisering van communicatie en gegevensopslag), op de kwaliteit (door nauwgezette sturingsinformatie, en meer uniformiteit van de procedures) en op de kwantiteit (minder ongewenste uitval). Maar ook minder arbeidsintensief ´voorwerk´ (beoordeling ten aanzien van uitzonderingsgronden en van de relevantie van een match) kan mogelijk de effectiviteit vergroten. Het Openbaar Ministerie beraadt zich momenteel op mogelijke verbeteringen in doorlooptijd, uniforme besluitvorming, sturingsmogelijkheden, procedures en gegevensinvoer. De resultaten uit onderhavig onderzoek kunnen hier verder een bijdrage aan leveren.

Tenslotte merken we op dat op aanverwante vlakken nog interessante onderzoeksmogelijkheden liggen zoals de sociale, ethische en culturele noties van de Wet DNA-V, en een internationale vergelijking van de toepassing en effectiviteit van de DNA-databank en de hier achterliggende wet- en regelgeving.

Summary

During the conclusion of this study a familial search in the Dutch DNA database for criminal cases proved to be successful for the first time since the introduction of new legislation in April 2012. In a so-called ´cold case´ two men were arrested on suspicion of the murder of Henk Opentij and Mary Run, an Amsterdam couple who were found murdered in November 1997.[163] The familial DNA database search pinpointed the DNA profile of a relative of one of the men, whose DNA profile strongly resembled that of an incriminating crime scene profile, suggesting a possible family relationship with the donor of that profile. Both men subsequently confessed to the murder.[164]

Serious, unsolved crimes can haunt us. Certainly for violent crimes such as homicide not only those closely involved but society as a whole will feel a deep sense of dissatisfaction when ´cold cases´ remain unresolved. New developments in the field of forensic DNA technology can make a significant contribution in tracking down suspects, even for crimes that were committed years ago. The national forensic DNA database plays a central and frequently crucial role in this. A match can be found between the DNA profile obtained from biological cell material found at a crime scene or on a victim and the DNA profile of a person that is stored in the database.
New legislation introduced in 2005, the DNA Testing of Convicted Offenders Act (DNA-V Act), is based on the above idea and aims at preventing, investigating, prosecuting and judging criminal offences where cell material was left behind by the offender. The DNA-V Act empowers the police to take a DNA sample from anyone convicted of an offence for which pre-trial detention is allowed and a (conditional) custodial sentence, detention or community service has been imposed,[165] and to load a DNA profile derived from this onto the Dutch database for criminal cases.[166] A match may arise when these profiles are compared with profiles obtained from crime scene samples that were secured from unsolved crimes.[167] The legislator assumes that this option has a preventive effect not only on potential repeat offenders but also on those considering committing offenses for the first time. In this study the emphasis is on crime detection and less on the preventative aspects of the Act because there was little data available for the latter. Is the application of the DNA-V Act effective as a tool to identify possible suspects of unsolved crimes by pinpointing possible donors of the incriminating cell material? How efficient is the application of this Act throughout the criminal justice system? The results should support the Ministry of Security and Justice in making decisions about the use of DNA testing as a means of detecting suspects and in improving the performance of the criminal justice system.

---

[163] For information: http://www.mickvanwely.nl/opentij-eerste-arrestatie-moord-door-verwantschapsmethode/.

[164] A familial DNA search is undertaken to identify persons in a database or in a mass screening whose profiles closely resemble DNA obtained from a crime scene sample. As profiles of relatives may be very similar, a close resemblance may be taken to suggest that the unknown donor of the crime scene sample is a relative of the person whose DNA profile bears a strong similarity to that of the crime scene sample.

[165] The order to take a DNA sample will be given directly after a conviction in the first instance. The conviction can be appealed. If acquitted on appeal then both the cell material and the DNA profile have to be destroyed.

[166] The retention time is between 20 and 80 years for living convicted persons, dependent on the length of the sentence that the crime carries.

[167] Of course a match can also serve to exclude a suspect.

The effectiveness of the application of the DNA-V Act for solving crimes can be measured at a general level, as for example by the outcome of the investigations in well known cases such as the "Putten murder case" and the "Andrea Luten case".[168] In both cases, a match between the DNA profile derived from cell material found at the scene of crime and the profile of a person convicted of another crime held in de Dutch DNA database for criminal cases led to the detection of the actual donor of the found cell material. In this study we go further than a few high-profile cases, and we investigate whether various secondary goals have been achieved. These goals have to do with several elements in the process from requiring to submit cell material from an offender, up to and including the identification of this person as a suspect in another case (the so-called "chain process"): entering as many DNA profiles as possible of convicted offenders into the DNA database, using these for comparison with DNA profiles produced from crime scene samples and finally detecting as many matches as possible leading to the identification of suspects in hitherto unsolved cases. The indicators for achieving these secondary goals are the percentage of 'DNA V-worthy' convicted persons whose DNA profile eventually ends up in the DNA database, the percentage of convicted offenders with a DNA profile in the database that has led to a match with a crime scene sample and the percentage of completed matches that have led to the identification of a suspect. The nature and number of those 'excluded', i.e. 'DNA V-worthy' convicted offenders who, by design or otherwise, disappear at various times from the chain process, is also examined.

The efficiency of the chain process in applying the DNA-V Act has been studied by comparing the formal chain process that is based on the Process Description-DNA[169] drawn-up by the Dutch Public Prosecution Service (who in turn have based this on the existing legislation), to the daily practice. Furthermore, an inventory has been made of the extent to which bottlenecks, described in a previous efficiency study concerning the process evaluation of the DNA-V Act, have been addressed.[170]

The DNA profile of 67% of the people convicted in 2011 for DNA V-worthy offences have been added to the database (23,877). From the moment that the DNA-V Act came into force (February 2005) to February 2012, a total of 115,824 profiles of convicted offenders have been added to the database. Not every person who is convicted of a "DNA V-worthy" crime will be required to submit cell material: the profile may already be on the database from a previous conviction or the offender may have had his profile entered as a suspect. In some cases, personal and/or practical circumstances ensure that the offender in question falls under a legal exemption rule. Reasons for not loading a profile onto the database are that an objection of the offender to the inclusion of a

[168] For information: http://www.om.nl/actueel-0/strafzaken/puttense_ moordzaak/ en http://www.om.nl/actueel-0/strafzaken/andrea_luten/.

[169] An internal document from the Public Prosecution Service, created in agreement with the chain partners. These process instructions contain the main items for executing the DNA research in criminal cases, they give the normal approach ("as it should be") so that differences in the method of work between the public prosecutor's offices are minimized. Small differences in execution can be tolerated if they remain within the margins of the law, according to the announcement in these process instructions. We have used the draft Process description DNA version 1.0, which is practically identical to the final version of September 2012.

[170] Kruisbergen, E.W. (2008). *Van vonnis tot DNA-profiel. Processevaluatie van de Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden*. Den Haag: WODC.

profile in the database may be honoured by the courts, that a person is acquitted on appeal, that a non-inmate offender does not present himself at the DNA clinic for DNA sampling, or that errors are made in the procedures or with data entry.

Of all the recorded DNA profiles of convicted offenders entered in the database since the introduction of the DNA-V Act (2005), 7.3% have led to a match with the profile of a crime scene sample. Not all of those matches are relevant: it may be that the case in question has been solved (the profile of the crime scene sample should possibly have been removed), or that on closer inspection the crime scene sample turns out not to be related to the crime. It may also be the case that the person in question came under police scrutiny in a different way, for example by being caught in the act. In 50% of cases examined the match was decisive in detecting the suspect. This would amount to almost 900 key matches, if applied to the data from 2011.[171]

In the course of the chain process a case may or may not be followed up for further investigation which may ultimately lead to a conviction. Little is known about the outcome of these next steps because the judicial authorities and the police never specifically record that the solution to a case arose from a match with an offender whose DNA profile was recorded in the database.

To what extent the costs of detecting a suspect through a match are different to those using other (conventional) means of crime detection, is a question which cannot be answered as there are too many case-specific factors that play a role. But it has been calculated - within certain parameters – that the cost of proceedings related to consulting the DNA database for a match amount to approximately 500 Euro.

Specially trained forensic prosecutors assess whether an offender qualifies for having cell material taken under the DNA-V Act. A reason not to do so is that the DNA profile of the person is already available in the database. This check is performed by all prosecutors. In the DNA-V Act a second exception has been made consisting of two categories. The first concerns a situation where DNA testing is expected to contribute little or no significant help to the investigation, prosecution and judging of the offence, for example in the case of perjury. A second situation occurs when there is no justification for taking and storing the cell material, as in the case of an offender for whom it is very unlikely to have committed a previous offence and/or to commit one in the future, for example as a result of a serious injury.
Prosecutors vary in the application of these exceptions. This ranges from "all DNA-V offenders must give cell material and afterwards an objection may be filed if there is disagreement with this" to an extensive prior "assessment" taking in such factors as whether the person concerned is a minor, the existence and nature of a criminal record, the seriousness of the offence and other factual and personal circumstances.

[171] A word of warning, it is not clear whether the cases analyzed by us are representative for all matches. The application of this percentage on the total amount is only indicative.

Both the above and the available case law suggest that legal practice is not completely in sync with the law regarding the definition of 'exceptional personal circumstances'. The case law points in the direction of excluding minors from DNA sampling when in combination with the absence of a criminal record and a relatively minor offence (relatively light sentence), and if the chance of reoffending is estimated to be very low. It is however not advisable to apply special rules to *all* first offenders, precisely because of the potential deterrent effect of including the DNA profile in the database. It can be concluded that the scope of the DNA-V Act may need some refinement.

The offender has two weeks to submit an objection from the moment that cell material has been removed. It is legally not possible to object to the sample being taken. In practice, however, a prosecutor waits at least 42 days before giving the go-ahead to make a profile of the DNA and adding it to the database. That period is available for the court to report to the Public Prosecution Service that an objection to the inclusion of the DNA profile in the database has been submitted. If that is the case, and the objection is accepted, the cell material has to be destroyed. An estimated 35% of objections *submitted* are upheld by the courts (in absolute figures, there were 218 in the year 2011). If it turns out that no objection has been filed within the set time limit, an order may be given for profiling and inclusion in the database. This prevents a profile being unlawfully added to the database leading to an (illegally found) match.
The application of the appeal procedure can be improved by making formal and informal agreements between the district public prosecutor's office and the courts to forward reports on filed objections faster to the Public Prosecution Service. This will facilitate a faster prosecution if there is a relevant match. This seems a feasible option considering that some public prosecutor's offices already have such agreements with the court. Moreover, this ensures that agreements on set dates and completion times of criminal cases are met as laid down in the national criminal code.

The implementation of the DNA-V Act appears to be more complex than it might seem at first sight. The existing formal Process Description-DNA is particularly focused on the duties of the Public Prosecution Service. Desired processing times are not specified, yet respondents in our research – in response to questions put to them - do comment on the entire chain process and turnaround times of the different actions required in the context of the application of the DNA-V Act.

One obstacle to the efficiency of the chain process is illustrated by the following situation. If the DNA profile of an offender is added to the database and a match is found with a crime scene trace that is already in the database, this is reported by the Netherlands Forensic Institute to the Public Prosecutor of the 'convicted person'. He/she will then report this match to the officer of the 'matching case'. However, if there is a match with the profile of a convicted person that is already in the database at the time that the DNA profile of a crime scene sample is added, then the match is reported to the officer of the 'matching case'. Apart from the fact that two different practices can lead to confusion, the route via the officer of the 'convicted person' is cumbersome. An additional step is added that causes unnecessary delays, and makes the efforts of the relevant prosecutors unnecessarily interdependent.

Bottlenecks identified by Kruisbergen in 2008 like the arrears at the Public Prosecution Service and at the Netherlands Forensic Institute have been resolved. The communication between the various criminal justice partners concerning the application of the DNA-V Act has also been significantly improved by the creation of the so-called DNA-offices at the public prosecutor's offices for handling forensic DNA investigations. The digitization and automation of the process has been addressed through the development of the so-called GPS-DNA registration system. Besides storing the required information, this Public Prosecution Service system facilitates the digital communications between the Public Prosecution Service and the Netherlands Forensic Institute, though not with the other crime justice partners. Digital links are also missing between GPS-DNA and other registration systems used by the Public Prosecution Service and the other crime justice partners. The data have to be entered multiple times and monitoring the entire process regarding the implementation of the DNA-V Act is laborious. This is partly due to the fact that no record is made if the investigation and prosecution of a criminal case results from a match with an offender. It can be concluded that in the area of automation and digitization various improvements are possible.

Finally, the study shows that orders required for the removal of DNA profiles from the DNA database are often not made or take too long. On the one hand, this may apply to the profile of an offender who is acquitted on appeal, which may give rise to an unlawful match; on the other hand, this may concern the profile of a crime scene trace obtained in a case that has already been solved. The result is that a match found by the custodian of the DNA database creates unnecessary work for the judicial authorities and police, who in the end have to conclude that the match is not relevant.

We can conclude from the findings of the study that the application of the DNA-V Act contributes to the detection of crime suspects. The degree of effectiveness for the prosecution and ultimately for the criminal justice system as a whole is more difficult to assess.

However, it is plausible that the DNA-V Act does contribute to the successful prosecution and trial of offenders. We see this from the following indicators:

- some high-profile criminal cases such as the "Putten murder case" and the "Andrea Luten case" would probably never have been solved if it had not been for the existence of the DNA-VAct;
- there is a large number of matches (8,405 matches in 7 years);
- the processes for finding and handling matches have been greatly improved; previously identified problems have been resolved;
- it is likely that the DNA-V Act has a preventive effect on the group of potential 'first offenders'.

Despite the aforementioned problems and risk factors that the application of the DNA-V Act entails, we believe that the benefits of a DNA offender database justify its existence and use.

Literatuur

Algemene Rekenkamer (2012). *Prestaties in de strafrechtketen.* Den Haag: Algemene Rekenkamer.

Bhati, A. (2010). *Quantifying the specific deterrent effects of DNA databases*. Washington D.C.: Justice Police Center.

Beek, C.P., van der (2009). *Criteria voor de aanlevering van DNA-profielen aan de Nederlandse DNA-databank voor strafzaken* (*Versie 1.2*). Den Haag: NFI.

Beek, C.P., van der, Kloosterman, A.D. & Sjerps, M.J. (2011). De detectie van vals positieve en de preventie van vals negatieve matches bij grootschalige DNA-databankvergelijkingen. *Expertise en Recht*, 6, 219-222.

Bieber, F.R. (2006). Turning base hits into earned runs: improving the effectiveness of forensic DNA data bank programs. *Journal of law, medicine & ethics*, summer.

Becker, G. (1968). Crime and punishment. An economic approach. *Journal of Political Economy,* 76, 169-217.

Bokhorst, R.J., de Poot, C.J. & van der Steeg, M. (2011). *Rechercheprocessen bij de bestrijding van georganiseerde criminaliteit*. Den Haag: WODC.

Borst, W.I. (2009). *Jegens en Wegens.* Nijmegen: WLP.

Bradbury, S. & Feist, A. (2005). *The use of forensic science in volume crime investigations: a review of the research literature.* http://www.homeoffice.gov.uk/publications/science-research-statistics/research-statistics/police-research/hoor4305?view=Binary, geraadpleegd op 9 april 2012.

Broeders, A.P. A. & Muller, E.R. (2008). *Forensische wetenschap : studies over forensische kennis en organisatie.* Deventer: Kluwer.

Boumans, V.G.J. (2008). *De bewijswaarde van DNA-onderzoek in strafzaken.* Tilburg: Celsus juridische uitgeverij.

Buckleton, J., Bright, J. & Walsh, S.J. (2009). Database crime to crime match rate calculation. *Forensic Science International: Genetics*, 3, 200-201.

Buiter, L., Dubelaar, M.J., Haesen, N.C.W., Malewicz, R., Nijboer, J.F., Roos, Th.A. de & Toornvliet, L.G. (2003). *DNA-onderzoek in opsporing en bewijsvoering in strafzaken. DNA-nulmeting.* Leiden: Universiteit Leiden.

Ceyhan, A. & Piazza, P. (2011). *L´Identification biométrique. Champs, acteurs, enjeux et controverses*. Paris: Editions de la Maison des sciences de l´homme.

Cleiren, C.P.M. & Nijboer, J.F. (2011). *Strafvordering : de tekst van het Wetboek van Strafvordering en enkele aanverwante wetten voorzien van commentaar*. Deventer: Kluwer.

Commissie Moons (1990). *Herziening van het gerechtelijk vooronderzoek. Een rapport van de Commissie Herijking Wetboek van Strafvordering.* Arnhem: Gouda Quint.

Corstens, G.J.M. (2005). *Het Nederlands strafprocesrecht.* Deventer: Kluwer.

Council of Europe, Committee of Ministers (1995). *Recommendation No. (95) 12, of the committee of Ministers to member states on the management of criminal justice.*

Custers, B. (2012). Technology in policing: experiences, obstacles and police needs. *Computer law & security review*, 28, 62-68.

De Valicourt de Séranvillers, H. (2009). *La preuve par l´ADN et l´erreur judiciaire. Préfase d´Yves Schuliar.* Paris: l´Harmattan.

Elffers, H. (2005). *De rationale regelovertreder.* Den Haag: Boom Juridische uitgevers.

Elffers, H. (2008). *Een straffe aanpak.* Den Haag: Boom Juridische uitgevers.

ENFSI DNA Working Group (2011). *DNA-Database management. Review and recommendations.* http://www.enfsi.eu/page.php?uid=98, geraadpleegd op 14 april 2012.

Europese Unie (2008). *Besluit op grond van titel VI van het EU-verdrag*. Besluit 2008, 615, JBZ van de Raad van 23 juni 2008.

Etzioni, A. (2006). A communitarian approach: a viewpoint on the study of the legal, ethical and policy considerations raised by DNA tests and databases. *Journal of law, medicine & ethics,* summer.

Flight, S. & Egmond, P., van (2011). *Hits en hints. De mogelijke meerwaarde van ANPR voor de opsporing.* Amsterdam: DSP-groep BV, nog niet gepubliceerd.

Gottfredson, M.R. & Hirschi, T. (1990). *A general theory of crime.* Stanford: Stanford University Press.

Goulka, J., Matthies, C. Disley, E. & Steinberg, P. (2010). *Toward a comparison of DNA profiling and databases in the United States of England.* http://www.rand.org/pubs/technical_reports/TR918.html, geraadpleegd op 9 april 2012.

Hamans, L. (2009). *Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden. Een onderzoek naar de strijdigheid van de Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden in verhouding tot de gedachtegang van artikel 77a Sr en het IVRK.* Scriptie Universiteit van Tilburg.

Heuvel, C., van den, Nijboer, J.F., Rijsewijk, A.M., van & Roos, T.A., de (2005). *Forensisch DNA-onderzoek. Een rechtsvergelijkende verkenning naar de regelgeving en de praktijk van het forensisch DNA-onderzoek in Nederland, België, Duitsland, Engeland & Wales en Frankrijk*, Leiden: Universiteit Leiden.

Hindmarsh, R. & Prainsack, B. (2010). *Genetic Suspects*. Cambridge: Cambridge Univerisity Press.

Human Genetics Commission (2009). *Nothing to hide, nothing to fear? Balancing individual rights and the public interest in the governance and use of the National DNA Database.* Londen: Human Genetics Commission.

Jacobs, M.J.G., Bruinsma, M.Y., Poppel, J.W.M.J., van & Moors, J.A. (2005). *Inzet, organisatie en kwaliteit van de forensisch-technische opsporing bij de politie in Nederland.* Tilburg: IVA.

Jacobs, M.J.G. & Bruinsma, M.Y. (2008). *Sporen met DNA. Evaluatie van de wijziging van de regeling van het DNA-onderzoek in strafzaken per November 2001.* Tilburg: IVA beleidsonderzoek en advies.

Janssen, S.L.J. (2004). De Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden. Or: how I learned to stop worrying and love DNA. *Nederlands Juristenblad*, 26.

Johnson, P. & Williams, R. (2007). Internationalizing new technologies of crime control: forensic DNA databasing and Datasharing in the European Union. *Policing & Society*, 17, june, 103-118.

Kazemian, L., Pease, K. & Farrington, D.F. (2011). DNA Retention policies: the potential contribution of criminal career research. *European Journal of Criminology*, 8 (1), 48-64.

Keijser, J.W. de, Huisman, W. & Weerman, F.M. (2010). De rekenende rechter. *Delikt en Delinkwent,* 31, 524-531.

Kleemans, H. (2004). Misdaadanalyse en de rationele keuzebenadering. *Tijdschrift voor Criminologie*, 35, 110-126.

Kloosterman, A.D. & Meulenbroek, A.J. (2008). DNA-onderzoek van minimale biologische sporen; gevoelige problematiek. *Expertise en Recht*, 4.

Knoppers, P.G. (2007). DNA-onderzoek bij veroordeelden: waar ligt de grens? *Delikt en Delinkwent*, 18, 276-288.

Koppen, P.J. van & Elffers, H. (2006). De mythe van het DNA-bewijs. *Advocatenblad,* 13, 607-618.

Kruisbergen, E.W. & Poot, C. de (2007). Toepassing van DNA-wetgeving in de praktijk: Nog veel onbeantwoorde vragen. *Nederlands Juristenblad,* 28.

Kruisbergen, E.W. (2008). *Van vonnis tot DNA-profiel. Procesevaluatie van de Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden.* Den Haag: WODC.

Lammers, M., Bernasco, W. & Elffers, H. (2012). How long do offenders escape arrest? Using DNA traces to analyse when serial offenders are caught. *Journal of Investigative Psychology and Offender Profiling*, 9 , 13-29.

Lauwen, S.C.E.M. (2009). *DNA: een spoor om te (ver)volgen?* Afstudeerscriptie HBO-rechten, Juridische Hogeschool Aans-Fontys.

Lum, C., Merola, L., Willis, J. & Cave, B. (2010). *License plate recognition technology (LPR). Impact evaluation and community assessment.* North Charleston: George Mason University.

Malsch, M., Haket, V. & Nijboer, J.F. (2008). De gevaren van het proces-verbaal. *Nederlands Juristenblad*, 41, 2578-2582.

M´Charek, A, Toom, V & Prainsack, B. (2012). Bracketing off population does not advance ethical reflection on EVC´s: a reply to Kayser and Shneider. *Forensic Science International, Genetics*, 6, 1, pp 16-17.

Meulenbroek, A.J. (2009). *De essenties van forensisch biologisch onderzoek*. Zutphen: Paris bv.

Meulenbroek, A.J., Slooten, K., Aben, D.C.J., Kooten, van, C. & Kal, A.J. (2012). *DNA-verwantschapsonderzoek in de strafrechtpraktijk*. Den Haag: NFI. Nog niet gepubliceerd.

Mill, J.S. (2002). *A system of logic*. Honolulu: University Press of the Pacific.

Nederlands Forensisch Instituut (2012). *Jaarverslag 2011.DNA-databank voor strafzaken.* Den Haag: NFI.

Nederlands Forensisch Instituut (2012). *Jaarverslag 2011. In feiten het beste.* Den Haag: NFI.

Nijboer, J.F. (1985). B.M. Taverne: onbescheiden magistraat. *Delikt en Delinkwent*, 15, 721-723, 726-728.

Nijboer, J.F. (2006). Het forensisch perspectief. In: W. Huisman, L.M. Moerings & G. Suurmond, *Veiligheid en Recht. Nieuwe doelwitten en stategieën.* Den Haag: Boom Juridische uitgevers.

Nijboer, J.F. (2009) *Forensische expertise : forensische expertise, steeds opnieuw een uitdaging in de (straf)rechtspleging*. Deventer: Gouda Quint.

Nijboer, J.F. (2011). Signalement: Automatic Number Plate Recognition. *Expertise en Recht*, 6, 217-219.

Nuffield Council on Bioethics (2007). *The forensic use of bioinformation: ethical issues.* Cambridge: Cambridge Publishers Ltd.

Odinot, G., Jong, D., de , Leij, J.B.J., van der, Poot, C.J., de & Straalen, E.K. van (2012). *Het gebruik van de telefoon- en internettap in de opsporing.* Den Haag: WODC, nog niet gepubliceerd.

Ondracek, T.F. (2007). *Eindrapportage resultaten DNA-onderzoek bij veroordeelden 1 mei 2005-1 mei 2006. Een onderzoek naar de resultaten van de (uitvoering van de) Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden.* Den Haag: Nederlands Forensisch Instituut. Niet openbaar.

Openbaar Ministerie (2009). *De Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden.* http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/brochures/2009/07/30/de-wet-dna-onderzoek-bij-veroordeelden.html. Geraadpleegd op 2 maart 2012.

Openbaar Ministerie (2012). *DNA. Versie 1.0.* Utrecht/Lelystad: Proceskring onderzoek en preventieven, subkring DNA.

Peterson, J, Sommers, I., Baskin, D. & Johnson, D. (2010). *The role and impact of forensic evidence in the criminal justice process*. http://www.nuffieldbioethics.org/sites/default/files/The%20forensic%20use%20of%20bioinformation%20-%20ethical%20issues.pdf, geraadpleegd op 9 april 2012.

Poot, C.J., de, & Scheepmaker, M.P.C. (2008). Voorwoord, in: Technology, cognitie en justitie, *Justitiële Verkenningen,* 1. Den Haag: Boom Juridische Uitgevers.

Prainsack, B. & Toom, V. (2010). The Prüm regime. Situated dis/empowerment in transnational DNA profile exchange. *The British Journal of Criminology*, 50, 5, pp 1117-1135.

Prainsack, B. & Kitzberger, M. (2009). DNA behind bars: other ways of knowing forensic DNA technologies. *Social Studies of Science*, 39/1, 51-79.

Prins, J.E.J. (2011). Function creep: over het wegen van risico´s en kansen. *Justitiële verkenningen,* 37, 8, 9-21.

Prinsen, M.M. (2008). *Forensisch DNA-onderzoek. Een balans tussen opsporing en fundamentele rechten.* Nijmegen: WLP.

Roman, J.K., Reid, S., Reid, J. Chalfin, A, Adams, W. & Knight, C. (2008). *The DNA field experiment: cost-effectiveness analyses of the use of DNA in the investigation of high-volume crimes*. https://www.ncjrs.gov/pdffiles1/nij/grants/222318.pdf, geraadpleegd op 9 april 2012.

Sjerps, M., Kloosterman, A, & Beek, K., van der (2010). De interpretatie van een DNA-databankmatch. *Delikt en delinkwent*, 2, 138-153.

Snippe, J., Ogier, C. & Bieleman, B. (2006). *Lokale aanpak zeer actieve veelplegers: justitieel traject.* Groningen: intraval.

Stol, W.Ph., Kop, N. & Koppenol, P.A. (2005). *Eén spoor is geen spoor. Naar een landelijke sporendatabank voor informatiegestuurde opsporing*. Den Haag: WODC.

Toom, V. (2011). *Dragers van waarheid. Twintig jaar forensisch DNA-onderzoek in Nederland*. Deventer: Kluwer.

Toom, V. (2012). Forensic DNA-databases in England and the Netherlands: governance, structure and performance compared. *New Genetics and Society*, nog niet gepubliceerd.

Tulder, F., van (2000). Economische bijdragen op het gebied van de criminologie. *Tijdschrift voor Criminologie,* 3.

Vries, M.S., de (2005). *Evaluatie pilot – landelijke sporen data bank.* Nijmegen: Radboud Universiteit Nijmegen.

Williams, R & Johnson, P. (2006). Inclusiveness, effectiveness and intrusiveness: issues in the developing uses of DNA profiling in support of criminal investigations. *Journal of law, medicine & ethics,* summer.

Wilson, D.B. Weisburd, D. & McClure, D. (2009). *Use of DNA testing in police investigative work for increasing suspect identification, arrest, conviction and case clearance.* Manassas: Campbell Collaboration.

WODC (2005). *Startnotitie WODC-onderzoek. Evaluatie opsporingsmiddelen: DNA-V.* Den Haag: WODC

Zuidwijk, S. (2003). DNA-onderzoek in strafzaken, een almaar voortrazende trein. *Trema,* 7, 267-275.

Regelgeving

Artikelen 138a, 151a t/m d en 195a t/m g van het Wetboek van Strafvordering.

Wet van 8 november 1993, houdende regeling van het DNA-onderzoek in strafzaken.
Staatsblad, 596, 1993.

Brief aan de minister van 28 februari 2000, 5011807/00.

College van Procureurs-generaal.
Instructie DNA-onderzoek.
2001, registratienummer 20011002.

Handleiding II 2000/2001, blz. 3440, 3479-3482.

Regeling DNA-onderzoek in strafzaken.
Staatscourant, nr. 203, 2001.

Besluit van 27 augustus 2001, houdende nadere regels over het DNA-onderzoek in strafzaken (Besluit DNA-onderzoek in strafzaken).
Staatsblad, nr. 400, 2001.

Wet van 5 juli 2001 tot wijziging van de regeling van het DNA-onderzoek in strafzaken.
Staatsblad, nr. 335, 2001.

Memorie van Toelichting bij Regeling DNA-onderzoek bij veroordeelden, Kamerstukken II 2002/2003, 28685, nr. 3.

Wet van 8 mei 2003 tot wijziging van de regeling van het DNA-onderzoek in strafzaken in verband met het vaststellen uiterlijk waarneembare persoonskenmerken uit celmateriaal.
Staatsblad, nr. 201, 2003.

Wet van 16 september 2004, houdende regeling van DNA-onderzoek bij veroordeelden (Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden).
Staatsblad, nr. 465, 2004.

Besluit van 30 december 2004, houdende wijziging van het Besluit DNA-onderzoek in strafzaken.
Staatsblad, nr. 17, 2005.

Besluit van 12 januari 2005, houdende vaststelling van het tijdstip van inwerkingtreding van de Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden.
Staatsblad, nr. 18, 2005.

Wijziging Regeling DNA-onderzoek in strafzaken.
Staatscourant, nr. 16, 2006.

Besluit van 26 april 2006, houdende vaststelling van het tijdstip van inwerkingtreding van de Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden en het besluit van 5 april 2006, houdende wijziging van het Besluit DNA-onderzoek in strafzaken (Staatsblad 2006, 190).
Staatsblad, nr. 220, 2006.

Besluit van 27 juni 2006, houdende aanvulling van de opsomming van de gewelds- en zedenmisdrijven waarop de Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden van toepassing is.
Staatsblad, nr. 312, 2006.

Besluit van 10 december 2007, houdende wijziging van de opsomming van de gewelds- en zedenmisdrijven waarop de Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden van toepassing is.
Staatsblad, nr. 513, 2007.

Wet van 17 januari 2008 tot goedkeuring van het op 27 mei 2005 te Prüm tot stand gekomen Verdrag tussen het Koninkrijk België, de Bondsrepubliek Duitsland, het Koninkrijk Spanje, de Republiek Frankrijk, het Groothertogdom Luxemburg, het Koninkrijk der Nederlanden en de Republiek Oostenrijk inzake de intensivering van de grensoverschrijdende samenwerking, in het bijzonder ter bestrijding van het terrorisme, de grensoverschrijdende criminaliteit en de illegale migratie.
Staatsblad, nr. 25, 2008.

Besluit 2008/615/JBZ van de Raad van de Europese Unie van 23 juni 2008 inzake de intensivering van de grensoverschrijdende samenwerking, in het bijzonder ter bestrijding van terrorisme en grensoverschrijdende criminaliteit, (PbEG 2008, L 210/1).

Besluit 2008/616/JBZ van de Raad van de Europese Unie van 23 juni 2008 betreffende de uitvoering van het Besluit 2008/615/JBZ inzake de intensivering van de grensoverschrijdende samenwerking, in het bijzonder ter bestrijding van terrorisme en grensoverschrijdende criminaliteit, (PbEG 2008, L 210/12).

Besluit van 8 december 2008, houdende wijziging van de opsomming van de misdrijven waarop de Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden van toepassing is.
Staatsblad, nr. 530, 2008.

Besluit van 29 december 2009, houdende inwerkingtreding van de Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden ten aanzien van veroordeelden wegens ieder misdrijf waarvoor voorlopige hechtenis toegelaten is..
Staatsblad, nr. 11, 2010.

Regeling van de Minister van Veiligheid en Justitie van 5 december 2011, houdende wijziging van de Regeling DNA-onderzoek in strafzaken.
Staatscourant, nr. 22377, 2011.

Wet van 24 november 2011, tot wijziging van het Wetboek van Strafvordering en de Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden in verband met de introductie van DNA-verwantschapsonderzoek en DNA-onderzoek naar uiterlijk waarneembare persoonskenmerken van het onbekende slachtoffer en de regeling van enige andere onderwerpen.
Staatsblad, nr. 555, 2011.

Besluit van 25 februari 2012, houdende wijziging van het Besluit DNA-onderzoek in strafzaken en het Besluit politiegegevens.
Staatsblad, nr. 82, 2012.

Besluit van 26 maart 2012, houdende inwerkingtreding van de wet van 24 november 2011 tot wijziging van het Wetboek van Strafvordering en de Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden in verband met de introductie van DNA-verwantschapsonderzoek en DNA-onderzoek naar uiterlijk waarneembare persoonskenmerken van het onbekende slachtoffer en de regeling van enige andere onderwerpen.
Staatsblad, nr. 131, 2012.

Kamerstukken II 1999/2000, 26271, nr. 6.
Kamerstukken II 1999/2000, 26271, nr. 9.
Kamerstukken II 2000/2001, 26271, nr. 16.
Kamerstukken II 2002/03, 28 685, nr. 3.
Kamerstukken II 2004/05, 28 685, nr. 3.
Kamerstukken II 2004/05, 28 685, nr. 14.
Kamerstukken II 2004/05, 29 849, nr. 3.
Kamerstukken II 2007/08, 31 415, nr. 1.
Kamerstukken II 2008/2009, 32 044, nr. 3.
Kamerstukken II 2009/10, 32 168, nr. 3.

EHRM 7 december 2006, JIN 2007, 129 (Van der Velden tegen Nederland).
EHRM 20 januari 2009, NJ 2009, 411 (W. tegen Nederland).

Jurisprudentie

LJN: BW9457 rechtbank Maastricht 26 juni 2012
LJN: BX4348 rechtbank Breda 25 mei 2012, BB 2012, 443 m. nt. W.G. van den Ban
LJN: BO1360 rechtbank Groningen 20 oktober 2010
LJN: BJ6727 rechtbank 's-Gravenhage 24 maart 2009, NJFS 2009, 204
LJN: BU6796 rechtbank Maastricht 11 november 2011
LJN: AU8358 rechtbank Zutphen 02 december 2005, NJFS 2006, 50
LJN: BA5900 rechtbank Assen 29 mei 2007
LJN: BB2205 rechtbank Roermond 29 augustus 2007, NJFS 2007, 270
LJN: BO2819 rechtbank Roermond 03 november 2010
LJN: BA1409 rechtbank Haarlem 22 maart 2007, NJFS 2007, 135
LJN: BA1368 rechtbank Assen 22 maart 2007
LJN: AU6990 rechtbank Zutphen 18 november 2005, NJFS 2006, 32
LJN: AU8353 rechtbank Zutphen 02 december 2005
LJN: BV7917 rechtbank Almelo 29 februari 2012
LJN: BP3750 rechtbank Dordrecht 19 januari 2011
LJN: BN3767 rechtbank Groningen 11 augustus 2010, NJFS 2010, 273
LJN: BC8231 Hoge Raad 13 mei 2008, NJ 2008, 627
LJN: BC8234 Hoge Raad 13 mei 2008, NJ 2008, 628 m. nt. T.M. Schalken
LJN: BG4917 rechtbank 's-Hertogenbosch 14 november 2008, NJFS 2009, 13
LJN: AV0355 rechtbank Groningen 25 januari 2006, NJFS 2006, 74
LJN: BD6509 rechtbank Amsterdam 27 juni 2008, NS 2008, 362
LJN: BJ7302 rechtbank Alkmaar 20 juli 2009, NJFS 2009, 232
LJN: BA9680 rechtbank Arnhem 13 maart 2007
LJN: BX1790 rechtbank Alkmaar 09 juli 2012
LJN: AU8499 rechtbank Roermond 22 december 2005, NJFS 2006, 63
LJN: BJ1430 rechtbank Dordrecht 10 juni 2009
LJN: AX2488 rechtbank Roermond 04 mei 2006, NJFS 2006, 186
LJN: AV1630 rechtbank Amsterdam 14 februari 2006, NJFS 2006, 86
LJN: BD6519 rechtbank Amsterdam 27 juni 2008
LJN: AV1668 rechtbank Amsterdam 14 februari 2006
LJN: AV1664 rechtbank Amsterdam 14 februari 2006
LJN: BD6509 rechtbank Amsterdam 27 juni 2008, NS 2008, 362
LJN: BP4829 rechtbank Roermond 09 februari 2011
LJN: BV0238 rechtbank Dordrecht 19 oktober 2011
LJN: BV2260 rechtbank Roermond 25 januari 2012
LJN: BP6159 Hoge Raad 31 mei 2011
LJN BU6796 rechtbank Maastricht 11 november 2011
LJN: BR6479 rechtbank Arnhem 02 september 2011
LJN: BF0255 rechtbank Zutphen 05 september 2008
LJN: BX2687 rechtbank Arnhem 25 juli 2012
LJN: BK6966 rechtbank Haarlem 10 december 2009
LJN: AZ3394 rechtbank Breda 24 november 2006
LJN: BH1921 rechtbank Alkmaar 27 januari 2009
LJN: AW4483 Hoge Raad 30 mei 2006, NJ 2006, 313
LJN: BC8274 Gerechtshof Arnhem 28 augustus 2006
LJN: AU3717 rechtbank Roermond 15 september 2005
LJN: BH1208 rechtbank Arnhem 20 januari 2009
LJN: BF0255 rechtbank Zutphen 05 september 2008
LJN: AY0094 rechtbank Leeuwarden 26 juni 2006
LJN: BG4917 rechtbank 's-Hertogenbosch 14 november 2008, NJFS 2009, 13
LJN: BC3769 rechtbank Roermond 06 februari 2008
LJN: BB3707 rechtbank Haarlem 11 januari 2007
LJN: BM2301 rechtbank Zwolle 26 maart 2010

LJN: BM2298 rechtbank Zwolle 26 maart 2010
LJN: BU6796 rechtbank Maastricht 11 november 2011
LJN: BP4466 rechtbank Dordrecht 26 januari 2011
LJN: BQ0839 Hoge Raad 05 juli 2011, NJ 2011, 324 en NJB 2011, 1493
LJN: BQ6887 Gerechtshof Arnhem 01 juni 2011
LJN: BM3160 Gerechtshof Leeuwarden 29 april 2010
LJN: BD6470 rechtbank Amsterdam 27 juni 2008, NS 2008, 361
LJN: BR6482 rechtbank Arnhem 02 september 2011
LJN: BM2298 rechtbank Zwolle 26 maart 2010
LJN: BX2687 rechtbank Arnhem 25 juli 2012
LJN: BV7990 rechtbank Almelo 29 februari 2012
LJN: BR5552 rechtbank Leeuwarden 27 juli 2007, JWR 2011, 89 en NS 2012, 32
LJN: BP4466 rechtbank Dordrecht 26 januari 2011
LJN: AU7070 rechtbank Rotterdam 17 november 2005
LJN: BG4916 rechtbank 's-Hertogenbosch 21 november 2008
LJN: AZ3394 rechtbank Breda 24 november 2006
LJN: AU7684 rechtbank Breda 09 december 2005
LJN: BB3707 rechtbank Haarlem 11 januari 2007
LJN: BW0924 rechtbank Roermond 04 april 2012
LJN: BP4829 rechtbank Roermond 09 februari 2011
LJN: AY0092 rechtbank Leeuwarden 03 juli 2006
LJN: BC3769 rechtbank Roermond 06 februari 2008
LJN: AU3732 rechtbank Leeuwarden 29 september 2005
LJN: AU3733 rechtbank Leeuwarden 14 september 2005
LJN: BF0255 rechtbank Zutphen 05 september 2008
LJN: BM2298 rechtbank Zwolle 26 maart 2010
LJN: BB2014 rechtbank Arnhem 08 mei 2007
LJN: AZ5992 rechtbank Zutphen 15 december 2006, NJFS 2007, 76
LJN: BK6966 rechtbank Haarlem 10 december 2009
LJN: AZ2431 rechtbank Alkmaar 22 mei 2006
LJN: AV1627 rechtbank Amsterdam 14 februari 2006, NJFS 2006, 85
LJN: BQ4277 rechtbank Roermond 11 mei 2011, NJFS 2011, 173
LJN: BB3041 rechtbank Groningen 05 september 2007
LJN: BR6482 rechtbank Arnhem 02 september 2011
LJN: BW9457 rechtbank Maastricht 26 juni 2012
LJN: BB3707 rechtbank Haarlem 11 januari 2007
LJN: AZ7518 rechtbank Dordrecht 25 januari 2007
LJN: BR6479 rechtbank Arnhem 02 september 2011
LJN: BH1921 rechtbank Alkmaar 27 januari 2009
LJN: BH1208 rechtbank Arnhem 20 januari 2009
LJN: BX2687 rechtbank Arnhem 25 juli 2012
LJN: AU7070 rechtbank Rotterdam 17 november 2005
LJN: BD6470 rechtbank Amsterdam 27 juni 2008, NS 2008, 361
LJN: AZ3394 rechtbank Breda 24 november 2006
LJN: BG9187 Hoge Raad 03 maart 2009, NJ 2009, 141
LJN: BH4137 rechtbank Maastricht 24 februari 2009
LJN: BH4127 rechtbank Maastricht 24 februari 2009
LJN: BH1921 rechtbank Alkmaar 27 januari 2009
LJN: AT7933 rechtbank Roermond 21 april 2005
LJN: BX5793 rechtbank Breda 20 augustus 2012
LJN: BW0924 rechtbank Roermond 04 april 2012
LJN: BM2298 rechtbank Zwolle 26 maart 2005
LJN: AU3734 rechtbank Leeuwarden 14 september 2005, NJ 2006, 144 en NJFS 2005, 31
LJN: BV7990 rechtbank Almelo 29 februari 2012
LJN: BX4378 rechtbank Alkmaar 06 augustus 2012

LJN: AZ3394 rechtbank Breda 24 november 2006
LJN: AU8499 rechtbank Roermond 22 december 2005, NJFS 2006, 63
LJN: AT1595 rechtbank 's-Gravenhage 17 maart 2005
LJN: BX2687 rechtbank Arnhem 25 juli 2012
LJN: BP1179 Hoge Raad 31 mei 2011, NJ 2011, 412 m. nt. T.M. Schalken en NJB 2011, 1289
LJN: BH0887 rechtbank 's-Hertogenbosch 27 januari 2009
LJN: BN0027 Gerechtshof Arnhem 30 juni 2010
LJN: BW4610 rechtbank Utrecht 05 mei 2012
LJN: BJ4719 Gerechtshof 's-Hertogenbosch 20 juli 2009
LJN: BG4634 rechtbank Utrecht 19 november 2008
LJN: BM1002 Gerechtshof Amsterdam 13 april 2010

Bijlage 1: Samenstelling van de begeleidings-commissie, en de onderzoekers

Prof. mr. Th. A. De Roos (voorzitter)
Universiteit Tilburg

Mr. E.E. van der Bijl
Openbaar Ministerie

Drs. T. Kraaijenbrink
Forensisch Laboratorium voor DNA-onderzoek LUMC

Mr. Drs. C.C.M. van Deudekom
Ministerie van Veiligheid en Justitie – Directie Wetgeving

Dr. Ir. B.H.M. Custers
Ministerie van Veiligheid en Justitie – Directie Rechtshandhaving en Criminaliteitsbestrijding

Drs. F. Willemsen
Ministerie van Veiligheid en Justitie - WODC

Onderzoekers

Drs. M.D. Taverne Msc.
Universiteit Leiden

Prof. dr. J.F. Nijboer
Universiteit Leiden

Mr. M.F. Abdoel
Universiteit Leiden

S. Farooq
Universiteit Leiden

Bijlage 2: Mogelijke meetpunten effectiviteit

Er is een beperkt aantal studies in het buitenland verricht met hierin aanwijzingen over mogelijke meetpunten die uitdrukking kunnen geven aan de effectiviteit van de toepassing van de Wet DNA-V. Ook heeft het onderzoek van Buiter e.a. (2005) een lijst met meetpunten opgeleverd. Tenslotte hebben de geïnterviewden in dit onderzoek een bijdrage geleverd. In onderstaande tabel is deze opsomming weergegeven met per meetpunt een toelichting.

Tabel 6: Meetpunten.

	Meetpunten	**toelichting**
1	aantal DNA-V-waardige veroordeelden	Dit is het startpunt van uitvaltrechter, behandeld in Paragraaf 5.2.. De registratie wordt door het OM onderhouden.
2	aantal afgenomen celmateriaal-monsters bij DNA-veroordeelden	Dit aantal blijft over nadat de veroordeelden zijn afgevallen die: - niet op het DNA-spreekuur zijn verschenen; - onder de uitzonderingsregels vallen: (i) DNA-profiel zit reeds in de databank of (ii) kenmerken van het gepleegde delict of van de persoon maken de opslag van een DNA-profiel niet nodig; - om andere redenen buiten het ketenproces vallen (deze redenen zijn in Paragraaf 6.3. aan de orde geweest).
3	aantal DNA-profielen van DNA-veroordeelden opgenomen in de DNA-databank	Dit aantal blijft over van de veroordeelden die zijn uitgevallen om de hierboven genoemde redenen en vervolgens zijn afgevallen op basis van een gegrond bezwaarschrift.
4	aantal opdrachten van ovj´s tot DNA-profilering van het celmateriaal van DNA-veroordeelden en de opname hiervan in de DNA-databank	Dit meetpunt komt overeen met meetpunt 3 (fouten daargelaten).
5	aantal opdrachten van ovj´s tot vernietiging van DNA-profielen en/of celmateriaal van DNA-veroordeelden	Dit aantal zorgt er voor dat een aantal DNA-veroordeelden in de DNA-databank uit het ketenproces vallen. Mogelijke redenen: i) er was tweemaal celmateriaal afgenomen, ii) een gegrond bezwaar, iii) vrijgesproken in hoger beroep of veroordeeld in hoger beroep voor niet-DNA-V-waardig delict.
6	aantal bekentenissen van DNA-veroordeelden t.a.v. de matchende zaak (B) naar aanleiding van de opgetreden match	Dit aspect lijkt geen zinvol meetpunt omdat hier teveel onzekere factoren een rol spelen zoals persoonlijke motieven van de verdachte om te bekennen, wat te doen met een deels bekennende verdachte en zelfs verhoormanieren kunnen bepalend zijn.
7	aantal vervolgingen van DNA-veroordeelden door het OM naar aanleiding van de opgetreden match	Hierbij gaat het om het aantal DNA-V-waardige veroordeelden (voor zaak A) dat een rechtsgang heeft gemaakt voor zaak B. Dit meetpunt is als Indicator III in Paragraaf 5.1. aan de orde geweest.
8	aantal veroordelingen van DNA-veroordeelden voor zaak B naar aanleiding van een opgetreden match	Een veroordeling is nooit alleen gebaseerd op een geconstateerde match. Het gaat er immers om dat aangetoond kan worden dat een DNA-spoor delictgerelateerd is.
9	aantal vrijspraken van DNA-veroordeelden voor zaak B naar aanleiding van een opgetreden match	Hierbij geldt dezelfde gedachtegang als bij meetpunt 8.
10	aantal opgehelderde B-zaken na opgetreden match	Dit meetpunt is af te leiden van het aantal veroordeelden met een match, omdat veroordeelden gemiddeld met 1,6 zaken matchen (zie Paragraaf 5.1.).
11	aantal DNA-veroordeelden die voor zaak B in hoger beroep zijn gegaan	Dit meetpunt zegt niet meer dan een meetpunt eerder in de keten, namelijk de gang naar de rechter.
12	Doorlooptijd van vonnis van zaak A tot en met de gang naar de rechter voor zaak B	Dit meetpunt zegt iets over de efficiëntie maar ook over de effectiviteit: een snelle opname in de DNA-databank betekent dat een match snel wordt ontdekt waardoor mogelijk meer recidivisme wordt voorkomen (deel-doel van de wet). Een ander argument is dat hoe sneller getuigen na

		een misdrijf kunnen worden gehoord, hoe betrouwbaarder/ vollediger hun verklaringen mogelijk zijn waardoor de kans op een berechting wordt vergroot (deel-doel van de wet).
13	afname aantal recidivisten als gevolg van DNA-profiel-opname in de DNA-databank	Bij het al dan niet recidiveren van daders kunnen vele andere factoren een rol spelen.
14	aantal opgeloste misdrijven als gevolg van een opgetreden match die anders niet opgelost zouden zijn	Het beoordelen van dit meetpunt vergt niet alleen dossieronderzoek maar ook een inschatting van de bij de desbetreffende zaak betrokken politiemensen en ovj. Het is niet haalbaar in deze studie voldoende casus in beschouwing te nemen om hierover betrouwbare kwantitatieve uitspraken te kunnen doen. Wel is een aantal casus bestudeerd als illustratief beeld (zie Paragraaf 5.3.).
15	aantal eliminaties/vrijgekomen verdachten als gevolg van een opgetreden match	Ook hierbij geldt dat een dossieronderzoek nodig is om hier duidelijkheid te verschaffen in hoeverre er andere verdachten in beeld waren.
16	aantal bezwaarschriften naar aanleiding van afname celmateriaal van DNA-veroordeelden	- Indien veel bezwaarschriften worden ingediend die niet gehonoreerd worden, betekent dit veel ´onnodig´ werk voor de betrokken ketenpartners. Dit zegt dus meer over efficiëntie dan over effectiviteit. - Indien veel bezwaarschriften gegrond worden verklaard, betekent dit dat de selectiecriteria aan het begin van het proces niet voldoende zijn uitgekristalliseerd. Ook dit werkt inefficiëntie in de hand. - De doorlooptijd van het ketenproces wordt hierdoor aanzienlijk vertraagd omdat de ovj minstens 42 dagen wachten om een opdracht te kunnen geven tot een DNA-profilering dan wel vernietiging van het celmateriaal. Zoals bij meetpunt is 12 gemeld, zegt dit wel iets over de effectiviteit.
18	aantal dagvaardingen naar aanleiding van een opgetreden match	Dit meetpunt geeft aan hoeveel B-zaken uiteindelijk voor de rechter komen.
19	kosten/baten-analyse	Dit meetpunt is relevant voor de effectiviteit maar is in het tijdsbestek van deze studie niet haalbaar.

* Verzameld uit de Campbell Collaboration studies, Buiter e.a. (2005) Jacobs & Bruinsma (2008) en Bieber (2006).

Uit gesprekken met de professionals uit de keten, zijn nog enkele aanvullende meetpunten gedistilleerd die direct betrekking hebben op de DNA-V- wet:

20. Aantal meldingen over een match van ovj A aan ovj B.
21. Aantal zaken met een match dat niet wordt gemeld door ovj A aan ovj B.
22. Aantal zaken met een match dat ovj B doorgeeft aan het desbetreffende politiekorps.
23. Aantal zaken met een match dat ovj B *niet* doorgeeft aan het desbetreffende politiekorps omdat het DNA-profiel onterecht in de DNA-databank zat, de zaak al is afgedaan of dat de ovj vervolging niet opportuun vindt (bijvoorbeeld omdat het misdrijf van zaak B minder ernstig is dan van zaak A waarvoor hij reeds is veroordeeld).
24. Aantal zaken met een match waarvoor een opsporingsonderzoek wordt her/gestart.
25. Aantal zaken met een match dat op de ´politie-plank´ blijft liggen bijvoorbeeld vanwege capaciteitsgebrek.
26. Aantal zaken met een match dat als politie-sepot wordt geregistreerd (geen opsporingsindicatie, feit niet ernstig genoeg, bewijs niet rond te krijgen).

Bijlage 3 Respondenten

Keten-organisatie	Functionaris	Focus
Ministerie van Veiligheid en Justitie	senior medewerker Directie wetgeving	wet- en regelgeving
Openbaar Ministerie, parket Amsterdam, Den Haag, Arnhem en Groningen	forensisch ovj, betrokken bij het DNA-bureau/administratie	formele ketenproces Wet DNA-V, praktische uitwerking ervan, knelpunten
Openbaar Ministerie, parket generaal	gegevensbeheerder	kwantitatieve gegevens over aantallen DNA-V-waardige veroordeelden, DNA-sporenen matches tussen beide
Openbaar Ministerie, ressortsparket	advocaat-generaal	rol van DNA-V in hoger beroepzaken
Politie, Forensische Opsporing	opsporingsambtenaar DNA-spreekuur	afname celmateriaal
politie	sporencoördinator	rol DNA-profielen van veroordeelden in opsporingsonderzoeken
Openbaar Ministerie	Landelijk officier Forensische Research	inhaalslag
NFI	DNA-databankbeheerder	werking van de DNA-databank
NFI	Frontoffice-medewerker	inname en verwerking celmateriaal monsters
NFI	DNA-deskundige	DNA-profilering en beoordeling matches
penitentiaire inrichting	badmeester´	afname celmateriaal
reclassering	medewerker	stimulering veroordeelden voor melding op DNA-spreekuur
WODC	onderzoeker	rapport Wet DNA-V 2008
WODC	onderzoeker	onderzoek naar tappen van telefoongesprekken
DSP-groep	onderzoeker	onderzoek naar ANPR
politie, HAVANK	beheerder	vingerafdrukken-databank
politie, LCS	beheerder	Landelijk Coördinatiebestand Sporen
advocaten	in DNA gespecialiseerde advocaten	ervaringen met de Wet DNA-V in de advocatenpraktijk
rechterlijke macht	rechter met DNA-V-ervaring	rechterlijke visie op de toepassing van de Wet DNA-V